

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«SMOLOSKEP»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 1 (49)

Січень 1955

Рік 6

З Новим Роком!

Перед нами Новий 1955 Рік. Рік нових надій, нових можливостей а може й рік, в якому успішно закінчиться наш змаг. В наше найближче майбутнє ми завжди дивимось з вірою. Це й питома кожної молоді. Молодь завжди повинна бути оптимістична, в іншому разі вона перестане бути молоддю і стає духовними старцями.

За нами 1954 р. Чи він вніс щось нове у наше життя? Проїшов майже непомітно. Українська молодь на чужині в минулому році не здобула осягів, більших як пересічні. Віримо, що в Новому Році ми змінимось, будемо інші. Або хоч хочемо бути такими: іншими, кращими, енергійнішими.

За молоддю в Україні — ще один рік змагу на життя і смерть. Змагу за збереження української біологічної субстанції. За молоддю в Україні майже цілий рік каторжної праці в Казахстані.

Ми — вся українська молодь в Батьківщині і на чужині, з вірою дивимось в майбутнє, в 1955 Рік.

Перед нашою генерацією ще великі завдання: може це буде шлях Крутів, а може й шлях Хмельницького, від Жовтих Вод до Києва. Такий чи інший він буде — зуміймо ним іти гідно. Хай для нас прикладом будуть українці Воркути. Коли їх масово розстрілювали в часі повстання в липні 1953 р — всі в сім'ї дотримувались за рідні традиції співаючи український національний гімн.

Хай для нас не буде прикладом національної солідарності! Прикладом героїзму, безмежної відданості ідеям за перемогу яких ми боремось!

Революція гряде

Чи справді гряде революція? Чи справді народи СРСР зуміють взяти майбутнє у свої руки? Бійна чи революція? Що буде скорше?

Такі та десятки і сотні подібних питань тривожать кожного українця в Батьківщині і на чужині.

Сьогодні немає ні одної людини в світі, яка могла б дати точну відповідь на ці питання. Ми можемо мати тільки припущення, в нас можуть бути здогадки, але ніколи точно скаль кульовані обчислення. Ми можемо слідувати за пісочковкою обидвох світових, ворожих собі, бльоків до війни. Ми можемо мати (до деякої міри) вгляд в зріст революційних сил в Україні, ми можемо спостерігати наелектризовані іскри революційними ідеями широким мас населення СРСР.

Ми можемо знайти цілий ряд фактів і даних на підставі, чи то звідомлень різних революційних і підпільних організацій, чи то свідчень найновіших утікачів, звільнених полонених і в'язнів совєтських тюрем, концентраційних таборів. Та ба, що більше, про багато речей революційно-підпільного характеру в СРСР ми можемо довідатись з самої совєтської преси.

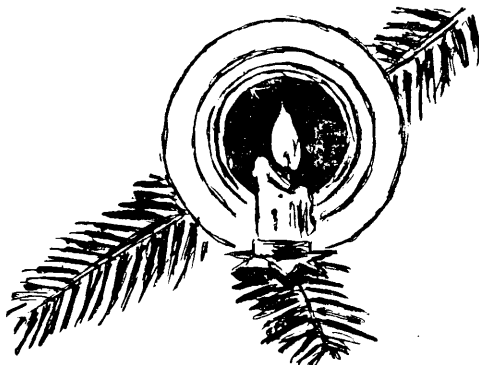
Вистачить слідувати за совєтським часописом «Красная Гвардия». В ньому ми знайдемо цілий ряд звідомлень, репортажів, наказів і звернень до населення про диверсійну підпільну і «шпигунську» діяльність на території СРСР.

Останньо цій справі багато місця й уваги присвячують молодечі совєтські видання: «Комсомольська Правда», «Смена», «Молодь України», «Молодой коммунист», видання видавництва «Молодая гвардия», «Огонек» та багато інших.

В усіх совєтських писаннях — підпільників, революціонерів і зв'язкових представляється, як агентів і шпигунів чужих розвідок. Дуже рідко про викритих чи зловлених підпільників говориться, що вони члени ОУН чи інших національних організацій. Хоч і такі випадки були: В. Охримовича, представлено, як члена ОУН «на службі американської розвідки», убивників Ярослава Галана, членів ОУН, прозвано «висланниками Ватикану». Подібних випадків є мало: тисячі членів українського підпілля гинуть в застінках МВД, про них совєтська преса не згадує ні одним словом.

У всіх інших випадках, — підпільників представляється як американських шпигунів, диверсантів, убивників з найнижчими моральними вартостями.

В оповіданні В. Черношвотова «Щит родини» («Комсомольська Правда» з 24. до 30. жовтня) підпільники Рибак і Вовк (псевдоніми, які часто зустрічаються в українському підпіллі) одержують за кожний свій побут в СРСР 100 тис. доларів (!). Зв'язковий Рибак роздумує: «... Двадцять років ходжу в цю країну (і ані разу не попався, значить — можна ходити і є способи — П. В.) і з кожним разом робиться все важче й більш небезпечно» (значить — сили

поліції зростають, бо народ становиться все більш настроєний проти влади — П. В.).

Цікаве і притягальне оповідання про підпілля в «Огоньку» (за серпень 1954 р.) — «Тайна полигона». Це дійсно фантастичне оповідання: ви тут маєте і двірника (який до речі, як пізніше виходить — був студентом фізично-математичного факультету!), зі вставленим оком, в якому містився мікрофотоапарат і зобака з таким же вставним оком, яка робить всюди фотографії, і утікач з СССР, який ковтує мікрофільм, щоб його пронести на захід.

Дуже часто такі статті й оповідання пов'язуються з життям підсоветських людей, а головним з життям студентства і учнів вищих класів десятирічок. Говориться про різні підпільні гуртки (Харків, Київ, Москва і т. д.), їх представляється переважно як якихось злочинців, п'яниць, злодіїв.

Ясним сьогодні є для нас, як також для советської влади (так!), що всі ці «шпигуни, диверсанти, агенти», якщо їх дійсно висилають в СССР чужі розвідки — вони не є страшні для большевицької влади! Не є страшні тому, що люди, які працюють для грошей не можуть бути чи підготовляти революції. Революцію можуть підготовляти тільки ті, які йдуть і працюють не задля грошей, а безкорисно, з ідейності, з патріотизму — це й є члени підпілля, члени революційних організацій, для яких не існує особисте життя, вони всеціло віддають себе справі визволення своїх народів. І коли большевики пишуть в одній спеціальній брошурі, яка недавно появилася, що на території СССР діє і працює 100.000 (сто тисяч!) «шпигунів і агентів американської розвідки» — то кожний знає, що це брехня і неправда! Неправда тому, що давить така потуга, як ЗІА не всієї сьогодні вислати 100 тисяч армію шпигунів на територію СССР! Цих 100 тисяч — це члени підпільних організацій різних народів СССР. Це ідейні борці, які працюють, борються і наражають своє життя не за американські гроші, а для визволення своїх народів від російсько-большевицького гноблення.

Недавно якийсь П. Яхлаков видав брошуру «Бдительность — испытанное оружие советского народа» (Вид. «Молодая гвардия», 1954 р. ст. 40). В цій брошурі большевики доказують підсоветським народам, якою великою загрозою для них є не тільки «капіталістичне» окруження, але й в першу чергу «шпигуни, шкідники, вбивники й диверсанти», яких нібито висилають імперіялістичні держави. В брошурі говориться, що помилка

однієї людини може завдати страшних ударів советській країні.

В одному місці автор проговорився, що всі ці «шпигуни» — це не шпигуни, а сам народ, який ставить спротив владі і сорється з нею. «Довгим рядом тянуться викриті, — пише автор (5. стор.), — заговори і повстання». Адже — повстати не можуть вислані шпигуни і диверсанти, повстати може тільки народ! Без підтримки широких мас народу, не мислиме жодне повстання, жодна змова!

Для большевиків ще більшу загрозу, як вислані шпигуни, являє ідеологічна боротьба. Цей же Яхлаков пише: «Крім того, ми не застраховані від ідеологічних диверсій з боку капіталістичного оточення, від проникнення до нас чужих поглядів, ідей з-зовні». І большевики знають, що такими ідеями користається народ не можуть ні «імперіялістичні» розвідки, ні уряди «імперіялістичних» держав. Ідейне оформлення боротьби можуть дати представники народів, які живуть на своїй власній території, або які були примушені її покинути, але не втрачають зв'язку з нею.

Щоб вирвати ідею з бази українського підпілля, большевики останньою поведінкою скажоний наступ на СУН і український націоналістичний рух взагалі. Почавши від прохвостів (Кирпиченка, Шевеля (ген. секретаря комсомолу України) і скінчивши на статтях різних «письменників» як, Ю. Мельничук, В. Белаєв, «поетів», як П. Сліпчук, «критиків», як Новиченко і цілий ряд інших запроханих, капеленів чи ідейних большевицьких яничарів, — всі вони під диктат партії дають в найчорніший спосіб українських націоналістів. З однією, єдиною метою — щоб відірвати народ від впливу і проникання українських націоналістичних ідей. Гляньмо на українські советські журнали і ми побачимо, що тепер все частіше пов'язуються статті на теми боротьби большевиків з українським підпіллям.

В тридцятих роках большевики улаштовували гучні процеси, писали про викривані ними українські підпільні організації, фабрикували їх серійно, хоч властиво вони не існували. Фактично вони не існували, це правда. Але весь український народ був насичений, наелектризований протибольшевицькими ідеями. І ті «фабриковані» большевиками організації були виразником настроїв широких мас масетерня. Вони не існували, але вони були в народі, в народних душах, між молоддю, селянами, робітниками, інтелігенцією.

В сорокових роках большевики не гували українську визвольну бороть-

бу. Замовчували її, ховали якнайглибше від народу. Вони боялись згадки про неї.

Сьогодні в своїй тактиці вони повертаються до тридцятих років. У своєму вихованні молоді вони хочуть виховати таку советську людину, яка б була відпорна на всі ворожі большевицькій системі ідеї. Цього найкращим доказом є не тільки писання в советській пресі про українську визвольну боротьбу, але й вислання цілого ряду людей за кордон, для того, щоб ті люди зустрічались з іншим життям, з іншими ідеями і змінили протиставили свої, мали силу побрехати їх. Знаменитим зразком цього була відправка до Франції Ангелі й інших керівників советських студентських делегацій.

Большевики побачили (і вони, мабуть, саїюми моливих наслідків), що протиставити їм свої ідеї — ідеям визволення є дуже тяжко.

В усіх випадках (згадаймо б моряків у Стокгольмі) вислані большевиків є білі, вони мають змогу переконатись, що саме ми праві, всі ті, які борються за визволення своїх народів.

І в цьому сила зростання революційної наснаги серед народів СССР, сил спортиву і сил готових на активну боротьбу.

Цього доказом є дві знамениті, перебували в історії большевицького вродіння події: Берлінське повстання 17. червня 1953 р. і страйк в концетраційних таборах Воркути в липні того ж самого року. Народи з-за залізної заслони перейшли прекрасний іспит революційної зрілості. Вони показали цілому світові, що не тільки підросли, але й сама революція в СССР є можливою! Вони побачили свої помилки, вони знають чого їм бракувало, як треба підготуватись і як здійснювати підготування.

М. Шольмер очевидець і учасник повстання у Воркуті в своїй знаменитій книзі пише: «Все підготується до нового повстання. Рабси Воркути живуть датице за колючим дотестом, як і їхні брати в інших таборах праці. І це тому боротьба буде дальше підготується. Коли повстання було тільки що закінчене — групи резистенту аналізували їхні помилки. Вони їх ніколи не повторять. Практика їх навчила».

І це не тільки Воркута готується до нового повстання. Рабси Воркути всі народи СССР. Революція можлива».

Що буде скоріше: революція чи війна? Хто кого випередить? Короткий час покаже, що скоріше нарізло, що насече смертельного удару большевицмів. Події грядуть. Готуймося до них.

П. Варнак

С М О Л О С К И П

Ж у р н а л у к р а ї н с ь к о ї м о л о д і
Ч. 1 (49) Січень 1955 Рік 6

У Свят-вечірню Ніч

Ви знаєте напевно, якою буває Різдвяна Ніч. Але коли вона надходить, щось зворушливе огортає вашу душу і вам хочеться пригадати її такою, якою залишилася вона у пам'яті ще з далекого дитинства, коли все здавалося справжньою казкою.

Мерехтіли дивним світлом зорі, янголи пролітали над домами, струшуючи сріоло дзвіночків, а в кімнаті дивним-дивом появлялася ялинка, вся засипана цяцьками та ласощами, блискуча, притрушена снігом і янгольським волоссям, — пахла зоряною таємною ніччю. Ваша дитяча молитва, висказана скоро, але зворушливо й гаряче, зразу ж була сповнена, і тепер, ви засідали до Святої Вечері з радісним серцем, кидаючи постійно погляд у бік, ялинки, що приковувала чи не всю вашу увагу.

Правда, головною подією була Свят-Вечеря, яку батько започатковував моїтвою, а всім мовчки диригувала мати, додаючи до традиційної обрядовості — затишне, радісне тепло. Коли б не батько й мама та стара добра няня, може не так то й легко було всидіти за святковим столом, а багато цікавіше було б прямо влізти під стіл, де лежала запашина в'язка сіна, або заховатися в кутку за великим пшеничним дідухом, чи просто сісти біля ялинки та глядіти в зоря у засніжену ніч і чекати, коли появляться зі звільною колядники.

Ах, яке це все було просте й находило місце у вашому дитячому серці в ту Свят-вечірню Ніч, коли народився в бідному вертепі Христос Спаситель.

І пізніше, коли приходилось, вже юнаком, зустрічати Різдво, а головне Свят-Вечір — може сприймали ми вже його інакше як колись. Ви самі вже прикрашували ялинку і здавалося вам, ви вже порозумнішали та могли точно слідкувати разом із старшими за традиційними звичаями Свят-Вечора. Колись —

все промовляло до вас більш чарівною казкою, але тепер відчували ви набагато сильніше саму містерію ночі, просвітленої дивним світлом та пронизаної дивною тишою.

Пригадуєте? Ви виходили в морозну ніч і вона здавалася іншою від других, може саме тому, що так сильно відчувалася в ній присутність новонародженого Бога-дитини.

Скрипів сніг під ногами, а мороз ще ясніше розпалював зорі. Ще не спали вулиці й гомоніло місто. Подзвонювали трамваї і долітали голоси прохожих. Напевно, ще не спало ваше село, хоч воно було

В річницю Січнів

Українська молодь глибоко клонить голови перед пам'яттю 300 Крутянців, які впали в ооороні моїодої Українсько. Держави.

Друзі!

Пам'ятаймо, що січень — це місяць великих, епохальних подій в житті українського народу. Січень був місяцем тріумфу української сили, у якому в повній величчї виявилася мудрість наших державних мужів, місяцем героїзму української молоді.

Пам'ятайте, що

7. січня 1648 р. гетьман Богдан Хмельницький після переможних боїв — тріумфально в'їздив в столицю України — Київ.

22. січня 1918 р. Українська Центральна Рада проголосила своїм ІV-им Універсалом Самостійність Української Держави.

22. січня 1919 р. Уряди УНР і ЗО-УНР проголосили соборність України.

29. січня 1918 р. Триста гімназистів і студентів загинули героїчно в бою під Крутами.

Пам'ятаймо про ці дати! Вчимося з них!

більш святкове і затишне. Але це що вражало — була саме дивна тиша Різдвяної Ночі. Така інша, така величчя, така незбагненна. Вона приглушувала гамір, вона брехала німою симфонією над і між домами, вона наповнювала ваше серце дивним спокоєм і радістю. Зорі не горіли ніколи так, як саме в ту ніч і зв'язок неба зі землею ніколи не здавався більш близьким.

Ніч була повна змісту. Народження Дитяти-Ісуса було такою реальністю і відчувалося так сильно, наче б це було не колись, а сьогодні. Все, що зв'язане з Його народженням — було реальне й дійсне. Може десь в сусідній вулиці, далі за містом, можна було зустрінути трьох царів зі Сходу? Так хотілося піти їхніми слідами до Новонародженого і молитися разом з пастирями просто й радісно. Так відчувало ваше юнацьке серце.

Ви не можете не відчувати ночі, в якій родиться Боже Дитя. Таких ночей не буває більше в році, а є тільки одна, — коли любов Божої Дитини освічує цілу землю і заходить до кожної людської душі. Бай дуже чисте власність є та душа. Байдуже яким фахом займається людина, чи до якої суспільної верстви вона належить.

У Свят-Вечір Божа містерія поєднує сім'ю при вечірньому столі. Свята Вечеря — може в когось зложена з 12-ти страв, як наказує давня українська традиція, може більш скромна, а може зовсім бідна — з'єднує в цей вечір українську родину. Нажаль, не кожна зможе засісти разом до святкового стола. Багато членів родини немає, вони — чи далеко від Рідної Землі, навіть часто не знати куди закинула їх доля, може загинули.

Але їхня думка присутня там, біля Святвечірнього стола на Батьківщині, їхня молитва славить спільними устами малого Ісуса.

Свят-Вечірня Ніч — тиха й маєстатична сходить на нашу землю. Людська душа торкається Божої Містерії та з вдячністю наповнюється любов'ю. Вона відчуває: розуміє ясність вишеської зорі.

М. Калитовська

Всїй українській молоді в Україні і на чужині, всїм українським в'язням і каторжанам, українському підпіллю та всьому українському громадянству з нагоди Різдва Христового і Нового Року, найщиріші побажання пересилає

«С м о л о с к и п»

В січні цього року минає 150 років від заснування першого університету в Україні, який відіграє неабияку роль в науковому і культурному житті українського народу. Харківський університет видав цілий ряд визначних українських діячів і вчених, він був осередком і центром де нуртували та зроджувались українські самостійницькі течії й ідеї.

Ідея оснування університету в Харкові зродилася у Василя Каразіна, українця з походження, який близько стояв до російського царя Олександра І. В січні 1803 р. В. Каразін став на чолі Головного Управління шкіл, яке було створено при міністерстві освіти. Ще в 1802 р. він домовився згоді Олександра І. на відкриття цього університету. За проектом В. Каразіна університет мав складатися з цілої низки загально-освітніх і спеціальних шкіл на чолі з науковою установою. Для університету мало бути збудоване ціле окреме місто з новими будівлями, парком, тощо.

Задум В. Каразіна здійснився 17. січня 1805 р. В цей день відкрито Харківський університет в складі чотирьох факультетів: словесного, етично-політичного, фізично - математичного та медичного (який працював до 1811 р. з великими перервами, із-за браку студентів.). Першим ректором університету став проф. Іван Рижський (літературознавець), якого діяльність і відношення до українських справ характеризує його лист до Імператорської Академії Наук в справі видання одного з літописів «які стосуються стародавніх справ цього краю (цебто України) і написані мовою, яка давніше тут уживалася, а в останні роки сильно міняється й великими кроками наближається до великоросійської... Виводячи з цього, — писав він, — що настає час (і може, незабаром), що квітуча 150 років тому й більш — ця мова, піде в повне забуття, я гадав, чи не було б корисно зберегти її, як відміну руського слова, виданням котрогось із згаданих літописів». Нажаль відповіді Імперської Академії не знайдено в жодних архівах.

Серед перших професорів університету слід відмітити Йогана Шпада відомого філософа, якого через слова «головне призначення людини — це поривання до правди в знанні та житті» було вивезено з Харкова, а пізніше вислано закордон. Згодом (в 1831 р.) професором філософії став колишній комісар поліції (!) Хведір Чанов. В своїй більшості професори цих часів були реакційного напрямку.

У 1817 р., коли куратором харківської шкільної округи був Захар Корнеев, царський уряд усунув нового ректора — Тимофія Осиповського, який не погоджувався з твердженням

куратора про «шкідливість розуму і чистої науки».

Головний контингент студентів набрано в цьому часі із учнів Харківської колегії. На перший академічний рік було прийнято 57 студентів, з чого 33 зараховано на державний кошт. В 1825 р. число студентів зросло до 346. до п'ятдесятих років воно не перевищало 300 в кожному академічному році, в 1887 р. це число дійшло до 1382.

Історія студентського життя вимагала б окремого наświetлення і розвідки. Ми тільки зупинимось на кількох характеристичних моментах:

7. жовтня 1823 р. студенти вчинили бешкет в харківському театрі, виславши актора Поничького, те саме повторили і на другий день. Між цими «бешкетниками» був також Михайло Остроградський, пізніше славний український математик. За такий вчинок студентам заоронено спеціальним царським розпорядком — відвідувати театр. Ця заборона тривала повних десяти років!

З ПРАВИЛ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1821 р.)

«Тому, що ні справжній розвиток ума, ні виховання серця без релігії не мають і не можуть мати жодного тривкого ґрунту, бо «начало премудрости — єсть страх Божий», студенти в поведінці й наукових своїх студіях обов'язково повинні за єдину засаду визнавати побожність і старанно вправлятися у всякого рода християнських чеснотах».

З ПРАВИЛ ДЛЯ СТУДЕНТІВ, ЩО ВЧИЛИСЬ НА ДЕРЖАВНИЙ КОШТ:

«1. Всі студенти встають, як у школі ні дні, так і свята, о 6 год., або й раніше, особливо в літку. Потім, одягнувшись та прочитавши з побожністю ранішні молитви, присгойно займаються підготовленням себе до слухання викладів. При цих вправах необхідно заховувати глибоку тишу. 6. Після закінчення всіх викладів студентам зразкової поведінки та дуже добрих успіхів інспектор дозволяє літом прогулюватися... 8. Для зміцнення здоров'я студентів можна також у вільний від занять час дозволити їм займатися пристойними гімнастичними грами... 9. В неділю і в свята студенти повинні ходити до церкви під безпосереднім доглядом інспектора або його помічників і там стояти побожно».

ХАРКІВСЬКИЙ

Вже в цей час серед студентів існували деякі організації, як «Біблійне Товариство», господарська комісія, відбувались літературно - наукові гутірки з професорами. Страшна безумна університетська дисципліна та формалізм вбивали кожний прояв і ініціативу студентства. Коли фельдмаршал Сакен, який відвідував університет наприкінці 20-х років м. ст. запитав тодішнього ректора І. Кронберга:

— «А який дух студентів?

Кронберг відповів:

— Правду кажучи, студенти не мають жодного духу (!).

У 1887 р. виникли нові студентські заклоти. Університет було тимчасово закрито, 43 студентів виключено. Уряд реагував на кожний студентський виступ новими посиленними репресіями. Як кульмінаційна точка репресій появились правила з 29. липня 1899 р., згідно з якими всіх учасників студентських заклотів віддавало в салдати. Внаслідок цього закону було вбито в 1901 р. міністра освіти Боголепова. В цьому році починається нова хвиля заклотів, які закінчилися загальним шпайком в 1905 р. Особливої остроги набув заколот 1904 р., після якого виключено з університету 56 студентів.

Від самого початку заснування університету професорська колегія виявляла свою велику активність на відтинку науки й журналістики.

В 1812 р. засновано «Товариство Наук», яке в 1817 р. випустило один том своїх праць. В 1816 р. почав виходити в російській мові журнал «Український Вістник», в якому м. ін. П. Гулак-Артемовський помістив байку «Ілан та Собака», в 1817 р. проф. Т. Пільгер почав видавати «Український Домовольє», в 1820 р. основано часопис «Харковскія Извѣстія», в 1824 р. — «Український Журналъ» (ред. О. Скабовський), в якому м. ін. появились універсали Ю. Хмельницького, І. Мазепи, І. Скоропадського.

При університеті були наукові товариства: Т-во дослідників природи, Т-во дослідних наук, Математичне Т-во, Історично - філологічне Т-во, (при якому в 1892 р. засновано Педагогічний відділ). Всі ці товариства видавали свої «Праці» і «Збірники».

Університет провів велику працю до 1835 р., до часу коли царський уряд надав новий університетський статут (26. липня). Цей статут властиво покінчив з фікцією університетської свободи, яка була замаркована в першому статуті з 1804 р. Згідно з цим статутом, куратор мусів перебувати в університетському місті, ректор і дека

УНІВЕРСИТЕТ

ни залишалися виборні, але компетенція професорської ради була обмежена. Дух університетського навчання базувався на триєдиній формулі міністра освіти гр. С. Уварова: «православ'є, самодержав'є, народність» (під «народністю» розумілось російське великодержав'є). Ця формула була печаттю університетської освіти до кінця існування царської Росії.

Від 1835 р. починається постійна нагінка і утиски внутрішнього університетського життя: в 1841 р. знищено дисертацію М. Костомарова «Про причини і характер унії в західній Росії», в 1845 р. підвищено платню за навчання, діти купців і міщан при вступі в університет мали виступити зі своїх станів, скасовано право відвідувати виклади вільним слухачам, усунуто з університетських програм державне право європейських країн (1849 р.) і філософію (1850 р.), логіку і психологію могли викладати тільки духовні особи, управа шкільних округ находилась в руках генерал-губернаторів.

За царювання Олександра II. наступили деякі полегшення: професори могли бути віряджувані закордон (1856 р.), відновлено катедри філософії та державного права, скасовано обов'язковий студентський одяг і т. д.

Згідно з новим університетським статутом (18. червня 1863 р.) відновлено університетську автономію: ректор і декани стали виборні, університет мав право судити студентів за їхні проступки, науковий ступінь призначався професорською радою, факультети мали право цензури над працями своїх членів, влада куратора обмежувалась загальним доглядом над діяльністю університету.

За царя Олександра III. знову змінено університетський статут (13. серпня 1884 р.), який цілковито обмежував та заперечував університетські вольності: університети ставали в повну підлеглість міністерству освіти, воно вибирало ректорів, підвищувало, призначувало і звільнювало професорів, затверджувало програми окремих курсів, складало програми викладів, скасовано доцентуру.

Харківський університет за час свого існування гуртував цілий ряд визначних українських професорів і вчених: Дмитро Багалій, Микола Сумцов, Василь Данилевський, Михайло Чубинський, Олександр Потебня, Володимир Безускул, Олександр Ланинський, Дмитро Овсянниченко - Куликовський, Лев Гіршман та інших.

Завдяки домаганням і протестам студентів в 1907 р. відкрито деякі українські факультети в університетах Ук-

раїни. В Харківському університеті почав викладати проф. М. Сумцов українську народно-словесність, проф. М. Халанський — історію української мови, проф. Д. Багалій — історію України. Але незабаром всі ці виклади були заборонені.

Після революції 1917 р. в часі існування Української держави, Харківський університет не проявляв майже жодної помітної діяльності, як рівнож українські уряди не звертали на нього належної уваги. Тоді, як після невдачі українізації Київського університету засновано Український Державний Університет в Києві (6 жовтня 1918), а згодом заснування другого університету — в Кам'янці Подільському, Харків, великий культурний центр України, в добу української влади, залишився без українського університету.

Зразу після уконститування польшевицької влади в Україні. — в 1920 р. Харківський Університет перетворено в Академію Теоретичних Знань. Два роки пізніше її пе-

З НАКАЗУ КУРАТОРА В. ФІЛАТЬЄВА:

«Останній раз наказую студентам не ходити з довгим волоссям а носити волосся як у всіх порядних людей, а коли хтось наслідиться не послухати цього, того прилюдно при всіх студентах наказати салдаві обстригти на салдаський зразок».

СИСТЕМА КАР, ВСТАНОВЛЕНА ХАРКІВСЬКИМ УНІВЕРСИТЕТОМ ДЛЯ УЧНІВ ГІМНАЗІЇ (1809 р.)

«1. Докір учителя, 2. Стояння на порозі класи протягом декількох хвилин цілої лекції, 3. Переміщення учня на задню лавку на один день. 4. Переміщення учня на задню лавку на один тиждень. 5. Докір директора. 6. Переміщення учня на задню лавку аж до поправки. 7. Повідомлення батьків про несправність учня. 8. Поновне сповіщення батьків. 9. Оголошення імени винного у всіх класах. 10. Переведення учня до нижчої класи разом з оголошенням про це у всіх класах. 11. Виключення учня з оголошенням про це у всіх класах і на вчистім акті»

ретворено в ІНО — Інститут Народної Освіти з двома основними відділами — профосом і соцвихом, а під кінець тридцятих років постав ще третій відділ, який проіснував дуже коротко — політос. Ці відділи ІНО готували учителів для різних шкіл, середніх і вищих.

Першим ректором ІНО було призначено С. Д. Стрельбицького, якого заслуга в тому, що він докладав всіх зусиль, щоб в ІНО зберігти степі професорські калені.

Другим ректором було назначено Мирослава Гаврилова, вихідця з Зах. України, який в тридцятих роках застрівився.

Слід зазначити, що багато факультетів університету на початку двадцятих років перемінено в окремі самостійні інститути. Так постав медичний інститут, народного господарства і ін.

В часі українізації, українській совєтській владі приходилось зужити багато зусиль, щоб українізувати, головню профос, бо в соцвиху українська мова була викладовою з самого початку.

В 1934 р. після нової шкільної реформи в Харкові знову відновлено університет на стаіх принципах.

В сорокових роках, як і сьогодні, студенти університету мусять писати свої дипломні праці російською мовою. В 1940 р. випусникам університету не видано дипломів — з Москви наспів наказ: «Задержати бо студенти не знають відповідно російської мови».

В часі війни Харківський університет був сильно пошкоджений, його частинно вилучено, як рівнож заплановано збудувати нову будівлю. Але будівництво опинилось на мертвій точці (про що ми повідомляли на сторінках «Смоло-скипу»).

Підбольшевицький період Харківського університету вимагає окремого дослідження. Нажаль лже-дел про цей період є дуже мало, а новітні совєтські публікації цілком сфальшовані.

Тому велике завдання стоїть перед тими бвітими професорами і викладачами Харківського університету, які перебувають тепер у вільному світі і які найтідише вшанували б 150-ліття його заснування коли б підготовили окрему працю про цей тяжкий період існування Харківського університету. В майбутньому він буде відігравати велику роль в українському культурному і науковому житті. Тому про цю святу науку нам треба якнайбільше знати.

Річ Релакції: перша частина цієї статті взята в скопаченні з більшої праці І. Сірополька про освіту в Україні.

КИЇВ СЬОГОДНІ

Київ... Старовинний город Київської Русі, «мати руських городів». Серце і мозок України, її минулий і майбутній політичний, економічний і культурний центр.

Не так уже багато міст можна порівняти за красою з Києвом. Високі кручі, одиті кучерявою зеленню. Парки, сади, які збігають вниз, до самих Дніпрових берегів. Стрічки асфальтових доріг. Місто, залисте білим кишинням квітучих широколистяних каштанів, місто-сад.

Є тут своєрідна співпраця пам'ятників сірої давнини і новітніх модерних будов.

Ось старовинні рештки Золотих Воріт, які здвигнено ще в 1073 р. А поряд — шпелється в небо 190-метрова вишка телевізійного центру.

Над тисячолітнім Софійським Собором, з його непотажною мозаїкою і неповторними фресками, сьогодні проносяться реактивні літаки українських конструкторів, які піднімаються з бетонних доріжок Київського аеродрому.

Маріїнський дворець — твір Растреллі — і поряд з ним шкляна баня будівлі Верховної Ради УРСР (архітектора В. Заболотного), а далі — порозкидвані нові будівлі: корпус гуманістичних наук Університету ім. Т. Шевченка (арх. В. Осьмак), будівля Київського обкому (арх. І. Лангбарт), дім Ради Міністрів (арх. І. Фомін і П. Абросимов), дім ЦК партії і багато інших.

Вийдіть на сьогоднішній Хрещатик. Станьте на початку бульвару Шевченка і киньте поглядом на голлову вулицю міста. Ви побачите високі багатоетажні доми, які творять єдиний архітектурний ансамбль. Права сторона Хрещатика вся забудована, на розі вул. К. Маркса підноситься консерваторія. Позаду неї, здовж Інститутської вулиці, терасами опускається Печерська сквер. На лівій стороні виростають корпуси будівель міської Ради, Зв'язку, Телевізійного Центру.

Хрещатик не тільки відбудовано зусиллями українського народу і кращих українських архітекторів, — він, реконструйований, став найкращою київською вулицею — світлою, зеленою, широкою. Доми не прилягають до себе: вони розділені квітниками й скверами.

Після війни в Києві відбудовано біля півтора мільйона квадратних метрів житлової площі. Цілі квартали нових домів прикрасили місто, вони дослівно розглядили зморшки на лиці старого Києва, зроби-

Від Автора: Стаття «Сучасний Київ» опрацьована на підставі розвідок і оповідань про Київ, які появились в першій половині 1954 р. в советській пресі і журналах. Для її написання я використав такі журнали і часописи: «Новий мир», «Октябрь», «Знамя», «Огонек», «Сов. Культура», «Лит. Газета», «Україна», «Дніпро».

ли його гарним, юним.

Загляньмо на маловідомі до війни і рідко відвідувані приїжджими вул. Паньківську, Тарасівську, Тургеневську, Госпитальну, Бастіонну. Навіть київські старожили, котрі, скажемо, три-чотири роки не була ли на Бастіонній вулиці, зупиняються зі здивування. Вони побачать нові, багатоетажні доми, прекрасні модерні магазини, ательє і фризєрні, сквери і бульвари. Все це

побудував український народ по війні. Ніщо тут не нагадує колишню Бастіонну — з похилими хатинами, зарослими буряном і пустирями.

Багато в Києві новонароджених кварталів і вулиць. Це навіть викликало ускладнення в праці пошти і телеграфу: появилось кілька десятків вулиць з однаковими лаконічними назвами «Нова», і прийшлося спішно перейменовувати їх, щоб обминати плутанину з доставкою листів і газет.

Нова магістраль опоясує Київ довгою стрічкою з південного-сходу і виходить на недавню побудований міст ім. акад. Патона.

Київ — одне з найстарших міст світу. Але коли пройти по його вулицях — зразу звертає на себе увагу те, що більшість великих будівель побудовано в пореволюційні роки. Багато будівель дореволюційного періоду знищено, як ось: прекрасний будинок з 1911 р. (арх. Альошина), де тепер міститься музей Леніна, в 1927 р. на місці недобудованої величавої будівлі побудовано будинок теперішньої Академії Наук. Одну з кращих будівель на Липках — дім Державного Банку — побудовано в тридцятих роках.

Кругом Києва виростало кілька нових пригородів, які безпосеред-

ньо прилягають до нього, живуть з ним одним життям. Так появилася пригород Шевченкове — по дорозі на Харків, а за ним Красне. Так виростало передмістя ім. Хрущова, поблизу дороги на Кончу — Засна, нове селище поблизу асфальтової шосе на Димері й інші.

В часі війни, як большевики так і німці, старались якнайбільше нанести шкоди столиці України — Києву. За час війни було знищено понад 800 промислових підприємств Києва, було знято більшу частину трамвайних доріг, зірвані мости через Дніпро, було спалено і знищено біля шости тисяч житлових будинків і біля тисячі культурних і адміністративних інституцій. Було знищено багато історичних будівель і церков. Були зруйновані забудови Печерської Лаври, головний корпус університету з його музеями і лабораторіями, найстаршу публічну бібліотеку, консерваторію, ряд театрів. Із Софійського Собору вивезено фрески з XII-го століття — виїнятковий за своїм культурним значенням пам'ятник середньовічного мalarства — і багато інших музейних цінностей. За советськими обчисленнями Київ завдано шкоди на більше, як десять мільярдів рублів. На самому Хрещатику було знищено (большевиками) понад 350 великих будинків. Багато Київських садів і парків було цілком знищено, а тополі зловж бульвару Шевченка — вирубані. 195 тисяч киян (в більшості жидів) було розстріляно.

Зразу після війни кияни приступили до відбудови свого міста. Побудовано цілий ряд домів напрооти вулиць Леніна і Свердлова. В статі було ви 16 багатоетажних житлових домів. 12 адміністративних будівель, в тому числі монументальний дім Ради депутатів трудящих, який займає майже цілий квартал. Будується дім зв'язку, росте будинок консерваторії, з величавою концертною залю.

На площі Калініна починається новий сад, який широкими терасами піднімається до майбутнього хмародеру — Центрального київського готелю. На ліво будується за проектом арх. В. Беретті (ще з минулого століття) Дворець культури з найбільшою в Києві залю — на 2.400 глядачів. В цьому році починається будівництво великого, на цілий квартал, багатоетажного будинку на вулиці Кірова — Будинок науково-дослідних інститутів Академії наук УРСР. Обговорюється

будівництво колосального гідропарку на лівому березі Дніпра, на Трухановому острові з його прекрасною дрібнопощаною пляжею. Цей гідропарк, розбитий на площі в 900 гектарів, збагатить і острів, і ціле місто новим великим масивом зелені, новими водноспортивними станціями.

Сьогоднішній Київ займає площу в 600 квадратних кілометрів, більшу як територія Парижу! В 1953 р. трамваї, автобуси і тролейбуси перевезли понад 331 мільйон пасажирів.

Заводи і фабрики Києва — розкидані по всьому місті, однак їх важко розрізнити з-далеку. В столиці України ми не побачимо типічних заводських кварталів і районів з великими фабричними корпусами: вони немов губляться поміж мешканевими кварталами, скверами, парками і окружними лісами. В місті є понад 1.200 промислових підприємств. В старому до революційному Києві було всього 175, більшість яких представляла собою малі, напівкустарні майстерні.

Певно, Київ не являється головним індустрічним центром України, в ньому немає таких могутніх заводів, як в Донбасі, Харкові, Дніпропетровську, Дніпродзержинську. Але київська промисловість має свої особливості. Сучасний Київ — місто машинобудівництва і металообробки, легкої і споживчої промисловості. Тут побудовані великі заведення транспортного машинобудівництва. Заводи випускають трамвайні вагони, продукують популярні мотоцикли «Киянин» («Киевлянин»). На київських пароплавних верфях будуються пароплави.

У Києві розвинуті також продукцію машин і обладнання для хемічної, текстильної, кравецької і харчової промисловості. В числі таких підприємств завод «Большевик» — один з найбільших індустрічних гігантів хемічного машинобудівництва СРСР. «Ренток» — випускає найскладніші рентгенівські апарати, «Укркабель» — постачає своєю продукцією енергетичне господарство і накінець — знаменитий по своєму удосконаленню станкобудівельний завод ім. Горького. Не можна поминути, нове в СРСР, виробництво мініатюрних кіноапаратів «Київ».

Столиця України — один з найбільших в СРСР центрів наукової роботи. При Академії Наук УРСР працює сьогодні понад 50 науково-дослідних інститутів, лабораторій і експериментальних баз.

Праці визначних українських учених сприяли розвиткові медич-

них і біологічних наук. В цій області широко відомі, напр., дослідження О. О. Богомольця і теперішнього президента АН УРСР О. В. Палладіна. В ділянці фізико-математичних наук відзначились світової слави науковці Е. О. Патон, С. А. Лебедев, Н. Н. Боголюбов і інші. Київ був після Харкова, другим центром українського ренесансу тридцятих років. Тут жили і працювали академіки М. Грушевський, С. Єфремов і багато інших діячів української науки і культури, які були знищені большевицьким окупантом.

Інститути АН України установили тісний зв'язок з промисловістю, новобудовами і сільським господарством, практично допомагаючи новаторам підприємств в розв'язці практичних питань. Передове місце в цьому напрямку займає Науково-дослідний інститут електрозастосування ім. ак. Патона. Працівники Інституту застосували ряд нових методів зварки металів, які примінені в понад 700 заводах.

В дореволюційному Києві крім університету було ще 7 вищих учбових заведень. Сьогодні їх є 24. В 1953 р. із них вийшло 1.800 учителів, 800 спеціалістів сільського господарства, 640 лікарів, 200 працівників мистецтва, 2.700 інших спеціалістів. У високих і середніх школах Києва навчається 158 тисяч молоді, тоді як в 1913 р. навчалось тільки 22 тис.

В дореволюційному Києві було 4 наукові заведення, 140 церков і мастирів. В сьогоднішньому Києві крім 24 інститутів є 28 технікумів, Академія архітектури, 14 музеїв, 7 театрів, 27 кінотеатрів (в Парижі — 290 — прим. ред.), 64 клуби, 853 бібліотеки і... майже всі церкви варшавськи знищені.

Українські вчені — мікробіолог І. Заболотний, біолог М. Кащенко, математик Г. Вороний, мадики О. Богомолець і М. Стражеско — здобули своїм вкладом в науку — світову славу.

Академія Наук УРСР начислює сьогодні 90 дійсних членів, понад 100 членів-кореспондентів, понад 80 докторів і біля 800 кандидатів наук.

Київ — місто високої театральної культури. В Києві працює театр опери і балету ім. Т. Шевченка, драматичний театр ім. І. Франка, російський театр ім. Л. Українки, театр музикальної комедії, театр юного глядача, обласний драматичний театр, республіканський ляльковий театр, філармонія, естрада, симфонічний оркестр, капеля «Лумка» і банкетистів український народний хор, ансамбль танцю.

♦♦

З історії ми знаємо, що Київ кілька разів палили, руйнували, грабували (здавати б суздальського князя Андрія). Минали роки, часами десятиліття, незгод і міжусобиць, але Київ знову вставав з руїн і пожарищ, обновлений, могутній, знову готовий до боротьби з багатьма наїзниками, жадними його багатств.

Кожний історичний пам'ятник в Києві пов'язаний з подіями, які сьогодні вивчають українські дослідники і якими гордяться, як доказом високої культури, сили і мужності наших предків.

Ось руїни Золотих Воріт. Вони були границею Києва часів Ярослава Мудрого, коли Київ значно розрісся і йому тісними стали вали міста «на горі». Найстарша частина Києва, як відомо, була положена на Андріївській горі, окруженій валом, за яким лежало «поле вні града», як пише літописець. Ярослав Мудрий розширив Київ і Золоті Ворота стали головним входом в місто. Від них йшли вали-укріплення: один від до т. зв. Лядських воріт (приблизно там де тепер Софійська вул. виходить на вул. Володимирів); другий — в околицях сьогоднішнього Сінного ринку.

Саме через Золоті Ворота в'їжджав Богдан Хмельницький після перемоги під Жовтими Водами, Корсунем і Пилявцями. Тут його вітали кияни.

Лещо даліше, по Володимирській вулиці, стоїть другий пам'ятник древньої України — Софійський Собор. Він побудований на тому місці де Ярослав Мудрий остаточно переміг печенігів, які увірвалися в місто. Будівництво Собору закінчено приблизно 1037 р. Многочисленні добулови значно змінили його первісний вигляд. Незвичайна цінність Собору — це внутрішні розписи собору. Вони представляють незаперечні докази високої техніки і культури малярства древньої України.

Звертають на себе увагу теж пам'ятники пізніших років. Зокрема т. зв. Брама Зборівського побудована в сорокових роках XVIII ст. по проєкту арх. Г. Шеделя.

Перед Софійським Собором розкинулася площа, сьогодні площа Б. Хмельницького, на якій відкрито в 1888 р. пам'ятник великого гетьмана за проєктом скульптора М. Мікешина.

Немало пам'ятників старовини збереглося в районі Києва-Печерського. Там знаходиться славна Києво-Печерська Лавра.

Печерський район забудований від часів Володимира Великого. Лі-

тописець згадує про палати князя на Верстові, а пізніше про церкву Спаса там же. Палати Володимира спалили половці, потерпіла й церква. Пізніше, за ініціативою митрополита Петра Могили, церкву відбудували, розширили, а стіни розмальовано наново. Над входовою аркою був зображений і сам Петро Могила.

Киево-Печерський монастир, згодом перейменований в Києво-Печерську Лавру, оснований в середині XI ст. в роки князювання Ярослава Мудрого. Тепер Лавру перетворено в історичний заповідник, тобто в антирелігійний музей. Під час війни москалі й німці знищили навмисне найкращі перлини її архітектури.

Притягає увагу відвідувачів дзвіниця Лаври, яку видно на десятки кілометрів кругом Києва. Висота її — 93 м. Побудовані її арх. Г. Шедель в 1731 — 1745 рр.

В перші роки свого існування Києво-Печерська Лавра відіграла велику роль в розвитку культурного життя старовинної України. Тут писалась «Повість временних літ», тут складено Києво-Печерський патерик, який являє собою величезну цінність при вивченні історії Київської держави. Лавра являлась центром церковного життя і видавництва книг. Тільки в другій половині XVII ст. Лаврська друкарня випустила 117 різних видань. Остаточно друкарню знищила Катерина II.

Крім архітектурних пам'яток, цінний матеріал для вивчення культури України дали розкопки на території Києва.

Тут знайдені не тільки високомистецькі вироби ремісників, але й цілі майстерні з ривінням тих часів, які доказують, що вже в старовину в Києві були широко розвинуті такі ремесла як ковальське, керамічне, ливарське, костерізне, деревообробне, ювелірне, шклярне. За рівнем своєї техніки, і зокрема техніки будівельної, древня Україна стояла багато вище за інші європейські країни.

Вперше назва «Київ» згадується в історичних літописах з 864 р. І так майже 1.100 років стоїть Київ. Він розкинений на горбах які перетинають місто зовсім і поперек, tworячи круті спуски, яки і широкі долини. Все це забудовано домами, засажено скверами і парками місто потопає в квітах. Київ називають слухно містом-садом. Коли з розлогого лівого берега подивитись на крутий правий, не стоїть Київ рельєфно видно тільки майже стометрову Лаврську дзвіницю і багатоярусний дім Ради Міні-

Спортове життя в Україні

Від Редакції: Ми вибачаємось перед нашими Вш. Читачами, що в останніх числах «Смолоскипу» ми не подавали спортивної хроніки з України. Але це було спричинене технічними перешкодами. В зв'язку з цим, на бажання самих Читачів, від яких ми одержали в цій справі численні листи, ми містимо в цьому числі нашого журналу поширену хроніку про спорт в Україні й успіхи наших спортсменів.

Змагання веслярів за першество України. В Херсоні відбулись особисто-командні змагання веслярів на каяках і байдаках за першество України. В змаганнях взяло участь 12 команд з 11 міст України. В результаті змагань на байдаках перше місце зайняла 1-ша команда Херсону, друге — Дніпропетровська третє — Києва, далі слідували команди Миколаєва, Одеси, Харкова, Вінниці, Чернігова, Херсона, Севастополя, Запоріжжя і Дніпродзержинська. У веслуванні на каяках — 1-ше м. зайняла команда Херсону 12-ге — Києва. 3-тє — Дніпропетровська. На байдаках (500 м.) серед жінок чемпіонами України стали: Гусаренко (Київ) — 2:57.8; серед чоловіків — Ястребів (Херсон) — 2:31.6. На віддалі 1.000 м. 1-ше м. зайняла Горбатюк (Одеса) — 5:50.3; серед чоловіків — Пшмагин (Київ) — 5:05.0. На віддалі 10.000 м. 1-ше м. зайняв Сютчиків (Херсон) — 59:23.8; 2-ге м. зайняв Яциненко (Миколаїв) — 1:01:54.3; 3-тє м. — Пирклін (Одеса) — 1:04:35.9. На двоосібних байдаках (500 м.) 1-ше м. зайняли Еккіна і Мудравіова (Харків) — 2:39.7 серед жінок і Сютченко та Сютчиків (Дніпропетровськ) — 2:11.0 серед чоловіків. На віддалі 1.000 м. чемпіонами стали серед жінок Леончиківська і Матвієва (Одеса) — 5:12.0; серед чоловіків Роман і Квасак (Херсон) — 4:32.5. На 10.000 м. переможцями були Литвінов і Зубанін (Херсон) — 56:42.5. На каяках-одиночках на 1.000 м. 1-ше м. зайняв Мон'ян (Херсон) — 5:33.4; на 10.000 м. — чемпіон СССР. Хо-

доловський — 1:08.03.3. На двоосібних каяках чемпіонами України стали, на віддалі 1.000 м. Сундучій і Шаповалів — 5:27.2 (друге місце зайняли Плевако і Каролицький (Київ) — 5:25.7; на 10.000 м. 1-ше м. зайняли Гуцул і Семенів (Херсон) — 1:02.44.5.

◆ Костянтин К. Малинко (походить з Кіровограду, тепер в Ташкенті) виконав за останніх 22 роки 2.150 скоків з парашутом, був 110 год. під копулою парашута і пролетів за цей час 300 км.

Змагання за першество України по тенісу. Недавно в Києві відбулись особисті і командні змагання за першество України по тенісу. Техніка гри, як подає советська преса була на дуже низькому рівні. В Україні на початку 1954 р. на рахувалось всього 2.300 тенісистів, при чому майже 40 % початкуючих. Теніс більш-менш розвинувсь тільки в Києві, Ужгороді, Харкові, Одесі і Львові. В інших містах він майже взагалі не існує. Спортивне т-во «Динамо» має свої секції тенісистів тільки в Києві, Харкові і Дніпропетровську при товариствах «Іскра», «Наука», «Медик» групи тенісистів дуже слабо розвиваються а при інших («Шахтар», «Буревісник», «Піщевик», «Локомотив», «Трактор», «Будівник») взагалі не існують. В Україні при Міністерстві освіти існує 66 юнацьких спортивних шкіл, але з них тільки в дев'ятих створені відділи тенісу, де навчається всього 274 чоловік. Із 11 юнацьких шкіл професіоналів тільки одна київська «Іскра» має відділ тенісу, в якому вправляють 25 чоловік. Слід відмітити, що останні змагання за першество України по тенісу вийшли дуже блідо і не виявили ні талантів ні якості гри наших молодих тенісистів.

● Юрій Кутенко (Львів) став новим чемпіоном України в десятизмагу його результати: 100 м. — 11.5; 110 м. з перешкодами — 16.0; 400 м. — 51.8; 1.500 м. — 4:55.2; скок в висоту — 178 см.; в довжину — 7.07 м.; з тичкою — 3.90; куля — 14.97 м.; диск — 43.42 м.; ратище — 58.87 м.

● Великих успіхів добиваються боксери України А. Остапчук, І. Абрамов і А. Данилович, які стали чемпіонами спортивного т-ва «Червоної прапора».

● Львівська лепчатівська фабрика, яка виготовляла лепчаті мапки «Львів», почала випускати лепчаті нової марки «Стоїла», які за своєю якістю перевищують фінські лепчаті марки «Ярвінен».

стрів. Більшість будівель захована в тишині парках і скверах вечорами просвічуючи крізь густе листя тисячами вогнів.

Крутий правий беріг Дніпра, граїтна набережна Петровська алея, золотиста пляжа на Трухановім острові за Дніпром — улюблені місця киян і зокрема молоді.

Гнат Осмак

Київське «Динамо» — чемпіон ССР по футболу. Це неувала подія в спортовому житті Советського Союзу. Всі советські газети відмічують факт, що ні разу в історії советського спорту не було так, щоб хоч одна команда Москви не виийшла в фінал. А в цьому році жодна московська команда не виийшла не тільки в фінал, але й навіть в півфінал. Команда України була в такому складі: воротар Макаров, оборонці — Ларионов, Голубов, Попович, півоборонці Михайлина, Кольцов, нападаючі — Богданович, Терент'єв, Зазроєв, Коман, Фомин. З московським «Спартак» кияни виграли 1:3, а у фінальній розгрі з ереванським «Спартак» 1:2, ставши чемпіоном ССР по футболу на 1954 р.

Єгипські штангісти в Києві. 15. жовтня прибули в Київ єгипські штангісти. Змагання між командами Єгипту й України відбулись у Київському цирку. Висіли державні прапори советської України і Єгипту, звучали гимни, виголошувало промови (від України І. Кириченко, заст. президента Українського комітету по фізкультурі і спорту). Суддювали два єгиптяни і один українець (Є. Хотимський). В склад команди України входили Ю. Мазуренко, чемпіон УРСР, І. Рибак, студент Харківського медичного інституту, М. Рудман, першорозрядник, П. Матюха, першорозрядник, Ф. Осипа — майстер спорту і чемпіон УРСР, Н. Комешов, майстер спорту. Перемогу завоювала команда України, яка набрала 31 пункт, єгиптяни набрали — 23. На змаганнях Ф. Осипа встановив новий рекорд України (підніс 450 кг. в тризмагу).

Змагання з єгипетськими борцями. Після змагань штангістів відбулись змагання борців. З команди України виийшли переможцями: чемпіон ССР В. Широков (плв), Е. Свиридов (плв), Я. Пункин (лв), чемпіон ССР Г. Гамарник (св), В. Рибалко (св), Б. Куляев (пв), програли: І. Богдан (тв), Г. Шевчук. За загальним розрахунком команда України виграє з вислідом 6:2.

Першенство Львівської обл. по легкій атлетиці. У Львові закінчились змагання за обласне першенство по легкій атлетиці, в яких взяло участь 500 спортсменів. В ході змагань поліпшено 6 обласних рекордів. Л. Навроцька метнула ратище на 43,07 м.; В. Шишанів пробіг 400 м. з перешкодами за 56,2; Г. Черв'як в трискоку показав 14,27 м.; Ю. Живалович пробіг 200 м. з перешкодами за 25,9. Першорозрядні результати показали: в бігу на 100 м. — І. Ліпман (10,9); в

скоку з тичкою — В. Чорнобай (4,2 м.); в меті молотом — Е. Сюч (54,91 м.); в бігу на 800 м. — В. Медведів (1,56,0).

Українські советські спортсмени в Лондоні. В половині жовтня виийшла команда советських легкоатлетів до Лондону. Українські спортсмени, які входили в склад загально-советської команди добились таких успіхів: Н. Коняєва метнула ратище на 45,51 м. (2-ге м.), Редькин метнув молот на 56,18 м. (2-ге м.), Є. Буланчик пробіг 110 м. з перешкодами за 14,7 (1-ше м.), Ю. Літуйв пробіг 440 ярдів за 51,3 (новий світовий рекорд), Н. Откаленко пробігла 880 ярдів за 2,09,1 (1-ше м.), А. В. Лисенко — за 2,10,6 (3-ге м.), В. Куць пробіг 5.000 за 13, 51,8 (2-ге м.), В. Цибуленко в меті ратищем зайняв 2-ге м.

Всесоюзна спартакіада сільських фізкультурників. Серед спортсменів України появився в останньому часі цілий ряд нових прізвиськ сільських спортсменів, яких успіхи проходили досі непоміченими. На згаданій спартакіаді українські сільські спортсмени добились таких результатів: в бар'єрному бігу на 80 м. перше місце зайняла Н. Ямнюк — 12,7; в бігу на 200 м. серед чоловіків 1-ше місце зайняв І. Колоша — 23,0; в запливі на 100 м. (вільний стиль) 1-ше м. зайняла 18-літня Л. Возьна (Київська обл.) — 1,25,3; Серед чоловіків В. Букасів (Косів Станіславська обл.) зайняв 1-ше м. в запливі на 100 м. брасом — 1,19,7 і на спині — 1,16,7; в запливі на спині — А. Грицай (Дережниське, Хмельницька обл.) — 1,39,7. на 100 м. вільним стилем 1-ше м. зайняв М. Бович — 1,06,0. В естафеті 4×100 команда України зайняла перше місце, а у велосипедних змаганнях — друге.

■ В Одесі накручується новий спортивний фільм «Голубі стріли» за сценарієм С. Тимошенка.

◆ **П. Киршон** (Київ) повторив світовий рекорд, піднісши двома руками 110 кг.

◆ **П. Денисенко** встановив новий всесоюзний рекорд, скочивши з тичкою на 4,46 м., збільшуючи рекорд Європи на 2 см.

Молодь в Україні

Діти жебрають!

«Мешканцям посолька добре знайома стара шинель з повідриваними петлями і обдертими рукавами. Цілу зиму ця легка одежина переходила з плечей на плечі: носив її і невисокий хлопчина, зі смуглим від грязі обличчям, і худенька дванадцятилітня дівчинка, і ще менша дівчинка, років семи, — для неї шинеля зовсім велика.

Ранками в приземлистій хатині на окраїні посолька Короп (Чернігівська обл.) можна почути сварливий голос жінки:

— Не принесеш, так відправляйся в школу.

— Я лекції буду робити, нехай Колька іде.

— Він в центр піде, а ти в Закоп'я...

Довго тягнеться перебранка, потім із халупки виходить з заплаканими очима Тоня, в руці — покритий шматкою кошик. Змучено бродить по вулицях, стукає в доми:

— Тіточко, дайте щонебудь...

Радісне дитинство, щасливе дитинство. Спасибі партії...

В. Титаренко

(«Лит. газета» ч. 102/54.)

Сталіно. На шахті ім. Абакумова (чи не того, що недавно розстріляли?) відбулось загальне зібрання молоді, на якому обговорювалося питання: «Як ти ведеш себе на підприємстві і в побуті?» З доповіддю виступив член комітету комсомолу Ряков. Довідь — не цікава. Про що ж говорено на зібранні? Критиковано порушників «трудової дисципліни», ось вони: Охмач, Скулькевич, Кушнір, комсомолец Лисенко, Бараненко, Семенихин і інші. Комсомолка Орлова сказала: «Петро Глібов і Гра Туяхова родились в советську добу, учились в советській школі, вона їх виховувала, виростила. І ось, будучи вже комсомольцями (!), Глібов і Туяхова вінчались в церкві. Невже ж не могли вони цю знаменну дату в своєму житті відзначити по-іншому — по-комсомольськи? І дивно, комсомольці не осудили їх» (!)

Справлення помилки

В попередньому числі «Смолоскипу» через недогляд трапилася прикра помилка: в інформаціях про Конгрес канадійських студентів ми подали, що це був IV-ий Конгрес НФКЮС, а властиво це був 18-ий (вісімнадцятий).

Молодь в Україні

Київ. В СССР має відкритись в цьому році 250 учбових закладів нового типу. Сюди зможуть поступати хлопці й дівчата після зложення атестату зрілості. Навчання триватиме 1-2 роки. 70 процентів навчання має відбуватися на практичних заняттях і на підприємствах. Ці заведення будуть готувати фахівців для промислу й індустрії. В Україні створюється 64 такі технічні школи, при чому 10 з них — на базі колишніх ремісничих шкіл.

Таганріг. Секретар міського комсомолу Віталій Охрименко на засіданні для обговорення завдань комсомолу в новому учбовому році, вказав на те, що замало звертається уваги на шкільну молодь, якої не знається, не відомо де вона перебуває після шкільних занять **за ким іде і під чий вплив попадає (?)**. Він зачитав лист однієї робітниці А. Ващенко, в якому говориться: «Погано ви, комсомльці, нам помагате! Нічого в нас в посьолку для дітей немає... Якщо б у дітей були гарні заняття, не лазили б вони в чужі городи, не позорили б нас, краще слухали б своїх матерів».

Львів. За Стрийським парком, де колись були розкинуті простори пустирі, тепер побудовано силами учнів Львівських шкіл дитячу залізницю «Піонерська».

Лицарі «зеленої змії»

В цілому світі вже доказано, що люди тільки (в подавляючій більшості випадків) в розпучі, в тяжкому горю, коли втрачають міру оцінки вартостей — тоді вдаються до чарки. Інша річ пити, а ще інша пиячити. Молодь (що нечуване в західних країнах) в Советському Союзі впиваються. Не тільки робітничі чи селянська, але й студентство та діти советських бюрократів. Як виходить з советської преси, ні влада, ні комсомол не всилі опанувати ситуації.

Про випадки пиячення в Україні теж багато написано в советській пресі. Головно такі випадки зустрічаються на великих будівлях. Про моральний розклад молоді в Новій Каховці пише Ю. Буряковський (див. «Лит. газета» ч. 106/54). Пише довгу статтю, яка дає найкращий образ большевицьких наслідків виховання молоді. Для молоді немає жодних святощів, ні авторитету. Вона працює, бо мусить жити, але опісля п'є, хуліганить, бо не може знайти для себе пристановища.

Дніпропетровськ. В цьому році в 14 індустріальних технікумів України прийнято 5 тисяч студентів. Недавно відкрито ще два нові технікуми — металургійні в Ладанозі і Всеукраїнський (така назва як «всеукраїнський» останньо починає знову появлятися на сторінках сов. преси) заочний політехнічний технікум у Дніпропетровську, крім того, як повідомляє советська преса, споруджуються нові учбові корпуси в мм. Марганці, Кривому Розі, Ворошиловську, Слов'янську.

Київ. У Києві закінчився трьохденний огляд творчости випусників консерваторій України, в якому взяло участь понад 50 співаків, піаністів і баяністів. Зокрема відзначились: Л. Будякова, В. Панченко, С. Неведловська (Харківська консерваторія), співачки Г. Дюмидова, Л. Новикова, Р. Ланда, Л. Рисова, В. Багацька (Київська консерваторія), скрипачі Р. Файн, М. Турчинський (Львівська консерваторія), піаністки В. Білецька, В. Іваницька (Одеська консерваторія).

Київ. Советська преса реєструє все більше фактів покинення батьками своїх дітей. Найчастіше несовісні батьки віддають своїх дітей до різних дитячих будинків, не дбаючи взагалі про їхнє виховання.

«Скучно молоді у вільні хвилини в цьому чудесному місті, — пише Ю. Буряковський. — В більшості гуртожитків культурно-освітня робота ведеється одноманітно, без творчої ініціативи й комсомольського вогника. Знаменитий Двірець культури — ціле літо на ремонті. Багато із його самодіяльних гуртків, як говориться, на ладан дують, драматичний колектив на межі розвалу... Комітет комсомолу по-старечому німецький, коли діло торкається відпочинку і розваги молоді.» В наслідок цього люди йдуть і п'ють. П'ють до безтями. В наслідок цього — бійки, сварки — комсомольський активіст Олексій Ликворник убив свого друга. На будівлях Каховки кожний говорить про «велику» і «малу» стопку, про теорію, що «хто ж на будівлях не п'є?» Всіх п'яниць (а це ж молодь, виховані советської системи!) прозвали, (а може вони самі себе так прозвали) лицарями «зеленої змії».

Такий стан — загрозливий, для сучасности і для майбутнього.

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді

Появляється з початком кожного місяця

Редагує колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Редакційна Колегія, як тіло, — необов'язково згідна з думками, висловленими в поодиноких статтях. За підписані статті відповідають повністю самі автори. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним поданням джерела.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

Гроші на передплату просимо слати тільки на адресу наших представників, або безпосередньо на Адресу Адміністрації «Смолоскипу» міжнародними купонами.

Всіх бажаючих одержувати «Смолоскип» летунською поштою повідомляємо, що їхня річна передплата підвищується до 3-ох дол.

Представництва «Смолоскипу»:

ЗДА:

Les Wyshnewyj
638 E. 14-th. St., New York 9, N. Y.
Гроші просимо слати не чеками, а готівкою.

Велика Британія:

S. W. Shewchuk, 78 Kensington Rd.
London W. 11.

Канада:

А. Kryworuchko
133 Balmoral Ave No Hamilton' Ont.
Німеччина:

Jaroslaw Kaczmar
München 62, Postfach 34.

Бельгія:

Nadijka Ripak
58, rue de l'Aqueduc, Bruxelles

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

Над Казахстаном - марево смерті

(Правдиве оповідання)

Казахстан... Страшне слово для десятків тисяч української молоді. Казахстан — це нові Соловки, Колима, Воркута. Це земля на якій в нечуванні спосіб експлуатує більшовицька влада людину.

«Уже п'яту добу над слеповими просторами Північного Казахстану панують одвоманітно-сірі, густі хмари, з яких сиплеться на землю дрібний відливий дощ.

Зупинились комбайни. Розпливаються дороги. Тисячі комбайнерів, водіїв грузовиків, чії машини застрягли в грязюці, з надією дивляться на небо: чи довго ще буде продовжуватись ця слота? А дощ все сипле і сипле...»

Між робітниками проходить стара жінка, виселенка ще з 1903 р., з Полтави:

— Ой горенько мое, діти мої, коли б побачили вас, матері ваші... Мої сини мабуть також так мучаться, забрали їх...

Всі мовчать, понурі, мокрі. Вже п'яний день, як виїхали з села, сплять під шатрами, або й під голим небом. Сушитись ніде. В декого в торбі ще залишився кусень розмоклого хліба. Вже два дні не пили і не їли нічого теплого...

— Браття, — кричить комбайнер Павло Губин, — браття, помремо тут, розтанемо, як ця земля! Помремо. За що, я вас питаю? За те, що влада, не дбає за нас? Годі ждати! Давайте, будемо збирати хліб так, як є, хай мокрий, хай проростає, чорт з ним! Помремо братці, давайте, вперед!

Непривітні казахстанські степи наповнилися клекотом моторів. Дощ січе, а тисячі й тисячі дівчат і хлопців збирають снопи, ігуть за комбайнами й косарками. Під'їжджають грузовики. Сиплеться на них тисячі тонн золотої пшениці, просякної водою, напучнявілої. Вона на очах зростається.

Машини й підводи з хлібом рушають. Везуть його та зсипний пункт. Перед очима — транспарант: «Добро пожаловать, хлебоздатчики!»

— Прокляття вашому добру! — бурмотить під носом Григорій Іванович Курників, якого вислали сюди з далекого Домбасу.

«Добро пожаловать» — зі злістю повторив він і глянув кругом: «Булаївський елеватор потонув серед потоку, автомашин, підвод, арб, запряжених волами, тракторів з причіпками; вони вистроїлись на пів кілометра, в три-чотири ряди — стоять, ждуть.

Нижче поміщене оповідання напечатане на підставі цитат з советських преси «Комс. Пр.» ч. 251/54, 238/54, з 18. 9. 54., з 29. 9. 54., «Лит. Газета» з 16. 9. 54., 5. 10. 54., «Крокодил» ч. 31/54.) та оповідання одного сучасника.

С. Г.

Ждуть поки передня машина чи підвода посується хоч на сантиметр, щоб поїхати на вагу. Ждуть по 5-8 годин! Чому ж вони ждуть? Чому?»

Влада розгубилась. Влада не знає, як дати собі раду, як прокормити цих людей, як їх одягнути. Але для цієї це неважко. Важко: зібрати за всю ціну хліб! Ціною найбільших жертв, щоб ні один колосок не попався нещасному трудівникові. А дощ безперечно січе... А вони ждуть і ждуть. Чого ж вони ждуть.

«Це питання хвилює всіх, крім директора елеватора Якова Мамонтовича Миніа. Його взагалі важко схилювати. Він від давня працює в цій системі; заболочений, обличчя заплело салом, очі — маленькі, червогі, нібито від безсоння, нібито від п'янава». Типічне обличчя советського бюрократу, обличчя цілої комуністичної системи правління.

— Приготуйте пропуски! — кричить Яків Мамонтович, — всі машини повернути і везти зерно на аналіз, а пізніше вернутесь скидати сюди!

— О, будь ти проклятий! Гоїз синну! — кричить Григорій Іванович, — а трясця твоєї матері, а... аналізу тобі захотілось, пропуски, якісь — то вдумали.

— Не повернем, як повертати, то ж всією колесо грузнуть, чому зразу не сказав, чортів синну? — кругом чути голоси. Вони більшають, вони підносяться над цілим Булаєвом.

— Молчать! Молчать! Не хочете? — вискочив на машинну бригаду Самуїл Мойсеевич Куракін, — не хочете? Говоріть!

— Ну ладно, — хтось відзивається, — чого ревеш! Повернем...

Очі шоферів наповнюються кров'ю, серце наповнює ненависть, страшна ненависть, ненависть людині, яка втратила все: родину, дружину, дітей, затишний куток, де там далеко в Україні. Ще трішки і людська ненависть привалила б, заложив б все і це Булаєво, і цього директора і Самуїла Мойсеевича, цілу цю країну...

Автомашини, підводи, трактори з причіпками повертають. Грузнуть колеса. А дощ січе... Немилосердно січе... «Всюди черги, безпорядок і бігаші цілий день від вікна до вікна». Пізно увечері машини підходять до елеватора. Але в підзді «від тисячів коліс, від тягарів тракторних гусей, иль, дорога, яка веде до ваг, перемінилась в непрохідне місьво, з якого важко видратувати не то людині, але й машині.»

— «Я всю країну об'їздив, але ніде ще таких безпорядків не зустрі ав, — говорить наш земляк Григорій Іванович. — На інших елеваторах, ось, скажемо, у нас на Україні, трапилась задержка, годину треба подождати, — так там можна піти в їдальню, поїсти, або дрібно почитати газету. А тут нічого немає».

«Гі думаєш, — що це тільки тут так, — говорить його друг Петро Павлович Косеєв, — так саме положення і на всіх інших більших елеваторах — на петропавловському, мамлютському, кялінському, в цілому Казахстані».

Далеко на півночі ціла ватка автомашин верталась до села Полтавки (це так його охрещено ще в 1907 р. — багато тут полтавців), до колгоспу «Лігав». Тут ще те всі спали, багато молоді швидко поверталось з війни. Спеки і здушені головами, ніхто ні пари з уст. Всі промоклі до кісток. Йшли од нцем, подвое, хлєпці з дівчатами, турмами. А дощ дальше сік...

Григорій Іванович зайшов до свого гара. На землі, на голий соломі, пригрітій якимись дряними речами, — лежати хлопці. Сушитись ніде, бо в шатрі не вільно заводити вогню — може загорітись...

Дехто сарався розкласти вогнище на творі. Вогно слабувало блемало. А дощ безперечно падав...

Григорій Іванович ще найме; ще був мокрий. Він простягнувся, поруч нього заходився гухим кашлем його друг з України, Валентин Бойченко.

Кашель наповнював всі шатра кругом.

— Валю, а де Альоша? — запитав півголосом Григорій.

— Альоша? Вечором його забрали... Був зимний вже. Не пішов на працю, простудився... Всі виїхали на цілий тиждень, а він і ще кількох осталися, коли ми повернулись — він вже не жив, інші також були вже заковані... Ніхто навіть не подивився...

А де Коля?

— Котрий?

— Та не знаєш? — Томилін з Артемовського району. Знаєш той, що його батько писав листи повні роззпук, в ЦК Комсомолу, в «Комсомольську Правду», а коли — не помагало написав самому Маленкову...

— А, Микола Іванович, він зібрав групу хлопців і тікав, їх перейняли по дорозі. Коли пристрілили, інших у Воркуту, говорять, вислали...

— А що з Марусею Данилюк, знаєш тією, що до неї Коля...

— Марусю вислали також у Воркуту, завзявся на неї Семенів, от п'яниця. Людям жити не дає, завжди п'яний ходить, а лайка в нього, що аж, Господи, дівчата вуха затикають, а він ще гірше: Затикає? ану за лопати! І тоді ще гірше лається, так як тільки може лаятись корінний кацап. Дівчата Паршина, Голотова, Данилюк та інші хотіли його критикувати на комсомольському зібранні, а він, сволоч, їм платню здержав. Хто слово сказав — три місяці получки не давав. Не одного він в гріб загнав, не одну дівчину насилував, а котра супротивлялась — у Воркуту!

— Скажи, як довго терпіти буде? Поглянь кругом люди хворіють, ні медикаментів, ні лікарів... Жінка дитину на світ приводила, запахали її у землянку, ветеринара хотіли звати, люди помагали. Народилось мале на нещастя, знидїє, замерзне, з голоду помре. А в здачних пунктах тисячі пудів пшениці, мільйони, пніе, проростає...

— Спасибі Хрущову, спасибі Маленкову...

— Тихше хлопці, а то вас почують, — підсунувсь п'ятнадцятилітній хлопчина, — тихше, а то контрреволюцію припишуть, агітацію. Знаєте, говорять, — він шепотів, — якісь люди революцію готують, хтось тут летючки порозкидав, кругом повно наслади сексотів, але й вони починають хитатись, молоді ще, як і ми...

— А знаєте, — до них підсунувсь ще один їхній товариш, — говорять, що десь концентрації піднялись, що вирізали всіх ємведистів...

— Чув, чув, — докинув Григорій, — в Булаєві я земляка зустрів, з одного села, він подальше від нас, говорив, що Воркута і Караганда повстали.

Шляхами далекої України

ЗАПОВІДНИК ОЛЕКСАНДРІЯ

І ранньої весни, коли земля вкрилась ніжно-зеленим шовком трав, а дерева прикрашуються різнобарвним цвітом, і влітку, і восени, коли все навколо оздоблюється золотистими й багряночервоними барвами, — в усі пори року приваблює своєю неповторною красою заповідник Академії наук УРСР — Олександрія.

Саме тому протягом усього року в Білій Церкві можна зустріти групи невідомих екскурсантів — любителів природи, вчених-ботаніків, студентів, які приїждять на західно околицю міста, де розташований напричуд мальовничий куток нашої країни.

Поряд із казково-красивою Софіївкою заповідник Олександрія є визначною пам'яткою садово-паркового мистецтва кінця XVIII і початку XIX століть, створеною на березі річки Рось руками умільців з народу.

На площі понад 180 гектарів розкинулись чудові зелені насадження. В розташуванні дубових і березових гаїв, у примхливому розплануванні алей, оточених густою зеленою кущів і дерева різноманітних порід відчувається висока ку-

— Братці, треба мовчати, мовчати і ще раз мовчати, прийде час, всі ми повстанем. Скільки можна? Скільки нам обцяли — хати вже готові на вас ждуть, школи будують, столові готові, а що ми застали, а що робиться. Ще гірший безпорядок. Пишуть вони, що про людей дбають. А в них вже привикли думати, що крім ватних шараварів і тілогрійки нам нічого більш не треба... Люди мруть, говорять, що в Дем'янівці тиф кинувся, як собак хоронять, навіть не знати де, десь всіх вивозять...

Цього поза ліній говорили перемучені цілотензними тудами друзі. Поміж шатрами снували якісь тіні, підслухували...

Вранці, ще коли день не настав, через голосники начальство давало накази, всі розбуджувались, йшли в столову за ложкою теплої води. Це вперше від двох тижнів зможуть «поспіяти».

Григорій Іванович вийшов зі свого шатра, потім весь кругом падав безперервно дощ.

— Господи, дай витержати мені і друзям моїм, — він діткнувся невеличкого хрестика, який йому подарувала на дорогу мати.

Олег Гайченко

льгура і мистецький хист тих, хто створював цей величний парк — сад. Дзеркальна поверхня кількох штучних ставів, шумливі водопади, ажурні містки, олозигі виногради, ажурні містки, олозигі виногради, дом альтанки та інші споруди — гармонійно поєднані з зеленими насадженнями.

Заповідник Олександрія — не тільки улюблене місце всіх екскурсантів, а й величезна природна лабораторія для наукових досліджень.

(«Україна» ч. 9/54, Київ.)

Цей парк створено було найліпшими знавцями лісництва й мистецтвами у XVI і XIX вв. кштом графині Браницької, лівоначки Катерини II-ї і графа Понятовського, що мала «в дарунок» від Катерини II-ї величезні маєтки: біля 120 тисяч гектарів лісу і понад 90 тисяч гектарів орної землі. В старі часи до Браницької часто приїздили члени царської родини і з тої нагоди в цьому парку були насаджували спеціальні дерева, що пізніше розрослись у могутні дерева.

В тому парку було побудовано ще в минулому сторіччі багато різних павільйонів, а також утримувалась дуже велика оранжерея, де плекали багато різних рослин, навіть і тропічних. Була там і величезна пальма висотою коло 10 метрів, для якої збудували дуже високу галерею для втримання належної температури. Було відомо, що ту пальму подарував Браницькій котрийсь з польських королів.

Восени 1917 року населення «в революційній експансії» нищило в тому парку всі культурні надбанні, не пожалівши й оранжереї.

Пригадую, як один з тих «революціонерів» рубав сокирою ту пальму. На мій запит, нащо він нищить таку дорогоцінність, він мені відповів: «А ось мені якраз потрібна велика бочка, що оце з неї росте пальма для сажалки в моєму городі, де б можна було й самому купатися»...

Те нищення відбувалось на маїх очах і хоч я намагався стримувати озвірілий натовп сім разів переконуючи їх, що з того парку може бути чудовий лісовий інститут — «розлучені дерева» руйнували далі, кажучи: «треба знищити все до дна, щоб пачи не мали купити паркетатись!» — А той «пача» тепер «воєросійський» таки саїв там

(Спомин ск'агача)

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«СМОЛОСКЫР»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 2 (50)

Лютий 1955.

Рік 6

50-те ЧИСЛО «СМОЛОСКИПУ»

За нами п'ятьдесят чисел «Смо-
лоскипу», п'ять років праці, п'ять
років зусиль, щоб його вдержати і
розбудувати.

Ми не любимо справляти «юві-
леїв» і хвалитись проробленою пра-
цею. Це зайве, непотрібне, а часом
і шкідливе. Ми знаємо одне: вико-
нуємо свій обов'язок супроти укра-
їнської молоді так, як розуміємо
його, як диктує нам наша совість,
як вимагає українська національ-
на рація.

Тільки завдяки нашій дружній
співпраці на форумі Редколегії, ми
зуміли видавати систематично, хоч
з великими труднощами, наш жур-
нал і завдяки цьому появилось йо-
го п'ятьдесят чисел. В нашій праці
ми не були самі: до нас відгук-
нувся цілий ряд молодих людей,
які допомагали нам чим могли. Ми
діставали моральну підтримку ук-
раїнської молоді на чужині та тих
наших друзів в Україні, яким по-
падався наш журнал.

З нагоди п'ядесятого числа
«Смолоскипу», ми дозволили собі
зложити, цим шляхом, найширшу
подяку Редакції «Українського
Слова» за постійну моральну під-
тримку, Дирекції Першої Україн-
ської Друкарні у Франції, яка зав-
жди мала виrozumіння до нас і
йшла нам назустріч у нашій праці,
всім нашим Вш. Представникам,
які доклали багато зусиль і праці,
щоб наш журнал забезпечити фі-
нансово, всім жертводавцям та
всім прихильникам і читачам, які
служили нам своїми порадами та
творчими думками.

Окрему вдячність ми висловлює-
мо нашій героїчній молоді в Укра-
їні, яка була для нас джерелом
надхнення, сили і віри в перемогу
української правди.

Віriamo, що в 1955 р. ми зуміємо
піднести наш журнал на ще вищий
рівень, розбудувати його та забез-
печити йому дальшу систематичну
появу.

Ростуть сили спротиву

Темпами двадцятого століття збли-
жаємось до великих подій на Сході
Європи. Советський Союз опинивсь
на вулкані. Народи СССР готують
смертельний удар комуністичній вла-
ді й большевицькому урядові. Знищи-
ти й залляти лавиною всенароднього
гніву російсько-большевицьких імпе-
ріалістів можуть тільки ті народи, які
рішилися на безкомпромісову бороть-
бу з ворогом.

Війна не конче мусить принести
нам визволення. Західні демократії
недоцінюють нашу боротьбу, їм по-
літика визволення ще не скристализо-
вана, а їхні потягнення та розложен-
ня суспільства пацифістичними іде-
ями та ідеями співжиття двох воро-
жих собі бльоків не віщує нічого доб-
рого, не дає животворчих сил та на-
дії позволенням народам.

Але наперекір всьому світові, всім
пацифістам і всім державним політи-
кам, які горляють про мир, наперекір
всім нашим землякам, які тут, за ме-
жами нашої Батьківщини, опустили
в зневірі і безнадійності руки, напе-
рекір всім — ростуть і кріпшають си-
ли нашого революційного підпілля.
Свідчення, які все частіше проника-
ють на захід, промовисто говорять
про те, що ці сили набирають біль-
шого розмаху, як будьколи в поперед-
ніх роках.

Україні наслідки зростання сил
спротиву обходять дуже дорого: ти-
сячі, а то й мільйони українців де-
портовано в Сибір, Казахстан, в де-
сятки концлагерів далекої півночі.

Кого депортують большевики? Де-
портують тих, які ставили, або які мо-
жуть ставити активний спротив кому-
нізмові та російському імперіалізму.

Ось перед нами найновіше свідчен-
ня про боротьбу українського наро-
ду в останніх роках, знаменита книга

д-ра Г. Шольмера: «Повстання у
Воркуті».

Ще ніхто з чужинців не дав такого
яскравого образу про наших земля-
ків на засланні, як саме він.

З його книжки ми робимо витяг
про українців у Воркуті.

Воркута — місто, околиці й табори
— являється сьогодні колонією укра-
їнських каторжан, де вони станов-
лять подавляючу більшість. В само-
му місті живе 70.000 звільнених укра-
їнців, які не мають права поверта-
тись в Україну, в околицях живе
приблизно 50.000, крім того в самих
таборах (приблизно 105.000 в'язнів)
знаходиться приблизно 40-50% укра-
їнців (тоді, як росіян не цілих 10%!).

В усіх таборах різні національності
мають свої добре зорганізовані під-
пілні групи, які удержують між со-
бою контакт і в разі чогось готові ді-
яти спільними силами.

Г. Шольмер, який перебував три
роки у Воркуті, добре пізнав життя
в'язнів, їхні думки та прагнення. Ве-
лику частину своєї книги він при-
свячує і українцям та українським
справам. Він вміє точно відрізнити
українців від росіян, він прекрасно
зорієнтований в національних відно-
синах в СССР. В одному місці він пи-
ше (переклади робимо з французь-
кого видання книги).

«... В таборі в'язні вбили якогось
сексота МВД. Зразу після цього ви-
арештовано багато підозрілих україн-
ців... Почались арешти ще й інших
українців. Для розслідування справи
приїхала спеціальна комісія.

«— Шукають провідників, — гово-
рив мені один литовець. — Українців
вони бояться, бо їх є тут багато...»

«Вони (українці) представляли чи-
сельно найсильнішу групу в таборі. В

нашому таборі їх було 1.800 на 3.500 в'язнів. 60-70% з них походять з Зах. України. Є багато причин, чому в лагері є більше українців зі заходу, як зі сходу. Найголовніше це те, що росіяни мали багато часу, щоб знищити політичну опозицію Сх. України. «Неможливо подати точне число жертв советського терору в Україні, найскромніші обчислення досягають 6 мільйонів. В більшості — це селяни, арештовані або депортовані в часі колективізації. Жахливий голод в 1932 р. забрав 3 мільйони жертв.

«Я часто чув оповідання свідків:

«Не було урожаю через посуху. Уряд не дав нам насіння. Ми не мали абсолютно що їсти. Щоб вижити, ми хотіли пробратись в інші, менш потерпілі райони. Але уряд оточив військом усі райони, позбавлені харчів і тому ніхто не міг звідти вирватись. Мало хто пережив ці часи.

«До 1941 р. уряд робив все можливе, щоб зсоветизувати Україну. Невдача була така велика, що літом 1941 р., в часі німецької інвазії, українці були готові взяти зброю проти росіян, своїх гнобителів. Але скоро стало ясно, що Гітлер не мав наміру ліквідувати Україну: йому ходило про заміну советської системи поневолення своєю.

«Один український офіцер говорив мені:

«Наша країна була готова дати 5 мільйонову армію для боротьби з комунізмом — вишколених вояків вищої якості, здібних розчавити раз на завжди комунізм. З їхньою допомогою не було б відступу від Москви, ні німецької поразки під Сталінградом. Комунізм був би дуже скоро став справою минулого. Але треба було чим людям дати змогу боротись за свою свободу, а не за нову форму поневолення.

«Багато українців творили нерегулярні групи, які боролись на два фронти — проти росіян і німців. Їхнє трагічне положення не перешкодило їм боротись героїчно, без надії на успіх мілітарний чи політичний...

«... Наразі, — говорять вони (українці), — Україна уможливило життя комунізму. Без нас московський уряд не міг би вдержатись. Остання війна це доказала. Після окупації України Гітлером, більшовики були на грані цілковитого упадку. Вони були б напевно провалились без американської допомоги.

«Сьогодні симпатії українців звернені в бік Америки. З двох причин: Поперше — одинокі американці можуть знищити Совети, а даліше — вони не мають жодного інтересу відмовити нам права на автономію. Вони показали усьому світові, що респектують права народів рішати свою долю. Немає рації, щоб вони поступили з нами інакше.

«Українці з заходу є найбільш непримиримими ворогами Советів. Вони знали західні вольності, хоч і під польською домінацією. Вони знають їхню ціну. Велика частина української інтелектуальної еліти студіювала в Зах. Європі. Вони знає Прагу, Цюрих, Париж, Берлін.

«... Політика Советів в Зах. Україні є точно така сама, яку вони примінювали, почавши від 1917 р., в Сх. Україні...

«... В загальному вони (українці) страждають і смирають: старі, які пам'ятають ще часи Франца-Йосифа і молоді, які в 1941 р. були ще дітьми. Совети вивезли весь цвіт українського народу у Воркуту, не тільки чоловіків, але також жінок і дівчат.

«Вся Україна жде, надіється на війну, без якої вона ніколи не зможе здобути свободи. Ця війна буде тяжка, але українці готові перенести ще раз найбільші страждання. Вони знають, що свобода дорого коштує.

«На світанку великого дня тисячі

повстанців кинуться в ліси, де заховає їхня зброя і вся країна запалає повстаннями.

«Нам треба зброї — це все! Зброї! — Повторюють вони безперервно. — Даліше ми самі дамо собі раду.

«... Часом, в тиху північ, вітер, який дує поміж замерзлим скелями Воркути, приносить до нас ледве чутий голос українських жінок. Вони співають. Сестри, жінки, наречені наших українських товаришів праці — кілька сот метрів від нас. З наших бараків видно відблиск вогнищ, біля яких вони гріються в темну арктичну ніч. Їхні пісні є найкращі в світі. Їхні сопранові голоси сполучуються разом, щоб розказати історію про вояка, який пішов боронити свій край. Він довго не повертався, але прийде час і він все таки повернеться, а дівчина, яка чекає його, повісить на його шию вінок з живих квітів».

Тисячі українців страждають в таборах Воркути і в десятках інших таборів, в ім'я своєї вітчизни, в ім'я боротьби за свободу. Вони не сидять з założеними руками. Їх вже не ділить Збруч. Вони готуються до великого моменту. В них немає звірів. Вони знають, що завтра буде їхнє, українське.

Підготовка до революції йде на всіх ділянках життя. В'язні крім підготовки між собою, підготовляють також вартових. Й. Шолмер пише:

«... В'язень-українець просить вогню у поста, також українця. Вони

обмінюються кількома словами.

— ти з Запоріжжя?

— та певно ж! А ти також?

— Я там жив двадцять років!

«Омова продовжується. На закінчення вояк суне дискретно в руку каторжанина пачку махорки.

«Гіступини раз вони знову говорять про Запоріжжя. На шостий раз вояк піддається.

«Ти не будеш тут довго. Вся ця система завалиться одного дня.

«Дивлячись — історична, в'язень це розуміє. Пост стає його приятелем.

— Ти нам допоможеш? — питає в'язень.

— Та певно...

— Є багато між вами, які думають так, як ти?

— Не масто...»

Так постоє і розростається революційне підпілля. Воно охоплює всі прошарки населення. Воно розростається на всю територію СРСР. Сам Шольмер вступив був в члени підпільної організації. Його по зв'язку передавали з табору в табір. Підпільники мали змогу слухати закордонні радіопередачі, вони мали свою підпільну літературу.

Серед таких обставин Воркута готувалась до першого виступу. Промоторами цілої підготовки були українці й литовці. Це вони в великій більшості таборів дали наказ почати штрайк, який перемінився у справжнє повстання.

Коли в лагері ч. 29. МВД дало наказ стріляти до в'язнів, всі в'язні держались за руки, а українці співали свій національний гімн та бойові революційні пісні.

Повстання у Воркуті, як і берлінське повстання, закінчилось невдачею. Але вони були пробою сил. Вони вперше за останніх 30 років доказали, що в СРСР можливе повстання, можлива революція, можлива підготовка революції!

І ця підготовка йде посиленіми темпами, в усіх народів за залізною заслоною. Самі більшовики були примушені признати (див. «Красная Звезда» за січень 1955), що тільки в маленькій Чехословаччині в 1953 р. було викрито 1.200 членів підпільних організацій.

Один Грек, якого недавно випустили більшовики, на пресконференції у Стокгольмі заявив, що йому було відомо, що на території СРСР існують сильні підпільні революційні організації, які готуються до революції.

Гвинтик, який цупко держав цілу більшовицьку імперію, вилетів. Трясється російсько-більшовицький колос. Ростають сили протибільшовицького спротиву. Грядуть великі події. Готуймось до них!

П. Варнак

ПІДКОШЕНІ КРИЛА

Перед нами нова п'єса Олександра Корнійчука — «Крила». Поруч драматичних і прозових творів післясталінської доби, ця п'єса чи не найсильніша, як своїм змістом, так і силою зображення советської дійсності. Цікаве, що найбільш вражає кожного читача, — її хваллять, ставлять за приклад нового драматичного мистецтва.

Говорять, що свою п'єсу «Не називаючи імені» Мінько написав від щирого серця, з переконання. Те саме говорять і про Іллю Еренбурга і Йо-

го твір «Відлига», те саме і про Зоріна. Може за те їх б'ють. Про Корнійчука говорять інакше, кажуть що він написав свої «Крила» на замовлення партії і за вказівками партії, цим пояснюють і той факт, що його ще наразі ніхто не критикує, а навпаки хваляють, тоді як твори Мінька, Зоріна, Городецького, розкритиковують на всі лади, а самі автори попали в неласку і їм довго треба буде боротися, щоб здобути назад втрачені місця в советській літературі.

Два вигуки на залі

Говорять, що п'єса Корнійчука «Крила» була опублікована напередодні з'їзду Спілки Письменників України і її тільки дехто прочитав з київських письменників, делегати з провінції не читали майже взагалі. Один примірник, який був попав у тому часі між київських студентів, передавався з рук до рук і читався з великим захопленням.

Всі ждали чогось великого на з'їзді, тим більше, що заповідався виступ Корнійчука. Студенти пристрасно дискутували п'єсу. Як влада могла дозволити на її опублікування? Дехто побоювався, що вона зможе викликати нові масові чистки серед письменників, інші твердили, що влада не ризикує на такий крок. Це було б великою загрозою для неї. Вона й так розхитана. Інші знову твердили, що п'єса написана на замовлення партії і що саме так треба було написати. Які будуть наслідки, яка буде реакція?

Очевидці розказують, що в будівлях Київського університету, в парках, всюди можна було зустрінути групи студентів, які дискутували ці справи. Всі ждали одного: з'їзду.

Прийшов очікуваний день. Студенти заповнили балкони в залі засідань Верховної Ради УРСР. На трибуні по'являється О. Корнійчук. Він відкриває з'їзд. Він палко говорить про керівну роль партії в літературі, про влячність письменників большевиської влади, він плинно оперує цілими потоком фраз советського урра-патріотизму. Він не забув згадати й про свої «Крила». Він говорить:

«Я вдячний комуністичній партії і нашому урядові, я влячний вересневому пленумові ЦК КПСС, постанови якого послужили мені творчим імпульсом для написання моєї нової п'єси «Крила».

На балконі між студентами почувся рух. Серед заммерлої в очікуванні залі почувся з балкону вигук: «А де ж твої крила, Корнійчук?» Хтось інший крикнув: «А де ж твоя весна?» «Це заморозь, Корнійчук!»

Кілька днів після закінчення з'їзду письменників України відбулась саме в 37-річницю жовтневої революції. прем'єра п'єси О. Корнійчука, яку ставив київський театр ім. І. Франка. Вже далеко до постановки всі квітки були розкуплені і їх було дуже важко дістати. Один чужинецький журналіст, який перебував в тому часі в Києві і брав участь в з'їзді письменників України, був на прем'єрі «Крила», а пізніше на всесоюзному з'їзді письменників в Москві, вносить багато цікавого в пізнання теперішнього стану в нашої батьківщині.

Прем'єра п'єси «Крила» проходила бурхливо. Ціла зала поділилась на два табори. Одні оплескували Ромодана, інші Дремлюгу. Коли Анна, дружина Ромодана говорить: «Ніколи більше не вернеться той страшний сон!» і коли за нею від щирого серця вигукує також Ромодан: «Ніколи!» — ціла зала починає аплодувати безперервно, дехто встає з місць, аплодисменти перетворюються в безперервні овації. Хтось з балконів, зпоміж студентів вигукує: «Ніколи, ніколи!». Хтось інший кричить: «Підждіть, побачимо ще!». Вигуки більшають, вони змішуються і не можна було розуміти, що хто кричить.

В третій дії, коли на колгоспному зібранні голос кричить: «Постав моток! Не зажимай демократію!» — зала знову вибухла бурхливими аплодисментами. Хтось крикнув: «Хай живе свобода!» Інших вигуків чужинецький журналіст добре не розумів, бо українську мову він знав досить погано.

Подібна подія сталася місяць пізніше на з'їзді советських письменників в Москві. Студенти й літературна молодь нетерпеливо чекали виступу Іллі Еренбурга. Цей самий чужинецький журналіст, що був також учасником і цього з'їзду, розповідає, що Еренбурга вся зала, а головню студентство, зустріла бурхливими оплесками. Але скоро всі розчарувались. Еренбург говорив, але нічого не сказав. Всі, як у Києві від Корнійчука, так тут від нього, ждали чогось великого. Але він цього не сказав. А коли в своєму виступі почав на всі большевицькі лади громити західний світ і «підпалювачів війни», хтось зпоміж студентів вигукнув: «Адье Ілля!» І це «Адье» стало символічне для всіх. Всі побачили, що жодної відлиги немає. А така річ, як його «Відлига» й інші появились тільки завдяки розхитаності влади, а не завдяки якимсь змінам. Система захиталась і або вона незабаром упаде в суматосі боротьби за владу, або буде примушена запровадити ще сильніший терор, щоб удержатись. Іншого виходу немає. Революційні сили в післясталінський час набирають величезної сили і розмаху. Вони стають смертельною загрозою для влади. І саме під їхнім впливом влада примушена йти на поступки народам.

Може декого з наших читачів здивує, чому ми стільки місця присвячуємо цій п'єсі Корнійчука. Відомо всім, що серед українського народу Корнійчук не користується доброю славою, його всі вважають за найбільшого холода. якого видав український народ. Його добре знає також українська еміграція. Коли в 1947 р. він був у Парижі зі своєю нерозлучною Вандою, він говорив тільки російською мовою. В Школі Східних Мов, одна молода українська поетеса поставила йому пряме питання: «Як це так, що український письменник і міністер закордонних справ України говорить російською мовою?». Але відповіді на те питання ніхто не давав. Подібне сталося і в Стокгольмі, в листопаді минулого року, куди він теж приїхав з Вандою, на конгрес «миру». Коли до нього підійшов наш співробітник Т. Г. зі словами: «Поздоровляю вас з «Крилами»... Пригадую вас з Києва». Корнійчук глянув перелякано на нього, і пані Ванда мало під землю не сховалась. «Ви хто такий?» Була відповідь Корнійчука, але він не ждав відповіді, скоро відвернувся і чимдуж подався між своїх «ангелів хоронителів»...

Відомо й багато інших фактів про Корнійчука, але поминаючи це все, ми публікуємо велику кількість цитатів з його поезії. Уважаємо що «Крила» вносять стільки нового про мину-

лий сталінський і теперішній поста-
сталінський період в наші Батьківщи-
ні, що з ними повинен познайомити-
ся кожний читач.

Короткий зміст п'єси «Крила»

1-ша дія. Дія відбувається в парку між двома дачами. В місто приїжджає новий секретар обкому партії, Ромодан.

Його зустрічає помічник, Іваненко. Предсідник облвиконкому, Дремлюга, вже по традиції, як і для кожного по переднього секретаря (а вони мінялись часто) підготував прийняття. Ромодан зустрічається зі своєю дружиною Анною, яку покинув зразу після війни через те, що вона буцімто співпрацювала з німцями. При зустрічі ні одне ні друге не виявляють перед присутніми, що вони знайомі. Їхня розмова на самоті дуже холодна.

Через парк носять цеглу на будову гаражу для машини Ромодана, його сестра, Варвара і Галя. Він не пізнає її. Дремлюга кричить на них, погрожує, як і всім іншим. При першій зустрічі між ним і Ромоданом відбувається різка розмова. Пилип, помічник Дремлюги, перетворений в звичайну ганчірку, ховається в кущах, щоб на поклик свого пана, зразу з голови давати циферні дані про область. Ромодан цікавиться всім життям області, він гостро критикує старі порядки (картопля дорожча, як банани, привожені з-за кордону!).

2-га дія відбувається в кабінеті Ромодана. Він приймає в себе діячів різних ділянок життя. Приходить Терещенко (його карали в 1942 р. за ширення панічних вісток), приходить сестра Ромодана Варвара (скільки горя пережила!), Ревий, стара учителька Горишів, кандидат філософських наук, а тепер третій секретар обкому — Овчаренко, секретар міському партії Калина, колишній приятель Вернигора і Дремлюга. Ромодан всі цікавиться, дає поради, обіцяє клопотатись, допомогти. Він викриває фальшування доповідей, які підготовляються на обласний з'їзд. Він відбуває дружню розмову з Вернигорою.

3-тя дія. Зібрання колгоспників на дворі МТС. Предсідник Марченко. Виступає з довгою промовою Овчаренко, говорить про те, як колись буде при комунізмі. Селяни живо реагують на поведінку керівників і слова Овчаренка. Ромодан, який з'являється згодом, різко розправляється з Овчаренком за його «намотництво», з Сохою — директором МТС, Дударником, предсідником колгоспу та іншими.

В другій картині дії зустрічається Ромодан з Анною, своєю дружиною. Вони говорять про минуле, про жахіття МВД, Ліда, їхня дочка також переживає приїзд батька, про якого вона вже була забула.

4-та дія. На терасі дачі Ромодана — Самосад, садівник, вчителюється в

нові постанови. Він бачить, він відчуває зміни які наближаються. Він ненавидить Дремлюгу (втілення старого), він мріє про весну. Ромодан оперований, йому вирізували осколки, що залишилися від українських повстанців. Він затаює від Анни, що це за осколки. Варвара, після довгого вигнання повертається в рідне село.

Відбувається суперечка між Ромоданом і Дремлюгою. Переможцем виходить Ромодан. Самосад також повертається в рідне село. Він прощається з Ромоданом. Над ними пролітають дики гуси. Ромодан віднаходить тепло родинного життя.

Приїжджає Ромодан

Ось приїжджає він, герой теперішньої советської доби. Входить зі своїм помічником Іваненком. Лесь в лісі дівчата співають «Ой, піду я лугом». Йому здається — збирають гриби, та ні... вони будують гараж для його машини для машини нового секретаря партії... Іваненко показує йому дачі — ось це ваша дача (дача!), ось там, дещо далі, Дремлюги. Між ними зав'язується на самому початку цікавий діалог:

Ромодан: А ви давно в обкомі працюєте?

Іваненко: П'ятий рік. З трьома секретарями працював, ви четвертий...

Ромодан: Трьох пережили...

Іваненко: Так точно!

Ромодан: І всіх, як мене, сюди на

дачу привозили?

Іваненко: А якже!...

Ромодан: І для них було «все організовано»?...

Іваненко: Як для вас, так і для них... Товариш Дремлюга дуже гостинно зустрічає...

Ромодан: А пізніше ви їх вивозили?

Іваненко: А якже!...

Ромодан: Багато турбот було у вас...

Іваненко: Я привик...

В городі Ромодан чує пісню, співають дівчата «Ой, чого ти, сестро». Він підспівує їй за дівчатами, а пізніше продовжує сам, повторяє слова: «За дрібними слізьми тебе не пізнала...»

Чорноробоча Варвара - сестра секретаря партії

Ромодан не знав, що його рідна сестра носить цеглу на ношах, геть здалека, для будови гаражу для його машини. Варвара — це не якась за-туркана, темна жінка, яка боїться начальства. Ні, Варвара бачить, що кругом робиться, вона не боїться сказати правди ввічі. Варвара — не раб. Варвара жінка-творець.

Корнійчук пише: «Входять Варвара і Галя. Вони несуть цеглу на ношах.»

Дремлюга: І доки ви будете тут вештатись?

Варвара: Може, ви і вештаєтесь, а ми працюємо.

Пилип (помічник Дремлюги): Що?

Варвара: Те, що чули.

Галя (робітниця): Ви краще нашу машину дайте, а то ми цеглу з баржі носимо. Так далеко ходити.

Дремлюга: Яко за два дні не закінчите гараж, я вас розжену. Чуєте?...

Варвара: Наче старий, а ревеш як бичок...

Пилип: Та ти знаєш, з ким говориш? Це товариш Дремлюга, предсідник облвиконкому!

Варвара: Ну і що з того?...

Дремлюга: Звідки ти тут взялась? Хто ти така?

В іншому місці вони, чорні робітники, які носять на ношах цеглу, знову проходять цим же місцем. В далі чути голос Дремлюги, який п'є: «За дорогого нашого керівника товариша Ромодана!» Ромодан, який проходив побіч не пізнав рідної сестри. Горе її змінило.

Галя: Брат не пізнав... Я піду скажу йому...

Варвара: Не треба. Підемо цеглу носити.

Накінець прийшла довгождана зустріч. Іваненко відшукав Варвару і привів її до брата. Варвара вже сива.

Варвара: А що мені міняється?.. Я ж не стара баба. А сивина — не роки, а думи...

Її вижили з села, з її рідного села, яке вона любить понад усе.

Варвара: Бреше! Вижили, життя їм від мене не було. Ще й фастались. Дураки! Варвару можна вижити, і все, рахую, часово. Але на правду — ніколи!

Вона не дивиться на те, що її брат секретар партії. Вона говорить з ним щиро і відкрито.

Варвара:... Другий рік уже кладу цеслу, доми буду, а привикнути не можу. Вночі прокинувся і думаю... думаю... В нашому селі рубають сади, пасіки нищать... Корів розводять... На усадьбах — бур'яни...

Ось ця колгоспна система в очах Варвари.

Варвара: Навіть ти не бачиш? Вистачить тільки колгоспів на ноги стати, йому зразу такі гори на шию вішають, що він знову до землі клониться. Виповняй плян за п'яниць і лежибоків, що на чолі колгоспів сгортають, за погану роботу МТС, за всіх тих чорнільних агрономів, які в місті допомагають нашим керівникам орати і сіяти на папері... Думають про це в Москві?...

Ромодан обіцяє, що влада готує нові закони.

Варвара: Скоріш би!... А то в серці тимчасом такий холод... (Павза) Як-що там замітили... Це добре. Хороші вісті ти розказав. Хороші! Треба всією партією, всім народом про державу думати, не ждати склавних рук тільки команди згори, коли під самим носом на нашій плідній землі не один чиряк виріс. Так продовжуватись не може (Павза).

Варварі ростуть крила, вона хоче відлігти після тридцятилітньої заморозки. Дождесться вона? Тільки на часок, на мент прийшла відлігти, розпростувались крила, але не встигли злетіти на верхів'я. Нова злама: партія скоро заморозила кожний новий почин, всі надії зв'язані зі смертю Сталіна.

В одному місці Варвара говорить:

Варвара:... Невже комунізм може бути без сала й ковбаси?... Що ми — турки?...

В останній дії Варвара знову виходить на сцену. Вона — повертається в рідне село. Вона не жалує, що працювала в місті, вона вдячна робітникам за те, що навчили її ширше дивитись на життя. Вона прощається з братом, дає йому поради.

Варвара: Рішення великі, сонячні... Але і сонце можуть закрити хмари, коли про людей забудеш, як той секретар (!). Ти приголуб людину, приголуб, і вона гори переверне!.. Заміняй негідних і сміло піднімай ще слабших, але спосібних, і будеш ти тисячоруким в кожному селі. Тепер у мене тут (приложила руку до грудей) знову віра і крила, про які ти так гарно сказав.

Варвара повертається після років вигнання в своє рідне село. Справді, дилісь її мрії? Не справдилися. Мільйони глядачів п'єси Корнійчука побачать, що немає відліг, крила підкошені, немає лету, немає здвигу, партія не змінилась, залишилась тою самою, хоч Корнійчук і хотів би може бачити відліг, хоч може хотів би бачити орлів і їхні сильні, могутні крила, які їх несуть в далекі вільні простори — він їх сам не бачить, і

свідомо або несвідомо обманює своїх читачів і глядачів. Він сам може знає або й не знає, що в своїх «Крилах» про минуле він пише правду, але про теперішнє — обман. Але саме опублікування цієї п'єси заставить призадуматись мільйони людей.

Ми напевно будемо не злими про роками коли передбачимо, що перед п'єсою Корнійчука дуже сумне майбутнє.

Анна - дружина Ромодана

Ромодан зустрічає в цьому місті свою дружину Анну, яка живе тут з їхньою дочкою Лідою. Війна розлучила їх. Ромодан був в армії, дослужився ранги полковника. Анна залишилась під німцями. Вона страшенно бідувала в часі окупації. І ось назад приходять червоні. Її закидають, що вона співпрацювала з німцями. Її арештовують. На листи Ромодана не відповідає бо й не може. Мала Ліда — у знайомих.

Анна: Наперед про листи. Спочатку я не могла тобі відповісти, тому що пів року сиділа в тюрмі. Про це тобі відомо. А потім я вийшла. Люди допомогли мені улаштуватись на працю. Моїх заробітків нам вистачало. Як бачиш, виросла непомітно дівчина. Розумна, спосібна. Це вона сьогодні так. Но повір...

Ромодан: Я розумію...

Анна: Не варто згадувати, що було. Себе хвилювати і тебе. Все минулось. Правда перемогла. Навіть той, що грозив мені концлагером, начальник облМВД, сидить тепер в тюрмі, після арешту Берії. На наступний день його взяли і, як говорять, зразу літаком в Москву.

Ромодан: Він був з тої ж банди. Я розумію: важко тобі говорити, і мені не легко слухати. І все таки мовчати тяжко. Говори, Анно.

Анна: Що ж говорити? Коли ти вернувся з фронту і тобі начальник МВД показав анонімні листи на мене, буцімто я в часі окупації була зв'язана з німцями, ти не заступився за мене, а сказав, щоб як слід перевірили, і зразу поїхав в Київ...

Ромодан: Мене визвали в ЦК.

Анна: Знаю. Ну, а як мене Провіряли... (Павза. Взяла бутылку.) Випий... Знову перелила...

Анна говорить, як їй помагали знайомі і цілком чужі люди, які рятували її.

Ромодан: Я не думав, що тебе арештують. Коли узнав, просив в ЦК... Я плавав перед секретарем, і він при мені дзвонив до того бандіта...

Анна: Я не знала, що ти просив за мене...

Ромодан: Анно, я прийшов сказати тобі... За ці роки я стільки переніс.

... І до смерті, напевно, не погасне біль! Ти говориш правду. Тоді моя віра в тебе захиталась. Час був такий. Але це не може оправдати мене... Я зрозумів, скоро зрозумів, що той, хто не вірить найближчому другові, що про нього не говорили б, той нікому не може вірити. Я зрозумів це, але було вже запізно... Ти повертала мені нерозкриті листи... (Павза). Скільки зла, болю, сліз принесло людям недовір'я, яке під видом «бдітелності» сіяла та банда!.. Вони засліплювали нам очі, а ми вірили. І як вірили!...

Анна (тихо): Зранили... зранили малих і великих людей... Спасибі, все-ке спасибі Центральному Комітетові! Ніколи більше не вернеться той страшний сон!

Ромодан: Ніколи!

В останній дії на-самому закінченні залишаються Ромодан з Самосадом. Десять над ними пролітють дики гуси.

Самосад: Чуєте? Дикі гуси летять...

А пізніше знову:

Самосад: А знову гуси приближаються... Чуєте?

Невже ж це був крик римських гусей? Гусей Капітолію?

Самосад від'їжджає. Ліда, дочка Ромодана підходить до нього, вже до свого батька.

Ромодан: ... Прийшла війна, а після неї скільки сліз, і радості, і горя довелося пережити нам всім...

Дремлюги

Дремлюга — представник влади в минулому, в сталінській добі володіння. Він божок і пострах для всіх. Він кричить на робітників, трозить. Він боїться за свою шкуру. Він не може ще собі уявити, що його «владствання» вже закінчилось зі смертю Сталіна. Він не бачить, а може й не хоче бачити, що влада розхитана, що невилі повернутись те, що було, що протягом кількох місяців цілий народ змінився до непізнання. Це вже не раби, а люди, повновартісні

люди, які здібні на чин і подвиг у своїй обороні.

Тому він у останніх своїх судорогах (це «останні» судороги старої влади) кричить.

Пилип (помічник Дремлюги): Сьогодні ви так говорили, що навіть у мене вуха похололо, а я до вас при вику. У всіх підбородки тряслися...

Дремлюга нахвалюється.

Дремлюга: ... Я сьогодні такий розбий устрів — до смерті не забудуть!

Ромодан: Кому?

Дремлюга: Всім попалося...

Ромодан і Дремлюга розговорились.

Ромодан: Іван Іванович (це попередник Ромодана, секретар партії. А чи знає Корнійчук кого називали Іваном Івановичем ще за царської — О. З.) — чоловік недалекий. Побачив, що ший гнуть добровільно, з радістю рішив кучером стати. Запряг вас...

Дремлюга: Я у нього в упряжці не ходив.

Ромодан: Як? Ви ж корінним були. Говорять, здорово ходили.... Тільки троне вас Іван Іванович, а ви зразу в галоп та у весь голос: «Під керівництвом нашого дорожого, нашого випробуваного, загартованого, талановитого... ми готові кудись угодню скакати...» Було так?

Дремлюга мовчить.

Ромодан: Не ви один. Я тоже свого Івана Івановича восхваляв. От і доскакалися ми з вами. Животноводство в колгоспах пішло вниз. Корови по удою почали доганяти кіз. Солома, яка колись тільки на підстилку йшла, стала у нас основним кормом. Колгоспники своїх корів розпродують...

Всі трудності Дремлюга звалює на війну.

Ромодан: ... Не личить нам сьогодні всі друдючі обґрунтовувати війною. Скільки за минулий рік в області подохло корів з голоду?

Дремлюга не знає точних цифр. Він кличе свого помічника Пилипа.

Дремлюга: Скільки у нас подохло корів за минулу зиму? Тільки точно. Ну?

Пилип: П'ять тисяч триста десять. Свиней — шість тисяч п'ятсот двадцять, овець...

Дремлюга пристосовується завжди до лінії партії, він точно придержується.

Дремлюга: Товариш, Ромодан, наше діло — плани виповняти. Це — головне! І ви також будете вкорті думати так як і я. Інакше, даруйте, вас скоро знімуть...

Вони обговорюють справу виїзду агрономів на села. Агрономи не хочуть їхати. Що робити? Як бути? Дремлюга має на все готові рецепти якими партія і влада користувались цілих три десятки років.

Дремлюга: Кинув село — під суд, в тюрму. Тоді зрозуміють...

Ромодан: ... Видно, мало вірите ви, Гордій Афanasович, в нашу ідейну силу, а більше в силу приказу, судів, міліції...

Ось зближається обласна нарада. Її підготує сам Дремлюга. У Києві виступало з промовами тридцять п'ять, в Одесі також тридцять, в його області мусить бути також тридцять п'ять ораторів.

І тут Корнійчук блискуче показав, як підготувалися такі виступи і зміст всіх промов: перед зїздом всі оратори мають прислати свої доповіді йому Дремлюзі, він усі переробляє і основно змінює. Вони після такої обшліфовки всі до себе поділиві, у всіх виступах вихваляється член ЦК, його — Дремлюгу. Ромодан дивується.

Ромодан: ... Невже всі оратори так однаково думають?...

І він цитує цілий ряд доповідей в оригіналі і після «обшліфовки» Дремлюги. Приходить черга на доповідь колгоспниці Коломиєць.

Дремлюга: Я дзвонив до секретаря райкома, але він категорично заперечує, що Гарбуз п'янствує. У нього є похибки, але Гарбуз — людина заслужена, партизан, а та що пише, Коломиєць, була в Німеччині...

Ромодан: Її що, Гітлер запрошував?

Дремлюга: Ні, її вивезли на роботу. Але я мушу вам сказати, що серед них є цілком ненадійний елемент. Я їй не вірю. І секретар також такої думки. Я взагалі думаю, що її не треба давати слова. Я вам гово-

рив, товариш Вернигора?..

Вернигора: Так, але мені хотілось...

Дремлюга: Зняти — і все.

Ромодан: А я за те, щоб їй дати слово. Хай скаже, що думає.

Дремлюга: А якже буде з авторитетом секретаря? Вона підкопується під партійне керівництво...

Постає конфлікт між новим представником влади Ромоданом і старим — Дремлюгою. Річ ясна, — виграє Ромодан. Він залишається з Вернигорою, який повзе цілий час перед Дремлюгою.

Ромодан: Кірюша... Що це все значить? (Вернигора мовчить). Якщо б я не знав, яка в тебе світла голова... Що з тобою сталося?.. Кірюша, друже мій, хто тебе так скалчив? (Побачив слюзи в очах Вернигори). Да-а... Не ждав такої зустрічі. Я не забув, як ми разом мріяли, як гаряче ти мені доказував, що плідності землі немає меж... А пам'ятаєш, як ти читав мені твори римського вченого Колумелли?..

Вернигора: ... А я нічого згадати не можу. Жити не хочеться... Немає вже Кирила Захаровича Вернигори, немає... Бумажна душа пере тобою. Чинивник проклятий!... Скрутив мене... а потім зламав... Я розумію, я ринуватий... Проміняв за чин, за поломаний гоїш таке життя!... Був колись у тебе товаш — Кірюша... був... Прощайте, Петро Александрович.

Ось прекрасна система, яка доводить до божевілля людей: колись Ромодан плакав перед секретарем ЦК в Києві, тепер перед ним плаче друг його молодості — Вернигора.

Бурхливе колгоспне зібрання

Перша картина третьої дії присвячена колгоспному зібранню. Перед численною публікою виступає Овчаренко, третій секретар обкому, бувший науковець, який проміняв (чи мусів проміняти) свою наукову працю за переписування наказів Дремлюги. Він вже читає дві години. Він п'є волю. Предсідник зібрання Марченко перебиває його і звертається до колгоспників.

Марченко: ... Товариш Овчаренко не пожаліли для нас неділі, дуже уважно читають нам вже дві години, в цей час, може, і їх в неділю охидають дома, дружина і дітки, а окремі товариші в цей момент систематично сплять, а Коровай Мефодій даже хропе... (Чути, як хропе товстий Коровай) Штовхніть його!

Голос з місця: Штовхачи, не помагає...

Марченко (розсердився): Так потягніть його за вус, але так, щоб йому в носі закрутилось!...

Голос: Зараз потягнемемо.

Всі дивляться на Коровая. Молодий тракторист потягнув за вуса. Коровай крикнув: «Га?» — і чхнув, потім протирає очі і питає голосно: «За кінчив?»

Марченко, (взяв зі стола дерев'яний молоток, легенько стукає по рельсу): Прочу слухати уважно! Продовжуйте товаришу Овчаренко...

Овчаренко: Простіть, я дещо затягнув доклад. Я пропускаю декілька сторінок...

Голоси з місць: «Нічого, нічого!...», «Катай, катай, катай все...», «Наш директор до третіх півнів говорить...», «Ми привикли...»

Овчаренко говорить, як прекрасно буде при комунізмі. Не буде держав, не буде армій, не буде заздрости, скупої... Коровай не видержує.

Коровай: Простіть, товариш докладчик, а що буде?.. Ну наприклад, як буде при комунізмі з трудоднями?

Стара жінка: Ага, скільки будуть давати?

Овчаренко: Трудоднів при комунізмі не буде!...

Стара жінка (здивовано): Не буде?

Коровай: А що буде?

Овчаренко: Буде окрема форма задоволення потреб населення.

Коровай: А що її, ту форму, на якій будуть давати чи грішми?...

Молодий тракторист: А буде досить костюмів із темно-голубого швейкоти?

Звенова: А що будуть робити з п'яницями?

Голос: Безплатно водку їм давати!...

Звенова: А щоб вони не джигали!... Щоб їх халера взяла!...

Коровай: А МТС буде за урожай відповідати?

Марченко: Коли?

Коровай: Тепер.

Марченко: Товариш Коровай, в часі доповіді ви хропіли, а тепер своїми питаннями в незручне положення ставите докладчика. Товариш про повний окмунізм говорить, а ми з вами, ще на його порозі сидимо.

Коровай (розізлившись): А мені на дождь сидіти на порозі! Я хочу перейти в повний, тому і питаю...

Марченко (б'є молотком в рельс): Призиваю до порядку!...

Голос: Постав молоток! Не зажимай демократію!...

Голоси: Правильно!.. Не зажимай!..

Марченко (кинув молоток на стіл, взяв стакан, підійшов до Овчаренка, підняв графин, наливає. Подув вітер, і дві сторінки доповіді полетіли).

Коровай (крикнув): Держи! Лови!

Збори продовжуються. Приходить Ромодан, приходить з полювання зі своєю собакою, Гарзаном, директор МТС, Соха. Починається критика і самокритика. Виходить, що в більшості колгоспів області збирають десять а то й дев'ять центнерів пшениці з гектара (з гектара!), виходить, що кілограм мукі коштує два рублі вісімдесят копійок, а собівартість кілограма пшениці чотири рублі двадцять копійок! От господарювання! Ось рай на землі! А щоб цього не було, Марченко знаходить вихід.

Марченко (звертається до Ромодана): Переконуюче ви говорили, до самого серця дійшло. Але не всім. У нас є такі, що їм переконання не помагає. На кожному партзібранні переконуємо їх так сильно, що потім три дні тільки губами щепотіш — голос цілком пропадає. Уважаю, що в ім'я всенароднього щастя, якщо переконання довго не помагає, то треба вирізати із грушового дерева такий серйозний аргумент, який може допомогти таким людям скоріше звільнитись, від всяких п'ятен капіталізму...

— Ромодан - нова людина ?

Головний герой п'єси — це Ромодан. Для Корнійчука він є втіленням нового партійного секретаря, посталінського періоду. Але він є і втіленням цілої совєтської доби. Він пережив всі етапи большевицького володіння. Він знає всі хитби минулого. Минуле для нього кінчається 1953 роком. До нього, за Корнійчуком, належить майбутнє. Але він — наївний, вірить у весну вірити, що прийшла дійсна зміна.

Дремлюга — втілення минулого. Він бачить, що дійсно щось сталося, що основи його існування захитані. Він ходить понурий.

Терешко: Що з тобою, Гордій? Не п'єш, настрій, наче друга хорониш.

Дремлюга: Не друга, себе хороню. Здається, мій час пройшов...

Терешко: ... Гордій... У мене також в серці чорт знає що твориться. Не розумію я, не розумію, що кругом нас діється... Душа болить... Скучно стало жити. Скучно!

Дремлюга: Чому?

Терешко: Ми з тобою не перший рік і в партії і на керівній роботі. Ми знали одне — держи лінію, держи її. Коли ти колись виходив на трибуну, то як всі хвилювались! Голови в плечі втягували... Так чули твій авторитет. А тепер кожний сидить як хоче, і меле, що хоче... Авторитетів

не признають, ніхто нічого не бойгся... Я питаюся: де тут партійна дисципліна?... Але якщо на самій горі таке почалося, як же нам тоді лінію вести?... На кого її держати?...

Постає ціла суматоха. Постає боротьба між двома силами. На прохання Ромодан — Дремлюга.

Дремлюга: Не вам судити, молодий чоловік! Мене знала партійна організація республіки ще тоді, коли ви тільки піонером були. Я десять років був секретарем обкому, а ви вперше. Я член ЦК! Хто дав вам право так говорити зі мною?... Звідки ви взяли? Я старий кадр, я лінія!.. Ви зобов'язані, чорт побери, поважати мене, працювати зі мною! Це принцип партії! А ви на активі хотіли мене на коліна поставити. Ви думали, що я виступлю і упаду перед вами... Не вижді! Прийде час і я скажу своє слово вам і таким, як ви...

Ромодан: Все?

Дремлюга: Хотіли відверто, по душі вам говорити, так слухайте і сильно подумайте.

Ромодан: Принцип партії я знаю, його не нарушу. Стариків поважаю і завжди буду вчитись у них.

Дремлюга: Не відчув, а навпаки.

Ромодан: І не відчуєте, тому, що вас тільки одні роки прикрашують, а не мудрість. Зазнайство, а не скро-

мність. Бездушність, а не людяність. Грубість, окрик, а не добре слово. Вожизм роз'їв вашу душу і в ній тільки знебага до людей, до їх потреб і нужд. Для вас партія — це тільки ваше Я, а не совість і честь народу.

Дремлюга: Товаришу Ромодан! Я не потерплю...

Ромодан: Мовчіть! Ви грозите мені, що прийде час і ви закриєте всім рот і будете вершити сам один, що на думає ваша лва нога. Брешете! Не буде цього. Мине час, станемо перед народом і запитаємо всіх чесно і відкрито: за кого ви? За заслужених пустодзвонів чи за тих, хто бачить потреби людей і без тріскучих фраз, всім серцем, горячим ділом хоче допомогти, щоб не колись-то, а сьогодні наші люди повністю відчували плоди соціалізму. І моя порада вам — не до ждуйте, поки вас проженуть з трибуни, йдіть на пенсію.

Дремлюга (встає): Не спішіть. Не таке я бачив в своїй житті. Невідомо ще, хто кому пенсію видасть... (Відходить).

Ромодан герой теперішнього часу. Але його погляди, його думки і методи переводити їх в життя — цілком розходяться з сьогоднішньою дійсністю. Як разніше, так і тепер — обіцянки партії залишаються тільки паперовими деклараціями. Ромодан жаліє, що нічого не зробив в минулому.

Ромодан: Біль я почув, тільки не в легенях, а в серці. Невже ми не бачили всіх тих безобразій, які творились? Невже ми не думали? Але часто закривали очі, так як більше служили, а не кермували як треба. Вернігора потопав в чорнилах, а Капіна навіть гнівався, коли його питали про сільське господарство, в аристократах ходив... Невже не так?

Ромодан знав і даьше знає, що всякий терорічний не дає. Агрономи не хочуть їхати на села, він знає на це раду.

Ромодан: Жодного натиску! І просити не треба. Ви ключ знайдіть до душі людської. Коли інженери зрозуміють, яка це велика честь працювати тепер в МТС, в цей історичний для нашої батьківщини час... тоді вони з охотою пойдуть...

Ромодан ненавидить низькопоклонство перед «авторитетами». В розмові з Роевим він говорить:

Ромодан: Одне питання до вас... Не здається вам, що коли людина безмірно клониться перед авторитетами, це зв'язує її волю, навіть породжує трусливість і відпихаюче чинопочитання?...

Роевий: Це правильно. Я розумію вас... Розумію всім серцем...

Ромодан три дні після війни підстріляли українські повстанці, зали-

шили йому п'ятнадцять осколків, але ані в одному слові не відчувається в нього ненависті до них.

Ромодан — на нашу думку — зачесний, щоб бути комуністом і болшевиком. Хоч він секретар партії формально, своїми поглядами, своїми думками — він не тільки не партієць, але й ворог партії.

Ромодан, якщо схоче залишитись чесним до кінця, в п'ятій ненаписаній — дії буде примушений зліквідувати переформоване МВД, або скінчити самогубством. Іншого виходу для Ромодана немає і не може бути в підсоветській дійсності.

Можна з певністю сказати, що Корнійчук чесно намагався виконати завдання партії: написати п'єсу, яка б заохочувала людей виконувати плян Хрущова про піднесення сільського господарства, про поворот з міст до

праці в колгоспах. Партія наказала йому «взяти за серце» глядачів засобом критики дійсності, яку тут названо минулим. При цьому дійсність виявилась сильнішою від Корнійчука й він висловив критику всієї системи. Підмальовування цієї критики на критику лише певного етапу, певного типу людей-партійців — справи не міняє: п'єса показує нам страшну дійсність і показує її всім глядачам п'єси в Україні. Але більш ніж певне, що ні партія, ні Корнійчук не мали наміру критикувати окупаційної системи. Коли глядачі сприйматимуть п'єсу як критику системи, вона буде знята й Корнійчук покається та все залишиться по-старому. Такі «історії» бували вже не раз і не два.

Але все ж п'єса являє для нас цікавий документ часу й тому ми присвятили їй стільки місця.

О. Зінкевич

~~~~~

РОЗКОПКИ БІЛЯ ДНІПРОПЕТРОВСЬКА

У 1949 р. експедиція Інституту археології АН УРСР під керівництвом О. І. Тереножкіна провадила розкопки Сторожової Могили (на південь від Дніпропетровська). Крім інших знахідок, тут було виявлено залишки двох, покладених поруч, коліс.

Поблизу лежали й інші складові частини візка — дишель, вісь, рогулька, різноманітні кілочки й інше. Тут же виявлено залишки короба гарби — дві довгі перекладини і відбиток циновки.

Порівняльне вивчення складових частин візка, а також візка, знайденого тим же дослідником біля м. Мелітополя, дає можливість реконструювати двоколісну гарбу з коробом, сплетеним із лози. Ця гарба, в яку запрягали биків, була засобом пересування кочового населення в кінці третього тисячоліття до нашої ери.

Отже, виявлена в Сторожовій Могилі гарба пролежала в кургані більше 4.000 років.

Д. Т.

(«Україна» ч. 9/54. Київ)

~~~~~

**ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
«СМОЛОСКИП»**

СКУЛЬПТОР

Твердий, крицевий, як алмаз,
різець
Відгостреним сріблястим лезом сяє:
Дзеркальну пружність мармуру торкає
Рукою обережною мистець.

Високий і худий, і зір з-під брів палає
Крізь мрамур, де труда його вінець.
Ось — риса. Ще — одна. І — профіль.
О, творець!

Керманич вславлений з карару оживає.
Так день за днем в яскравих гранях днів

Невтомного труда і суму, і радіння —
Життя Вкраїни у свої творіння,
Своє життя натхнений скульптор вплив.

Різець крицевий у майстернім вмінні —
Епохи слід являє для віків.

Донат Стелецький
(«Україна» ч. 9/54. Київ).

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує колегія в складі:
Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є доданий міжнародний купон на відповідь.

Редакційна Колегія, як тіло, — необов'язково згідна з думками, висловленими в поодиноких статтях. За підписані статті відповідають повністю самі автори. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним поданням джерела.

Адреса Редакції й Адміністрації:
..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

Гроші на передплату просимо слати тільки на адресу наших представників, або безпосередньо на Адресу Адміністрації «Смолоскипу» міжнародними купонами.

Всіх бажаючих одержувати «Смолоскип» летунською поштою повідомляємо, що їхня річна передплата підвищується до 3-ох дол.

Представництва «Смолоскипу»:
ЗДА:

Les Wyshnewyj
638 E. 14-th. St., New York 9, N. Y.
Гроші просимо слати не чеками, а готівкою.

Велика Британія:
S. W. Shewchuk, 78 Kensington Rd.
London W. 11.

Канада:
A. Kryworuchko
133 Balmoral Ave No Hamilton' Ont.
Німеччина:

Jaroslaw Kaczmar
München 62, Postfach 34.

Бельгія:
Nadijka Ripak
58, rue de l'Aqueduc, Bruxelles

«Smoloskyp»
Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«СМОЛОСКИП»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 3 (51)

Березень 1955

Рік 6

Култ Т. Шевченка

Серед української молоді в Україні і на чужині култ Т. Шевченка плекається вже цілі десятиліття. Могила Т. Шевченка на Чернечій Горі стала українською Меккою для тисяч української молоді і студентства. Рік-річно українські юнаки і дівчата літом і зимою, а найбільше в Березневі Дні — відбувають екскурсії до Канева, щоб зложити поклін Найбільшому Синові України. Йдуть всі, щоб хоч там набрати надхнення і нових творчих сил. Ідуть, щоб в Нью-Йорку, у Велико-го Шевченка навчитись витривалості й упертості в боротьбі з ворогом. Для студентів Київського Університету і Київських Високих Шкіл щорічно не відвідування Чернечої Горі стало традиційним. Для іншої нашої молоді, з більш віддалених областей України, стало метою, хоч раз в житті побувати на могилі Шевченка.

Українська молодь на чужині також плекає култ Великого Пророка. Вона вчиться у Шевченка любити свою Батьківщину, навчатись чужого але й не забувати, не цуратись свого, пам'ятати, як пам'ятав Шевченко, що для української молоді є і може бути лише одна Батьківщина — Україна. Що в цілому світі немає другої України, немає другого Дніпра. В нікого не може бути дві батьківщини, як жодна людина не може мати дві душі. Кожний український юнак і юначка мають мати тільки одну душу і ця душа має належати тільки і тільки — Україні!

Священний обов'язок всіх батьків на чужині і в Україні виховувати своїх дітей на творах Шевченка, з яких вони будуть черпати життєдайні українські соки, будуть вчитись щоб стати творцями української культури, будівниками української держави, а не погноєм для чужих націй.

Такими бути — научит їх Шевченко.

Нові ешелони їдуть в Казахстан

Депортації української молоді в Казахстан і Сибір тривають далі! Тисячі і тисячі українських юнаків і дівчат приречені на каторжні роботи серед нечужаних умовин. Московський молох вимагає нових жертв. Ворог нахваляється (як нахвалювався будовами Біломорського каналу і Комсомольська на Амурі), що в минулому році піднято 17 мільйонів гектарів цілини і перелогів. Він заповідає, що до 1955 р. має ще підняти нових 30 мільйонів. Цебто ще майже два рази стільки української молоді, скільки забрав в минулому році, забере в цьому, щоб виконати жалюгідну «волю» партії, щоб таким чином відсунути далі близький кінець імперії.

Ворог переносить свої бази хліба за Урал, в далекі простори, щоб на випадок війни, мати свої резерви хліба, бо він втратив довіря до України, він знає, що на випадок війни Україна перша пізніше зброєю проти нього, вона перша стане смертельною загрозою для російсько-більшовицького імперіалізму. Тому Москва, освоюючи цілісні землі на зауральських просторах хоче досягнути подвійну мету: знищити фізично, або шляхом русифікації найкращий український молодечий елемент і створити собі нову, більш певну житницю в глибині російської імперії.

Вістря Москви, у здійснюванні своїх злочинних задумів, спрямоване в першу чергу проти України, яка ніколи не складала зброї і яка безперервно бореться і готується до рішального зудару зі своїм окупантом. Висилка з України нашої молоді є двосічним мечем для Москви — ця молодь активно поширює серед своїх товаришів по праці революційні ідеї боротьби з більшевизмом, вона стає авангардом у підготовці всенародно-

го здвигу, рішального: бути чи не бути!

Прокляття паде на наших яничар, які виконують і проводять в життя накази Москви в Україні, які вишукують по всіх кутках — на заводах, в колгоспах, серед учнів десятирічок і студентів «непевний» елемент, який під покришкою «заклику партії» і «піднімання цілини» силою депортується з України.

Перед нами «Рад. Україна» за 9 січня ц. р. На першій сторінці величезна знимка Київської молоді, яка приречена на депортацію. В більшості — обличчя сумні, задумані: вони знають, вони свідомі того, що їх чекає.

В депортованні нашої молоді комсомол відіграв неабияку роль. Це Москва примусила його на зборах молоді Києва й Київської області зложити присягу: «Ми даємо наше нерушиме комсомольське слово, що комсомол Київщини і всієї України, виправдає велике довір'я нашої рідної комуністичної партії».

І саме тепер в ці рішальні для української молоді хвилини перед кожним комсомольцем в Україні мусить ясно і недвозначно постати дилема: або він залишиться разом з українським народом, з українською молоддю проти влади, або він піде з владою проти свого рідного народу і стане ворогом його. Над цим мусять застановитись також і товариші Дрозденко і Сокіл, і подібні їм. Нехай пам'ятають вони, що на їхній совісті 80 тисяч молоді — комсомольців і не-комсомольців яких вислано з України тільки весною минулого року в Казахстан, Сибір і на Алтай. А скільки нових тисяч депортовано вже від тоді?

Большевицькі вожаки знають скільки виконання їхніх «планів» заби-

рає людських жертв. Тому Хрущов у своїй промові до московської молоді зажадав від усіх, що їдуть в Казахстан, не тільки рабської праці, але й ще більшої жертви: одружитись і привести для влади найменше троє дітей! Хрущов простягає свої криваві пазури на майбутні покоління! Але нехай він ще не тріюмфує — полетіли голови його попередників, полетить і його! Народові вже рветься терпець і вже близько той час, коли народ сам собі рідшатиме свою долю, а не московські можновладці.

Ми вже нераз представляли, в яких жахливих умовах живе наша молодь на виселенні. Ці умови ще гіршають з приходом зими. Молодь живе в землянках, опалу немає, медичного забезпечення немає, транспорт поганий. Сотні й тисячі хворих їдуть на лікарську допомогу. Молодь почала писати в Україну, просити, вимагати. Україна перша відгукнулася на заклик своїх синів. Протягом короткого часу сотні медичних працівників виїхали на цилінні землі, деякі інституції сформували і вислали устаткування для кількох лікарень. Київ вислав в Кустанайську область дільничу лікарню на 25 ліжок 26 лікарів, медсестер і санітарок.

За прикладом Києва пішли Харків, Дніпропетровськ, Одеса, Симфіропіль. Харків вислав сільський стаціонар з 10 ліжок, 23 лікарів і 58 середніх медичних працівників. Одеса вислала в Акмолінську область лікарню, укомплектовану медичними працівни-

ками інструментами та апаратурою, інші міста висилають лікарське устаткування, медикаменти, медичний персонал. Хоч медичні працівники їдуть в Казахстан нерадо (хто ж туди їде радо?), то вони їдуть зі свого обов'язку, чим найбільш виказують свою національну солідарність, яку найкраще може виявити людина, допомагаючи своєму братові.

По всій Україні, по містах і селах, з ініціативи самої молоді проводяться збірки для депортованих. Влада толерує ці збірки. Вона знає, що всякий спротив з її боку міг би довести до небажаних їй наслідків. Люди дають останнє, що мають, дають одяг, харчі, гроші. Молодь Волині збирала понад 100 тисяч карбованців і закупила за них різні речі першого вжитку, а крім того зорганізувала радіоприймачі, книжки, музичні інструменти.

Україна гомонить: як це так — агітатори розказують про прекрасне життя на цилінних землях: чого ж тоді зебрають для депортованих, коли їм добре? Кожний знає, що допомагається тому, хто потребує. Значить — влада обманула, влада не може або не хоче забезпечити депортованих. І це зріджує ще більшу независть до неї і це породжує ще більш сementоване резолюційне підпілля, яке розростається по всіх кінцях СССР, його сили кріплять, щоб завтра виллялись у всенародне повстання всіх поневолених народів.

П. Варнак

Світочі української науки

В. І. Вернадський - науковець світової слави

Від редакції: нижче містимо в скороченні статтю І. Сергієнка про найбільшого українського вченого В. І. Вернадського. Стаття була опублікована в «Рад. Укр.» за 6. січня ц. р.

Десять років тому, 6. січня 1945 р., помер академік В. І. Вернадський, якого вважають найвидатнішим з мінералогів світу. І справді, серед сучасних йому вчених ніхто не охопив своїми дослідженнями з такою широтою і водночас так глибоко процеси утворення мінералів, історію елементів земної кори, як Вернадський. Він зробив колосальний вклад у геологію, гідрогеологію, радіогеологію, ґрунтознавство, метеоретику, кристалографію. Його роботами покладено початок новому періоду в історії мінералогії. Нарешті, він створив сучасну геохімію і цілком нову галузь знання — біогеохімію.

Володимир Іванович Вернадсь-

кий народився 1863 р., в сім'ї професора Київського університету. Прадід Володимира Івановича був виходцем із Запоріжжя, а дядько (по матері) — Гулак — активним членом Кирило - Методіївського Братства.

Майбутній вчений почав своє навчання в Харкові. В часі революції, В. Вернадський організує в Києві першу Академію Наук, якої став президентом та одним з перших її дійсних членів. Одночасно він багато зробив для створення Всеукраїнської Бібліотеки. Ще до революції, на знак протесту проти реакційної політики царського міністра освіти Кассо, він покинув Московський університет.

В. Вернадський залишив величезну спадщину. З-під його пера вийшло коло 400 книг і статей, серед них такі монументальні праці, як «Описова мінералогія» розміром понад 1.000 сторінок або «Історія мінералів земної кори» — більше

950 сторінок. Його роботи — присвячені дуже актуальним з наукового і практичного погляду проблемам, і багато з них відкривали нові сторінки в розвитку різних галузей науки. Так, Вернадський перший став вивчати не тільки самі мінерали, а й утворення їх і цим реформував геологію, яка до нього була лише описовою наукою. Він створив вчення про мінерали, як продукти фізико-хімічних процесів, що відбуваються на землі і у всесвіті. Приділивши головну увагу тим мінералам, які становлять найважливішу частину земної кори, він вніс ґрунтовні зміни в уявлення про них. Його теорію будови алюмосилікатів видатний французький хімік назвав геніальною. Ніхто не зробив для дослідження хімічного складу земної кори стільки, як Вернадський.

Простежуючи «хімічну історію землі», Вернадський перший підкреслив роль, яку в цій історії відіграють живі — рослинні й тваринні організми. Так він створив, а потім детально розробив нову науку — біогеохімію, що має першорядне народно-господарське значення — для ґрунтознавства, агрохімії, біогеохімії, фізіології рослин, агрономії. Перший у світі Вернадський розробив мінералогію води. Він виступив з оригінальною теорією, за якою кисень і взагалі повітря, що оточує землю, являють собою продукт життя.

Вернадський є основоположником найбільшої в світі школи мінералогів, в яку входить цілий ряд вчених України, Франції, Чехословаччини, Польщі й інших країн. Праці Вернадського перекладались на західно-європейські, а також на деякі східні мови. Ім'ям нашого знаменитого мінералога названо нові мінерали (серед них вернадскіт, виявлений на Везувії).

В. І. Вернадський був дійсним членом Академії Наук УРСР, ССР, Франції і Чехословаччини та віцепрезидентом Міжнародної комісії по визначенню віку землі.

І. Сергієнко

До нових успіхів, націоналістична молоде!

Конференція активу МУН-у в ЗДА

12-13. лютого ц. р., Головна Управа МУН в ЗДА відбула свою річну конференцію разом з представниками осередків МУН-у та гостей від Головної Управи ОДВУ, Українського Золотого Хреста, «Зарева» та представника МУН-у з Канади.

Ціллю конференції було обговорення видавничих справ МУН-у в ЗДА та координації їх з іншими молодечими виданнями («Голос молоді» — в Канаді і «Смолоскип» — в Європі). Також одною з важливих справ була активізація осередків МУН, відновлення їхньої діяльності спіраця зі студентським ідеологічним товариством «Зарево».

На конференції були заступлені осередки МУН Чикаго, Міннеаполісу, Нью Йорку і Рочестеру. Головну Управу ОДВУ заступав Голова, проф. О. Грабовський, «Зарево» — Д. П., Головну Управу МУН — Голова ГУ МУН Роман Шраменко, ген. секретар МУН-у Микола Чайників та місто-голова Р. Сушич. МУН Канади заступав Б. Боцюрків.

В програму конференції входили доповіді проф. О. Грабовського, Р. Шраменка, Б. Боцюркова та В. Нагірняка. Всі прелегенти доповнювали себе в своїх добре опрацьованих доповідях, а дискусанти, заторкуючи різні проблеми, зв'язані з МУН-ом та іншими націоналістичними молодечими організаціями, дали матеріал для планування праці в майбутньому.

Проф. Грабовський заторкнув в своїй доповіді особливу справу якнайтіснішої співпраці усіх братніх організацій ОДВУ, Р. Шраменко підкреслив незадовільну ще координацію праці між націоналістичними організаціями молоді, Б. Боцюрків поставив галогос на потребу більшої активізації студентства в рамках «Зарева» і його виданнях. В. Нагірняк реферував пресоу ділянку, заторкнувши та насвітливши проблеми видавання «Смолоскипу», «Променя» (сторінка МУН-у в «Свободі»), «Голосу Молоді» в Канаді та розбудування сторінки МУН-у в «Самостійній Україні», органі ОДВУ.

Ділові комісії конференції були примушені, із-за браку часу, опрацювати свої настанови та резолюції лоялами. Організаційна і пресова комісії представили конференції план поширення мережі відділів МУН-у, зокрема в тих осередках, де вже існують братні організації ОДВУ, справу організування доросту, посилення співпраці з ОДВУ і УЗХ та включення в клітині «Зарева» на терені ЗДА студентства та оснування нових.

На конференцію наспіло ряд письменних привітань. Усно вітали конференцію представники від ГУ ОДВУ, від УЗХ, КП «Зарева», редакції «Смолоскипу», від місцевого відділу ОДВУ.

На закінчення конференції учасники взяли участь, спільно з місцевим відділом МУН-у, в поїзді на могилу визначного ідеолога українського націоналізму, члена МУН-у, сл. п. д-ра Юліана Вассіяна.

Краєва конференція МУН-у пройшла з успіхом. Всі учасники роз'їздилися з новим запалом до праці та з новим надхненням. Голова ОДВУ проф. О. Грабовський в заключному слові висловив надію, що МУН і «Зарево» зможуть сміливо виконати свої завдання в таких важливих хвилинах, в яких ми тепер живемо.

Всі роз'їхались з вірою, що ніщо не зможе перешкодити в спільній праці людям, яких еднають спільні ідеали боротьби за визволення України і якщо між визнаваннями цих ідеалів є люди, які не жаліють ні часу, ні трудів для української справи.

Д. П.

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ЧІКАГО ЗА ПРАЦЕЮ

Чикаго займає одне з перших місць в ЗДА відносно наукових інститутів та університетів. Замість є число католицьких коледжів, а щойно після них ідуть вже приватні вищі школи.

Українські студенти просякли майже в усі університети і коледжі Чикаго. Бідніші започинали стейтовий університет, щасливіші дістались до чикагського університету (Юніверсіті оф Чикаго), чи то одержавши стипендію, чи маючи вигляди на неї.

На студіях, як і всюди, інженери ведуть перед, але можна зустрінути і таких, що думають про політику і таких, що посягались літературі, є навіть медики та малярі.

Число українських студентів в Чикаго ще й сьогодні не встановлене. Якщо брати під увагу новоприбулих і місцевих уродженців, то можна числити на яких двісті. Коли порівняти цю кількість з числом наших студентів з-перед кількох років, то це для української громади в Чикаго є великий здобуток. Може навіть і більший, як дехто сподівався.

В минулому, організована праця студентства була задовільна, якщо брати під увагу стан студентства.

До історії Українського Академічного Товариства (в такій назві охоплено все студентство) слід зачислити тісний зв'язок з ЦЕСУС-ом, бо в початках Т-во було одним з перших членів ЦЕСУС-у в ЗДА; допомогою КОДУС-ові; кількакратно висилку фінансової допомоги для студентів в Європі; солідну піддержку для Допомогового Студентського Фонду СУСТА. УАТ було також співосновником студентської централі в ЗДА — Союзу Українських Студентських Товариств Америки.

4. лютого ц. р. відбулись Загальні Збори УАТ. Зі звіту культурно-освіт-

ного референта Андрія Мельника можна було собі ясно представити працю Т-ва в останньому звітному році, яка проявлялась в кількох важливих ділянках: УАТ співпрацювало з іншими молодечими організаціями, постійно вдержувало зв'язки з Федерацією чужинських студентів з-за залізної заслони, відзначило декілька українських національних річниць самостійно і спільно з іншими організаціями. Цілий ряд рефератів є доказом, що українське студентство готувиться не тільки осягнути фахи і спеціальності, але й рівночасно цікавиться тими ділянками, які є конечні для українського студента в американському середовищі для пропагування української справи.

До нової Управи УАТ обрано в цьому році таких, що вже брали участь в студентському житті і нових, які беруться з запалом до праці. Головою УАТ обрано Д. Пільського, який відомий зі своєї праці в студентському житті та який брав з рамени ЦЕСУС-у участь в останньому Конгресі ЮСНСА. Заступник голови — А. Мельник, знаний в УАТ як один з тих, які не тільки вміють попроводити працю своєї референтури, але й який не жаліє труда, ні не піддається в скрутних хвилинах. Будучи культурно-світнім референтом, він від дотепер більшість праці усього товариства.

Культурно - освітній референт — Б. Рубчак, студент літератури на Іллінойському університеті. Він з молодших студентів, але багатонадійний, що й признала йому по першій підготовці свята Крут уся присутня публіка.

Секретарством поділились «незаступимі секретарки», як прийнято їх на-

зивати — Віра Лозинська і О. Помір-ко.

Касу перебрав П. Головатий, справжній організатор матеріальних засобів для Т-ва, ще з його початкового розвитку.

Референт зв'язків — І. Лисейко, студент Медичної Оптометристичної школи, від якого можна з повним довір'ям сподіватись, що свою референтуру поставить на належний рівень.

Вже тепер пороблено заходи в справі участі українців у фестивалю Міжнародного Клубу при Чикагському Університеті, який щорічно від-

бувається з великим успіхом і на який було тяжко дістатись нашим студентам.

Нова Управа УАТ запланувала провести цілий ряд акцій, нових не тільки на терені Чикаго, але навіть і в ЗДА.

Можна вірити, що така велика організація, як УАТ, зі своїм активним членством знайде собі відповідне місце в новому році своєї діяльності між українськими організаціями Чикаго та в загальноукраїнському студентському житті ЗДА.

О. П.

«НОВИЙ СВІТ»

Новий журнал студентської пробле- матики

Перед нами перше число журналу «Новий світ», присвяченого українській студентській проблематиці. Журнал видає Українська Студентська Громада в Філадельфії (ЗДА). Редагує його відомий студентський діяч і Голова Культурно - освітньої Комісії СУСТА (Союзу Українських Студентських Товариств Америки).

Перше число журналу хоч і складається в більшості з передруків, — робить дуже приємне враження із-за підбору матеріалів, який є об'єктивний і саме такий, який потрібний для українського думаючого студента на чужині.

В передовій статті «Наші цілі» Т. Онуферко пише: «Ми стоїмо на позиціях ідеалістичного світогляду. Ми визнаємо, що ідея формує життя-буття нації... Тому розвивання різних ідеологічних проблем і знаходження найвищих і найсвятіших ідеалів, — об'єктивне ствердження найвищих цінностей, — є нашим першорядним завданням». В заключенні Т. Онуферко робить висновки, з якими не може не погодитись кожний український студент: «Лише через спільні шукання у душі правдивої, щирої братерськості, виrozumіння й толеранції (підкреслення наше) — можливо не лише знайти спільну найвищу ціль — але й найвищу силу: Єдності Чину й Здійснення».

В заключному редакційному слові підкреслено, що редакція журналу старатиметься знайти спільне для українського студентства джерело праці, тому в це число г явійшли в більшості передруки. Новість цього журналу і, на нашу думку, найдоцільніше його призначення полягає в тому, що він хоче бути лучником між студентством різних політичних напрямків і в своїх статтях наголосувати ті моменти, які є найбільш позитивні і конструктивні. Ми віримо, що нашому товаришеві пера Т. Онуферкові, зкий повний молодечої динаміки, — це вдасться досягнути, чого йому бажаємо від широкого серця.

В перше число журналу увійшли:

д-р В. Янів — «Україна в авангарді нових ідей», Е. Кульчицька (президент СУСТА) — «Наші цілі й завдання», О. Ольжич — «Вибрані думки», О. Зінкевич — «З ЦЕСУС-ом все гаразд!», і інші.

Яскраво і недвозначно редакція журналу з'ясовує своє відношення до нашої студентської централі — ЦЕСУС-у. В одному місці в редакційній замітці пишеться: «ЦЕСУС є спільним добром усього українського студентства й хто хоче руйнувати ЦЕСУС, демаскує себе, як шкідник не лише українського студентства, але й української рації взагалі й стріне загальне, всеукраїнське осудження».

А. К-о

Павло Тичина

ПРАВДИВИМ БУДЬ

Правдивим будь — але не всім ти одкривайся.

Хоробрим будь — але на техніку зважай.

Ніколи, як з огнем, з ідеями не грайся:

якщо узявсь іти — кінця ти доходжай.

Чи ти боець, чи робітник, поет, художник, —

нехай душа твоя завжди вулканом б'є.

Звучить один для всіх нас вічний непреложник:

епоху окрилий серце ти своє.

Не есть то міць, коли вона стихійна.

Не есть то чистота, що тане, мов той сніг.

Креши вогонь! Хай буде міць далекобійна,

щоб сонного тебе десь ворог не набіг.

Забудеш рідний край — тобі твій корінь всохне.

Вселюдське замовчиш — обчухраним зростеш.

Якщо в спокою стихнеш — вся ж бо творчість грохне,

у б о р о т ь б і лиш красним цвітом процвітеш.

В кім юная душа — той не сивіє з горя.

Де грози падають — там райдуги встають.

Ріка в бігу — аж до самісінького моря

Прозора вся, хоч з берегів і каламуть.

Правдивим будь — але не всім ти одкривайся.

Хоробрим будь — але на техніку зважай.

Ніколи, як з огнем, з ідеями не грайся:

якщо узявсь іти — кінця ти доходжай.

(«Вибране», Київ — 1954)

МУН В ЧІКАГО

(Власна кореспонденція)

Під час конференції активу МУН-у яка відбулась в Чикаго, місцеві мунівці відбули свої Згальні Збори, на яких брали участь делегати на конференцію разом зі своїм дорогим гостем — Головою Центральної Управи ОДВУ, проф. О. Грановським.

Проф. О. Грановський привітав збори та поділився з присутніми своїми спогадами про працю молоді ОДВУ в Чикаго ще в довоєнних роках, про успіхи мунівців на місцевих імпрезах та про видавання англomовного журналу молоді. Збори вітав також від ГУ МУН-у Р. Шраменко, який в своєму привітанні зупинивсь над завданням МУН-у в українському середовищі і на зовнішньому відтинку.

Присутні гості надали зборам ще більшої ваги, а теплі слова — запалу до дальшої праці. До нової управи МУН-у в Чикаго увійшли: Р. Миронюк — голова, С. Паньків — місто-голова, І. Печенюк — організаційний референт, П. Фурчак — скарбник, В. Федорів — писар, Б. Боцюрків — культурно-освітній референт.

Збори постановили назвати осередок МУН-у в Чикаго ім. д-ра Ю. Васцяка.

СТОРИНКА ЛІТЕРАТУРИ

Володимир Сосюра

Україно моя

У невтомнім труді, як у грізних боях,
нас веде твоя доля орлина,
Україно моя, срібний спів солов'я,
шум заводів, моя Україна!

Буть такою тобі, як у мрії, у сні,
що ми бачим щодня, щогодини,
Україно моя, Дніпрельстану огні,
хвилі жита, моя Україна!

Безкінечні шосе і будинків ряди,
в морі світла міста, як жоржини.
Україно моя, повні щастя сади,
повні сонця, моя Україна!

Ти, як пісня пісень, у путі до мети,
мов кохана, що в серці єдина,
Україно моя, обеліски, мости,
світлі арки, моя Україна!

Твоя слава летить і за гори, й моря,
круг землі, наче райдуга, лине,
У народів сім'ї, як між зір, ти зоря,
Україно моя, Україно!

«В саду Батьківщини», Київ — 1954)

Андрій Малишко

*
* *

Рука фельдфебеля карала
І дарувала чорні дні,
В пустелі сірій Кос-Арала
Палили душу на огні.

Лихої кривди та огудні
У нашім слові не знайти.
Ідуть зі мною чесні люди,
І хліб росте без гіркоти.

Мені байдуже, де зарито
Останки нелюдів-царів,
Немало одгреміло битов
І відшуміло пожарів.

Чи їх заховано в могилі,
Чи хвилі змила каламуть.
Ясні сузір'я, серцю милі,
Шляхами давніми пливуть.

Але не можу я забути
Слідів співця, сумну пустелю,
І на плечах стару шенелю,
І в колючках аравську путь.

Життя віддам, пройшовши кручі,
Пустелі і шляхи круті,
Щоб тільки терени колючі
Не поросли на тій путі!

(З циклу «Повертаючись до Києва», присвяченого Т. Шевченкові. «Вибрані твори», Київ — 1951).

Найбільша профанація Т. Шевченка

(До історії пам'ятника Т. Шевченка в Каневі)

Найбільша профанація, яку зазнав Т. Шевченко від большевиків — це не тільки фальшування його творів, але й зруйнування його могили на Чернечій Горі в Каневі.

Величезний хрест, який високо зводився над Дніпровими кручами, не давав спокою комуністичній владі від самого її приходу в Україну. Тому вона й рішила зруйнувати його і на тем місце поставити звичайний пам'ятник.

Щоб не викликати протесту широких мас українського населення, большевики використали для цього з'їзд неземних селян в 1922 р., який постановив «царський хрест зняти, поставити замість нього пам'ятник». Зразу після цього, прикриваючись «ухвалою» неземної голоти, влада почала в найбільш брутальний спосіб «знімати» хрест з могили Шевченка. Його дощенту розбили. Тільки тайком, ножами, щоб не зашриміло бистре око міліції, яка охороняла могилу, місцеві селяни визбирали кусники поломаного хреста і огорожі, щоб зберегти їх як найбільші святощі для майбутніх поколінь. Один кусник цього хреста тайком зберігався в одному Київському музеї.

Накінцеш закінчилися роботи по збудуванню нового невеличкого пам'ятника — звичайного бюсту Великого Поета.

Большевицька влада боялась навіть опублікувати повідомлення про відкриття нового пам'ятника. Все відбувалось тайком і мало мати тільки місцевий, а не всенародний характер. Але вістка про відкриття пам'ятника скоро облетіла всі довколишні села й міста. З уст до уст передавалось повідомлення. Селянство, робітники, інтелігенція, від Києва по Черкаси готувались до цього дня, який міг стати гаслом до всенародного повстання проти большевицької влади. Кілька днів до відкриття з'їздилися з різних кінців доколичних місцевостей тисячі людей. Спішили туди молоді й старі, дівчата й хлопці, батьки й діти, представники різних верств українського народу, всі, для кого Шевченко був духовним Вождем, Вождем їхніх душ, їхніх дум і починань.

Зразу міліція і агенти Че-Ка старались відкрито ставити перешкоди цьому всенародному походу. Але даремно... Тоді вони почали поширювати прерізні чутки, щоб залякати се-

лян. Між селян почали замішуватись агенти Че-Ка, і самі міліцісти в цивільному, щоб на всякий випадок сдираліжувати кожний протибольшевицький прояв учасників.

Не зважаючи на всі перешкоди і залякування, на день 1. липня 1923 р. до Канева, на Чернечу Гору прибуло до 50 тисяч населення, а між ними багато, спеціально висланих, представників скомунізованої молоді та комнезамів, щоб своїми вигуками заглушити кожний голос в обороні Великого Шевченка.

О 2-й год. пополудні почався большевицький мітинг на могилі Поета. Невеличкий бюст Поета був захищений за червоною плахтою. З промовою виступив ні не Петровський, ні хтось інший з Харківського уряду, а тільки представник губерніяльного виконкому Гарлінський. Ціла його промова зводилась до доказування, що Шевченко був невірний, атеїст, що це царський уряд (що за іронією!) поставив хреста, що заперечує погляди поета...

Розагитована большевицька чернь сприймає його промову вигуками «слава», Гарлінський знімає червону плахту, комсомольці починають співати «Інтернаціонал»...

Всяка протипакція національно-свідомих українських патріотів була заздалегідь унеможливлена комуністичними елементами. І що найважливіше — не було відомо, щоб таку протипакцію хтось організував. Але певне було, що якщо б така акція була підготовлена то напевно селяни були б виступили, може навіть і збройно, бо в небагато з них були у возах заховані обрізи і гранати.

Пізніше виступав від ВУЦВК Пилипенко, який на ціле горло кричав, що «тут на могилі Шевченка можуть стояти тільки робітники й селяни», не знав ще тоді нещасний, що вже незабаром і йому не можна буде стояти на ній...

Виступив ще Верхотурський, представник Губпарткому, він запевнював, що коли б жив би Шевченко, то «він напевно пішов би разом з комуністичною партією, проти українських буржуазних націоналістів і жовтоблківних бандитів».

Знайомих там і якийсь український галичанин (це тоді було дуже мод-

не), який пророкував, що це відкриття є ознакою скорого «визволення» пожеволених галичан...

Відкриття нового пам'ятника закінчилося знову співом «Інтернаціоналу»... Говорять, що хтось почав був співати «Заповіт», але його раптом заглушили «Інтернаціоналом».

Большевики не завагалися на найбільший злочин, нечуваний в культурному світі — вони зруйнували могилу нашого Найбільшого Поета, доводячи цим свій вандалізм і дику ненависть навіть до мертвих.

Микола Брозький
(Син учасника)

ЛІТЕРАТУРНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Літературно - критичні монографії і збірники. За останніх п'ять років випущено в Україні біля 50 літературно - критичних монографій і збірників. Слід згадати головні з них: «Історія української літератури» (дореволюційний період), «Начерк української радянської літератури», «Питання української радянської літератури», Л. Новиченко: «Літературно - критичні начерки», Н. Шамота: «Ідейність і майстерність», І. Кисилів: «Конфлікти і характери», «П. Грабовський», Б. Буряк: «Літературні портрети», С. Крижанівський: «М. Бажан», О. Килимко: «А. Головка».

Голованівський проти Дмитерка. Сава Голованівський, (якого ще так недавно били за «безрідний космополітизм»), випливає на поверхню літературного життя. Останньо він зачав критикувати Любомира Дмитерка за те, що Дмитерко всюди, де тільки може, друкує свої «Підсвіжники» (в журналах «Вітчизна», «Театр», окремим виданням у вид. «Рад. Письменник» і «Сов. Писатель») тоді, як твори М. Стельмаха («Велика рідня») і Ю. Буряківського («Прага залишається мосєю»), щоб вийти друком, натрапляли на великі перешкоди з боку цензури.

Критикують українських прозаїків. Л. Новиченко (говорять, що він є головним цензором української літератури) критикує гостро українських прозаїків, які забагато написали творів з історичною тематикою і недоцінюють сучасної севетської тематики. Твори з сучасності є дуже бліді і звучать дуже приглушено не в повний голос... Зокрема він критикує А. Головка, П. Панча, Ю. Смолича і П. Козланюка, які за останні роки не виступили ані з одним твором на сучасні теми.

Обласні організації СРПУ. В Одеській області живуть поети і письменники — І. Рядченко, В. Ляковський, Г. В'язовський, О. Уваров, І. Неверов, Ю. Усиченко, І. Гайдасенко, В. Іванович; в Закарпатській — Лінтур, Попович, Тевелєв, Бако, Чендей, Саламатін, Іванов, Полонський, Древницький; в Харківсь-

кій — І. Шутов, І. Вирган, І. Багмут, М. Романівська, Д. Соколов, Т. Муратов, Б. Котлярів, Л. Юхвід, Д. Вишневський; в Луцьку — О. Богачук, А. Кондратюк, О. Ткачук; в Донбасі — Ф. Вольний, А. Клочка, М. Фролов, С. Кузнецов, В. Пронський, В. Мухін, Л. Чеокашина; в Ізмаїлі — М. Дмитрієв, В. Іванов, Ю. Шевченко, В. Васін, І. Большаков, Р. Бурда, В. Кубишкін, Л. Головащенко, П. Гуцал, О. Сировецька.

Літературна молодь Вінниччини. Біля обласної газети «Вінницька правда» об'єднався гурт молодих поетів: А. М'ястківський, Я. Муляр, М. Іллінський, Ор. Корсовецький, М. Цехмайстрок, В. Юхимович, М. Баранчев, і прозаїків — М. Білкун, Я. Рекрут, В. Лукач.

Поїздка українських письменників в Крим. З рамени президії СРПУ та вид. «Радянський письменник» група українських письменників у складі — С. Мішури, М. Чабанівського, Я. Шпорти, Б. Котлярова та А. Косматенка відбула поїздки у Крим, де зустрілась з широкими колами читачів та зокрема викладачами місцевих шкіл і студентами.

Збірник літературів Станіславщини. Літературне об'єднання при газеті «Прикарпатська правда» (Станіславів) видало літературно-художній збірник «Радянське Прикарпаття». В Збірнику знаходимо такі нові поізвища — М. Карпенко («Щастя») Я. Степок («Велика віра»), Л. Безручко («Гуцулка співає») П. Похилько («На підступах до Станіслава»), М. Яковлєв («Братерська дружба»), Ш. Павлов («На шляху зростання»), Онисим Мельник (вірші «Перший гімн», «Дороги»), Й. Попадюк (з с. Вербівка «Рідний матері»), В. Омельченко М. Кубик, О. Бартош, М. Ничипоренко, М. Борук, П. Дупей, Борис Мельник.

Терень Масенко

Степові волошки

Ти знову снилася мені.
Дитинство... Степ в росі...
Волошки вплетені рясні
В твоїй важкій косі

І небо чисте й голубе
Над сном жарких трав.
За сині очі я тебе
«Волошкою» назвав.

І зникла ти серед ланів
Не вчора, не торік.
А голос давший твій дзвенів
У серці цілий вік.

Випиневий цвіт села Глодоє
Я в сні лиш поверну.
В цвіту степів, у сьняві рос
Я чув тебе одну.

Через літа, шляхи круті
Мене ти не знайшла...
А ти завжди в моїм житті
Волошкою цвіла.

(«Київські каштани», Київ -- 1954)

Микола Руденко

Осокори, осокори

Осокори, осокори
Та рожеві тучі,
Та навкруг зелені гори
Та високі кручі...

Як би в житті я не хворів —
Я до вас прилну.
Я знайду між осокорів
Росялу краплину.

А в краплині — тихі зорі.
Світанкова й нізця,
Літні вечори прозорі
Та дівоча пісня.

Я над берегом Дніпровим
Вип'ю, ніби ліки,
Ту росинку —
і здоровим
Буду я навіки.

(«Переклик друзів», Київ — 1954)

Орест Гаврилюк

Симфонія ночі

У великому місті ніччю
Гудуть мотори транспортів
Свище поїзд на шинах,
Цокають машини заводів.

На зажостенілі вулиці
Падуть перші промені сонця —
Співає птіця на гілці в парку:
Ранок.

Олександр Довженко

ПРИЄМНО І НЕПРИЄМНО

— І нашо народився я на світ! Не треба було родитись. Ой, який же маленький лежу я в дідовому човні і стільки вже знаю неприємних і приємних речей.

Як неприємно, коли баба тебе проклинає, чи довго йде дощ і не може зупинитись. Або п'явка присеється до латки, чи коли на тебе довго гавкають чужі пси, чи гуска сичить, витягнувши довжелезну шку, і хапає дзьобом за штани, — теж неприємно. І неприємно щодня нести в одній руці відро води до баби, чи полоть і пасикувати тютюн. А коли бджоли дадуть тобі меду, — приємно? А як неприємно, коли батько повертає додому п'яний і б'є коня, чи кричить на діда, чи трошить посуд. Неприємно ходити босоніж по стерні і дуже неприємно сміятися в церкві, коли не можна вдержатись від сміху.

І їхати на високому возі з сіном теж неприємно, коли віз от-от перекинеться в річку. А як неприємно дивитись на великий вогонь, а от на малій приємно. І приємно обніматися з кучерявим хвостом, а взимку, прокинувшись удосвіта, побачити в хаті теля, що корова привела вночі. Приємно бродити по теплих калюжах після грому і дощу, і шучок ловити руками, скаламутнивши воду, чи дивитись, як витягають волок. Приємно знайти в траві пташине кубло, чи їсти паску, чи коли навесні повінь заливає луки й городи, і всі бродять. А як приємно спати вмісті, в просі, в ячмені, у всякому насінні на печі. Приємно сіно волочити у копцях до стogu і ходити круг стогів по насінню, що повиспалося. І запах всякого насіння приємний.

Приємно, коли яблуко, про яке думаєш, що кисле, а як воно солодке. Приємно, коли дід позіхає було в лузі чи промовляє до коня й лошака, як до людей. І дуже любив я, коли вночі на дорозі хтось було їде чи йде незнайомий і каже: «Драстуйте!», а їд доброзичливо відказує: «Дай, Боже, драстуватись».

Приємно, коли риба скидається в озері чи десь у Десні на заході сонця, або коли вночі везуть тебе додому з сінокошу, а ти лежиши і дивишся на зірки в небі. Приємний рип коліс, і щебет пташок у садку, і в полі і ніжно мінорне кумкання жаб вечорами, коли спадає вода весняна, і вже потепліло, і дівочі веснянки далеко десь за водою.

(Зі спогаду «Земля», «Дніпро» ч. 1, 1954, Київ)

з циклу: «Дитяча література в повоєнній Україні».

Прозові твори для дітей в Україні

Значно більших і помітніших успіхів досягла українська радянська дитяча література в галузі прози. На книжкових полицях магазинів і бібліотек не залежуються хороші оповідання, повісті і романи для дітей. Загальною популярністю, як твердить В. Лисенко, користуються нові, цікаві і повчальні твори відомих, досвідчених письменників — О. Гончара («Земля гуде»), О. Донченка («Юрко Васюта», «Повість про новий дім», «Історія з географією»), Ю. Збанацького («Тасманиця Соколиного бору», «Літо в Соколиному», «Проста задача», «Марія Василівна», «На все життя»), В. Василевської («Вишнева до рога», «Сад»), В. Беляєва («Стара фортеця»), П. Козланюка («Юрко Крук»), О. Іваненко («Рідні діти», «Тарасові шляхи»), Д. Бедзика («Оповідання про Олега Кошового»), О. Копиленка («Сонячний ранок»), Л. Смілянського («Сашко»), І. Багмута («Щасливий день суворовця Криничного»). На сторінках періодичної преси, в альманахах частіше стали з'являтися хороші оповідання і новели для дітей, написані молодими письменниками і авторами-початківцями.

Проте, майже всі названі кращі оригінальні твори дитячої прози розраховані не на дітей і школярів початкових класів, а на читачів середнього і, в основному, старшого шкільного віку.

Жанр художньої прози для дошкільнят і учнів молодших класів продовжує відставати. Досить сказати, що за останні післявоєнні роки з окремими книгами прозових творів для наймолодших читачів виступили тільки О. Донченко («Хлопчик з дитбудинку», «Голубий гвинтик», «Золоте яєчко»), Ю. Збанацький («На все життя»), О. Копиленко («Хата хлопчика-мізинчика»), І. Багмута («Щасливий день суворовця Криничного») та молодих прозаїків Ф. Мар'єнка («Оповідання») і П. Бабанського («Як виріс пиріжок»).

Кілька оповідань різних авторів надруковано в журналах «Піонерія» і «Барвінок», в обласних та республіканських альманахах («Ранок», «Вогні», «Придніпров'я»). І все. Треба сказати, що і з цього скромного доріжку не всі твори можуть бути без застереження віднесені до матеріалів читання для наймолодших.

Журнал «Піонерія» (редактор В. Бичко) друкує разом з оповіданнями українських письменників та

кож переклади народів інших союзовських республік, як рівнож са-телітних держав. В цьому журналі виховується молодь справді в найбільшій ненависті до всього західного, бо журнал містить найбільш брехливі оповідання про життя молоді в «капіталістичних» країнах. В 1953 р., в журналі надруковано оповідання таких письменників: Ю. Збанацького («Найдорожчий друг», «Безсмертний», «Лісова красуня»), М. Чабанівського («Заморський подарунок», «Естафета миру»), О. Копиленка («Дружба») та ін. Журнал друкував речі російського письменника М. Носова і білоруських — А. Якимовича і Я. Бриля.

З усіх дитячих письменників на окреме відзначення заслуговує О. Донченко. В творах О. Донченка, — як пише В. Лисенко, — «вдало поєднуються ідейні і естетичні пізнавально-виховні і педагогічні завдання. В його оповіданнях «Хлопчик з дитбудинку» і «Голубий гвинтик» з ліричною теплою змалюються образи дітей, розкривається формування їх духового світу в невинному процесі розвитку і взаємних зв'язків з оточенням. З кожного оповідання Донченка юний читач виносить певні висновки для себе. Вони активно впливають на становлення світогляду дитини» (Розуміється — це більш-менш оцінка). Малі герої Донченка — допитливі, енергійні, благородні в своїх помислах і вчинках, звичайні українські діти — міські і сільські школярі, вихованці дитячих будинків, такі, які вони є і якими їх стараються зробити. На конкретному художньому матеріалі показує Донченко своїм читачам, що таке — добре і що таке — погане. Його позитивні герої — приклад до наслідування.

Яскравими фарбами змальовує своїх героїв Ю. Збанацький. В основі оповідань Збанацького завжди лежать цікаві й захоплюючі пригоди, епізоди з життя дорослих і юних героїв. Його тематика — героїзм бійців і партизанів в часі останньої війни. Його творчість відзначається вживанням зрозумілої для малят мови. Цю мову, цей «хід» до дитячої душі знаходить письменник, напр., в оповіданні «Козенятко» (журнал «Барвінок» ч. 12, за 1952 р.) та в «Крилатий гінець», де художня деталь несе найбільше ідейно-змістовне навантаження.

Вдало, — як твердить В. Л., —

дебютував у жанрі дитячої прози молодий полтавський письменник **Пилип Бабанський**, який виступив недавно з оповіданням «Як виріс пиріжок».

На відмічення заслуговують оповідання молодого письменника **Ф. Мар'єнка** («Оповідання»).

Переглядаючи молодечі радянські органи, слід відмітити, що на їхніх сторінках (газети і журнали) рідко зустрічаються хороші опові-

дання і нариси. Майже на самоплив пущена справа у видавництві «Молодь». Досі дається в знаки жанрова бідність української дитячої літератури. Видавництва і секція дитячої літератури Спілки радянських письменників України, — робить закид В. Л., — приділяють недостатньо увагу справі виховання молодих письменників дитячої літератури, не подають початківцям кваліфікованої допомоги.

Висновки

Характерно, що в тих поетичних і прозових творах, в яких молоді письменники не наслідують збитих штампів і шаблонів, й починають говорити своєю мовою (без советського патріотизму й «ентузіазмів»), появляється і справжня поетична прирасть і лірична теплота, а то лі декларції замінюються образною правдивістю. Саме такі твори потрібні для дітей. Дитина читатиме тільки цікаві, веселі, захоплюючі і повчальні твори, які відкривають їй щось нове в пізнанні природи, суспільства, свого оточення, які кудись манять і кличуть її, які дають їй естетичний ідеал позитивно го героя — зразок для наслідування. Виховна сила, ідейна цінність всякого твору для дітей перебуває в прямій залежності від його художньої і мовної майстерності. Величезну шкоду справі виховання дітей робить той, хто пише чи випускає для дітей твори «зі знижкою», хто не огорожує юних читачів від словесного мотлоху і всякого іншого неповноцінного літературного матеріалу. Треба завжди пам'ятати, що для дітей треба писати так само, як і для дорослих, тільки значно краще.

Комуністична партія докладає всіх зусиль, щоб українська радянська дитяча література стала значно кращою у комуністичному вихованні молоді, у формуванні діалектично-матеріалістичного світогляду. І в цьому найбільша загроза, вбивча отрута деякої частини радянської дитячої літератури.

Хоч партія ставить чи не на перше місце проблеми дитячої літератури, то все ж таки робить закид, що цій справі ще замало присвячується уваги. Досі не зібрані, не систематизовані матеріали історії української дитячої літератури, як класичної, так і радянської. не розробляються важливі теоретичні питання її розвитку. Немає навіть підручника з дитячої літератури. Застаріли також і вузівські програми з цього предмету.

Періодична преса в Україні обходить мовчанкою, не рецензує

творів для наймолодших читачів, належно не оцінює праці дитячих письменників і не допомагає їм в їх роботі. Адже це факт, що навіть окремі збірки творів М. Пригари, Л. Компанієць, А. Турчинської, М.

Рудя, Г. Бойка, М. Упеника, І. Муратова та ін. не викликали обміну думок, серйозної і ділової розмови критики. Книги цих письменників добре відомі дітям, але, як не дивно — погано відомі критиці.

Грунтовного опрацювання вимагають питання специфіки дитячої літератури. На основі глибокого наукового дослідження треба створити літературні портрети дитячих письменників, розробити питання дитячої казки і байки, науково-фантастичного та пригодницького, науково-популярного та біографічного жанрів, різних поетичних жанрів та дитячої драматургії, що можливе буде тільки у вільній українській державі.

За статтею Василя Лисенка («Дніпро», Київ, листопад 1953 р.)

Секції та комісії Спілки Письменників України

Президія СРПУ затвердила новий склад творчих комісій СРПУ і їх голів: А. Головка — голова комісії по прийнятті до Спілки, Б. Буряк — критики і теорії літератури, В. Собко — драматургії, Л. Дмитерко — кінодраматургії, І. Нехода — дитячої літератури, П. Воронько — роботи з молодими письменниками, В. Кучер — голова ради бюро пропаганди художньої літератури.

Секція поезії СРПУ. Нове бюро секції поезії на 1955 р. СРПУ: А. Малишко — голова, М. Нагнибіда — заступник, В. Сосюра, П. Дорошко, І. Гончаренко, Т. Масенко, М. Ушаков, М. Упеник, О. Ющенко — члени. На засіданні секції обговорено справу укладення антології української поезії для видання чужими мовами, про виховання поетичної молоді, про розпрацювання мови поетичного твору, проBLEMI епічного жанру.

Секція прози СРПУ. Нове бюро секції прози СРПУ на 1955 р.: П. Панч — голова, М. Строковський — заступник, О. Гурей, С. Журахович, В. Козаченко, Ю. Мартич, І. Снецьков, М. Шумило — члени. В секції порушувалося справи обговорювання творів, сприяння розвитку талантів, аналіза творів, про воджування широких тематичних обговорювань, теоретичних дискусій, про зв'язок з інститутами літератури, мовознавства, видавництвами.

Секція художнього перекладу СРПУ. До нового бюро секції художнього перекладу на 1955 р. ввійшли: О. Кундзич — голова, М. Те

рещенко — заступник голови, та члени — М. Рильський, О. Новицький, Є. Дробізько, М. Ушаков, О. Пархомовська. В останньому році секція, м. ін. зробила переклади Шекспіра, Гете, Гюґо, Гайне, Міцкевича, Словацького, Т. Манна та інших.

Секція гумору і сатири СРПУ. Голова секції, Ф. Матвійчук, відзначає, що партія ставить перед гумористами і сатириками завдання — «зброєю сміху боротися проти пережитків капіталізму в свідомості окремих людей, гострим сатиричним словом викривати імперіалістів-агресорів, паліїв нової війни та їх прислужників — українських буржуазних націоналістів і космополітів». На засіданні секції обрано нове бюро в складі: Ф. Матвійчук — голова, Д. Білоус, О. Вишня — члени.

Туга

Визріли гнучкі світанки світом,
В пролісках стривожилась земля.
Розшуміла провесневим вітром,
Невгамована молодість моя,
Про забуте свято нагадає
В яблуновім цвіті небосхил.
Я пройдуся по дніпровім краю,
Набиратися здоров'я й сил.
На душі спрагливій легше стане,
Ще вернуся в отчий дім назад.
Випливе проміння із туману,
Зацвіте в піснях пташиний сад.
Я до цвіту усміхнуся радо,
З гілячинок розлетиться він,
Щоби серце з іншим на пораду
Йшло зустрітись край гучних долин.

Ю. Буряк-Бевець

По Високих Школах України

Високі школи України

Як подає РАТАУ, в Україні утворено нове союзно-республіканське Міністерство Вищої Освіти. В грудні 1954 р., в Україні було 137 вищих учбових закладів (в 1952 р. було 144, а в 1948 р. — 157 в 1940 р. — 103, цеюто за останніх шість років кількість високих шкіл в Україні зменшилось на 26. Ні совєтська преса, ні комунікати не подають, які саме високі школи закрито в Україні) в тому 7 університетів, 5 політехнічних і 20 сільсько - господарських інститутів. У них навчалось понад 185 тис. студентів і 117 тис. заочників. В гірничі, металургійні і машинобудівельні факультети політехнічних інститутів і в с.-г. вищі учбові заклади на кожне вільне місце було подано по кілька заяв. У цьому році ВУЗ-и України мають дати 46 тис. спеціалістів майже трьохсот різних спеціальностей. Крім того, 75 тисяч спеціалістів дадуть 639 технікумів та інших середніх спеціальних учбових закладів. В усіх ВУЗ-ах України працює 17.170 викладачів, при чому 40,5% мають учені ступені і звання.

Большевики мають звичку нахвалятися розвитком у них шкільництва. Але коли для порівняння навести західно-європейські країни і шкільництво у них, то побачимо, що вони в багатьох випадках далеко відстають а високі школи є побудовані за принципом не потреб і забезпечення духовних вимог народів, а за вимогами партії і уряду. Тому й в Україні немає шкіл багатьох спеціальностей, або їх є дуже мало. Українські студенти примушені йти на студії в Москву, де їх різніми способами русифікується, а по закінченні навчання висилається в глибину Росії, а ніколи в Україну. В багатьох випадках ці люди є цілком пропавши для українського народу. Сьогоднішнє високе шкільництво в поневоленій Україні ніяк не відповідає потребам українського народу.

Київський Університет

Київський університет, який було основано в 1833 р. складається з 11 факультетів: історичний, філософський, економічний, юридичний, філологічний, фізичний, механіко - математичний, хемічний, геологічний, біолого - ґрунтовий, географічний. На цих факультетах іде підготовка фахівців 46 спеціальностей. В університеті навчається біля 6 тис. студентів, випускається щорічно — біля тисячу спеціалістів. Факультети мають 82 катедри. Від 1944-1952 р. вченою радою університету присуджений сту-

пень доктора наук 15 студентам, вчений ступінь кандидата історичних наук — 128, філософських — 24, філологічних — 104, економічних — 18, юридичних — 8, біологічних — 49, хемічних — 14, геолого - мінералогічних — 9, фізико - математичних — 31, географічних — 41. При університеті працюють: інститут підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук, курси підвищення кваліфікації викладачів мовознавчих дисциплін і відділення дисертантів при них; науково - дослідні установи: астрономічна обсерваторія, інститут фізіології тварин, ботанічний сад. В університеті викладає 516 професорів і викладачів, з того 51 професорів і докторів наук, 215 доцентів і кандидатів, 250 викладачів і асистентів. В університеті працюють: один дійсний і 3 члени - кореспонденти Академії наук СССР, 12 дійсних і 17 членів - кореспондентів Академії наук УРСР.

(За даними ректора університету
А. З. Голика

Харківський Університет

З нагоди 150-ліття заснування Харківського університету, М. Сенченко дає в «Рад. Укр.» (29. січня ц. р.) перелік всіх визначних науковців, які вийшли з нього: природознавець Мечніков, математик Остроградський, спеціаліст математичної фізики Стеклов, фізіолог Данилевський (винахідник збудника малярії) офтальмолог Гіршман, анатом Воробйов (осн. урології), мовознавець Потебня, хемік Бекетов, (основположник термохемії і алюмінотермії), природознавець Ценковський (творець наукової бактеріології), патофізіолог Репрьов (творець сучасної ендокринології), поети П. Гулак-Артемівський і А. Мелініський.

В по-революційному періоді, в Харківському університеті працювали і працюють такі визначні науковці: математик, С. Н. Бернштайн, голова сучасної української школи хеміків-органіків — А. І. Кипріянова, літературознавець О. І. Білецький, мовознавець Л. А. Булаховський, астроном М. II. Барабанов, фізики А. К. Вальтер і К. Д. Синельників, математики О. В. Погорелов, проф. Н. І. Архієзер. Сьогодні в університеті навчається понад 5 тис. студентів і викладає 300 професорів і викладачів, з них 4 дійсні члени і 4 члени - кореспонденти Академії Наук УРСР.

Ужгородський Університет

Ужгородський університет відкрито в 1946 р. В ньому щорічно навчається близько 2 тис. студентів і заочників, 20 кращих випусників університе-

ту вчиться в Академії наук УРСР, Київському університеті та інших вузах. До сьогодні університет випустив понад 500 різних спеціалістів. При чотирьох катедрах — відкриті аспірантури. Виклади відбуваються російською і українською мовами. Катедри органічної і неорганічної хемії працюють над поліпшенням фізичних і біохемічних властивостей ґрунтів області, катедра генетики і дарвінізму займається проблемою вирощування винограду на Верховині.

Львівські Високі школи

У Львові сьогодні начислюється 13 Вищих Учбових Закладів, з них навчається 16.180 студентів, з того тільки 11.055 українців і понад 5 тисяч росіян (!!!). В цих вузах працює 1.528 професорів і викладачів, між ними три члени і вісім членів - кореспондентів Академії Наук УРСР, 180 професорів і докторів наук, 405 доцентів і кандидатів наук. Всі вузи випускають фахівців 146 різних спеціальностей, з того університет ім. І. Франка — 50, а політехнічний інститут — 29 інженерів різних галузів. В цьому академічному році на ВУЗ-и Львова прийнято біля 6 тис. студентів, з того 75% комсомольців і 50% тільки уродженців Західної України. За попередні роки вузи випустили понад 14 тис. різних спеціалістів.

Дніпропетровський сільсько-господарський інститут

Будівлі цього інституту були сильно пошкоджені в часі війни. Їх відбудову було цілком занедбано. Щойно в 1948 р. було рішення добудувати учбовий корпус інституту. Перша частина цих будов мала бути здана в експлуатацію ще в 1952 р., але досьогодні роботи не закінчені... Лише на половину виконаний план побудови гуртожитку на 400 осіб. Досьогодні здано тільки гуртожиток на 100 людей та студентську їдальню, якими дуже важко користуватися через недбале викінчення робіт.

Уманський сільсько-господарський інститут

З кінцем січня ц. р., вчена рада Уманського с.-г. інституту розглядала на своєму засіданні результати кількарічних досліджень доцента катедри агрохемії і ґрунтознавства, Мельничука, який впровадив нове примінення агротехніки в передпосівну культивування ґрунтів. Вчена рада рішила рекомендувати це нове примінення Мельничука колгоспам області.

Дніпропетровський хеміко-технологічний інститут

За останні роки кількість студентів Дніпропетровського хеміко-технологічного інституту подвоїлась і тепер перевищує дві тисячі. В останніх двох роках в інституті відкрито три нових факультети. В часі війни було значно пошкоджено будівлі інституту й сьогодні вони ще не відбудовані. Учебний корпус інституту будується вже цілих вісім років. Він нібито відбудований вже, але бракує ще вентиляторів, не закінчені штукатурні роботи і будівництво надвірних споруд. Якість робіт надзвичайно низька, через що неможливо нормально проводити навчання, бо на голови студентів падають куски глини, цегли... Відстає будова гуртожитку інституту, яка в 1954 р. зривалась кілька разів.

Дрогобицький педагогічний інститут

Дрогобицький педагогічний інститут постав в 1953 р. на місце учительського інституту, рішенням уряду СССР (а не УРСР!). Викладачами інституту є переважно люди, які закінчили аспірантуру, але не завершили своїх дисертаційних робіт чи не захистили їх. Всі майже викладачі переоб'єднані різними обов'язками, переважно агітаційного характеру.

В інституті відчувається велику потребу підручників, ними інститут забезпечений тільки на 40%. Викладача мова інституту в більшості російська, бо й більшість викладачів — росіяни. В 1953 р., в інституті викрито частинно сітку ОУН та проведено численні арешти серед студентів та середньошкільної молоді в Дрогобичі.

Львівська консерваторія

Львівська консерваторія була організована в 1903 р. Різні окупаційні режими Західної України не дозволяли українській молоді студіювати в ній. З приходом большевиків, її хоч і українізовано, то за сьогодні більшість студентів консерваторії — це не-українці, а росіяни. З кожним роком посилюється русифікація цієї високої української школи.

Директором Львівської консерваторії ім. Лисенка є С. Павлюченко. Серед випускників консерваторії останніх років слід відмітити талановитих музиків — Володимира Пашенка (керує у Станіславів Гуцульським ансамблем пісні і танку), Дем'яна Пелехатого (диригент Львівської філармонії), Дмитра Біду (флейтист філармонії) і інших. Серед студентів визначається талановита молодь — Оксана Нижник (піаністка), Іванна Лагола (піаністка), Олег Вітик (співак). На консерваторії є декілька здібних композиторів — Г. Цицалюк (якого дипломну роботу «Від Путівля до

Карпат» часто можна почути в Київських передачах), Богдана Фальц, Михайло Леминшко й інші.

Кам'янець-Подільський сільсько-господарський інститут

1. лютого ц. р. в Кам'янці Подільському відкрито новий сільсько-господарський інститут, який створено на базі кількох інших с. г. інститутів України. До цього інституту перенесено з Дніпропетровська першокурсників зоотехнічного факультету, на агрономічний факультет перенесено частину студентів з Житомирського і Полтавського с. г. інститутів.

Новий будинок Київської консерваторії.

У Києві, на площі Калініна, викінчують будову державної консерваторії. Консерваторія буде мати учебний корпус, з концертною залю на 250 місць, багато аудиторій і клас та оперну студію з залю на 750 місць.

Український відділ в Кримському пединституті

В складі історично-філологічного факультету Кримського пединституту створено новий відділ — української мови і літератури. Він готуватиме викладачів для шкільної області. На відділі вже почалися заняття. Лекції читають кваліфіковані викладачі.

Заочна освіта в Україні

В Україні навчається в заочних вузах і технікумах 117.200 студентів. У Київському політехнічному інституті заочно навчається 1.100 чоловіків, на 300 більше, як в минулому році. Поміж заочниками — багато таких, які закінчили вечірні середні школи робітничої молоді. В минулому році заочний факультет інституту випустив 21 інженерів, в цьому році має бути випущено близько 50 чоловік.

Слід відмітити, що студенти-заочники в сучасній Україні, це в подавляючій більшості ті, яким большевицька влада відмовила право на нормальне навчання у високих школах, відмовила їм стипендії і доступ до гуртожитків. Ці місця є призначені в першу чергу для дітей советських бюрократів і вельмож. Діти звичайних робітників і селян, ті всі, які не можуть одержати рекомендації комсомолу, є примушені працювати фізично по колгоспах і фабриках, а вечорами здобувати освіту. Їхній шлях навчання є найтяжчий, за що їм наше найбільше признання!

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді

Появляється з початком кожного місяця

Редагує колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Редакційна Колегія, як тіло, — необов'язково згідна з думками, висловленими в поодиноких статтях. За підписані статті відповідають повністю самі автори. Передрук окремих статей дозволяється тільки за виразним поданням джерела.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

Гроші на передплату просимо слати тільки на адресу наших представників, або безпосередньо на Адресу Адміністрації «Смолоскипу» міжнародними купонами.

Всіх бажаючих одержувати «Смолоскип» летунською поштою повідомляємо, що їхня річна передплата підвищується до 3-ох дол.

Представництва «Смолоскипу»:
ЗДА:

Les Wyshnewyj
638 E. 14-th. St., New York 9, N. Y.
Гроші просимо слати не чеками, а готівкою.

Велика Британія:

S. W. Shewchuk, 78 Kensington Rd.
London W. 11.

Канада:

'A. Kryworuchko
133 Balmoral Ave No Hamilton' Ont.
Німеччина:

Jaroslav Kaczmar
München 62, Postfach 34.

Бельгія:

Nadijka Ripak
58, rue de l'Aqueduc, Bruxelles

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne,
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

ЛЕГКА АТЛЕТИКА В УКРАЇНІ

З початком лютого ц. р. в Києві відбулись п'ять зимові змагання легкоатлетів України. Ці змагання, які

В бігу на 60 м. чемпіонка Європи атлетів з 26 областей, дють прекрасний огляд легкоатлетичних успіхів спортсменів України.

Наводимо результати:

В бігу на 60 м. чемпіонка Європи В. Крепкіна (Київ) показала відмінний результат — 7,5; Л. Макошина — 7,8 (2-ге м.); Л. Старшилова (Львів) — 7,9 (3-тє м.). У чоловіків кияни виявились безконкурентними в бігу на цю дистанцію. В скоку з тичкою В. Чорнобай (Львів) зайняв 1-ше місце — 4,15 м. В бігу на 800 м. В. Костюків (Київ) досягнув — 1,59,6 (1-ше м.); Л. Бешенковський (Одеса) — 2,02,8 (2-ге м.); В. Козлов (Київ) — 2,03,4 (3-тє м.). В бігу на 400 м. перше місце зайняв Л. Барте-нев — 53,2. В скоках в довжину Ю. Кутенко (Львів) зайняв перше місце — 6,86 м., друге м. зайняв Л. Тригуб (Київ) — 6,82 м., і третє — Л. Половинка — 6,73 м. У жінок в скоках у висоту перше місце зайняла С. Костюк (Львів) — 1,55 м., друге — В. Сердюк (Київ) — 1,50 м., третє — С. Бордуленко (Київ) — 1,50 м.

В метані диска переможцем вийшов Г. Шафранський (Крим) — 46,64 м., друге місце зайняв О. Михайленко (Харків, чемпіон України 1954 р.) — 46, 53 м.

Із 19 найкращих метачів молота найкращі результати показали: Н. Редькин (Харків) — 55,81 м., Г. Дибенко (Київ) — 54,24 м., Д. Єгорів (Київ) — 53,71 м., далішли — Е. Сюч (Львів) і Н. Білоусів (Крим). В товчку ядра серед жінок Р. Близнацева (Харків) досягнула результат — 12,61 м. У ходьбі на 10 км. перше місце зайняв В. Губиничий (Київ) — 45, 45,8; друге — В. Маєвський (Київ) — 46,36,8; третє — Я. Зуй (Запоріжжя) — 47,35,6.

В бігу на 5.000 м. перше місце зайняв І. Чернявський (Черкаси) — 15,09,4; друге — Г. Басалаїв (Дніпропетровськ) — 15,09,6; третє — О. Онуфріїв (Київ) — 15,2,8. В бігу на 100 м. з перешкодами перше місце зайняв Ю. Живочолов (Львів) — 15,4; друге — Б. Юшко (Київ) — 15,6. В бігу на 80 м. з перешкодами перше місце зайняла Л. Макошина

(Київ) — 11,9; друге — Н. Гордієнко (Одеса) — 12,0; третє — С. Бурдуленко — 12,4.

В скоках у висоту серед чоловіків перше місце поділили К. Домбровський (Львів), В. Непом'ящий (Київ) і Е. Вансович (Одеса), які скочили на 1,85 м. В скоках з розбігу у жінок перше місце зайняла Л. Каменець (Львів) — 5,37 м., друге — Л. Мако-

шина — 5,30 м., третє — Г. Заслугина (Одеса) — 5,14 м.

В бігу на 800 м. у жінок перше місце зайняла Л. Лисенко (Дніпропетровськ) — 2,18,8; друге Л. Бондаренко (Запоріжжя) — 2,20,0; третє Н. Степанова (Крим) — 2,29,4.

В меті ратищем перші місця зайняли серед чоловіків — Ю. Кутенко (Львів) — 63,68 м. і серед жінок — А. Баштакова (Київ) — 42,04 м. В трискоку перше місце зайняв юнак Д. Єфремов (Київ) — 14,10 м.

За командним розрахунком перше місце зайняла команда Києва — 15,108 пунктів, друге — друга команда Києва — 14, 771 пункт, третє — команда Львова — 13,838 пунктів. Найгірші результати досягнули представники Тернопільської, Рівенської, Кіровоградської Станіславської і Чернівецької областей.

СПОРТОВІ ВІСТІ

Всесоюзні змагання т-ва «Іскра». На всесоюзних змаганнях спортивного т-ва «Іскра», представники України добились таких успіхів: В. Билатів скочив з тичкою на 4,20 м. (1-ше м.), Т. Шевченко пробіг 100 м. за 10,7 (1-ше м.), М. Несторенко метнув ратищем на 61,25 м. (2-ге м.).

Всесоюзні змагання т-ва «Медик». На всесоюзних змаганнях т-ва «Медик», представники України добились таких успіхів: Л. Макошина (Київ) пробігла 100 м. за 12,7 (1-ше м.), Л. Бартев'єв (Київ) пробіг цю дистанцію за 10,8 (1-ше м.), Д. Барахонич (Київ) пробігла 800 м. за 2,16,6 (1-ше м.), Ю. Карп'юк (Київ) пробіг 400 м. за 51,7 (1-ше м.), Ю. Кутенко (Львів) скочив в довжину на 6,98 м. (1-ше м.) Л. Радченко (Київ) скочила на 1,55 м. (1-ше м.), Е. Вансович (Одеса), скочив на 1,95 м. (1-ше м.).

◆ Д. Скакуненко пробіг на ковзанах 10 км. за 16,44,3. Цей його результат являється другим в світі.

Зимове першенство Львівської області. У Львові відбулись зимові змагання легкоатлетів за першенство області. В змаганнях взяло участь около 100 спортсменів. Подаємо кращі результати: Домбровський скочив на 1,95 м., Окуп пробіг 100 м. за 11,2; Старшинова цю ж дистанцію за 13,0, Гусак скочив на 4 м. з тичкою.

● В Симферополі відбулись зимові змагання по легкій атлетиці між команди дитячих спортивних шкіл Одеси, Москви й Білорусії. Юні українські спортсмені добились таких успіхів: П. Носовський (Одеса) скочив на 6,12 м. в довжину, Ю. Мигулів скочив на 1,70 м. у висоту, Алла Гриценко зайняла перше місце в бігу на 100 м. і на 80 м. з перешкодами. В

естафеті 4 x 100 м. команда Одеси зайняла перше місце.

Українські чемпіони в Норвегії. В Фалун (Норвегія) відбулись змагання ковзунів на першенство Європи, в яких взяло участь 39 спортсменів від 11 країн. На жаль ще і щем разом українські спортсмені О. Гончаренко і Д. Сакуненко виступали в збірних командах СССР. В бігу на ковзанах на 500 м. Д. Сакуненко зайняв третє місце (46,0), а О. Гончаренко — п'яте (46,3); на 5.000 м. О. Гончаренко третє — 8,58,7, Д. Сакуненко — сьоме — 9,09,8; на 10.000 м. Д. Сакуненко — третє — 18,55,2; О. Гончаренко — п'яте — 19,01,0. В результаті змагань звання чемпіона Європи 1955 завоював С. Еріксон, друге місце зайняв О. Гончаренко, третє Д. Сакуненко.

Київ. З кінцем січня ц.р. відбулися в Києві змагання за першість Києва з швидкісного бігу на ковзанах юнаків і дівчат. Абсолютну першість у сумі багаторівня з бігу на чотири дистанції завоювали О. Прошакова («Динамо») і М. Колит («Буревісник»).

Одеса. В Одесі в повному розгарі відбуваються тренування чемпіонів України і Одеси по веслуванню на байдаках — Степанова, Деружинської, та чемпіонів України в народному веслуванні — Кузнецова, Балченка, Моргуна і інших.

Львів. У Львові відбулись особисто командні змагання інститутів фізкультури СССР по боксі, клясичній боротьбі і штанзі. В змаганнях брало участь 254 спортсменів. В сумі трьох видів спорту Львівський інститут зайняв перше місце, Московський — друге і Київський — Трєтє.

На пресовий фонд «Смолоскип-у»

Пресовий фонд «Смолоскипу»

На конференції активу МУН-у в Чикаго провів збірку на пресовий фонд «Смолоскипу» Д. П.: по 10 дол. — проф. О. Грановський, В. Нагірняк, д-р М. Данилюк; по 3 дол. — Р. Миронюк, І. Печенюк; по 2 дол. — С. Суцник, Б. Боцюрків, Д. П., М. Паньків, М. Яшко, В. Марків, Мудрий, О. Бабик; по 1 дол. — М. Панасюк,

П. Фурчак, О. Березюк, Маланчук, П. Лєвчицька.

Персональні пожертви: д-р ПЗ. Стерчо — 5 дол., Маруся Попович — 7 дол., В. Нагірняк — 12 дол., МУН в ЗДА — 5 дол., мгр. Г — 10 дол., М. — 20 дол., Х. — 30 дол.

Всім жертводавцям і нашому приятелю, збірщикові Д. П. — щире спасибі!

Нам пишуть

Не забувайте про поодиноких студентів

«Місцевість, де я перебуваю, położona над рікою Мізурі, близько міся, де Мізурі впадає до Місісіпі. Це є околиця т. зв. «середньо-західніх стейтів» Америки, далеко від усього українського життя, яке гуртується головню в північних стейтах. Найближчий осередок — Чикаго, віддалений на 300 миль (ок. 450 км.) на північний схід. Тут, у Ст. Чарлс, крім мене й моїх батьків, нікого більше з українців немає. Тому теж і всякий контакт з усім, що українське, приходиться держати майже виключно за допомогою літератури — часописів, журналів, книжок і т. п.

Найбільш гіркий факт, що студентські товариства не цікавляться поодинокими студентами, що студіюють одинцем, вдвійку чи меншими гуртами на університетах в середніх та західних стейтах Америки. Студентські центральні кладуть справу в той спосіб, що мовляв «ми маємо до діла лише зі студентськими товариствами, а раз вас замало, щоби zorganizувати місцеве товариство, так ми не хочемо вас знати»... Такої постави не можна зрозуміти — чи, бува, гроші не є причиною цього (студентський клуб чи товариство можна оподаткувати, а окремі особи важче...). Говориться і пишеться в нас багато про завдання українського студента як амбасадора української справи серед американського студентства — але мені здається, що не важко за таке діло братися великим клубам і товариствам, які можуть влаштувати різні виставки, імпрези і т. д. З другого боку закинені в американське море одиниці теж проводять важливу роботу — в своїх розмовах з товаришами, в дискусіях тощо, — вони ведуть важливу пропаганду української справи серед чужинців. Лише різниця та, що «наші» їх не бачать, не чують, не хочуть зрозуміти, помічної руки ніхто їм не подасть, не зважаючи на те, що вони може бі-

льшу українську працю роблять, як дехто інший.»

О. Г.

Проблема студентів, які одинцем чи малими групами студіюють на чужинецьких високих школах, є дуже важлива і повинна притягнути увагу краєвих і місцевих студентських організацій, клубів і товариств.

На нашу думку, такі товариства повинні мати спеціального референта зв'язку з одиничними студентами, які мали б завдання виважувати таких студентів на доколичних високих школах, з ними держати постійний зв'язок та узгоджувати їхню діяльність серед чужинецького студентства, згідно з вимогами та потребами української справи й українського студентського станового життя на чужині.

Вище наведений лист до нашої редакції не є одинокий. Подібних випадків є десятки, а може й сотні, і то не тільки в Америці, але й в інших країнах — в Канаді, Австралії, Аргентині і навіть в європейських країнах.

Тому над цією справою повинні застановитись всі наші студентські установи й ідеологічні організації і доложити всіх зусиль, щоб все українське студентство, зорганізоване і незорганізоване, було охоплене організаційними рядами, а їхня діяльність була координована й узгоджена. Тоді тільки український студентський рух на чужині зможе досягнути своє призначення та виконати свої завдання.

Х р о н і к а

Другий конгрес СУСТА. За повідомленням канцелярії СУСТА, другий конгрес Союзу Українських Студентських Товариств Америки відбудеться в Нью-Йорку 18.-19. червня 1955 р. Щоби взяти повноправну участь в конгресі, члени СУСТА є зобов'язані вирівняти всі свої заборгованості.

Так дбають про підростків

Запоріжжя. Большевики завжди нахваляються, що вони, мовляв, дбають про молодь. Випадок Василя Кривобороденка говорить про інше.

Батько В. Кривобороденка загинув на фронті, коли він ще був немовлям, мати умерла. Прийшов час, коли треба було постаратись про те, щоб примістити сироту в школу чи на працю. Тут то почались довгі скитання Кривобороденка. З проханням прийняти його на працю він звертався до кільканадцяти директорів різних підприємств. І ніде його не хотіли прийняти. Треба було втручання міліції (!) для того, щоб він міг дістати працю.

Загальні Збори УСГ — Клівленд

Загальні Збори УСГ — Клівленд відбулися 29. грудня м. р. Предсідником зборів обрано Д. Міська, секретарем — Д. Боднара.

В програму Загальних Зборів входили звіти уступаючої Управи (голова О. Врублівський), звіт Контрольної Комісії (голова — Я. Мельник) та коротка доповідь Л. Винара — «Майбутня праця УОП — Клівленд», в широкій діловій дискусії порушено цілий ряд актуальних студентських справ. До нової Управи увійшли: Ю. Олійник — голова, Л. Винар — заступник голови, секретарка — Д. Бондар, сарбник — Л. Гачуга, О. Врублівський — референт зв'язків. Контрольна Комісія: Я. Мельник — голова, Б. Ковч, Д. Місько — члени.

Читайте й передплатуйте Журнал української молоді і студентства

«Смолоскип»

«Смолоскип» подає найновіші інформації про життя молоді і студентства в сучасній Україні.

«Смолоскип» інформує про працю української молоді і студентства на чужині.

«Смолоскип» одинокий на чужині дає точні інформації про осяги спортсменів України.

«Смолоскип» навітлює актуальні проблеми молоді в Україні і на чужині, інформує про кіно, літературу, музику, науку в поневоленій Батьківщині.

В «Смолоскипі» Ви знайдете спомини визначних українських діячів. В ньому співпрацюють кращі діячі українського студентства і молоді.

«Смолоскип» появляється з початком кожного місяця і коштує в продажі тільки 10 центів. Річна передплата — 1 долар.

ОДИН ДЕНЬ НА «РОДІНІ»

В п'ятницю 25. березня, пізно увечорі ми зішли в метро, прямо до телефонної будки.

— Гальо, готель такий то?

— Так.

— Чи можна у вас замовити дві кімнати?

— О, ні, нам дуже прикро, але всі кімнати зайняті.

— Може, тоді, завтра?

— Підждіть... Завтра будемо мати одну вільну кімнату на два ліжка.

— Прекрасно...

— На яке прізвище?

Ми назвали наше прізвище.

Нас огорнуло дивне почуття: радість і тривога. Завтра, з суботи на неділю, ми проведемо цілий день і будемо ночувати в тому самому готелю, в якому перебуває совєтська спортивна команда з п'ятнадцяти чоловік.

Сказавши правду, ми так почувались, як би справді їхали «на рідину», передбачуючи всі наслідки, які з того могли б виникнути. Ми знали, скільки було різних скан-

далів з делегаціями, які прибували в західній світ з-поза залізної застави. Але зараз ми не забували, що живемо у вільній країні, в якій респектується свобода людини і в якій большевики не радо йдуть на різні бешкети.

Ще того самого вечора ми відшукали цей готель. Зразу ми переконалися, що це один з кращих готелів Парижу. Положення його, з нашої точки погляду, добре: напроти є «бістро», крізь вікно якого ви бачите вуличний рух і всі двері цього готелю.

Ми зайшли в «бістро». На вулиці тихо, спокійно, майже жодного руху. Пізня година. Видно — в готель також малий рух. Поруч, на розі якогось будинку, — стоїть людина. Вона немов закам'яніла, стоїть, не рухається. Десь з-поза її плечей виринула друга постать. Вона пройшла по протилежній стороні вулиці раз, другий, десятий. Пізніше перейшла на нашу сторону, зупинилась біля нашого вікна, обсервує. Пізніше — на хвилину зникла, щоб незабаром знову

з'явиться. З'явилась ще якась темна постать, пройшла, зупинилась, пішла.

Ми встали і вийшли. Поволі починали собі усвідомлювати, що на наступний день, в цей же самий час, ми будемо в тому будинку напроти, а ці якісь дивні, загадкові постаті будуть нести службу під нашими вікнами...

Під вечір наступного дня, ми мчали в таксі в сторону готелю.

Що це за готель, що за обслуга, які відносини, як відбудеться наша зустріч зі спортсменами й агентами КГБ (нова назва НКВД - МВД)?

— Ось це тут — говорить нам шофер таксі.

Прохогом кинувся до нас порт'єр, відчинив двері таксі, вхопив наші валізки.

Ступаємо в готель, ні — «на рідину». Повіяло холодом, по плечах пробігли мурашки. Нас зустрінуло кілька облич, які пильно споглядали на нас. Ми привітались.

— Месьє?

— Ми замовили вчора кімнату...

— На яке прізвище? — Ми назвали.

— Так дійсно, — на нас зі здивуванням подивилось кілька пар очей.

— Для вас приготовлена кімната число 325, а ось тут виповніть ці карточки, це поліційна вимога.

Ми виповнили. Розглядаємось. Ліворуч сходи нагору і ліфт. Праворуч — їдальня-ресторан, в центрі два сальони-почекальні, застелені диванами, вигідні фотелі, столики з журналами. Приємне, лагідне світло. Вигладає привітно, але чогось холодно... Пригадується «родина».

Наші валізки зникли десь разом з порт'єром.

— Мабуть пішли на рентген...

Агенти пильно охороняють автобус

Ведуть Куця!

КГБ-істка Ульянова біжить за Ніною

Нас провели в кімнату число 325, на п'ятому поверсі. Советська команда разом з охороною зайняла цілий шостий поверх, прямо над нами, але дехто з «ангелів хоронителів» був також на другому поверсі.

Наша кімната комфортабельна, як це буває в усіх першокласних готелях. В кожній кімнаті телефон і всі інші вигоди. Наші вікна виходять на вулицю. Ми можемо свободно спостерігати весь вуличний рух.

Увечері відбулась наша перша зустріч зі спортсменами.

Їх було десять: чотири українці — Володимир Куць, Олександр Онуфріїв, Іван Чернявський, Григорій Басалаїв і дві українки — Ніна Откаленко і Ніна Черношок, решта росіяни — Василь Кривошеїн, Ангеліна Комарова, Валентина Кірюшкіна, Аїда Лапчіна, інші — охорона з різними функціями — товаришка Улянова, по охороні жінок, Смірнов — «перекладчик», Купрін — «шеф» делегації, Нікіфоров — «менажер», Хоменков — «тренер».

Ніч для нас була неспокійна. Ми були розконспіровані: могли різного очікувати. Нас знали вже всі спортсменці, але не знала ще охорона, хіба що довідалась від них...

Вранці нас розбудив телефон. Хтось нам дзвонив. Пізніше ми встали. Спакували свої речі. Зійшли вниз.

В прийомному салоні проходжу валась людина 45-ти літ. Її східне обличчя зраджувало її походження, а може й національність. Вона нервово ходила з кінця в кінець в своєму тендітному убранні, походженням з одної зі східних країн.

Одяг цієї людини та елегантність салону зразу впадали в очі. Людина денервувалась, пильно нас обсервувала. Її погляд з-під лоба ми рішили зафіксувати на фільмовій стрічці. Один з нас сів на фотель — рівно напроти невідомого. Цокнув апарат, людина зірвалася, але було запізно: її обличчя скривлене від страху перед нами — хто ми, чого тут шукаємо — залишилось назавжди на плівці апарату. Невідомий зірвався, затиснув п'ястуки, може б був робив — скандал, але він усвідомив собі наказ з Москви:

— «Не допускати й оминати всякі скандали».

Він люто повернувся і виїхав ліфтом нагору.

Ми залишились самі. Точно о год. 8.30 спускається ліфт. З нього виходить три жінки. Дві молоді і одна старша, років сорок-сорокп'ять. Вони йшли до салону. Стар

ша жінка повернулася до нас обличчям.

Улянова! Це вона! Ми пізнали її обличчя. Жінка — вампір. Пострах всіх підсоветських спортсменок. Це вона стежить за кожним їхнім рухом, за кожним словом. Її посивіле коротко обтате волосся, кругле, бліде від недоспаних ночей, обличчя, погляд — завжди недовірливий, пронизуючий, яким вона хоче ввійти в саму душу кожної своєї жертви — це вона око й вухо партії. Це вона совість КГБ. Це вона викривлює перед жертвами правду про вільний світ, про свободних людей про інше життя. Це вона держить свої жертви мов в'язнів, тероризує їх своїм читанням «моралів» і навчанням політграмоти. Незавидна доля того, хто попаде в її руки!

Вона кинула погляд в нашу сторону. З її очей, з її обличчя вдарив страх і тривога: хто ці люди зі слов'янськими обличчями, але в європейських одягах? Вона ввійшла до салону без одного слова. Дівчата півголосом привітались:

— Здрастуйте!

— Здрастуйте, здрастуйте, — ми піднялись, почали знайомитись, — це ви наші спортсменки?

— Так, так — це ми...

Дівчата дивились на нас, прийшли ще дві інші, їхні очі блищали. Вони сіли біля столика, але своїми поглядами не відривались від нас. Маленькі, червоні очі Улянової забігали — вони зупинялись то на нас, то на дівчатах. Вона не видержала:

— А ви хто такі?

— Ми?

— Да, ви, ви!

— Ми українці, з України, а тепер живемо у Франції...

— Ви живете у Франції?

— А з нами є ще одна ваша землячка, українка, Ніна Откаленко! — заговорили дівчата.

— Ніна є з вами? — ми дуже добре знали, що вона також приїхала.

— Дівчата!... — руки Улянової задрижали, нервово почали вистукувати по столі, голос змінився.

— Ніна Откаленко є з вами, чемпіонка світу, як приємно буде з нею зустрінутись.

— А ось вона! — хором заговорили молоді спортсменки.

Ліфтом опустилась вниз Ніна Откаленко. Вона була сама. Ми прожогом кинулись до неї.

В ясно-зеленій зимовій суконці, хоч ще старого покрою, з ясним волоссям, зі своїм симпатичним обличчям, бистрими очима, вона виглядала чудово. Для нас вона стала втіленням тисяч і мільйонів наших українських дівчат. Звичайні, скромні, товариські, які не від-

чувають ні до нас, ні до таких як ми — ні відрази, ні погорди. Її обличчя не усміхнулось, вона скоріше здивувалась: чого це два невідомі хочуть від мене?

— Здрастуйте, Ніно. Дозвольте вас привітати на цій землі. Для нас це дуже радісна зустріч, побачити вас, чемпіонку світу і ще до того з України.

Ніна всміхається, але мовчить. Вона дивиться і не знає, що відповісти.

— Ніна! — гукає нетерпеливо Улянова. Ми підійшли до неї.

— Ви у нас більш популярні, як там у СРСР. Про вас пишуть всі українські газети...

— Спасибі, спасибі за признання, але це було колись, тепер у нас є дівчата, які бігають не поганіше за мене.

— Але ж де там, кращої за вас немає. Ви ще не один рекорд поб'єте!

— А ви хто такі будете, — несподівано запитала Ніна. Улянова денервується, на її обличчі виступають червоні плями.

— Ми ваші земляки, українці.

— Ви українці і тут в Парижі?

— Так, нас тут багато...

— Ви собі забагато дозволяєте, — встала розлючена Улянова, — дівчата, пішли снідати!

Почали входити спортсменці: Кривошеїн, Басалаїв, Онуфріїв, Чернявський. «Ангели хоронителів» зупинились біля сходів. Вітаємось з ними, представляємось. Надійшов нарешті Куць, вітається з Ніною. Уважно подивився на нас. Прислухується до нашої розмови. Він не втерпів:

— Ви хто будете — росіяни?

— Ні, ми українці...

— Я — Куць, — гордо представився він. Ми теж назвали свої прізвища.

Спортсменки, на чолі з Уляновою пішли їсти. Залишились самі чоловіки.

Найвеселіший з усіх Куць, він свободніше почувається за інших. Але в нього видно якесь пригнічення, видно, що кожний усміх штучний, що в нього всередині, в його душі щось діється, щось не в порядку.

Ми не встигли як слід розговоритись, як на нас налетів з вираченими очима «сила і совість КГБ», товариш Купрін. Він злякався нас, він бачить як всі спортсменці дружно, по-товариському розмовляють з нами. Він прожогом кинувся до нас.

— А це що за зібрання? Хто це? — кинувся до нас.

— Ви хто такі?

— Та підждіть, не спішіть, пер-

(Продовження на стр. 11-ій)

Під Великодні Дзвони

День Воскресіння Правди. Скільки в цьому короткому реченні криється сили, радості й надії. Від понад двох тисяч років Великодні Дні повторюються щорічно і кожного року людство готується і зустрічає їх все з новим патосом і радістю. Навіть найбільші окови не в силі скувати в ці Дні — людської душі, применшити її радості. Вони осушаються перед саявом Великодньої Радості, про них хоч на якийсь час людина забуває. Послідовниця і приятелька радості — сила, наповнює все наше ество. Ми готові в ім'я правди стати на прогнати навіть з найбільшими перешкодами.

Великдень — Свято молоді. Свято розквіту сил. Під Великодні Дзвони ви будете, молоді друзі, зустрічатись, обмінюватись думками, тишитись осягами, укладати пляни на майбутнє. Ваші чола промінюватимуть радістю і силою. Що може встоятись перед вашим бажанням рости і перемагати?

Хто борець, той здобуває світ!

До вас, друзі, що виконуете наші національні завдання на Батьківщині на всіх відтинках українського життя, до вас, друзі, що, викриті на ваших стійках, опинились в далекому Сибірі або в тюремних льохах, до вас, друзі, що збігом обставин опинились на еміграційних просторах, шлемо ці рядки і вітаємо нашим традиційним:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

В ці Радісні Дні нехай величнню панорамою пройдуть перед вашими очима наші спільні дні великих змагань. Коли, в ці Дні, при криваючись досвітнім туманом, ми просувались бойовою колоною в напрямку ворожих застав... Коли ми одинцем або маленькими групами спішили з Києва або до Києва з різними наказами і відомостями... Коли ми разом з вами оперували на Волині, Поліссі, Чернігівщині, Харківщині, Дніпропетровщині, Галичині і Буковині... Ми давали все, що мали для приближення Дня Воскресіння Нашої Правди. Пригадайте собі ці Дні, радісний блиск наших очей при вітанні зі Святом і довгий стиск наших рук. Ми прирікали собі не затриматись на нашому шляху так довго, поки не дійдемо до Нашої Правди!

Пригадаймо собі рівнож тих, які відійшли від нас в ці Дні в засвіти. Наші обличчя нехай не покриваються сумом. Бо ж радість приходить тільки після смутку так, як воскресіння — після смерті. В

День Христового Воскресіння дух їх вітатиме між нами і пригадуватиме нам, що шлях наш ще не завершений, що перед нами стоїть ще вирішальний змаг. І тому будьмо горді, що ми є їхніми спадкоємцями, що на нас лежить святий обов'язок довершити те, за що змагались наші попередники і що давало наснагу нашому юному життю.

До тебе, українська націоналістична молоде, звернені ці рядки і

вся наша увага. Пам'ятай, що вислід Української Національної Революції залежатиме від твого зусилля! Тому кріпись і гартуйся! Нехай не жахають нас величезні простори, що ділять нас, і ворожі намагання припинити наш розгін.

Радісні Великодні Дзвони нехай з'єднають нас в духовому причасті. З їх могутнім звуком нехай зіллється наше спільне

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!

Молодь 20-их років

«Бачу їх, високих і руських,
Зовсім інших, не таких як ми».
Маланюк — Ода до
прийдешнього»

Наведені рядки з вірша вже були вжиті, як мотто до есею Євгена Маланюка «Зовсім інші» і ми не завагалися повторити ці слова, як мотто до статті про покоління 20-х років. «Зовсім інші» — це сини відомих українських поетів Олесь і Миколи Вороного — Ольжич і Марко Вороний. Євген Маланюк писав: «Може ніколи в світовій літературі не відбилася так яскраво на двох поколіннях раптова зміна літературних дів, та ще й на батьках і на дітях літерально тієї самої родини. Що більше — в синах обох голосних поетів попередньої доби наша поезія знайшла якби доповнення і довершення всього того, що в батьках було лише в зародку, або чого й зовсім у них бракувало». 1)

Зміна дів і поколінь відбулась не лише в літературі. Вірніше буде сказати, що зміни в літературі відбулися в наслідок величезних змін і зрушень в українському житті і в свідомості української людини в роки української національної революції і в пореволюційні — «двадцять років». Це була нова доба не лише за календарем, але й за новою якістю в історичному ставанні української нації. Це була і нова доба в розвитку української су-

спільно-політичної думки, доба нової української людини, яка стала типовою для покоління 20-их років. Поруч з Ольжичем і Марком Вороним ми могли б поставити цілу низку імен видатних діячів з усіх ділянок національного життя і про яких уже доводилося писати, що це було одне покоління, одна ідеологія, один світогляд і одна політична програма, хоч у минулому багато з них належали до різних партій. 2)

Євген Маланюк мав цілковиту рацію і підстави поставити поруч націоналіста - емігранта Ольжича — підсоветського поета Марка Вороного, як представників одного покоління, однієї духової генерації, чого ніяк не можуть зрозуміти любимці антитези нашого «сходу» і «заходу» або «нової» і «старої» еміграції. Духові процеси, які відбувалися і відбулись в 20-их роках, мають своїм джерелом українську національну революцію і вони охопили всі українські землі. Ніколи ще не відбувалась така інтенсивна дифузія української стихії між різними українськими землями, як в роки революції і в пореволюційні 20-ті роки. Учасники українських визвольних змагань розсіялись по всій соборній Україні і вони були носіями українського відродження 20-х років, хоч з огляду на різні обставини під різними окупаціями цей всеукраїнський процес відбувався у різних формах і в місцевому зафарбленні. Але скрізь відбувався один і той же процес переорієнтації вартостей минулої доби, урахування помилок і досвіду революції і на цих підставах творилася синтеза нових вартостей, які на всіх українських землях характеризують 20-і роки відмінними рисами, порівнюючи з дореволюційним часом.

Українській молоді в Україні і на еміграції, на далекому засланні і в боротьбі з окупантом з нагоди Свята Христового Воскресіння шле радісне ХРИСТОС ВОСКРЕС!

«Смолоскип»

Суспільно-політичні обставини на землях, які входили в склад УРСР, дуже часто уявляються багатьом однобічно в негативному світлі і вони забувають, що тут діяло дві сили — московсько-більшевицький окупант і українське суспільство. У 20-х роках ще можна говорити про українське суспільство, з яким Москві доводилося рахуватися. Сама УРСР була компромісом у боротьбі двох сил. Українська радянська держава це не тільки «хитра політика московських большевиків» і фікція, якою Москва мала на меті ідейно роззброїти українців і примирити їх з собою, — це також здобуток української національної революції, хоч це здається парадоксом. Не було б УНР, то мабуть не було б і УРСР. Не дарма перший з'їзд Рад у Харкові назвав було також проєктовану радянську державу ім'ям УНР, а частину червоної армії названо «Червоним козацтвом», в протидію до «вільного козацтва» УНР.

Політика українізації, яку проголосила більшовицька партія з метою опанувати ситуацію в Україні, була водночас виявом волі українського народу до відмосковщення міст в Україні, щоб зробити їх українськими, а з українізацією всіх державних установ і саму УРСР виповнити українським національним змістом. Двадцять років характеризують протинаступ українських національних сил на культурному і політичному фронті на московські позиції. При цьому виразно була намічена лінія єдиного національного фронту — від учорашніх уенерівців і кінчаючи частиною українських комуністів: Хвильовий-Зеров — УВАН.

«Радянське» покоління 20-х років починало там, де кінчили уенерівці — з української державності, з боротьби за її повну суверенність і самостійність. Але покоління 20-х років пішло далі, і в цьому глузд його протиставлення до старшого уенерівського покоління, яке було обтяжене гріхами і слабостями дореволюційної доби. Але в радянській дійсності 20-х років таке протиставлення знімалося у спільній боротьбі з московським «великодержавним шовінізмом».

У свідомості покоління 20-х років сформувалося нове поняття України. Це вже не тільки село, але й місто. Не тільки селянин, але й український робітник, український інтелігент і службовець. Державність України була вже поза всяким сумнівом: «Росія самостійна? Самостійна. Ну і ми самостійні!» — писав Хвильовий. Це зовсім не означає ідеалізації УРСР. Хвильовий добре знав чого варта самостійність УРСР. Знало про це й

усе покоління 20-х років і той же Хвильовий не дарма попереджав партію: «Молодь, яка виходить із Вузів (вищих учбових закладів), легко піддається пропаганді по темних закутках: чи є Україна колонією чи ні? Такі розмови ми вже давно чуємо. Українське суспільство, зміцнівши, не помириться зі своїм фактичним, якщо не де-юре декретованим гегемоном — московським конкурентом». «Треба бути послідовним: або ми визнаємо національне відродження, або ні. Коли визнаємо, то й робимо відповідні висновки»... Висновки Хвильового були такі: «Ми мусимо негайно стати по боці активного молодого українського суспільства, яке представляє не лише селянина, але й робітника і тим назавжди покінчити з контрреволюційною ідеєю будувати в Україні російську культуру».

Поколінню 20-х років властиве також нове поняття української культури. Дореволюційне покоління боролось за рівноправність української культури і вільний її розвиток, розуміючи під українською культурою українську літературу, мистецтво, театр, народний побут тощо. Покоління двадцятих років поширило поняття української культури на місто, на заводи і фабрики, на українську державу і т. д. Рівноправність і суверенність української культури у відношенні до московської культури була для покоління 20-х років самозрозумілою і воно пішло далі — проголосивши устами Хвильового цілковитий розрив з московською культурою і орієнтацією на Захід.

Завдання українського культурного відродження мислились уже не партикуляристично, для домашнього вжитку «малоросійського племені», як це було в першій половині 19-го віку, ні епігоністично з наслідуванням московських зразків, як це було в другій половині минулого віку, а універсально. «На ця тільки тоді зможе культурно виявити себе, коли знайде їй одній властивий шлях розвитку». — писав Хвильовий. У 20-х роках було вперше з такою силою піднесено гасло українського культурного месіанізму: Український ренесанс від криває нову еру в історії народів Східної Європи...

Всі ці риси нової національної свідомості пореволюційної України характеризують покоління 20-х років. Це «зовсім інше» покоління, порівнюючи з поколінням дореволюційного часу. Антоненко-Давидович у своїх нарисах «Землею українською» писав: «З аморфної етнографічної лемішки «хахла» підводиться на обидві ноги і заходився працювати новий українець.

20-ті роки це не тільки нова доба в історичному ставанні української нації, новий щабель в розвитку української національної самосвідомості і суспільно-політичної думки, а й нове покоління, новий психологічний і духовний тип української людини.

Як уже було відзначено, процес формування нового етапу і нової доби охопив усі українські землі, зрушені плугом української національної революції. Нова генерація 20-х років є творцем цієї нової доби. Єдність доби обумовила духовно-психічну єдність покоління. І тому про «зовсім інше» покоління писав не тільки український емігрант Маланюк, а й підсоветський письменник Антоненко-Давидович. І тому Маланюк поставив поруч, як репрезентантів цього нового покоління, націоналіста емігранта Ольжича з підсоветським поетом Марком Вороним.

Обидва належать до одного покоління не лише віком, але й своїм світоглядом і психологічним типом. Це нова генерація українського ренесансу 20-х років. Під українським ренесансом 20-х років слід розуміти не лише інтенсивний культурний процес українізації або точніше відмосковщення Радянської України, а й український націоналістичний рух на західно-українських землях під Польшею. В основі і провідними тенденціями це був єдиний всеукраїнський процес становлення нової доби, яку з повним правом можна назвати добою українського націоналізму в модерному значенні цього слова.

«Я вже бачу перед собою нових не в і до м их (людей — сильних, як леопард, прозорих, як «чека» і вільних, як воля, — ці слова про нових невідомих людей з «Повісті про санаторію зону» Хвильового є майже дослівним повторенням наведеного нами вірша Є. Маланюка, поставленого як motto до статті про покоління 20-х років.

В українській літературі 20-х років можна нарахувати цілу низку творів, у яких фігурують ці нові люди. Згадаймо роман «Вальдшнепи» Хвильового, у якому героїня Агдая так себе й рекомендує: «Я — нова людина нашого часу». Образ нової людини накреслено також в постаті Орісі з роману «Робітні сили» Михайла Івченка. В романі В. Підмогильного «Місто» покоління 20-х років репрезентує Степан Радченко. Тепер, коли цей роман видано й на еміграції, не є зайвим приглянутись до цього образу й перевірити наші міркування про покоління 20-х років.

Роман «Місто» Підмогильного, безперечно, є одним з найвидатні-

ших творів української літератури 20-х років не лише з літературно-мистецького погляду, а й як документ доби і як твір, у якому в статі головного героя виведено, покоління 20-х років. Степан Радченко — типовий представник української селянської молоді 20-х років — типовий не в розумінні масовості, а в розумінні провідної тенденції ідейного формування цього покоління. Маємо на увазі провідну частину або еліту цієї молоді.

Про Степана Радченка з роману довідуємось: «За свої двадцять п'ять років він був підпасичем-приймаком, потім просто хлопцем, далі повстанцем і наприкінці секретарем сільбюра спілки Робземлісу». Коли він зібрався їхати до Києва вчитися, перед ним «жупкою папірців лежало все його життя за останні п'ять років — повстання за гетьмана, боротьба з білими бандами, культурна і професійна робота. Він охоче прочитав дещо. Чого тільки не було! Був полон і втеча з-під розстрілу. Були мітинги, агітація, резолюції, боротьба з темрявою і самотоном».

Коди читаєш все це, мимоволі згадуються живі реальні люди 20-х років — Хвильовий, Антоненко-Давидович. Куліш, Косинка, Підмогильний... Це покоління народжене в огні й бурі української національної революції. Воно пережило всі перипетії і трагедії цієї революції. Степан Радченко також пройшов цей шлях: «Перед тим як викинути червоний стяг, він тримав якийсь час прапор осінніх степів і небес» — жовтоблакитний прапор. Червоний прапор не означав для покоління Радченків зради національних ідеалів їх молодості. Він був наслідком поразки національних сил і компромісу з більшовиками, умовою якого, все ж таки було будівництво української держави і розвиток української культури.

Після поразки УНР і встановлення УРСР українська селянська молодь вирушила у великий похід до міста, у вищі школи і на заводи, на нові fronti і фортеці, які вона здобувала своєю упертою працею і навчанням у вищих школах. Це є типовим явищем 20-х років і Степан Радченко у цьому бачить своє життєве призначення:

«Він — нова сила, покликана із сіл до творчої праці. Він один з тих, що повинні стати на зміну гнилизні минулого й сміливо будувати майбутнє». «Він здібний і міцний. Він уміє бути упертим. Там, де перешкоди не збити натиском плеча, там точитиме її шашелем. Дні, місяці й роки! Він викує з себе нову культуру... Таких, як він, тисячі при-

ходять до міста, туляться по льохах, хлівах та бурсах, голодують але працюють і вчать, непомітно підточуючи його гнилі підвалини, щоб покласти нові й непохитні. Тисячі Левків і Василів облягають ці непманські оселі, стискають їх і завалять. В місто вливається свіжа кров села, що змінить його вигляд і истоту. І він — один із цієї зміни, що їй від долі призначено перемогти».

Патос цього покоління є патосом українського відродження і будівництва нової України: «Міста-сади, села-міста, заповідані революцією, ці дива майбутнього, що про них книжки лишили йому невираз не передчуття, в ту хвилину були йому близькі й збагненні. Вони стояли перед ним завданням завтрашнього дня, величною метою його науки, висновком того, що він бачив, робив і має робити. Родюча сила землі, що проймала його жили й мозок, могутні вітри степів, що його породили, надавали пристрасної ясності його маринню про блискучу прийдешність землі».

Це покоління, «від народження покликане до кипучої діяльності», як висловила Аглая — героїня роману «Вальдшнепи». І цим своїм активізмом та ідейністю воно протиставлене міським обивателям, про яких Степан Радченко міркує: «Чи можна припустити, що їм у серці живе ідея, що рідненька їхня кров здібна на порив, що в свідомості їм є завдання й обов'язок?». Але й вихідці з села, ровесники Степана Радченка не всі витримували опію міста і не всі були до кінця вірними своїм ідеалам. Багато з них губилися в чужому змосковщеному місті, примінювалися до пануючої системи життя і ставали його полоненими. Про цих Степан Радченко думає з особливим болем:

«Ось він, селянський актив, що мусить здобути місто! І чому Левко з ними лагідний, як завжди? Невже й він такий? Невже вічна доля села — бути тупим. обмеженим рабом, що продається за посади й харчі, втрачаючи не тільки мету, а й людську гідність? Може його теж чекає цей шлях, ця трясовина що засмокче його й перетравить, зробивши безцільним додатком до ржавої системи життя? Він почував у ній страшні сталеві пружини, що були осілі на вибоїні революції, а тепер випростовуються знову. І може все життя — тільки неспинний потяг, що ніякий машиніст не в силі змінити напрям ку його руху по призначених рейках між відомими сірими станціями? Лишається неминуче одне — чіплятися на нього, хоч який він і

хоч куди веде свою одноманітну путь»...

Але Радченко належить до тих, які мали відвагу не примінюватися до пануючої системи життя, а йти проти течії і будувати нове життя, «як його будували хоробрі на протязі віків», за висловом ровесниці Радченка і героїні 20-х років Аглай. Це було те покоління, яке творило нові когорти українського протинаступу в боротьбі двох сил і двох культур в Україні в 20-х роках. Москвосько-більшевицькі окупанти розраховували на перемогу змосковщеного міста над українським селом і москвоської культури, як культури міста, над українською культурою, яка і в 20-х роках все ще уявлялася культурою села. Покоління 20-х років відповіло на цей москвоський план своїм контрнаступом на місто, щоб здобути його найважливіші фортеці, зайняти в ньому найвищі позиції і зробити його українським змістом і цим самим забезпечити перемогу української культури над москвоською, а Україну перетворити в повновартісну модерну націю.

Політика обмосковщення України дореволюційного часу витворила прірву між українським селом і змосковщеним містом. Місто було опановане ворожою силою і було для українців чужим і ненависним. Покоління 20-х років приходило до міста, як завойовник: «Не ненавидіти треба місто, а здобути» — таким є гасло Радченка. І він здобуває його упертою працею над собою, і своєю громадською діяльністю і працею українзатора і письменника. Радченко успішно здавав всі іспити в інституті; крім того «тричі на тиждень давав лекції з української мови і мисів до них добре готуватись», щоб бути на рівні практичних вимог «тієї установи, де покликаний був освічувати потомлених службовців, що хотіли їсти, а не відміняти, й дуже мало могли бути свідомі тих високих обов'язків перед українською нацією, що лягли їм на плечі».

Покоління Радченка було свідоме свого високого призначення і своїх обов'язків перед українською нацією. В боротьбі двох сил в Україні в 20-х роках воно перемогло. Тільки фізичним терором, розстрілами й арештами представників цього покоління москвоські окупанти могли втриматися в Україні та спинити його переможний наступ.

Петро Голубенко
«Розбудова Держави»

- 1) «Вежі», 1947 р., ч. I, стор. 2.
- 2) Петро Голубенко — «Валпліте».

ЧИ «БІЛА КНИГА» ПОБАЧИТЬ СВІТ?

Видання «Білої книги» про заперечення і знехтування університетських вольностей в Україні заініціювали ще в попередній каденції ЦЕСУС-у, Відділи Студій і Суспільної Опіки та Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у.

Вже кілька років відчувається потребу такого видання, головню на міжнародному відтинку діяльності ЦЕСУС-у. Щоб ЦЕСУС і взагалі українське студентство могло говорити на міжнародних студентських конгресах і з'їздах в імені поневоленого студентства сучасної України, щоб бути речником українських політичних аспірацій та — накінець, — щоб бути повноправним репрезентантом студентства вільної України — в ЦЕСУС-ові, як і в кожному українському студентському товаристві й організації, для їхньої міжнародної діяльності, відчувалось потребу якогось твору, який би був опертий на документах та доказував заперечення і знехтування російсько-більшевицьким окупантом університетських вольностей в сучасній Україні.

Одним виступом чи одною розмовою важко представити чужинському студентові цілу гаму студентських проблем поневоленої України, для цього треба дати цьому студентові документ, який би наочно доказував правоту українських політичних змагань, правоту нашої боротьби на чужині та нашу боротьбу з російсько-більшевицьким окупантом, який знехтував і заперечив ті всі академічні вольності, якими тут, у західному світі, користуються мільйони студентів свободних країн. Для цього й було заплановано видати твір, зокрема в чужих мовах, який би проречисто говорив про справжній стан науки і обставини, в яких навчаються мільйони наших друзів в Україні.

Таким твором могла бути тільки «Біла книга» про академічні вольності в Україні. І два відділи Управи ЦЕСУС-у — Студій і Суспільної Опіки та Міжнародних Зв'язків рішили зреалізувати це видання.

Зпочатку здавалось нам, що для такої високої мети, на наш перший заклик відгукнуться десятки знавців підсоветської дійсності та високошкільного життя в Україні й взагалі в СССР. Що ці люди протягом короткого часу допоможуть своїми порадами, своїми документами та написанням окремих довідок, базуючи їх на пережитому та на власному досвіді, — зреалізувати це видання. Але, на жаль, так не сталося.

Ми докладали всіх зусиль, щоб це видання в якнайкоротшому часі побачило світ. Для цього було виготовлено спеціальний заклик ще в травні 1954 р., який було опубліковано в багатьох українських еміграційних часописах та який було розіслано до цілого ряду компетентних в цих справах осіб. Але, треба з прикриттю ствердити, що після цього нашого першого кроку ми дістали мінімальні відгуки. Відгукнулось дослівно кілька осіб, які не тільки привітали наш почин, але запропонували нам свою співпрацю. Пізніше почалось листування. Ми писали листи до окремих осіб і інституцій прохали допомоги, виясняли значення і потребу такої книги, чекали цілі місяці на відповідь щоб її ніколи не діджати. Дехто радив махнути на все рукою «бо з того нічого не вийде». Але ми були впевнені і не переставали писати листів. Наслідки цього були різні, але не блискучі бо не тільки ще до сьогодні це видання не побачило світу, але воно навіть не підготоване до друку.

На цьому місці зокрема ми дозволимо собі в імені ЦЕСУС-у зложити подяку проф. І. Розгонові, який перший прийшов нам з моральною підтримкою та постійно служив нам в нашій праці своїми цінними порадами. На американському терені зокрема зацікавився нашою ініціативою Голова Культурно-освітньої Комісії СУСТА та Голова УСГ в Філадельфії Теодосій Онуферко, який видав був в цій справі з рамени СУСТА спеціальний комунікат а останньо, разом з ЦЕСУС-ом, — окремий заклик до українського студентства в ЗДА. Ми з приємністю мусимо ствердити, що Т. Онуферко постійно веде з нами листування в цій справі.

Окрему розмову ми відбули з ген. секретарем НТШ проф. В. Кубійовичем, в якого ми знайшли повне зрозуміння та моральну підтримку для нашого видання. Рівнож ми відбули розмови з головою Незалежної Асоціації Совєтознавців проф. Ю. Бойком, який запевнив підтримати всі наші заходи та звернувся в цій справі з окремим листом та закликом до членів Асоціації. Дальшим кроком в нашій акції був заклик до всіх студентських організацій та всього студентства на чужині в справі допомоги і проєкт окремого заклику ЦЕСУС-у разом з нашими Науковими Інституціями — НТШ і ВУАН та Високими Школами на чужині — УВУ і УТГІ.

Уповноважений ЦЕСУС-у по виданню «Білої книги» робить все,

що можливе, щоб це небувало видання, хоч зі запізненням, але все ж побачило світ. Насьогодні вже призначено деяку кількість документів та опрацьовується кілька тем, які й будуть основою книги. Ми дозволимо собі з притиском зазначити і ствердити, що скоріше чи пізніше це видання побачить світ. Але від всіх нас і зокрема від бувших професорів та викладачів ВУЗ-ів підсоветської України і взагалі СССР залежить, як саме буде виглядати це видання, та яка буде його питома вага. Ми апелювали до совісті всіх компетентних в цих справах осіб, які перебувають на чужині почерез пресу або безпосередньо. І суто від них залежить, від їхнього ви розуміння і доброї волі чи вони хочуть взяти участь у опрацюванні цього видання, чи ні.

Бо ця книга запланована не як дешева кільканадцятьсторінкова брошура але як науковий твір на яких 300-400 сторінок. Твір, який має стати зброєю в боротьбі з російським більшовизмом та комуністичними впливами серед студентства західного вільного світу.

Ми віримо в добру волю людей, в їхнє ви розуміння та їхнє бажання спричинитись до цього видання. Ми віримо, що «Біла книга» побачить світ та замаркує ще одну сторінку нашої діяльності на чужині.

Осип Зінкевич
Уповноважений ЦЕСУС-у
по виданні «Б. К.»

Максим Рильський

НА КОРАБЛЯХ

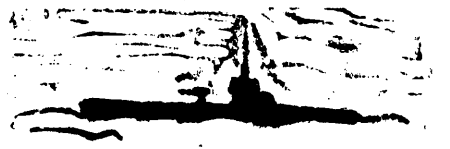
Клекоче піна за стерном, —
Гей, не дримай, матросе!
Хай кров бурхас, як Гольфштром,
Як море стоголосе.

Там берег, мати і жона...
Забудь про них, матросе!
Пускай співучий лот до дна,
Минай мілини й коси.

Далека, небезпечна путь, —
Гей, не зважай, матросе!
Та ж хвили приязно гудуть,
Міцні, надійні троси.

Багато нас, і всі — один...
Люби ж, як рідні роси,
Весь світ — од півночі крижин
До тропіків, матросе!

(«Поеми і лірика»,
ДВХЛ, Київ — 1951)

Привіт Українському Морю !

Володимир Сюзюра

О, МОРЕ МОГУЧЕ

О море могуче, і вітер, і тучі,
і чайки квиління сумне,
і гори Кавказу!.. Один я на кручі,
і сонце цілує мене.

О, море могуче, люблю я, жагуче,
безмежні простори твої,
ці сині дороги, що линуть сліпуче
в далекі південні краї.

Квітучі долини, в снігах верховини
суворих задуманих гір,
пісні невідомі, мов плач віоліни,
й горянки смуглявої зір.

Тут люди, як птиці. Абхазіє, ти це!
Усе тут цвіте і сія,
мов райдуга вічна... Та все мені
сниться
далека Вкраїна моя.

І хвилі Дніпрові, й пісні вечорові,
і крики привітні гудків,
де, сповнений гніву, і гніву й лю-
бові,
я в битвах свій край боронив.

Де йшов я крізь бурі у далі
похмурі
під крики зеніток у темі,
і муром на мурі, і муром на мурі
вставали руїни німі.

Там все оживає, о краю, мій раю,
не марно ти лив свою кров.
У пісні я руки тобі простягаю,
моя неповторна любов!

Лети, моя пісню, за гори й долини,
туди, де побачив я світ.
І пісня над морем летить на Вкра-
їну,
і хвилі шумлять їй услід.

з «В саду батьківщини»,
РП, Київ — 1954)

Коли є День Українського Моря?

Адм. В. Савченко-Більський про 29.IV.1918 р.

В минулому році ми містили на сто-
рінках «Смолоскипу» дуже цінні
спомини сл. п. адм. В. Савченка -
Більського про Чорноморську
флоту. Сл. п. Адмірал обстоював
думку, що 29. квітня не повинно бу-
ти днем Українського Моря, де він
обоснував в окремому листі до на-
шої Редакції, який ми не опубліку-
вали, бо боялись, що він зможе ви-
кликати полеміку, що було б вели-
кою прикрістю для сл. п. Адміра-
ла. Уважаємо, що події, які мали
місце на Чорному Морю в 1917 і
1918 рр. повинні ясно насвітлити
наші історії Визвольних Зма-

гань, а Державний Центр повинен
зайняти до цього становище і спе-
ціальним декретом назначити День
Українського Моря. Великий авто-
ритет сл. п. адм. В. Савченка-Біль-
ського не дозволяє нам промовча-
ти його цінний лист, який кине яс-
не світло на квітневі події 1918 р.
В зв'язку з цим ми просили б ви-
словитись в цій справі компетент-
них осіб, учасників тих подій та
істориків. Для таких відгуків ми
радо дамо місце на сторінках на-
шого журналу.

Редакція «Смолоскипу»

29-те квітня 1918 р. ні в яким ра-
зі не можна присвятити нашому
Чорному Морю. В цей день всі ко-
раблі Чорноморської флотії були
обсажені матросами - чекістами,
що були вислані большевиками з
Кронштадту на укомплектування ко-
раблів Чорноморської флотії. Всі
наші патріоти-матроси зі сльозами
на очах рушали до своїх хат ще в
кінці лютого того року, рятувати
своє майно, а більш відважні й мо-
лодіші порадившись зі мною, виї-
хали до Києва, з багнетами в ру-
ках. б л а г а т и Центральну
Раду призначити Генерального Се-
кретаря й по Морських Справах
(Морський міністер).

На початку грудня 1917 р., я одер-
жав телеграму від проф. Дмитра
Антоновича — негайно приїхати до
Києва. Я виїхав разом з полк. Бо-
гомольцем 5. грудня 1917 р. в сто-
лицю України. В Києві вже було
багато наших матросів. Мій приїзд
дуже їх вразив. На другий день
до готелю «Франсуа», де мене при-
містили матроси, прийшов профе-
сор археології Д. Антонович, що
був призначений генеральним сек-
ретарем по морських справах. Він
дуже мило зі мною зустрівся й
сказав, що все по zorganizованню
Морського Міністерства передає до
моїх рук і просив мене підібрати
відповідних людей і приступити
до праці. Нашому Морському Мі-
ністерству було відведено розкіш-
не приміщення, а саме — дуже гар-
ний дім Терещенка. До Севастопо-
ля я післав 10 телеграм, але ані
одна туди не дійшла.

В кінці лютого 1918 р. матроси -

чекісти, які прибули до Севастопо-
ля з Кронштадту, виарештували
всіх офіцерів і заперли їх в Мор-
ському Зібранні. Через кілька днів
чекісти почали в'язати офіцерів по
кількох разом, а до їхніх ніг при-
в'язувати тяжкі каміння й кидати
в море. В такий спосіб більша кі-
лькість офіцерів Севастопольської
залоги була знищена.

В квітні до Севастополя підхо-
дили українські війська під коман-
дою полк. Болбочана. За ними про-
сувалась по Криму також німецька
армія. Коли ранком 29. квітня
до Севастополя підходили ці вій-
ськові частини, там піднявся вели-
кий переполох. Чекісти не думали,
що німецьке військо разом з Запо-
різькою Дивізією під ком. полк.
Болбочана підуть на Севастопіль,
бо по їхньому розумінні Севастопіль
не є українською землею. На
кораблях Чорноморської флотії
не було, безперечно, ні одного офі-
цера. Хтось сказав, що в Севастополі
заховався адм. Саблін. Поча-
ли шукати за ним. Накінець знай-
шли переляканого адмірала й за-
раз же стали просити — що роби-
ти? До Севастополя підступають
німецькі війська. Просили адміра-
ла рятувати положення. Переляка-
ний адмірал порадив піднести ук-
раїнські національні прапори. Але
таких прапорів не знайшлося. Лиш
тільки на дреднаві «Воля» знай-
шли 2 прапори, заховані в нижній
палубі, але вони були дуже брудні.
Бігали по всьому Севастополю, шу-
каючи що-небудь подібне до ук-
раїнського прапора. Все таке було
знищене, бо боялись большевиць-

кого обиску. Дещо таки знайшли, почали роздирати на шмаття та склеювати і причіплювати до машт. В той час «Центро-флот», що керував фльотою, почав говорити з Москвою по телеграфу. З Москви був одержаний наказ: не гаючи часу фльоті вийти у відкрите море. Декілька кораблів вийшло, але подорозі один корабель потонув. Перелякані матроси повернули кораблі назад. Стали злізати з кораблів й хотіли втікати, але в той момент, полк. Болбочан зі своєю Запорізькою дивізією увійшов до Севастополя. За ним ішло багато німецького війська. Полк. Болбочан хотів арештувати всіх большевицьких матросів, але німці поради-

ли йому цього не робити, бо буде з ними велика возня. Рішили відправити їх обеззброєних до Москви, що було і зроблене. Увійшовши до Севастополя, німці очистили всі кораблі і піднесли на них німецькі національні прапори. На другий день німці розшукали декілька матросів-чекістів, яких здається і розстріляли. По всьому кримському півострову був зроблений обиск. Вся залага Чорноморської фльоти була заарештована німцями. Згодом прийшлося вжити багато клопотів, щоб вони погодилися передати всі ті кораблі та майно в наше повне користування.

В. Савченко-Більський
(Адм. по адмірал. Чорн. фльоти)

3 листів адм. В. Савченка-Більського

Майже до останніх днів життя сл. п. адм. В. Савченка-Більського вдержували ми з ним листовний контакт. Від липня 1952 р. до січня 1954 р. ми одержали від сл. п. Адмірала двадцять два листи. Сьогодні ще заскоро їх всіх повністю публікувати. Тому ми обмежимося до опублікування на цьому місці тільки деяких уступів з них, які дуже проречисто характеризують останній рік життя нашого Великого Адмірала. З рамени редколегії «Смолоскипу» листовний контакт вдержував зі сл. п. адм. В. Савченком-Більським, голова редколегії О. Зінкевич, до якого і були адресовані всі ці листи.

Редакція «Смолоскипу»

Абондан, 5. 2. 1953 р.

«... Вибачте мені, будьте ласкаві, що так довго не писав Вам. Причини цьому дуже скорботні. Мене спіткало велике нещастя. Зохорував я на дуже тяжку грипу, яка змучила мене страшенно, головне з серцем зробилося ще гірше і я дуже ослабів і не в силах був щонебудь писати, тому й не прислав Вам статті, як обіцяв...»

«... Москалі (бувши росіяни), що не є слов'янами, змагаються різною брехнею переконати Америку й Англію, що Української Держави не було, немає й не буде, й різними безпідставними, безглуздими й — можна сказати — більш чим нахабними доказами прагнуть загарбувати наш Рідний Край з його величезними багатствами...»

«... Чи можна ж з'єднати Країну (Україну — прим. ред.), що населена виключно слов'янами, що зберегла душу свою від сталінської отрути й має нахил до спокійного, культурного життя, з країною, яку

обсіли різні азіати, що зробилися ще більшими звірюками, ще більшими розбісачками?!...»

Абондан, 23. 2. 1953 р.

«... Перешкоджає цій моїй праці (писанню споминів — прим. ред.) головню, моє здоров'я. Я дуже боюсь, що здоров'я моє так дуже підпадає. Шкодають цьому мої нерви й душевні муки, як також моє злиденне життя. Ви не повірите, як мені тяжко тут! Але це хай залишиться між нами...»

Абондан, 17. 3. 1953 р.

«... Ці милі пластуни (мова про українських пластуни з Торонто — прим. ред.) просять мене прислати їм мою фотографію, біографію і дещо з моїх спогадів. Це дуже мене зворушило й я хотів поділитися з Вами, Дорогий Пане Редакторе, цими несподіваними відомостями з-за кордону...»

Абондан, 30. 3. 1953 р.

«... Мої нерви так розходилися, що мене турбує всяка дрібниця. Я перетерпів в своєму житті стільки горя, стільки різних тяжких неприємностей та так багато несподіваних втрат близьких серцеві моєму високопорядних, надзвичайно цінних наших людей. Недавно мене дуже вразила несподівана смерть мого щирого, високопорядного приятеля, капітана 1-шої ранги П. правдивого нашого патріота. Це мене дуже прибило, бо ми згубили дуже цінну людину, визначного моряка... І от, зовсім несподівано таке горе, таке велике горе!... Я до цього часу не можу заспокоїтись. І тому я зараз такий зденовований, бо тепер я залишився один з надірваним здоров'ям, з дуже пошматованими нервами і

серцем... І не знаю, кому можна буде доручити всі справи нашого Морського Міністерства. Зараз мені треба більш уважніше віднести до свого здоров'я, треба полікуватися серйозно, щоб я мав сили завершити цю велику справу. Єдина надія, безперечно, маленька надія це поїхати до Швейцарії і там підлікувати своє здоров'я в санаторії фізичними методами лікування... Почуваючи з перших днів нашого знайомства повне довір'я до Вас, я ділюся з Вами моїм, горем, власне горем, що є для всієї нашої нещасної Батьківщини... І я рішив поділитися з Вами. Рішив поділитися з Вами, бо вірю, що Ви зрозумієте мене, хоч і капають з очей моїх сльози, але потім буде мені легше, бо поділився нашим великим горем з людиною, в якій вчув добре серце... Мені так гірко, так боляче зробилося, що припинив писати цього листа.

«... Трохи полежав, умився й почав знов писати... Думаю, що Ви розумієте мене. Розумієте мене — чому то мене охопив такий сумний настрій. Дуже, дуже боляче мені таке байдуже до мене відношення. Ніколи не думав, що в мої останні роки мені доведеться тягнути таке бідолашне життя. Довелося тягнути таке життя мені, що всю душу свою, всі сили свої вкладав на добро нашому Рідному Краю. Але мене не тищить, власне, заспокоює мене, таке миле, таке добре до мене відношення нашої молоді... Оце пишу Вам цього листа, а мені так тяжко, так боляче. Признаюсь Вам, мій Дорогий, що з того часу, як бачився з Вами, я переживаю тяжке життя... Маю борг 1.400 фр... А мені так багато треба зробити...»

Абондан, 23. 4. 1953 р.

«... Мені дуже нещастить — пропало 5 доларів з мого портфеля...»

Абондан, 1. I. 1954 р.

«... Тяжка хвороба і досі мучить мене. Так що й не мав сили написати моїм друзям. Шкода, велика шкода, що Ви не можете побачитись зі мною. Є багато питань, які треба розв'язати з Вами. Якщо Вам абсолютно є неможливим приїхати в Абондан, то може Ви зможете приїхати до Парижа і тоді я, хоч і дуже зараз слабкий, але буду старатися приїхати до п. д-ра О., де ми й зможемо побачитись...»

П. С. Напевно мені не пощастить приїхати до Парижу й я буду просити п. д-ра О. приїхати до мене в Абондан...»

Це був останній лист до нас сл. п. Адмірала Володимира Савченка-Більського.

Так провів останній рік свого життя наш Великий Адмірал.

На службі Батьківщині

Щораз більші круги зарисовує сонце і його життєдайне проміння будить природу до життя. Пульс починає битися живіще. Соки життя починають наново свій таємничий біг. Лани українських степів покриваються зеленню.

Київ оживиться. Його численні парки покриються зеленим покривом, а потім різнобарвним цвітом. Оживиться дальша розбудова Університету ім. Т. Шевченка. Міські стадіони і пляжі заповняться київською молоддю. Будь готовий до служби Батьківщині! — зобов'язує всіх і до цього всім треба підготуватись. Завтрішній день належатиме тим, хто зуміє до нього підготуватись і його зустріти. Тому українська молодь повинна міцно стояти на своїх місцях, здобувати знання, гартувати дух і тіло. Хоч як болючими є важкі ворожі удари, — його методи перемоги нас — нам не страшні. Вони завжди і своєчасно є здемасковані.

Витривати на своїх постах: за станком, в праці на рилі, на постах керівництва, на лавках технікумів і вузів. Ось, головний клич сьогоднішнього дня. І коли прийде хвилина стати до боротьби за свободу і визволення, щоби ви, Друзі, були готові стати на зов. Щоб ви були готові ділом підтвердити ваші, шепотом передавані, а часом тільки вимовним поглядом очей, думки і мрії.

Будьмо гідними наслідниками наших попередників: Фальківського, Косинки, Хвильового і ін. Змістом і метою їх життя — було змагання за українське я, за цілковите зірвання з Москвою, за обличчям до Заходу. Незвичайно ясно проникав їх зір в будучність і бачив, що Москва може принести в Україну тільки новий вид рабства і повне знищення моралі. Він бачив, що найкращий розвиток українського духа і генія може бути запевнений тільки в українській державі, а не в провінційній республіці московської держави. Вони виступили проти московського проникання в українське життя і через це впали жертвою.

Сьогодні, Друзі, ви щораз більше і виразніше бачите правдиве обличчя Москви. І тому часто у вас спадає бжежний гнів і національна ненависть. Не давайте себе спровокувати московськими маневрами, щоби не падати передчасно. Близький час, коли ви встанете на голос зову і свій обов'язок виконаєте кожний і кожна на ваших стійках для величі нашої Батьківщини.

Питання преси української націоналістичної молоді

В бігу історії людства, від самих початків появи друкованого слова у формі інформативних пресових органів, преса відігравала незвичайно важливу роль у розвитку різномірних ділянок цивілізації людської думки і прогресу людини. По сьогоднішній день ніякі інші конкуруючі засоби інформації не зуміли заступити, або бодай зменшити важливість преси в житті кожної суспільної верстви. Оцінюючи належно цей факт, ми звертаємо увагу на різномірні завдання преси в житті кожного народу та його поодиноких суспільних верств, його політичного, культурного й економічного життя. З цього погляду преса має незвичайно важливі й глибокі та різномірні завдання і функції, що їх тут розглядати не будемо, а тільки зупинимось над завданнями, що ними керується, чи повинна керуватись преса нашої націоналістичної воліді.

Ніде правди діти — сьогоднішня доба є одна з найбільш небезпечних своїми невиразними суспільно-політичними і філософськими хитаннями — повна наявних заперечень і непередбаченого. Вона вчить нас, змушує приглядатися щоденним життєвим процесам та водночас вимагає від нас відповіді і пристосованості до проблем найближчого довкілля, нашого співіснування як одиниць і колективу.

Кожне організоване суспільство, а в тому кожна організована одиниця, змагає до чимкращого вироблення власної особовості — подекуди навіть підсвідомо — саме через пізнання нових шляхів минулого й сучасного, бо за словами сл. п. Юліана Вассіяна — «нема власне того світогляду, що був би вже синтезом повноти на рівні життєвого завершення та обов'язував категорично без можливості якої-будь зміни його новим змістом пізнаного, або створеного».

Ось це і є одне з найважливіших завдань нашої преси під сучасну пору: бути середником пізнання та рівночасно творення нового, доповнюючого змісту, нових духових вартостей — все це порядком суспільного опріділення одиниць і всього нашого колективу.

Основною (сьогодні) проблемою українського суспільства є визволення українського народу та повернення йому повної державної незалежності. Це і є тим зав'язком ідейних шукань усіх груп і станів нашого народу в сучасному, а в тому — це і повинно бути осередком наших шукань та творчої, органічної співдії.

Поняття визвольної боротьби не завершується відірваними діями поодиноких, а то й поєднаних політичних течій — скажемо — дипломатичними маневрами, революційною дією, організованим підпільним рухом тощо, — є це цілий комплекс глибоких процесів сучасного політичного, соціального, громадського й культурного життя цілого народу. Завдання нашої преси є якраз приглядатися всім цим процесам та їх доосновно аналізувати з погляду наших особливих заложень.

В обличчі сучасної дійсності преса націоналістичної молоді мусить присвячувати належну увагу подіям на Рідних Землях. Дійсність бо в просторі часу має свої особливості і різноманітності. Дійсність сьогодні це не завжди повторення вчорашнього, а тому з досвіду минулого не завжди можна користати в майбутньому. Коли усвідомимо собі це, прийдемо до висновку, що дійсність, зокрема у віддаленій нашій Батьківщині треба студіювати докорінно і повсякчасно, тим більше, коли хочемо зрозуміти всі її негативні та позитивні складники.

Незвичайно важливим завданням нашої преси треба вважати позитивне скоплення виховних моментів, їх добір та шляхи використання. І вкінці відомості з життя й діяльності наших молодечих організацій, а також критичні завваги до праці молоді інших напрямків є черговими завданнями нашої загальної преси.

Ось це ряд тих завдань, що їх націоналістична преса молоді не повинна нехтувати в своїй щоденній програмі.

Характер і обличчя преси не залежить виключно від питання джерел інформації, якими ця преса користується, а радше від тих проблем, політичного, ідеологічного, соціального чи культурного порядку, якими ця преса цікавиться та їх розв'язує.

В. Нагірняк

СУЧАСНА НІМЕЦЬКА МОЛОДЬ

Зближається десята річниця моменту, коли Німеччина опинилась на «лопатках» і — здавалось — заломана економічно та морально, чекатиме в такій позиції довгі десятироки, щоб залікувати рани й стати на ноги. Сталось інакше. І на це склались два основні фактори: міжнародні політичні обставини, незалежні від німців, які однак діяли на користь німцям, — і їх незламна воля за всяку ціну стати якнайскоріше на ноги.

Важко зараз сказати, хто перший починає підносити проблему молоді: старше покоління, чи молодше, але певним є, що вона, проблема, зростає у хвилині роблення висновків із співвідношення між двома поколіннями. Очевидно, що розв'язка цієї проблеми залежить від двох «сторін». Чи не найкраще це побачили німці, присвячуючи своїй сучасній молоді чи не найбільшу увагу. Бо якою ж може бути розбудова нації, коли не будуть розбудовані у відповідний спосіб національні кадри.

У великих містах держав західної Європи, зараз можна побачити незвичайно багато німецької молоді. Молоді люди нав'язують контакти із своїми ровесниками сусідніх держав, знайомляться із системою, засобами виховання і формації молоді, оглядають культурно-мистецькі установи. Цей засіб формації молоді є найбільше німцям питомий і дасть відповідні наслідки в недалекому майбутньому. Німці під сучасну пору дуже мало звертають увагу на масовий характер політичного виховання молоді. Спеціальні курси є зарезервовані лише для кадрів. Ці останні служать тимуть прикладом для всієї молоді.

Для виховання молоді, передбаченого державним планом, є призначені величезні суми грошей. В цьому році нпр. для цієї мети федеральний уряд асигнував 27 мільйонів НМ (понад два мільярди фр. фр.). Але й окремі краї не залишаються позаду. І так нпр. Вестфалія; населення якої виносить 14 мільйонів, в яких нараховується два з половиною мільйони німецьких втікачів із східної зони, призначила рівнож таку суму на виховання молоді в рамках своєї округи. Такі самі рубрики знаходимо в бюджетах всіх нижчих адміністративних одиниць Німеччини. В сумі це дає поважні засоби для розв'язки певних питань.

Рівночасно з цим вирінає питання, чи не занадто втручатиметься

держав і чи тим самим не надаватиме вихованню до деякої міри форм «казьонщини». І в цьому німці були передбачливі. При федеральному уряді постав відповідний відділ, що глядить за цими справами і дбає, щоб асигновані капітали були відповідно інвестовані і тим самим молодечі рухи зберегли незалежність.

Можна мати різний погляд на ці справи, але висота уваги німців до проблеми молоді заставляє нас уважно над цим призадуматись.

В. М.

Терень Масенко

Ч А Й К А

Хвиля котиться до мене,
Срібна хвиля в берег б'є.
Море темне і зелене
Серце радує моє.

Скільки ласки, скільки сили
В неосянній глибині!
Я дивлюся в очі милі,
Що всміхаються мені.

Ми над морем загубились,
Як зоря вогнем цвіла,
Ми на чайку задивились,
Що в блакиті пропливла.

Біла чайка плаче, гине
В тужній, хмарній далині.
Я поїду і покину
Серце в синій глибині.

Лиш згадаю руки білі,
В тузі схилене чоло,
Як твої слова неспілі
Море шумом залило.

Хай слова ті невідомі, —
Ти ж, мов іскра золота,
Це тебе у тиші й гromі
Я шукав усі літа.

Це за нами чайка плаче
Над простором голубим.
Я поїду й не побачу
Рук над берегом крутим.

Я піду життям просторим,
Де круті шляхи зійшлися.
Ти згадай мене над морем
Тихим вечором колись;

Й нам обом присняться грози,
Берег, синя течія, —
Що була в моїй дорозі
Ти на мить, навік моя.

(«Київські каштани»,
РП, Київ — 1954)

Оселя МУН в Твін Ситі

Вже від двох років обговорювано на різних сходинах, зборах тощо можливість за купу оселі, що служила б для влаштування літніх таборів доросту МУН, а всім іншим членам на пікнікові зустрічі, спортові змагання та відпочинки. Нарешті вдалось це зреалізувати.

МУН, з рядів якого вийшла ініціатива за купу такої оселі, пішов на співпрацю з іншими Братніми Організаціями, як ОДВУ й УЗХ, — до чого опісля приєднались й індивідуальні особи.

Оселою закуплено на приватні уділи членів МУН, ОДВУ, УЗХ та кількох осіб з-поза цих організацій. Вона міститься недалеко Твін Ситі, положена над прекрасним Куз-лейком (частина озера також належить до оселі), обсаджена природним лісом і розлогими луками зеленої Міннесоти.

Великий простір, чудове положення, чистий воздух і безмежне озеро — дають не тільки задовільну приємність потішитись природою, а також можливість розбудувати оселі до поважного підприємства у формі літнього відпочинкового resortу, як і спортових гриш, забав тощо. Та головним завданням оселі завжди буде організація дитячих відпочинкових таборів, щоб дати можливість нашим дітям і юнакам перебувати під час вакацій на сонці, в обіймах чудової природи, далеко від міського гамору і нестерпної спеки.

«Промінь»

Надсилаю Вам щиросердечне Христос Воскрес! Так вірю в те, що Україна воскресне, теж придухаюсь до слів випадково ясно сказаних: «Це вже останній Великий день поза межами України» і починаю часто думати про Київ, Дніпро, Пам'ятник Володимирові і інші принадні речі, про які ніколи не згадую. Це був прекрасний сон моєї молодості. Щастя зникло назавжди...

Ганна Совачева

Березень, 1953 р.

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця
Редагує колегія

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6°

ше познайомимось, а пізніше будемо говорити...

Ми простягнули йому руку, назвали прізвище. Він щось буркнув під носом.

— Ребята, пішли їсти — нервувавсь Купрін.

— А ми не хочемо їсти, підождемо ще тут, поговоримо...

— Чого підождете, тут нічого вам ждати, пішли, пішли — настоював він.

Спортівці нерado йшли до їдальні. В сальоні залишились тільки ми, Купрін і Куць. Куць почав переглядати журнали. Він зняковів і дививсь то на нас, то на Купріна.

— Ви... ви хто такі? — обличчя Купріна скривилось від люті. Він дуже добре знав, хто ми, але аж такої «безличности» від нас він не очікував, — ви чого сюди прийшли, — він підійшов до одного з нас і почав зразу на «ти», — ти, ми тебе знаємо, ти чому на родину не вертаєшся, пропагандою займаєшся...

— Товаришу Купрін, — він здригнув, коли ми назвали його прізвище, — ви помилились, тут вам не родина, це свободна країна, тому не кричіть, вас ніхто не боїться, ви можете собі кричати де-там на Лубянці, а не тут!

— Куць, іди їсти, — він побачив, що Куць сидить і слухає нашу розмову.

— А я не хочу! — сміючись, відповів Куць.

— Ти забирайся звідси, чимсьоріше, бо... — почав знову до нас.

— Ти не кричи і не грози, — ми також почали йому «тикати», — ми тобі вже казали, що тебе тут ніхто не боїться!

— Куць, я тобі кажу йди їсти, — почав знову Купрін.

— А я не хочу, сьогодні роблю «греф»!

— Куць, я тобі кажу йти їсти!

Цілий цій сцені приглядався збоку перекладчик і КГБ-ист Смірнов.

— Пішли, Куць, — Смірнов підійшов до нього і взяв за руку. Вони вийшли.

— А тепер ми можемо поговорити, — почав знову Купрін, але вже спокійнішим тоном.

— Давай, поговоримо.

— Чим ви займаєтесь?

— А тобі яке діло? Ти хто такий?

— Ви члени О...

— Так ми члени... а ти що, кагабіст?!

— Ти, ти ще побачиш, підожди! Ти ще попадешся в наші руки!

— Це ми ще побачимо, хто в чії руки попадеться, може це буде навіпаки!

Купрін не мав вже що нам відповісти, він спитнів, роззізливсь, від

вернувся від нас і пішов в їдальню. Ми пішли за ним, бо ще не снідали.

В їдальні були тільки ми і вони та обслуга. Обслуга здивовано споглядала то на нас, то на них. Ми вибрали центральне місце, щоб всіх мати перед своїми очима.

Ми були веселі, почувались свободно, жартували з обсергою і зокрема з кельнерками. Вони були сумні. Ніхто за цілий сніданок не промовив ані одного слова. Окремо сиділи жінки, окремо чоловіки. Дехто кинув загадковий погляд в нашу сторону. І це все.

Ми витягнули наші фотографічні апарати.

— Хочуть фотографувати, — шепнув Смірнов до Купріна, який сидів в центрі стола.

— Товаришу Купрін, можна? — звернулись ми ввічливо до нього.

— Нет!

— Чому ні? — запитавсь хтось зі спортсменів. Ми не чекали на дальшу відповідь. Цокнули апарати. Купрін зірвався, навіть не докінчив снідання.

— Ох, ви!...

Ми хотіли в тому моменті зняти його самого, але він скоро відвернувся і втік. Втік з поля бою. Ми хотіли ще зняти Ульянова, але вона також, не докінчивши снідання, втекла. Інші теж почали помалу виходити. Ми залишились самі. Скінчили снідання, пішли в сторону сальону. Перед нашіми очима відкрилась така картина:

Спортівці з захопленням переглядали українські журнали. Видно товстим шрифтом заголовки: «Влада винна», «Дайте їм свободу», «Револуція гряде», «Нові ешелони їдуть в Казахстан», «Жертвою падає молодь», «Молодь 20-их років»...

Купрін і Смірнов бігають від столу до столу, виривають журнали з рук спортсменів, виганяють, прямо випихають до своїх кімнат.

— Свобода — страшне слово для вас, це ваша загибель!

По обіді змагання у Венсенському лісі. Ми знаємо: о год. 14-й совєтська команда має виїхати з готелю, подорожі має забрати поляків.

О год. 14.30 при вході стадіону з'являється автобус. Висідають наші, поляки і кагабісти. Автоматично, здовж дороги стадіону сформувався шпалір з агентів КГБ і комуністичних активістів. Наші спортсмени зразу нас пізнають, усміхаються, ми бажаємо їм успіхів. Ось перейшов Смірнов, ось Ульянова, яка ані на крок не відступає від Ніни, і ось, майже останній, іде Купрін. Він іде сам, руки в кише-

нях, голова похилена вниз, капелюх натягнений на самі очі. Ми йому робимо знімки в різних позиціях і в різних моментах. Він змінився, його очі забігали, щось бурмотить під носом, голову ще більш втягнув в шию, боїться, щоб його не пізнали.

Почались змагання. Відбувається парадний марш довкола стадіону. Звучать гимни. Публіка аплодує. До Куця біжить маленький хлопчина, він йому подає китицю квітів. Куць бере його на руки й несе довкола стадіону. Але він тривожиться. Його заставляють бігти на 10 кілометрів, тоді, коли його властива дистанція — кілометрів.

Ось біжать жінки: Ніна Откаленко, Чорношок, Комарова, Лапчина, полька Габор, мадярка Казі Аранка, ще одна полька — Ірена Зарицька...

Ніна веде перед. Вона в прекрасній формі. Вона випереджує своїх суперниць на кільканадцять метрів.

Ніна! Ні-на! — хтось кричав.

Вона перша прибігає. Вона — переможець, герой дня. Її просять до мікрофону. Вона задихана, дякує французам за тепле прийняття від своїх товаришів і від себе. Перекладчик фальшує її слова, музика знову починає грати, а дощ безперервно падає.

Приходить найцікавіша точка дня: виступають найсильніші — Затопек, Куць, Хромік, Ковач, Ульсбергер, Басалаїв, Онуфріїв. Їхня дистанція — 10 кілометрів. На грудях Куця неfortunний номер 13.

Вже від самого початку Куць відстає, він грузне в болоті. Поруч нього Чернявський, Онуфріїв, Басалаїв... На самому переді Затопек, Хромік, Ульсбергер, від них не відстає Ковач.

Багатотисячна публіка нетерпеливиться, більшають вигуки.

— Зато, — кричать чехи, — тобі не соромно? Зато ганьба! — але Затопек, мабуть, не чує цих голосів, він біжить, біжить, як мабуть ще ніхто дотепер. Він безконкурентний, непереможний на цій дистанції.

Куць зневірюється. Видно, як його опускають сили. Він старається дати максимум можливого, він знає, що за свою невдачу мусить відповідати перед партією і КГБ.

Ось остання рунда. Ось вже фінал, Затопек прибігає перший, другий Хромік, шостий Басалаїв, восьмий Онуфріїв, тринадцятий Куць (на грудях тринадцятий номер!...), чотирнадцятий Чернявський...

**

Закінчилися змагання. При головному виході зі стадіону сотні людей. Під'їжджає автобус. Він зупиняється і жде, кругом агенти, прямо аж на п'яти наступають.

Ось іде Ніна, від неї ні на крок не відстає Улянова. Інші також держаться біля неї.

Ми підходимо до них.

— Ніна, поздоровляємо вас з блискучим успіхом, — ми так сильно тиснемо її руку, що аж її випадає пакунок... Вона всміхається.

Сотні людей тиснуться. Ще момент і народ вириває Ніну прямо з

— Ведуть їх, — хтось крикнув. Народ розступивсь. Ведуть серединаю.

— Це Онуфріїв! Ні, це Чернявський! — хтось кричав з народу. Дорогою попід руки ведуть два агенти советського спортовця, один з'заду прямо попирає його. Його вкхнули в автобус.

— Куця ведуть! — та сама картина. Два агенти по боках, один з'заду.

— Затопека ведуть! — він був останній з бракуної трійці. Його прямо силою одні впирають до автобусу, а інші втягають...

Куць позує нам при ліфті в готелю

Спортовці за сніданком в готелю. На другій знімці КГБ-исти — перший наліво Смірнов, в центрі хо васться Купрін.

рук Улянової. Ніни немає, вона пропала в народі. Улянова нічого не бачить, вона розглядається, але Ніни не видно.

— Ніна! Ні-на!... Ні-на! — вона кричить на весь голос, перелякана на смерть. Але куди ж тут піти. Ось вже агенти КГБ ведуть Ніну під руки. Улянова всміхається. Вона наразі тріюмфує...

**

Автобус вже майже повний. Але ще когось бракує. На сходах автобусу стоїть кагабист. Він дивиться в народ. Його руки дрижать, він курить цигарку за цигаркою. До нього підходять якісь темні поста-ті він їм щось шепче. Мотор гуде, а когось все ще бракує...

— Ось вони, ось вони! — Від Стадіону до автобусу, двома шпалірами по обох сторонах вулиці стоїть народ, а в народі замішалося деся-ти агентів. І раптом народ ахнув.

Французька поліція пасивно дивилась на цікавий спектакль...

**

Вечоріло. Ми йшли до готелю, щоб забрати свої речі. Якраз кілька хвилин перед нами привезли туди спортовців.

Ми ввійшли до середини. Взяли валізки. Нам не хотілось розставати-сь. Ми сумно подивились на на-ших земляків.

— До побачення, друзі, до побачення на олімпіаді в Мельбурні!

— Невже ж ви приїдете до Мельбурну?

— Ні, ми не приїдемо, але ми там будемо, ми є всюди, немає такої країни в світі, де б нас не було. Шукайте за нами і ви нас знайде-те...

До побачення, друзі!

О. Зінкевич
В. Михальчук

ла 2-ге місце — 11,6; В. Погаченко — третє (12,0). Л. Радченко скочи-ла на 1,50 (5 м. у висоту і на 5,65 м. у довжину (3 м.). Біг на 100 м. (жінок) — Л. Макошина — 12,4 (2 м.); 800 м. — Д. Барахович — 2,13,1 (1 м.).

Лещатарство в Україні. Лещатарські змагання в цьому році відбувались на Чернігівщині. Участь взяло біля 300 змагунів. Перше місце на 5 і 10 клм. зайняла абсолютна чемпіонка України М. Орлова (Київ) з часом 21.05 і 42.37. На естафетних перегонах 4 × 5 км. перше місце зайняла серед жінок команда Києва — 1:28.52. У мужчин перше місце зайняв на 10 і 18 клм. чемпіон України А. Гризлів з часом 36.19 і 1:02.36. На дистанції 30 км. перший прийшов до мети майстер спорту Овчинників (1:56.19), другий — А. Гризлів (1:58.34). Перего-ни розвідок (4 × 10 клм.) виграла київська команда з часом 2:25.08. Взагальному перше місце зайняла київська команда.

«Советський Спорт» ч. 25 подає з нагоди святкування річниці Червоної Армії, що особливо відзначились в стрільні стрільці В. Романенко, Д. Добрун, В. Кришневський, Г. Купко, Н. Прозоровський, В. Онищенко і ін.

Мотоцикл. В Києві відбулися перегони мотоциклістів, участь в яких взяли спортові з'єднання «Динамо», «Спартак», «Торпедо» і Ожружний Дім Старшин. На мотоци-клях до 350 куб. см. і до 750 куб. см. перше місце зайняло «Динамо». В загальному перше місце зайняло «Торпедо».

На кораблях

Ніч. Безумні метелики.
Лампа і сніжний папір.
Курява срібна стелеться
Від міріадів зір.

Місто дише напружено
Навіть у сонній млі.
Чуєш ти поклик, друже:
— На кораблі!

I

На кораблі! У широчинь,
У вогку далечині!
В огнях прийдешніх поколінь
Спали скорботи тінь!

Багряне марево вітрил
Колише небосхил.
З'єднались міліони сил
В єдиний помах крил.

Зів'яле зілля ожива,
Гойдається трава,
Як білий помах рукава,
Тремтить доба нова.

Спорт в Україні

Спорт в Україні

Весняні змагання легкоатлетів.

З початком березня відбулись в Ташкенті всесоюзні, весняні змагання легкоатлетів. Українські спортовці досягнули такі результати: в бігу на 200 м. — Л. Бартенєв — 21,8 (1-2 місце). Т. Шевченко — 22,1 (4-5 м.), Г. Сенькин — 22,3 (6-7 м.); 400 м. — Ю. Літуйв — 48,8 (1 м.), Г. Сенькин — 49,9 (3 м.), С. Пашенко — 50,0 (4-5 м.); 1.500 м. — Г. Модой — 3.58,4 (2 м.), Н. Вілокурів — 4,00, 4 (4 м.). В скоку з розбігу: В. Глад-

ченко — 4,00 м. (6 м.). Ратище: В. Цибуленко — 66,99 м. (2 м.), Ю. Кутенко — 61,88 (5 м.). В п'ятизмагу Ю. Кутенко зайняв 3-тє місце (3.112 пунктів): скок в довжину — 6,77 м.; ратище 62,34; 200 м. — 22,8; диск — 39,53; 1.500 — 5,07,8. В жіночому п'ятизмагу Н. Мартиненко зайняла перше місце (4494 пункти): куля — 12,94; 200 м. — 26,3; висота — 1,55; 80 м. з перешкодами — 11,9; довжина — 5,68. В бігу з перешкодами на 80 м. Г. Єрмоленко зайня-

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«SMOLOSKYP»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 5 (53)

Травень 1955

Рік 6

НА СЛУЖБІ БАТЬКІВЩИНИ

Академічний рік добігає до кінця і українська молодь незабаром почне робити підсумки своєї річної праці. Ряд студентів закінчують свої дипломи праці і через місяць стануть перед іспитовими комісіями, щоб їх захистити.

В минулому році Високі Учні Високи Клади самого Києва дали понад 6.000 молодих спеціалістів. Не менше буде і в цьому році. Не відстане також і Харківський Університет з його славним Політехнічним Інститутом. Дніпропетровськ випустить зі своїх мурів ряд молодих інженерів важкої індустрії і гірництва. Всі вони стануть до державного будівництва з тією в краше завтра.

Чи заломить їх морально посилені тиск Москви? З певністю можна сказати, що ні. В молодечій пресі української і російської молоді помічається певна негачія одних другими. Такий вияв російської молоді нас не дивує; а української — нас наповнило гордістю. Національна свідомість української молоді на Рідних Землях не впинно зростає. Це також помічається при приїздах представників української і російської молоді і зустрічах з ними в західному світі. Еволюція, що почалася від певного часу в Україні повільно, але вперто, продовжується.

Українська молодь на еміграції також, зокрема студентська і молоді академічна, готується до літніх подій: посилена праця по підготовці університетських іспитів, відтак Високошкільний Літній Курс Українознавства, конгреси ЦЕСУС-у, СУСТА, Європейського Представництва «Зарева». Відбудеться ряд товариських зустрічей, гутірок, обговорення важливих молодечих проблем.

А над усім цим буде домінувати основна проблема: якнайкраща підготовка української молоді до майбутніх завдань, що недалекий час, поставити перед нею.

В річницю жертви крови

Невже ти будеш остеронь стояти
І поглядати, як летиться
Братня кров?

Леся Українка

На нашому шляху до Меті видніє багато дороговказів, що вказують напрямом і правильний шлях. Він засіяний численними жертвами, які вказують на неодолимий змаг, які нам го воряють про наші завдання, дають наснагу до дальшого маршу і змагу.

Ворог має в своїх руках всі засоби боротьби з нами і всі вони є в його очах оправдані: боротьбу зі смертельним ворогом ведемо всіма засобами, а його смертельним ворогом є Українська Національна Революція і її керівні сили. Це слід нам мати на увазі, коли говоримо про ворога і його скрайчі, нелюдські методи боротьби. В сучасну добу ворог не має вибору. Він або в основах переможе український націоналізм і українська нація перестане бути для нього пострахом і цією силою, що стоїть йому на дорозі до гегемонії, або переможцем вийде Українська Національна Революція, що раз на завжди усуне зі свого шляху північну загрозу. Маймо стало на увазі, що ворог є цього свідомий. На це вказують його найновіші потягнення і нова тактика.

Щоб перемогти, треба боротись, а щоб боротись, треба мати силу. Сила наша повинна бути в нас самих. Її ніхто нам не позичить, ані не дасть на довго речинцевий кредит, якщо ми самі не зуміємо її викресати з нас самих. Її ми повинні черпати з минулого і перекопувати для потреб майбутнього. Її джерелом повинен бути український дух, наша ідея. Бо навіть сучасна боротьба двох світів не має в своїй основі ні атомової сили, ані хемічної, чи якої хочете. Боротьба ведеться в ділянці духовій, за пере-

могу одної чи другої ідеї, а сучасні винаходи являються нічим іншим, як засобами в цій боротьбі.

Кожний раз, коли наш зір спрямовується на дороговказ, ми повинні уважно його розглянути, не тільки затриматись в побожному духовому скупченні біля жертви крові, але й національна гордість повинна наповнити наші серця, що нам припала честь бути послідовниками праці упавших. Ми повинні тоді пригадати собі слова короля Давида, що «Не вісте ли, яко війна без падших не биває?» і що коли ми впадемо, то нашими продовжувачами будуть нові когорти і вони дійдуть до заповітної Меті.

Зближаючись бульваром Ст. Мішель до вул. Расін, чи йдучи по вул. Колсінгел наша увага перемикається в інший світ. В нашій уяві зарисовуються два образи — дороговкази Української Революції: Симон Петлюра і Євген Коновалець. Ці, які все своє життя присвятили службі Українській Нації. Чи не наповнюються наші серця гордістю і радістю? Яка б велика не була втрата для українського фронту, але фронт не заломився, не перестав існувати, а ще з більшим завзяттям повів боротьбу. План ворожий не вдався. І в цьому саме значення нашої сили. Навіть найбільші удари, найбільші втрати не затримують розвитку української боротьби.

Коли глянути на життєвий шлях обох великих Мужів, то перше, що впадає під увагу — це їх безмежна любов до України, їх цілковита відданість і служба нації. В кожному періоді їх життя вони вірно стояли на своїх сійках.

В молодечих роках Симон Петлюра веде освідмлюючу роботу серед українського студентства, пізніше, як журналіст, він веде таку саму роботу серед всього українського наро-

ду. А коли приходить пора ділом підтвердити свої слова — він ні на хвилину не вагається. Його молодечий запал і полум'яна активність заставляють виконувати працю на різних щаблях державної ієрархії. І коли події примушують перебрати керівництво збройною боротьбою — він ні на хвилину не завагався. Дарма, що на нього звернена вся ворожа увага, дарма, що ворожа пропаганда намагається обкидати його болотом, що «нерозумні діти» часто стають їй співзвучними. Його увага звертається до цілого українського народу, бо ж **«Українська Держава, це справа й діло цілого українського народу, всіх його класів і станів, а не тільки якоїсь одної класи, чи одної партії»**. Ці свої слова Симон Петлюра переводив в життя до останнього віддиху життя. Саме вони стали смертельною небезпечкою для ворога. І він рішив знищити провідну силу, надіючись таким чином унеможливити увесь український визвольний рух.

Борець і провідник падає в латинському кварталі Парижу, проклятий кулями агента — Шварцбарта, але у фронт включаються нові сили. Кермує перебірає новий провідник і борець — Євген Коновалець. На лінії з'являється нова енергія — Український Націоналізм.

Коли Симон Петлюра організує Лівобережний Кіш, Євген Коновалець організує перший курінь Січових Стрільців, що згодом перетворюється у велике військове з'єднання.

Після невдачі Визвольних Змагань, Євген Коновалець звертає увагу на нову форму боротьби — українське підпілля. Спочатку УВО, потім ОУН стають ядром українського спротиву, в якому гуртуються найкращі народні сили. Українська молодь, зрештою невідомою визвольної боротьби, знаходить в новому Русі своє повне цілеспрямовання. Широко закроений плян вишколює нові кадри, що готові за всяких умов іти до наміченої мети.

І знов ворог не спить. Йому здається, що знищивши цим разом провідника, він завдасть остаточну поразку українському визвольному Рухові. Вибух пекельної бомби шматує тіло Є. Коновальця на вулиці Роттердаму. Але падає тільки тіло. Духові — українській Ідеї — призначено жити вічно.

На нас, послідовників цієї Ідеї — українській молоді, лежить обов'язок дальшого продовження змагу. За всяких умов і обставин, на всяких становищах — ми повинні бути свідомі того, що стоїмо на сльїках Національної Революції, що перед нами остаточна проба наших сил, що її

вислід буде залежати виключно від нас самих. Тому перед нами стоїть завдання: українська молодь, в Україні не повинна піддатися ворожим підшептам і бути духово міцною; на еміграції — вона не повинна окутатись в шкратули буденщини, не вто-

питись в оточуючому морі чужини, бути гідним трибуном української думки перед вільним світом.

Наші очі постійно мусять бути звернені на українські Дороговкази!

С. Пегрович

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ

3. травня минув 31 рік від дня трагічної смерті першого предвісника Українського Націоналістичного Руху і великого самостійника — Миколи Міхновського. В час, коли націоналізм починає в світі зростати з небувалою до тепер силою, ми, українська молодь, повинні гідно згадати першого піонера і носія нового визвольного руху і вшанувати його пам'ять як невідомого борця за українську **самостійність**.

Народи мають своїх великих людей, борців за волю, за велич своєї нації, творців великих ідей, та ідей всесвітнього світогляду. Французи гордяться Жанною д'Арк, Жан-Жак Руссо, Вольтером, Ляфаетом; англійці — О. Кромвелем, Байроном; італійці — Мацціні та Гарібальді; американці — Вашингтоном, Лінкольном. Наш народ дав також чимало великих людей, а серед них першого ідеолога українського націоналізму — Миколу Міхновського.

Активним діячем Міхновський виявляється вже в університеті, студентським правом. З групою товаришів він засновує таємне товариство «Братство Тарасівців», девізом членів якого було боротись за визволення України, вироблення національної свідомості серед широких українських мас, віддання всіх своїх сил на службу нації. Цим кличем Міхновський не тільки опановується вірним до самої смерті, але він в дальшій своїй діяльності, вийшовши з університету, їх намагається поширити й розвинути.

І коли Товариство було розгромлене, то ідеї його поширюються дуже швидко і набирають розголосу саме між студентством. У Харківському Університеті постає «Українська Студентська Громада», що держить тіс-

ний контакт з М. Міхновським. Такі самі Громади постають і по інших осередках.

Коли в 1900 р. група студентської молоді заснує Революційну Партію, її душею стає Микола Міхновський. На святі Шевченка в Полтаві 19. 2. 1909 р. він виразно заявляє, що стає «необхідністю революційної акції та збройної боротьби за права українського народу». Ці самі думки увійшли до його брошури «Самостійна Україна», в якій він заявляє, що вимогою часу є «Одна, Єдина, Нероздільна, вільна, Самостійна Україна від Кавказу до Кавказу».

Під час бурхливих років Визвольних Змагань, Міхновський не стоїть осторонь подій. Він перший закликає до творення власних збройних сил, бере участь у скликанні 1. Військового З'їзду, закладає у Києві Український Військовий клуб, організує Богданівський Полк і Полк П. Полуботка. На одному з Військових З'їздів він ставить резолюцію про повну самостійність України, однак резолюція перепала. Наслідки цього нерозважного потягнення, як рівнож недоцінення ваги власних збройних сил, які закликав творити Микола Міхновський, — дали скоро себе відчувати. Але було запізно направити нерозважність.

Риси кришталіної душі Миколи Міхновського — це прямотинність, непримирність з ворогом, негачія національних ренегатів (він відмовився прийняти поздоровлення від московського письменника, українського походження — Короленка — який нехтував українцями), безмежна любов до України. Українська молодь повинна уважно простудіювати діяльність Міхновського і його цінні твори.

К. Гіряк

**« Український націоналізм не дає
і не дасть спокою
російському (мракобесію) »**

Студійні дні в Чикаго

(власна кореспонденція)

Теперішня Управа Українського Академічного Товариства в Чикаго, на чолі з студ. інженерії Дмитром Пілецьким, започаткувала гідно відзначення п'ятиліття існування й діяльності Товариства. Зверігаючи традиції та виправдані методи праці ЦЕСУС-у, Управа організувала 8-10 квітня 1955. Студійні Дні, що пройшли з великим успіхом. Метою Студійних Днів було зацікавити молоду студентську генерацію, що вже виросла поза межами Батьківщини, українською проблематикою, як також розпочати дискусію серед українського громадянства над проблемами кардинального порядку.

Студійні Дні проходили під гаслом «Україна в сучасному й майбутньому», а їх трьохденна праця була розподілена на чотири відділи: релігійний, літературно-мистецький, соціо-економічний та політичний. Очевидно, що в 8-ох 45-хвилинних доповідях годі було бодай заторгнути всі важливіші проблеми, все ж доповідачі докладали максимум зусиль, щоб підкреслити найважливіше у своїх темах.

Парох Церкви Св. Миколая, — о. ігумен Володимир Гавліч, ЧСВВ, у своїй доповіді про «Українську Католицьку Церкву під сучасну пору» насамперед підкреслив факт, що саме минає десять років від ув'язнення ієрархів Греко-Католицької Церкви в Україні (11. квітня 1945), коли-то більшовики розпочали безпощадне переслідування Церкви, в наслідок чого вона опинилася в підпіллі. Представивши стан Церкви в Україні і поза її кордонами, о. д-р Гавліч вказав на ті потреби, що їх Церква має в сучасну пору, а зокрема для заспокоєння майбутніх потреб у часі віднови Церкви в Українській Державі. Про ці справи, на жаль, у нас говориться дуже мало. Тим часом, це справа кардинального порядку, й молоді люди, які відчувають покликання, повинні студіювати богословські науки.

Про «Більшевицьку політику супроти Української Православної Церкви» мав доповідати мгр. богословія Юрій Попів, але не міг прийти.

Літературно-мистецький відділ складався із двох частин. Викладач Чиказького університету, д-р канд. Юрій Томашевич, югослов'янин по національності, порівняв ос новні ідеї «Мойсея» Івана Франка з ідеями поеми тожозної назви

хорватського поета Краньчевіча і ствердив аналогічність провідних думок, що випливали із аналогічних положень оидвох поневоленних народів.

Відкриття мистецької виставки в залах школи церкви Св. Миколая, де відбувалися Студійні дні, у значній мірі спричинилося до успіху імпрези. Ще вперше в історії Чикаго українські студенти різних мистецьких ділянок влаштували виставку своїх творів, а українське громадянство привітало цей почин із захопленням.

У виставці, в якій організацію найбільше труду вложила молода майлярка Ірослава Геруляківна, були заступлені: Богдан Бошорків (графіка, ілюстрації), Богдан Геруляк (архітектура), Ірослава Геруляківна (із експонатів — олія, аквареля, гіпс), Анатоль Коломиець (15 образів), Оксана Лобачевська (олія, крейда, казеїна), Костянтин Мілопайдіс (гіпс, вугіль, туш) і Михайло Урбан (вугіль, казеїна, олівець, туш). Виставлені праці належали до найрізноманітніших на прямики, з перевагою модерних зразків. Всі автори — великі ентузіасти свого діла, а це є основою запорукою їхнього розвитку в майбутньому.

Соціо-економічний відділ охоплював три доповіді, а саме: проф. д-ра Іллі Витановича — «Соціально-економічна структура України — головні перешкоди і можливості її органічного росту», д-ра Івана Фізера, викладача університету Нотр Дам, на тему «До проблеми методології досліджу української ментальності», та Володимира К. Нагірного — «Соціальна стратифікація в колгоспі».

Перша і третя доповідь доповнювали себе взаємно, хоч підхід авторів до деяких проблем був різний. Обидва доповідачі користувалися статистичними даними, які доводилося їм нелегко видобувати й при їх допомозі намагалися дати реальний образ, замість утертої подекуди методи «голих слів». Проф. Витанович виказав колоніальність економічної політики російських більшовиків супроти України — по лінії заробітної платні, мешканевого устаткування, життєвого стандарту, можливості освіти для дітей і т. п. — поміж рядовим колгоспником і керівниками різних степенів.

Д-р Фізер вказав на факт зовнішнього впливу на формування

ментальності одиниці й людської зогрноти. Його доповідь може бути, гейби, грізним мementом, бо в большевицькому горнилі, під безперероїним вогнем пропаганди, страху й погроз, чимало елементів «притаманних українцям» може бути при туплено. На його погляд, большевики вже досягнули деяких успіхів, якщо брати під увагу певні прошарки українського суспільства в УРСР, хоч з другого боку український нарід напружує всі свої зусилля до спротиву російсько-большевицьким впливам і пляновим намаганням.

Політичний відділ, що відбувався в неділю пополудні, розпочався доповіддю д-ра Михайла Папа, асс. професора Університету Нотр Дам, про «Комуністичну Партію України», в якій доповідач провів аналізу антагонізмів і явної боротьби поміж українськими та російськими комуністами, зокрема до часу введення повної диктатури Сталіна. Т. зв. «українізація» — це вислід боротьби українських комуністів, які були також проти входу Української Радянської Соціалістичної Республіки в склад Советського Союзу. За все це і інші прояви національних почувань і спротиву Москві — вони наложили головами.

Дослідчий ассистент Університету Нотр Дам, — д-р Петро Стерчо, у своїй доповіді «За конкретний зміст Української Держави» підкреслив konieczність дискусії на тему майбутнього державного устрою суверенної України. Прелегент підкреслив, що метою боротьби Українського Визвольного Руху є не держава, як така, а збереження фізичної та духової субстанції української нації та забезпечення її всебічного розвитку, що може бути забезпечене тільки у власній державі, яка давала б безпеку і свободу громадянам.

Люди мають особисті й групові інтереси. Будучи рівними перед лицем Творця, мають вони право на свободу, тому мають підпорядковуватися тільки такій владі, яка існує і діє з їхньої волі. Це значить, що одна група не може накидати своїх інтересів другій. Щоб більшість могла рішати, але й були пошановані права меншості, прелегент висловлює оригінальну думку побудови в державі двопалатного парламенту, при чому членів одної палати вибирав би нарід безпосередньо, а членів другої палати де-

легували б релігійні, наукові, культурні, професійні і т. п. інституції. Члени другої палати повинні мати далекобійні права, щоб могли з успіхом оборонити інтересів своїх виборців. Голова держави, в якого руках повинна бути виконавча влада, повинен бути вибраний народом на означений час, що забезпечило б стабільність виконавчої влади, яка була б контрольована законодавчою владою шляхом призначення фінансів на реалізацію політики уряду.

Мір. Богдан Боцюрків, дослідний асистент Чикагського Університету, висловив останню доповідь у рамках Студійних днів на тему «Американська закордонна політика і Україна». Доповідач ствердив наявність незалежної, закордонної політики ЗДА та проаналізував американсько-російські взаємовідносини в минулому, зокрема підкреслив ті моменти, які створювали симпатії американців до Росії. Перше основне потрясіння цих симпатій наступило в часі советсько-нацистської приязні 1939-1941, щоб згодом потрапити в протилежну екстрему в рр. 1941-1945. Щодо свідомості того, що властиво тепер залишилися тільки дві світові погуги, яких інтереси зударяться, застала ЗДА провирити свою дотеперішню політику. З цим і актуалізується українська справа. Хоч Україна ввійшла до ОН на домагання Сталіна, це значний крок уперед в українських визвольних змаганнях. Американські українці чимало зробили для здобуття прихильнішого ставлення.

В рамках Студійних Днів, у суботу ввечері, відбулася зустріч студентства з громадянством, якою керував культурно-освітній референт УАГ-ва, молодий поет, Богдан Рубчак. Студентки, під кермою панни Орести Помірко та панни Віри Лозинської, приготували смачну перекуску. Вечірка пройшла в милій атмосфері.

Академічним керівником Студійних Днів був д-р М. Пап, а в їх організацію вклали чимало труду, крім Д. Пілецького, заступник голови — Андрій Мельник, скарбник — Петро Головатий, реф. зовнішніх зв'язків — Іван Лисейко, культ. осв. реф. — Богдан Рубчак та секретарки — Віра Лозинська й Ореста Помірко.

Роблячи найкоротші підсумки Студійних Днів, слід підкреслити наступні моменти:

1. С. Д. це своєрідний новум на терені ЗДА і беручи під увагу проблему формування в українському душі нашої молоді в Новому Світі, — заслуговує на поширення.

2. В С. Д. поважну участь взяла

українська молодь — уродженці в ЗДА.

3. Тема С. Д. є важливого порядку і через це заслуговує на окреме відзначення. Можна мати різний погляд на ті чи інші проблеми, але основним — є саме їх постановка і

викликання дискусій, «заставлення» ними цікавитись, їх обговорювати.

Студійні Дні в Чикаго вповні виправдали покладені на них сподівання.

Ір. Чайка

Спортовий клуб в Києві

Якщо ви є любитель спорту, ви обов'язково, проходячись під свіжою зеленню київських каштанів, зайдете оглянути стадіон київського «Динамо». Для тенісних кортів вашу увагу притягне чепурний будиночок зовсім сьомою побудований. На панелі при вході ви прочитаєте: «Клуб майстрів київського «Динамо». Зайдіть обов'язково і ви не будете розчаровані.

Там ви не побачите маленьких кімнат, повних тютюнового диму, як ви звикли очачити в усіх клубах. Тут клубу — одна зала з маленькою сценою при стіні, по середині — столи-

ки і крісла. При вході з правої сторони — пінг-понговий стіл. Тут знаходяться рівнож деякі спортові приладдя. Дещо дальше — підручна спортова бібліотека і спортові трофеї. Микимми каважнийший — криштальна чаша з маленькою фігурою футболиста зверху — гордість київського «Динамо». Це вінок футбольного чемпіонату і переможця над московським «Динамо».

Тут на спеціальних таблицях ви познайомитесь зі знімками кращих спортсменів «Динамо» і України, побачите діаграми (без того, очевидно, не могло б обійтись) діяльності і успіхів спортового об'єднання «Динамо» за останні 5 років. Якщо ви є шахіст — зможете заграти в шахи з кращими шахістами Києва, напр. з молоденькою красунею Зіною Перепаця (але, коли гратимете — не дуже вглядатися в її очі, хоч вона до вас і мило всміхатиметься. Незабудьте, що вона тому кілька тижнів вийшла чемпіонкою юних шахістів), або з Головом, але попереджую вас, що цей грає справді сильно (недавно переміг представника майстрів Російської Федеративної Республіки — Б. Шевочіна).

Якщо прийдете в суботу увечері, можливо, застанете при фортепіані якусь студентку консерваторії, окружену молодими людьми, що гратиме якусь річ — може якраз цю, що ви так любите слухати. В іншому кінці залу ви напевно побачите іншу групу, що слухатиме уважно якогось розповідача. Якщо підійдете ближче — відразу пізнаєте голову спортової ради тренерів «Динамо» — майстра спорту — Сидорка. Він приходить сюди дуже часто, щоб поділитись своїми досвідами з молодими спортсменами.

Недавно тут ввели ще нову методу розривок. Почин дала тенісова група. Їх аматорський гурток поставив якусь ревію і відтоді й інші групи почали їх наслідувати. У висліді почали приходити не тільки спортсменів, але вони почали приводити і своїх товаришів та родин. Таким чином київська молодь щораз більше зближується, пізнає себе, в неї зростає дружність, вона починає готуватись. Покищо до спортових змагань. Але незабаром вона стане готуватись до боротьби за свободу, про яку вона вигукнула на прем'єрі п'єси Корнійчука «Крила».

Б. Ч.

СТУДЕНТСЬКІ ВІСТІ

■ Керівник Відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у, Всеволод С. Мардак, відвідав з початком квітня ц. р. скандинавські національні союзи та перевів дружні розмови з членами управ цих союзів в справі ЦЕСУС-у і міжнародної студентської співпраці. До Стокгольму прибув в той же час віцепрезидент для МЗ американського союзу, що дозволило порушити спільно з шведськими представниками низку проблем.

◆ ЦЕСУС дістав запрошення від КОСЕК-у на V. Міжнародно Студентську Конференцію, яка відбудеться цього року між 4. й 14. липнем у Бірмінгемі. Передбачується участь 50 національних союзів.

● ЦЕСУС заплатив свою цього-річну членську вкладку до КОСЕК-у.

● Національний Союз Студентів ЗДА (ЮСНСА) запросив ЦЕСУС на свій V. II. Конгрес, який відбудеться між 21. й 31. серпнем в одному з університетських міст ЗДА.

■ Цьогорічний IV. Високошкільний Літній Курс Українознавства та 19. Конгрес ЦЕСУС-у відбудуться з кінцем серпня й початком вересня в Лювені (Бельгія).

◆ Комуністична італійська студентська федерація, яка фігурує як член МСС-у, самоликвідувалася. Цим самим президент МСС-у Берлінгер, який був представником цієї вже неіснуючої організації, залишився без мандату в МСС.

СТОРІНКА ЛІТЕРАТУРИ

Максим Рильський

В березні цього року Максим Рильський обходив ювілей свого шістдесятиріччя. Один з найбільших поетів сучасної України, автор численних збірок, публіцист і виховник літературної молоді.

Сьогодні існують два Максим Рильські. Але в історії української літератури залишиться тільки один. Залишиться тільки Рильський — український поет. І тільки, як такого, ми його цінімо, ми його любимо, його шануємо, захоплюємось його поезіями, розуміємо його. І тільки, як про такого, ми пишемо. Інакший для нас ніколи не існував і не існуватиме.

Максим Т. Рильський народився 19 березня 1895 р. в Києві. Свої дитячі роки провів у селі Романівці на Київщині, де він здобув початкову освіту. У 1908 р. він вступив до однієї київської гімназії. Закінчивши гімназію, М. Рильський деякий час вчиться на історично-філологічному факультеті Київського університету, а потім продовжує вчитися самостійно.

М. Рильський почав писати вірші 7-8 річним хлопцем. П'ятнадцятирічним хлопцем, в 1910 р. видає першу збірку поезій «На білих островах». Протягом своєї сорокп'ятирічної поетичної діяльності він написав понад 20 збірок віршів. Важливі з них: «Під осінніми зорями» (1918), «Синя далечина» (1922), «Тринадцята весна»

Максим Рильський

НАША ЗУСТРІЧ

Наша зустріч єдина була.
Ти пройшла — ти навіки пройшла,
І закрили твій образ сніги,
Що летять і пливуть навкруги.

Може навіть сніжинка і ти,
Що упала до нас з висоти,
Щоб серця нам навіки закувати,
А самій непомітно розтати?

Пам'ятаєш високі доми,
Що стояли, у тіні у темі?
Пам'ятаєш, як швидко ти йшла?
Наша зустріч єдина була.

(З книги «Під осінніми зорями»)

(1924), «Крізь бурю й сніг» (1925), «Голос і відгомін» (1929), «Де сходяться дороги» (1929), «Знак терезів» (1932), «Київ» (1935), «Літо» (1936), «Україна» (1938), «Збір винограду» (1940), «За рідну землю» (1941), «Світова зоря» (1942), «Світла зброя» (1942), «Велика година» (1943), «Неопалима купина» (1944), «Мости» (1948), «Братерство» (1950), поеми — «Чумаки», «Марина» та інші.

М. Рильський — одинокий оцілений письменник з п'ятирічного грона ордену неоклясиків — Зеров, Филипович, Могилянський, Драй-Хмара.

Про М. Рильського Н. Николішин писав: «Значення поезії М. Рильського є в ствердженні віри в молоді українську націю та її ядро й резервуар нових сил — селянство. Співець одстоюного, статичного, традицій, природи, старовини, вогор стрімголовних змін — Рильський увійшов у честь, аж коли стали ставити до «стенки» колишніх божиків революції... Аж цю хвилину вибрав він за відповідну для себе, щоб скласти... «Пісню про Сталіна», цей другий гімн советів. В цей час він одрішився вже й від усіх решток націоналізму...»

Останньо, М. Рильський був найбільше критикований за свої націоналістичні ухили на пленумі СРПУ, який в Києві. Тоді головним його прокурором відбувся з початком серпня 1951 р. в ром і обвинувачувачем виступив Ю. Смолич, який безжалісно розправлявся з «буржуазно-націоналістичними помилками і другими ідейними зривами (!!!) в літературній творчості старшого покоління», між яке попав Сосяра, Яновський, Рильський... Але на цьому з'їзді Рильський не з'явився, він — нечувана річ в СССР!). «Літературка» явля, але й боронився (боронитись ний загаль, — писала московська «Лит. Газета» від 4. 8. 51 р. — очікував від одного з визначніших поетів Радянської України, М. Рильського, розгорнутого самокритичного виступу. Не мало здивував М. Рильський учасників пленуму своєю полемікою з критиками, які вимагають від сучасних творців політичної ясності формулювання й образів...»

Максим Рильський

БІЖАТЬ ОТАРИ

Біжать отари, коні ржуть, реве
Тяжкий бугай на буйнім пасовищі, —
І чорні птахи промайнули вищі,
І чорна тінь поймає все живе.

Як весело співуча буря рве
І розкидає злякане огнище,
Як дощ січе, як п'яний вітер свище,
Яким потоком далечинь пливе!

Радій же, земле! Пий напої грізні,
Приймай цілунок як удар меча,
Впадн в обійми радості залізні!

Вже виглядає з-за твого плеча
Нове життя, і голос солов'їний
Крізь гірім і грюкит котиться і лине.

(З книги «Гомін і відгомін»)

Після цієї останньої генеральної «бробки», перед Рильським ясно поставлено гамлетівське «або-або». І він був примушений вибирати... Сьогодні М. Рильського залишили в спокою.

М. Рильський є автором багатьох перекладів на українську мову з творчості слов'янських народів та творів світових класиків. Найбільш здатий перекладний його твір — це «Божественна комедія» Леонардо да Вінчі, над чим він і до сьогодні працює разом з П. Карманським.

М. Рильський, як доктор філологічних наук, веде велику науково-дослідну роботу. Він дійсний член Академії Наук України, директор Інституту мистецтва, фольклору і етнології, автор і редактор ряду наукових праць.

За свої «ухили» і «ідеологічні помилки» не раз доводилось терпіти Максиму Тадейовичу. Але окупації не рішивсь його знищити. Зате при кожній нагоді, на всіх з'їздах і пленумах СРПУ йому рік-річно пригадувались «старі гріхи». І це пригадування визнає тепер творчий шлях поета, визначає ступінь його радянського патріотизму і відданості партії.

Дорогий Максиме Тадейовичу, прийміть від української молоді найщиріші побажання з нагоди Вашого шістдесятиріччя. Ми віримо, що для неї Ви створите ще не один твір, який озброюватиме її і додаватиме віри в похід в тернисте майбутнє.

Вітаємо наших ювіліатів!

О. Довженко

Олександр Довженкові — шістьдесят років. Для нас молодих це виглядає багато. Для нього — це кінчається тільки його молодість.

Бурхливі 20-30-ті роки проходять в уяві Довженка, як солодкий сон як спомин, який ніколи більше не повернеться — нові обрії, нові ідеї, змога працювати і віддатись улюбленому кіномистецтву.

З-під його керівництва виходять знамениті, незрівняні українські фільми: «Звенигора» (1925), «Валя — реформатор» (1925), «Земля» (1930), «Арсенал» (1929), «Іван» (1932), «Ягідка кохання», «Сумка дикпур'єра», «Аероград» (1935), «Щорс» (1936), «Життя в квітах», «Битва за нашу советську Україну» (1942).

В псевоезних роках не чути про фільми О. Довженка. Майже всі його фільми опинились на індексі. А про деякі взагалі заборонено говорити. У своїй фільми О. Довженко пропихав романтику боротьби українського народу, виводив чудові фрагменти української природи, багатство української землі. Оглядаючи фільми О. Довженка забувалось, що його герої розходяться з національними змаганнями, глядач бачив і відчував, що вони українці, і тільки такими їх сприймав.

Після перших блискучих успіхів, Довженка висилають з України, бо він ставав небезпечним для окупаційної влади. В Росії йому вдається поставити «Аероград», але й тут російські великодержавні шовіністи бачать «націоналізм», бо в ньому виводилось типа усурійського українця. Довженко кається, він хоче творити, для нього мистецтво — це ціле його життя, він творить «Щорса» де також вводять українські національні моменти. Герой фільму Боженко кілька разів переробляється на вимогу цензури. Найбільш маркантний епізод — це смерть Боженка.

«Кругом хліби, простори, а на горизонті горить село. Громихають гармати. Припіднявся на ножах Боженко, глянув кругом: — Прощай, Росія (Росія — додано опісля) і Україна... Прощайте... Великодушно простіть, що помираю не на полі бою, а на плечах у хлопців.

... Хлопці несли його осторожно, як дорогоцінний скарб... Рука Боженка спочила на голові найближчого бійця...»

На прохання Боженка, над його могилою співають «Заповіт» Шевченка. Кругом соняшники і соняшники і блакить українського неба. Глядач забуває, що Боженко — большевик, кожний відчуває, що він українець, а

«Заповіт» Шевченка вносить такі сильні почування серед глядачів, що большевики наказали Довженкові вирізати цілі довгі сцени, чим фільм втрапив всю свою вартість.

Довженко старається хоч пригадати, як не показати сучасній українській молоді, що колись такі фільми були. В січневому числі «Дніпра», він пише спомин про сценарій, якого він був автором. «Земля», в чому він виявляє свій блискучий талант. У вступній замітці він пише:

«Сценарія «Земля» фактично вже нема. Він зник у полум'ї Великої вітчизняної війни разом з усім архівом автора. Немає вже й фільму. Народжений напередодні звукової кіно, він мав щасливий, але не довгий вік...»

Незнає О. Довженко, що такі його знамениті фільми, як «Земля», «Звенигора», «Арсенал» і інші зберігаються в Паризькому музею кіно і їх пераз мають змогу подивляти чужинці знавці і аматори кінового мистецтва.

У своїх фільмах О. Довженко виступав не тільки як режисер, але й як актор, оператор, оформлювач павільйонів. А поза кіном — він знаменитий літератор, маяр і графік.

П. Бездик

Максим Рильський

СНІГ ПАДАВ...

Сніг падав безшелесно й рівно,
Туманно танули вогні,
І дальній дзвін стаяв так дивно
В незрозумілій тишині.

Ми вдвох йшли й не говорили,
Ти йся засніжена була.
Сніжинки грали і зорили
Над смутком тихого чола.

І люди млісто пропливали,
Щезали й гасли, як у сні, —
І ми йшли й мети не знали
В вечірній ніжній тишині.

Так ми — як десь розквітне

молодий, —

Підем зі смертю в шахи погуляти,
Ступаючи по стежці кам'яній.

* *

Тополі навкруги здіймаються як вежі,
І гайвороння з них обтіпає росу...
Чи ж не стомлюся я? Чи вірно

донесу

Це щастя юних днів — востаннє

може, юних, —

Цю пісню радості в занато тонких
струнах?

Максим Рильський

* *

Вибивалась бідна волосинка,
Біла хустка плакала в імлі, —
І здавалось: розтає сніжинка,
Умире сніжинка на землі.

О, мужній вітре, вчителю єдиний!
Достиглий овоч струшуючи з віт,
Ти вчиш любити все, що переміжне
І що незмінне, як незмінний світ.

М. Рильський в Уфі

З вибухом советсько - німецької війни в 1941 р. всі українські письменники, вчені, мистці і т. д. були насильно депортовані большевиками. Більша частина з них опинилась в Уфі (Башкірія). З-поміж депортованих вдалось втекти і дістатись в Україну проф. В. Петрову - Домонтовичеві, членові Академії Наук України, який опублікував свої спомини в «Краківських Вістях», в серпні 1942 р. В своїх споминах «На заслання в Уфі» він пише про М. Рильського:

«Що сказати про Максима Рильського! Уже сивина торкнулась його чола, але богемні звички залишились звичками. Уже він став «маститим» і, певне, цього року буде «лауреатом» але, як і завжди, він носить руде, випадково придбане в крамниці готових олягів, пальто і кімната, в якій він мешкає в Уфі, робить враження безладності. Купа картоплі зсипана на підлозі під ліжком. Зім'ята ковдра, зім'ята подушка на ліжку. Стіл, на якому лежить усе: вилки, тарілка з рештками їжі і нескінчений рукопис. Вогкі плісняві плями на стінах кутка кімнати.

Рильський ніколи не мав і найменшого нахилу до політики. Він їздив до своєї Романівки, ловив рибу, писав рибальські послання до друзів і ніколи не писав в'їдливих політичних памфлетів. І все таки 8 місяців перебування в Лукінівській в'язниці визначили для нього міру його політичного перевищення.

30-ті роки не минули для нього без сліду. І він зламаний. І він засвоїв манеру розмови, що повинна здатись щирою і нею не бути, звичку звязувати слова і розташовувати наперед свої думки, пам'ятаючи, що несказані слова і невисловлені думки найдосконаліші й найбездоганніші. Він перестав писати рибальські послання. Зміни в тематиці його поезії визначились тепер для поета переважно змінами в складі членів політбюро. Творчість, яка поетично ні до чого не зобов'язує автора і свідчить тільки про його вміння володіти віршом...»

В 22-гу річницю смерті М. Хвильового

II-га частина «Вальдшнепів»

«Доводжу до відома своїх літературних однодумців, що кінець свого роману «Вальдшнепи» я знищив», — писав Микола Хвильовий у лютому 1928 р. з-за кордону. Зібив він це на ультимативну вимогу партії і уряду.

Поки офіційна преса поширювала покаяний лист Хвильового, викрадений із друкарні примірник ч. 6 «Валпів» з другою частиною «Вальдшнепів» ходив таємно по руках. Ця друга частина була мистецьки соковитіша, ідейно ще гостріша, ніж перша. Любовний трикутник Ганна - Карамазов - Аглая горів символічним полум'ям трагічного змагу трьох сил: сірої всепожираючої імперської олігархії, опозиційного українського комунізму і ростучих незламно-молодих сил Українського Відродження.

«Тут кінчається мистецтво і дихає доля й земля», казав один поет. Це колюче дихання долі й історичного ґрунту чуєте ви на своїх шоках, читачу навіть другорядні описові сцени другої частини.

У другій частині Аглая далі розгортає свій наступ. Трикутник вона хоче зліквідувати і перетворити його на лінію двох «ворожих фронтів». Вона воює за комуніста Карамазова, відриваючи його від сірої партійки Ганни, що мислить тільки черговою передовицею «Правди». Роздвоєного між партійною догмою і живим життям, між Москвою і Україною, між Ганною і Аглаєю, українського комуніста-опозиціонера Карамазова Аглая хоче вирвати з безвихідного тупика і поставити його на службу Українському Відродженню. Вона дає гучних ляпасів великодержавному шовіністові, москвоському професорові марксизму Євгенові Валентиновичу, викриваючи його реакційну гнилу імперіалістичну ідеологію, опірену марксизмом.

«Знаєш, — каже вона до нього, — коли я говорю з тобою (і взагалі з людьми подібними до тебе), тоді я не тільки переконуюсь, що ви цілком пропащий народ, але й більш того: мій світогляд все більше загострюється й викристалізовується».

Вона говорить про переродження російського комунізму в російський фашизм «єдиної неділюмої», про те, що партія перетворилася на зборище паразитів, що присмоктались до державницького пирога і «яким у житті при інших умовах зовсім не було б місця... В партії залишилися (я не говорю про верхівку — до неї спеціальний підхід)... тільки кар'єристи ревізівського масштабу, самоварники й аршинники, тупоголові міщани канареечного гатунку, некрасиві жінки і т. ін.»

«Ти, Женю, краще розкажи нам, як ти будеш соціалізм в одній країні?.. Ну, скажімо, так: хіба від твого матеріалізму не залишилися тільки річки та ніжки?... Хіба ви не кастрували життя «пошилим» обоженням Арістотеля, чи то пак «кремлівського мрійника»?.. Але я, Євгенію Валентиновичу, боюсь цих поглядів, бо не хочу розлучитися з партією. Так? І потім — навіщо мені ця критика, коли вона може порушити єдність моєї калузької вітчизни? Так? Краще я вже буду виконувати туманопускача і творця «безвремення», щоб потім передати своєму рідному фашизмові... «єдиную неділюму»? Так? О, ти, безперечно, знаєш, де раки зимують. Ти прекрасно розумієш, що й сам він доживає останні дні. Але ти добре засвоїв і те, що четвертий інтернаціонал сьогодні неможливий, і що взагалі становище безвихідне. Десь позахалляю ти, може, і зітхаєш важко, мовляв, з диктатури пролетаріату та з світової революції нічого не вийшло, але в той же час ти не можеш не втішати себе й тим, що Расея збунтувала увесь світ і... значить, по суті нічого не трапилось. Отже, треба лише знайти «собої мужність довести до її логічного кінця і тільки! Правда?»

Євгеній Валентинович безсилий перед залізною логікою Аглаї, а вона далі остаточно зриває маску з цього фашизованого комуніста - імперіаліста

«Та це ж той самий руський інтелігент-інтернаціоналіст, який з охотою говорить про самовизначення націй... тільки не тих, що входять в Радянський Союз, який всюди бачить Петлюрівщину... і не помічає своєї устряловщини, який і досі думає, що українська культура існує, як австрійська нтрига, який, показуючи Європі досягнення руського генія, виводить на арену й інші народи Союзу... як цікавий «Зоо» ображених руським царством мавп. Словом, це саме той інтернаціоналіст, який під своїм космопо-

Гельо! Гельо! Всім! Всім! Всім! Говорит радіостанція «Смолооскип»... приносимо до відома, що Отап Черешня воскрес!...

ПЕРО МЕНІ ЗЕМЛЕЮ

(Фейлетон)

Трапилось — помер я.

Зовсім неочікувано, нескладно й непомітно. Без зайвих зідань і без жалости, без сліз своїх і чужих, без шкоди будь-кому й без заповіту. Все життя прозою займався — помер теж прозаїчно.

Ось-так — згас.

І найменшим словом не обдарили на далеку дорогу. Некрологів не писали, спліток не виховували, поминків не справляли й навіть «Пам'ять йому вічна» не було кому заспівати.

Або — відколи люди звикли помирати — таке воно важливе, чиясь смерть? Тільки більш місця друзям буде! В житті наприкрилося — справа своя, особиста, нікому не цікава. Та, бо й кожному таке трапиться може, самі знаєте.

Сказано: помер я. Було це одного дня, схожого на всі інші. Ще вчора турбувався про сьогоднішній, а зараз — відпочиваю. І не жалко за нічим, і завидувати живим немає в чому. Лежу собі горілиць, на сонці вигріваюсь, немов на курорті...

А почуття в мене? — Прекрасне! Кругом тиша, вітер із лану квіткани

пахощі несе, навіть серце в грудях збільшило ходу. Тільки час-до-часу повернувшись, кістки випростаю, комаря, що над вухом брентить, прожену. Лежав би ось-так мабуть у вічність, кажу вам.

Аж... прийшло їх двох. Сполошили. Сонце й землю розбудили.

Ні чебрецю, ні бузини не принесли, за мною шукали. Між іншими розпізнали, насили на ноги звели:

— Остате, чуєш?

— Чого ж вам? — питаю.

— Тебе... — смикають за руки.

— Навіщо? — знову я.

— Сповідити пруйшли, що фейлетон пора писати! Досить лінуватись, мертвим прикидатись!

— Хіба ж? — я їм у відповідь, а крадькома зиркаю — хлопці обидва здорові, не то мертвого, але й живо-го налякали б.

За мораллю фейлетону питаєте? — Немає, або майже. Одне тільки вам скажу: не земля пером, а перо землею мені стало!

Остат Черешня

літизмом ховає звичайнісенький собі зоологічний націоналізм».

Аглая вважає, що історія не потерпить такої чорної реакції і руху назад. Місія молодого України — знищити цю реакцію.

Справа в тому каже вона, що український націоналізм не дає і не дасть спокою своєму російському «мракобесію», справа в тому, що, як ти не кажи, а в його особі виходить на історичну арену молодий прогресивний фактор... «Аглая блиснула білками своїх очей і зупинилась. Карамазов відчув, як йому прискорено забилося серце: щось без кінця привабливе він побачив у її погляді, і йому здалось, що він стоїть на краю таємного бездонного провалля».

Роздвоєний, хитається український комуніст між двох сил. З одного боку — його дружина Ганна, партія та ідея інтернаціонального комунізму «за гірної комуні», що перетворюється на очак у машкару чужого неприродного зоологічного тоталітаризму, а з другого боку — прекрасна, молода, сильна, як леопард, дівчина Аглая, сміливий і розумний бард українського прогресивного відродження. Нехай і так, нехай Аглая має рацію, що «Маркс — чужорідне тіло для України. Але хто сказав, що Маркс вічний і єдиний прапор прогресу? Сьогодні він веде вже, до найбільшої реакції, а спадкоємцем великих визвольних ідей 1917 року, за які він, Карамазов, проливав кров, є тільки молоде відродження його народу. Від вогню жовтневої революції сьогодні остався тільки прекрасний димок».

ОДЕСА

Попід давнім знайомим причалом,
Попід самі східці Рішельє
Чорноморським, гарячим шквалом
Розігналося серце мое.

Там в далеких, південних плесі
Залишилась муза моя —
В кароокій, чорнявій Одесі
Згубив своє серце я.

В далечині ми колись як делеки
Вилітали кудись навамання,
Ми любили рейди далекі,
Елегантне матроське вбрання...

Сине небо, чи піняві хмари,
Легкий бриз, чи розбурханий шквал —
Пам'ятали Одеські бульвари
І старий, неодмінний причал.

Я люблю чорноморське плесо
І в красуню закоханий я.
Кароока моя Одесо,
Незабуття кохана моя!

В. Різдявський

Такі думки Аглаї ширяють у широкому українському степу, і їх слухає захоплено Карамазов із товариством, сидючи над степовим озірцем. Показуючи їм на далекий, таємничий у небі, димок, Аглая каже:

«Який прекрасний димок. Нюхайте ж, друзі мої, і переконайтеся, нарешті, що нічого вічного нема, і що все в свій час мусить зникнути в безвість, як і цей прекрасний димок. Це, здається, в календарі написало. Але не завжди до календарної мудрости треба підходити з погордою. Отже, не ловіть руками того диму, що тікає від вас і що його не можна зловити. Треба розкладати пове багаття, бо тільки біля нього можна погрітись».

Друга частина роману кінчається на тому, що Карамазов внутрішньо пориває з Ганною, з партією, з своїм домом, у якому безсловесно покірною служниця Одарка довершує картину соціального безглуздя, несправедливості та порожнечі. Серед ночі він опинюється в збрикосовому саду під вікном Аглаї і дивиться крізь п'янючий туман своєї любові на чарівну молододу постать Аглаї в кімнаті, дівчини, що своєю досконалістю підноситься в його уяві до олімпійських богів.

«Він бачить її впевнені рухи, і йому здається, що перед ним стоїть не Аглая, а якась збірна людина, що виникає й викристалізовується на переломі двох епох». «Аглая мабуть не випадкова постать на його життєвому шляху, він, мабуть, не випадково закохався в неї, вона вже давно підстергла його, і тільки прийшла до нього вчасно». Саме тепер вона й мусіла прийти. Немає жодного сумніву, що для Карамазова, цебо для Хвильового, Аглая — символ, Аглая — тип нової сильної людини, що виведе Україну з глухого закутку.

Який же зміст дальших розділів роману, і скільки їх було, тих розділів? Про це по-різному розповідають легенди, що овіяли роман «Вальдшнепи». Здається, найближче до істини стоїть переказ, що в роман Карамазова вплутується держава і її політичні органи. Карамазов стріляється, Аглая ж гине в застінку, як справжній герой. Бо вона з тих людей, про яких мріяв усе життя Хвильовий, про яких писав він у «Санаторійній зоні», маючи хворих людей і хвору епоху:

«Я бачу перед собою нових невідомих людей — сильних, як леопард, прозорних як ЧК, і вільних, як воля».

Їх породила жорстока дійсність, вони вирости біля ячейок партії, тирації яких поклали край і почати нову епоху в історії, покликано життя «тисячі Аглай у спідницях і штанах».

Д. Шуменко

Максим Рильський

КРАСА І ДУМКА

Краса і думка, дві сестри-близнята,
Давно на морі людському пливли.
Як наші предки вчилися ставати
На дві ноги, — вони, немов орли,
Вели змагання шире і завзяте,
Щоб вирвати нас із вікової мли, —
І Рим залізний потрясли плебей
Вогнем завзятого й молотом ідей.
По-простому: в минулім є терни,
Але є також і віпки тернові,
Царі у зброї зради і війни
І бунтарі зі зброєю любові.
Хай же згадають дочки та сини,
Що їм будують підмурівок новий
Не тільки з юних поривів ясних,
Але і з давніх мислей золотих.

Умій дивитися, людино, на людей!
Це ж не ляльки тобі і навіть не рослини!
Учися вірити, креси з німих грудей
Найкращі блискавки! Нехай крило орлине
На всесвіт шириться, кружляє і гуде!
Хай ноги стомлені ідуть на верховини!
Хай світ освітлюється похилим і сліпим!
Хай тиша степова лунає наче грім!

Красу описують, жіночу поготів, —
Шкода і думати! На що вже романісти,
Старі Тургенєви, не жалуючи слів,
Малюють і ходу, і коси променисті,
І ніжки точені, і соболинні брів
Хвилясті лінії, очей свічки паристі, —
А марно трудяться, як марно власну тінь
Хотів би перегнати нетерпеливий кінь.

Краса не в лініях, не в тонах, не в поставі:
Це повів, риска це, це промінь здалеки,
Що раптом промайне і спалахне в уяві, —
Нераз освітлювши події та віки, —
О! Це не стан гнучкий, не коси кучеряві, —
Це жест покірної чи гордої руки,
Це те, що сниться нам розбуджуючи з сну,
Що радість нам дає і разом тугу млюснуть!

Краса! Збагнуть її — це сонце погасить!
Схилимо ж голови, стулим уста суворо,
І наймудріший там хай никне і мовчить,
Де подив, як огонь розкрилюється вгору,
Де крізь метелицю одна-єдина мить
Горить розкритому, засліпленому зору,
Де ранить блискавка серця своїм мечем,
Де слюзи радості мішаються з плачем!

Олександр Довженко в Башкірії

Уривок зі спомину)

Найбільш яскравою постаттю в Уфі був, безумовно, Олександр Довженко, худорлявий і невисокий на зріст, з сивим уже волоссям якийсь нервово рухливий. Його обличчя до деякої міри нагадує обличчя Робесп'єра, таке ж округло поширене у висках, з очима скошеними як у kota. Людина з величезним творчим темпераментом і граціозним папосом. Якобинець, народний трибун, депутат нездійсненого конвенту, ватажок верхівських уяв'лях і лівих хвилях, членів хвилях репрезентант Гори, яка не існувала, з уявою, схвилюваною образами війни й революції, з свідомістю палкою й трагічною, майстер великих епічних полотен.

Олександра Довженка знають як кіно-режисера, творця й майстра фільмів. На другій міжнародній виставці кіноматографії 1934 р. в Венеції він здобув загальне визнання в Європі. Однак до кіна він спочатку прийшов не як кіно-режисер, а як літератор, автор сценаріїв. Свою роботу в часописах він почав, як мала, а потім і зростаючу частину життя — разом з тим мистець в оповіданні.

«КРИЛА»

Обговорюємо «Крила» Корнійчука

«Про висловлювання героїв «Крил» багато говоримуть, дискутувати муть, сперечатимуться...»

Микола Бажан

Моя думка про «Крила» цілком розходиться зі статтею Ю. Шереха («Нова дні», ч. 62. 1955 р.). Мені здається, що поминаючи це, що «Крила» були написані на замовлення (бо інакше тяжко собі уявити в Советському Союзі), вони мають, або радше відіграють якусь досить значну роль для нас, або точніше для тієї частини нас, що живуть там, в Україні. Якщо ця річ написана на замовлення партії лише як відбиток внутрішньої зміни влади, то все ж таки вона принесе своїм змістом далеко більші наслідки як сподівалася з того мати влада. Але мені здається, що найголовніша мета цієї речі це — зробити чистку, це повторення 1920-их років українізації в дуже хитрий спосіб.

Глядач скорше виявить своє «я», коли він буде дивитися на сценічну дію. Він не тільки бачитиме, але й відчуває, як він повнісно себе, за яким вперто хтось з-заду слідує. А якщо не так, то все ж таки ця річ принесе в психологічну систему підсоветської молоді людини інший погляд на те, що

Він радо розповідає зміст сценарія задуманого фільму. В усному оповіданні він карбує образи, ситуації й сцени з такою ж зоровою експресією, яка є властива для Мікель-Анджеля.

Жанр Довженка — монументальна епопея. В його творчості є щось надіндивідуальне. Це народ, який прагне себе висловити. Це творчість, що прагне бути такою, якою була творчість Данте або Мікель-Анджеля. А проте на всіх його кінокартинах і кіно-сценаріях лежить відбиток певної недозрілості, задуму, що залишився нездійсненим, якоїсь штучної внутрішньої сплиненості, якоїсь німоти.

У Довженка є м'яса. Між геніальним майстром — архітектором і нездарою йде змагання, кому доручено буде будівництво моста. Нездара перемагає. Майстер вбиває його. Коли на суді запитали майстра, навіщо він це зробив, адже ж він буде засуджений на смерть, він відповідає, що це зробив тому, щоб бодай тут на суді в своєму прикінцевому слові перед смертю мати змогу сказати те, що думав...

Свідомість неможливості висловити себе докіля, німота, яка лягла на душу, як тягар, трагічна невиявленість духа стали життєвою долею українських мистців і письменників. Тріюмфували нездари, витискали злібних. Нездари будували мости. Запобіжували сторінки журналів. Друкували поеми, романи, драми. Фільмували кіно-картини...

Проф. В. Петрів

(«Крак. Вісті», серпень 1942 р.)

твориться навкруги. Точніше — збудження зародку думки, що де-не-де жити може існувати якась свобода думки, що це не є неможливою річ, що це є таке саме, як і нагода заперечення свободи. Це все разом для нас є дуже важливе, бо з існуванням такої ситуації легше може пробратися в душу підсоветської молоді людини, нашої української, поняття самоокреслення.

Виходячи з таких засад, мені не подобаються погляди Ю. Шереха, які викликані просто асоціацією незаступи до Корнійчука, як особи. Він забуває одне, — що цю річ писав не Корнійчук, як особа — але партія і лише де-не-де всупереч зрушенням, чи радше захитанням основ партії вдерлася туди душа Корнійчука, може навіть мимоволі, поза власною свідомістю його ж самого.

О. Ш.
(Нью Йорк)

Іван Ле (Мойсі)

Іван Леонітович Ле (Мойсі) народився 1895 р. на Криворіжчині. В дитинстві він зазнав багато поневірань. Першу світову війну й революцію провів в окопах, як вояк. В часах советської влади він працює в робфаках, а пізніше на високих школах і стає інженером. В двадцятих роках його висилають по «командіровці» в Узбекистан. З початком тридцятих років він знову повертається в Україну.

Писати і друкуватися І. Ле почав ще перед революцією, будучи шахтарем на Криворіжці. Перші його кореспонденції — нариси були надруковані в газеті «Придніпров'я», яка видавалася в Черкасах.

На пленумі СРПУ в 1951 р., при критиці творів на історичні теми, найбільше поналяло саме йому. В романі «Наливайко» «критики» знаходили все — і «буржуазний націоналізм», і брак впливів старшого брата і безпринципність... Але І. Ле не здався.

Один з найбільших і чи не найкращих творів Івана Ле — це «Роман міжгір'я» (1928). До сьогодні його перевидано вже 15 разів українською мовою. На вимогу партії І. Ле кожне видання мислів переробляти. Про це він пише ясно і недвозначно в передмові до видання з 1953 р. Наведемо кілька цитат: «... в кожне видання авторі доводилося вносити поправки — вимога часу їх було, може, й досить, щоб задовольнити побіжну критику, але щоб задовольнити великі вимоги бурхливого зросту культури ... тих побіжних виправлень було не досить... Ни вимогу критики та й самого життя (?...) автор останнім часом кардинально переробив цілі ситуації в сюжеті книги... змінив ідейне звучання окремих образів... все це разом диктувалося потребами ідейного збагачення твору... Реалістичний показ усього цього... вимагав ідейного озброєння автором марксистсько-ленінським розумінням історичного процесу».

Крім «Роману міжгір'я», до більших творів І. Ле належать: «Наливайко» (перший роман з семитомної серії «Україна», над якою він працює і тепер), «Історія радості» (1934-38), оповідання — «Змичка», «Новоявлена», «Танець живота», «Ритми шахтюрки», «На межі», «Розбійник», «Безпорядки» (1925-1927), «Мої листи», «Половинчик», «Коли розлучаються двоє», повість — «Юхим Кудря» (1925), «Камінний мірошник» (1927), збірка «Право молодості», багато новель та інше.

НА МІЖНАРОДНЬОМУ КОНГРЕСІ СТУДЕНТІВ-АРХІТЕКТІВ

Від кількох тижнів бригади спеціалістів працювали і кваліфіковано бігали по довгих і крутих коридорах Школи Мистецтва при вул. Бонапарт. Групи майстрів під керівництвом самого директора — заподаливо прикрашували шкільні майстерні і старались надати їм святкового вигляду. Не так то вже легко усунути знаки багатого студентського «еспрі» чи то у формі багатокольорових мазків по різній формі колоннах, чи то у формі (треба було радше сказати у формах) модельового гіпсу, що то так легко чіпляється стін.

Директор намагається надати Школі якнайкращого вигляду. Тут же буде де-який «еспрі» чи то у формі багатокольорових мазків по різній формі колоннах, чи то у формі (треба було радше сказати у формах) модельового гіпсу, що то так легко чіпляється стін.

На чоловий фасаді лагідно повізують прапори учасників. Електротехніки ще в останній хвилині випробовують свої влаштування: кабінки паралельних перекладів (офіційні мови французька, англійська і єспанська), проводи до слухавок і слухавки. Перед очима стає вся «помпа» з Пале-де-Шайо, коли там кілька років тому відбувалась одна з сесій Об'єднаних Націй. Але суть інша й інше наставлення учасників до проблем спільних засідань: там кожний приїжджав, бо так велить сучасна модерна дипломатія, тут — мати бути молодечий запал і динаміка, молодечий вогонь і воля формувати світ по своїй влодобі, ще не підточена наснага до лету на вершини, до зближення з ідеальним.

Ідея спільно вирішувати в студентському світі складні проблеми сучасного будівництва і нахилення його до вимог модерного часу — не є стара. Вона виринула тому два роки на одній конференції студентів-архітектів в Лондоні. Конференція винесла рішення про те, що молоді архітекти будуть регулярно зустрічатись для конфронтації їхніх методів навчання і ідей. Минулого року конгрес відбувся в Римі.

Після візиту Версаю, Шартр і Ле Гавр асамблея молодих творців нового і модерного світу поділилась на групи, завданням яких було простудіювати проблему будівництва в різних аспектах і рівночасно розглянути інші ділянки, з якими вона є тісно пов'язана: мешкання, циркуляція, праця, розвага. Очевидно, що неможливо було працювати безперестанку; та ж молоді люди мусили зазнайомитись із звичаями студентів паризької Школи «де-Бо-з-Ар». А звичай ці багаті, як

тільки може бути багатою молода фантазія.

Проте важко опрацювати прецизний план, який переводиться б в життя в кожній країні. Кожний нарід має свої питоменності в розв'язці проблеми будівництва. Зрештою влодобання кожного народу, що пов'язані з його ментальністю і традицією заставляють архітекта не уніформувати, а розпрацьовувати питомий стиль для даного народу. Тому цікавими видаються проекти декількох «сміливців», що представляли зрязки «їхнього» будівництва.

Один англієць представляє Англію у формі листка дерева, в корінці якого знаходиться Лондон. Довкола листка, на берегах океану, студент пропонує побудувати пояс-міст і ополучити їх сіткою автострад. Центр лишається для рільництва, плоди якого транспортувались б в напрямку прибережних міст, а звідти по цілій Імперії. Його співтовариш — Джонс — так уявляє ідеальне модерне місто: зможеться оновити місто — місто оновить 20 мільйонів мешканців; мешканцям б'ють ділитимуться на три частини, з яких одна буде призначена для комерсу, друга — для індустрії і третя — для розваги. В блоці житиме 25 тисяч мешканців.

Залишалося весело усміхатись і хтось за уважує, що першим заходом ради та кс блоку було б видати розпорядок про те, що всякі людські непорозуміння будуть полагоджуватись на спортовій площі.

Французи є позні гумору. Над групою схем різних проектів молоді студенти додали напис: «Місто кінчається перед полями!» Воно з ними не пактує і не намагається їх завоювати. На думку французів модерне місто має затримати типово міський характер.

Югославські молоді будівники вважають, що треба бути вірним народній традиції, бо вона є живою. Маленьке містечко може також бути важливим осередком під оглядом культурним. Сучасні архітекти вважають, що місто гідне назви модерного міста можна побудувати, лише починаючи від сто тисяч населення.

Італієць бачить будівництво по через призму Вічного Міста. Рим починає сходити з вершків «сімох горбків» і набирати простору. Чи треба залишити старі палати і пам'ятники — свідки минулини — і зробити з міста музей порожнечі? Серджо Ленчі вважає, що не треба. Життя повинно проходити поміж руїнами-свідками минулого.

В Советському Союзі все йде по

графіку. І советська група молодих архітектів не має чого позичати у своїх західних колег. Навпаки, нехай «бюрократичний» захід приглянеться, як у них все йде гладко. Тільки спогляньте на ці артистично виконані знімки адміністративних будинків, кінових влаштувань на відкритому воздусі, чудових пам'яток з ще більш чудовими клямками. У висліді товариш усаков подає біланс советського будівництва і реконструкції: дев'ять тисяч квадратних метрів забудованої площі. Вдохлаха, він не помітив, що мова йде про житлові будівлі і вигоди в них замешкання, а не про стаханівську забудову площі. Але він же мусів щось говорити. Учасники Конгресу добре здавали собі справу з цього.

Валентин С.

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує колеги

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp

3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

Гроші на передплату просимо слати тільки на адресу наших представників, або безпосередньо на Адресу Адміністрації «Смолоскипу» міжнародними купонами.

Представництва «Смолоскипу»:

ЗДА:

Les Wyshnewy

638 E. 14-th. St., New York 9, N. Y.

Гроші просимо слати не чеками, а готівкою.

Велика Британія:

S. W. Shewchuk, 78 Kensington Rd.

London W. 11.

Канада:

A. Kryworuchko

133 Balmoral Ave No Hamilton^e Ont.

Німеччина:

Jaroslaw Kaczmar

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne

Edition speciale de la

«Parole Ukrainienne»

3, rue Sabot, Paris 6^e

Сучасна французька молодь

«Як продовжував би я життя, коли б не бачив майбутнього? Сьяткувати майбутнє, а не минуле, знайти міт майбутнього — ось, що є важливе» — важко сказати чи більша частина французької молоді признає ці слова Ніцше за глибокі й правдиві — пише Жан Сараль, Ректор Паризького Університету.

Не будемо цілковито потверджувати й не зможемо сказати, скільки французької молоді так думає, однак з певністю можемо сказати, що її еліта так думає і в тому напрямку, шукаючи доріг, старається будувати політику французької молоді.

Майже вся французька молодь є згрупована в молодечих товариствах спортивного, ідеологічно - політичного характеру чи станових об'єднаннях. Нема або майже нема випадків, щоб молоді люди залишались поза рамками всякого зацікавлення. Але частим явищем є це те, що у французької молоді відчувається брак якогось пляну, відсутність глибокого зацікавлення своєю проблематикою, брак такого питомого молодим людям відривання цілої істоти при дискусіях тої чи іншої справи. Слідкуючи за дискусією в цій справі на сторінках преси можна сказати, що подібна ситуація є в цілому світі, що молодь передчасно починає «старітись».

В дослідях над причинами такого стану думка таких французьких знавців цієї справи як вже згадуваний Ректор Паризького Університету, Жорж Фрідман, Жан-Франсуа Брісон, Анрі Льошамбон, Люї Арман і ін. — є поділена. Одні є думки, що головною причиною є останній катаклізм — світова війна, інші — що розвиток науки і техніки пішов такими швидкими кроками вперед що людина починає розгублюватись перед можливими наслідками технічних здобутків.

Не помилилось набагато, коли скажемо, що така інтерпретація цієї проблеми є помилкова. Ось уривок листа молоді студентки: «Від часу звільнення Франції, всі наші ілюзії були брутально знищені, наш розгін зламаний, надії розчаровані. Тому тепер ми відмовляємо все, не віримо більше в ніщо. Мої політичні переконання? Я їх не маю. Тому, що вони до нічого не служать. Коли б я їх і мала, їх ніхто не захотів би слухати, навіть ці, до яких я забажала б прилучитися». («Фігаро» з 19. 12. 1952.)

На сучасний стан французької молоді положила печать внутрішня ситуація країни, як рівнож духова порожнеча теперішньої доби.

Політична кон'юнктура під час ос-

тання війни укладалася не щасливо для французької нації. І то не зважаючи на те, що вона дала величезний вклад своєї крові в боротьбі за волю. Належавши перед війною до громади великих потуг, вона перестала нею бути під час війни чи не найбільше з волі свого західного «приятеля» і не брала участі у нарадах великої трійки. Документи виявляють, що б. британський прем'єр навіть не був гарячим прихильником присутності французького уряду при закінченні війни в Берліні і т. д. і т. д.

Такого явища не могла не помітити молодь і спочатку в неї витворюється глибока резерва до альянтів. Однак державна політика має свої шляхи і не може зважати і керуватись сентиментами молоді. В цій останньої витворюється з часом свого роду зневіра, дотеперішні ідеали гублять всю їхню притягуючу силу, вони перестають бути взагалі ідеалами. У великій мірі її деморалізує криза і боротьба політичних французьких партій. Внаслідок того всього молодь відчувається від свого покликання і з ним не живається, а починає віддаляватися.

Другим чинником, який тут відіграє поважну роль — це духовна криза нашої доби. Французька молодь, не менше як кожна інша, бачить, що ліберальна демократія з її принагідними кличками «свобода, рівність, братерство» в часі боротьби з феодалізмом, на барикадах перед Бастилією була непереможною силою, бо приходила на зміну віджилій політичній структурі держави. Але сьогодні сама являється віджилою і не представляє собою більше майже ніякої сили. Її притягуючі гасла під час французької Революції є сьогодні беззвучними фразами, позбавлені всякого практичного і політичного сенсу. Французька молодь тратить віру в те, що досі було ідеалом, але й не здійснювана на вибір нової дороги.

До цієї картини можна додати ще й іншу. В минулому академічному році французький уряд з браку місця мусів відмовити місця в технічних школах для 60.000 молоді, цебто 20% загального контингенту молоді мусіли залишитись поза навчанням. В тому часі в індустрії бракувало 10.000 техніків і кадрів (зі звіту перед Парля-

ЦЕСУС на 44-ому конгресі УНЄФ-у

(Власна кореспонденція)

Присутність української репрезентації на конгресах французьких студентів стала нормальним явищем. Цього року, вже вчетверте ЦЕСУС відповів позитивно на запрошення УНЄФ-у.

Але цікавість конгресу в тому, що він стає зустріччю лідерів студентського світу. Цього року не було со. ет. делегації і скандинавів.

З огляду на те, що УНЄФ офіційних зв'язків з МСС-ом не вдержує, генеральний секретар цього студентського комінформу приїхав, як і минулого року, як чехословацький делегат.

УНЄФ, не будучи членом МСС-у, відбув від 1952 р. візити в ССРС, а советська делегація гостювала у Франції. Уступаючи Управу УНЄФ-у представила конгресові випрацьований проект взаємних відвідин делегацій советських, чеських, польських й мадярських студентів з одної сторони й французьких студентів з другої. Щоб не надати цим взаємним візитам одностороннього характеру, конгрес прийняв також проєкт виміни студентських делегацій між ЗДА й Францією.

Спосіб участі делегатів з-поза залізної заслони яскраво підкреслював правильність рішень кон-

гресу супроти МСС. Їх дуже здержана поведінка, брак достаточного знання французької мови й повне незнання англійської та наявний брак досвіду міжнародних зустрічей промовисто відрізнялися від надзвичайно дружніх й інтенсивних відносин між західними представниками й французькими студентами.

Щоб порушити тут також частину рішень конгресу у внутрішніх справах, треба зазначити, що УНЄФ надалі бореться за визнання студентів державою, як молодих інтелектуальних робітників й за призначення їм на цій підставі державних платень на базі здібности кандидата й без огляду на економічний стан батьків. УНЄФ розпрацював широку програму політики молоді й проєкт реформи навчання та інтенсивно займається справами заморських студентських груп з залежних від Франції територій, студентського здоров'я, спорту, ідалень і мешкань, соціальної безпеки, культурних проблем й т. п.

Президентом УНЄФ-у обрано Жака Песона а віцепрезидентом для міжнародних зв'язків — Моріса Сіреті.

Всеволод С. Мардак

Спорт в Україні

Стріляння. Недавно у Львові відбулися всесоюзні змагання в стрілянні.

Слід згадати, що в 1952 р. перше місце в світі по стрілянню зайняв норвежець Конгаут. На Олімпійських змаганнях той самий результат був повторений, а в 1954 нового осягу добився Іткіс, перевищуючи минулий рекорд на 2 пункти. В недавніх змаганнях у Львові здобуто 387 пунктів на 400 можливих, отже перевищено минулий на 5 пунктів. На найкращих місцях помічаємо таких відомих українських стрільців, як Романченко, Добрун, Калиниченко, Карабут, Сербиненко і ін.

Мотоцикл. Одним з кращих спортивних об'єднань молодих працівників в столиці України є об'єднання на фабриці мотоциклів. Найбільш активною є секція мотоциклістів. Уже від трьох років вона займає перше місце в мотоциклевих змаганнях, що їх організує часопис «Молодь України». Майстер механічного цеху Л. Братковський є абсолютним чемпіоном міського мотоциклевого клубу і абсолютним чемпіоном України за минулий рік.

Лещата. 46 одеських альпіністів відвідували цієї зими наші Карпати. Їх база була встановлена під Говерлею, звідкіль вони робили прогульки в околиці. Ціла група була поділена на два відділи. Один з них перейшов через Чорногору, спустився в долину Білої Тиси, перейшов через верхів'я Чорної Тиси до двірця Воловець. Дру-

гий — частинно верхів'ями Чорногор до долини ріки Терави.

Важка атлетика. Недавно закінчилися всесоюзні змагання по важкій атлетиці. Перше місце зайняла команда України, в якій перші місця зайняли: майстер спорту — Хвесик, обласний інструктор Чернігівщини — Н. Усик, В. Бачурин, І. Круць.

Фехтування. 7. квітня закінчилися в Баку всесоюзні змагання по фехтуванню, що тривали 18 днів. Перше місце зайняла Україна. Найкращим майстром шпади виявився майстер м. Харкова, перемігши 18 своїх противників.

Теніс. Кращими гравцями в теніс в Україні є майстри спорту Фрідланд і Кузьменко.

Спортові зустрічі в Бродях (зах. українські землі). Сюди з'їхалось біля 300 учасників сільської молоді, щоб помірятися силами. Спортові команди репрезентували 11 осередків Бродського району. Змагання переводились в борні, на шоперці, в сітківці, і стрілянню. Переможцем в стрілянню вийшов Коновалець, в борні — Кароль, в сітківці переможцем вийшла спортова команда колгоспу ім. І. Франка.

В селі Ворохті Станіславівської області силами школярів народньої школи була побудована цієї зими лещатарська трампліна, з якої можна було скакати більше як на 25 м.

Сучасна французька молодь

ментом державного секретаря технічного навчання). Коли взяти тільки Факультет права в Парижі, то на ньому в тому ж часі знаходилось 17.000 студентів, майже стільки на літературному Факультеті. Чи всі вони матимуть працю по своєму фаху — питає Жан Сараль.

Це питання поставлене доволі влучно і заставляє подивитись на іншу сторону медалі. Молодь не слід розглядати — писав десь Жорж Фрідман — як стисло означену метричальними книгами групу населення, молодий є той, хто має в собі пристрасть і бажання вчитись. Небагато, здається, є французької молоді, що носить в собі жар пізнання. Є бажання не пізнати, а навчитись і дістати добре становище, купити люксове авто, користати з благ сьогоднішнього дня. Однак життя є суворе, вимоги великі, а селекція ще більша. Тому є багато молодих людей, що «пролітають» при різних іспитах. Постає огірчення. Однак це не є причина капітальної ваги, бо вистачить внести

певні реформи в шкільній французькій політиці, щоб створити молоді кадри, згідно з добою і державними вимогами. Над цим і працює еліта французького студентства і відповідні комісари уряду.

В розшуках причин кризи молоді відчувається поділ французької опінії: офіційні чиновники з Міністерства Освіти бачать її в недомаганнях шкільної системи, натомість цілий ряд журналістів, що присвятили увагу цій справі і для її висвітлення почали зондувати молодець середовища — мають іншу думку. В чисельних працях («Двадцять років в 1951 р.» видання Жюльєр, «Решерш е деба» збірний зшит ч. 3., «Чи Франція втратить свою молодь» Артем Фаяр) і репортажах (див. «ль'Експрес» і «Ле Фігаро» 1951-1955 рр.) наглядно вказано, що французька молодь починає шукати нових духових доріг.

В цьому вона не є мабуть осамітнією. Вона є тільки відтинком на фронті молоді у вільному світі. До цього режисер послужать слова одного з ліде-

З листів до Редакції

До Редакції «Смолоскипу» починає напливати багато листів від наших друзів, розсіяних по цілому світі, в яких вони порушують ряд цікавих справ. Будемо старатися улегшити дискусію — вона відноситься до всієї української молоді — і в міру можливості такі листи поміщувати. За Вами, друзі, і прихильники нашого Руху, висловити Ваші думки і забрати становище.

Вш. і Дорогий Друже Редакторе!

... М. ін. хочу поділитись з Вами моїми думками, щодо статті п. В. Цимбалістого «Відзискана Віра» («Молода Україна» ч. 20).

Не знаю, яким буде Ваш погляд, але мені здається, що п. Цимбалістий не дуже переконаний в тому, що там пише. «Включення одиниці в соціальну спільноту» — пише він на 4-й стор. — привернення їй почуття неповторності, її особистої вартості в людській громаді — ось засоби проти тоталітарних спокусів. Як же ж п. Цимбалістий озуміє «включення одиниці в соціальну спільноту»? Та ж більшовики, мені здається, це зробили подивугідно. Там людина-одиниця не існує, вона силою втовкмачена в різні соціальні стани, її індивідуальність є зовсім затерта. Мені здається, що одиниця повинна включитися в національну спільноту, бо тільки даючи свій вклад в розбудову Української Нації, українська людина дійде до вершин повної індивідуальності.

Там же п. Цимбалістий пише, що «... коли явно чи замасковано тоталітарні ідеології зуміють притягнути декого з післявоєнної молоді, до речі, не найкращих її представників (як це видно на еміграції), вони не дадуть їй ґрунту для основного переродження».

Заки дискутувати з п. Цимбалістим про його твердження, було б добре, Друже Редакторе, щоб автор виразніше висловився, кого він вважає за тоталітаристів і чиї ідеології — за тоталітаристичні...

Мені здається, що якщо «віра відзискана», то про це не треба писати тиради статей.

Дружній привіт.

Ваш В. Ш-ко
(Мельбурн, Австралія)

рів великого міжнародного злету молоді в 1951 р. на острові Лйорелай на р. Райн, що в одній з промов сказав: «... Горі клясичним демократіям, якщо вони не здадуть собі справи з відчуження і байдужності, що їх нова генерація маніфестує супроти їх склерозних структур».

В. М.

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 6 (54)

Червень 1955

Рік 6

НА СЛУЖБІ БАТЬКІВЩИНИ

Сучасний світ увійшов в епоху, де осяги технічного розвитку зростають в прискіпшеному і дотепер нечуваному ритмі.

Виявляється, що творчий геній людини не має меж. Він все знаходить в змагу за нові вершини, за нові осяги. І горе тій людині, суспільству чи нації, яка не йде в парі з часом, не витягає висновків з його еволюції для своїх власних цілей. Час не чекатиме ніколи на спізнених!

Українська молодь у вільному світі, маючи стало звернене обличчя до нашої Батьківщини, повинна якнайбільше раціонально використовувати свій тимчасовий побут поза межами України і асимілювати все те, чого позбавлені наші друзі на Батьківщині, чого їм відмовляють накиненим окупантом рамки навчальної системи. Пам'ятаймо, що нам прийдеться здати суворий звіт не тільки з нашого амбасадорства, але ще може в більшій мірі з того, що ми тут навчилися і чим збагатимо відбудову і розбудову Української Держави.

З відзначенням слід відмітити, що українська молодь не тільки користується з сучасного розвитку, — вона включається в його процес. Це кидається у вічі зокрема при розгляді рядів нової еміграції. Студенти тому кілька років на славних університетах Європи і Америки — сьогодні їх зустрічаємо на видних постах в техніці і науці. Беручи під увагу умовини, в яких наша молодь переживала другу світову війну, в яких студіювала після війни, чи не є це доказ, що вона вміє боротися і перемагати?

Здобути осяги в ніякій мірі не сміють стати кінцевими. Затримка маршу в нашої доби означає смерть! Отже, не затримаймося. На всякому пості нас не повинна покидати думка: бути на службі Батьківщині!

В. Михальчук

Зріст нашої сили

Від Редакції «Смолоскипу»: З огляду на важливість розвитку українського студентського життя в Америці, це число нашого журналу присвячуємо студентським справам в ЗДА. Рівночасно висловлюємо подяку нашим співробітникам, а в першій черзі всім тим друзям, які живо цікавляться справами формування української молоді еліти і які пішли на зустріч нашому за-

кликіві висловити свої думки в цій справі з нагоди Другого Конгресу Союзу Українських Студентських Товариств в Америці. Просимо вибачення в Шановних Дописувачів за скорочення матеріалів і за непоміщення численних інших; рамки нашого журналу не дозволили нам використати в цьому числі всі наші матеріали до Редакції.

Коли сьогодні глянути з перспективи віддалених років, не можна не помітити сталого розвитку і конструктивного росту еліти української молоді — студентства. Це не значить, що в процесі становлення було перешкод. На протязі останнього півстоліття їх було аж надто багато, як зовнішнього так і внутрішнього характеру. Але, як в кожному процесі росту, сили, що впливали з національного розвитку, перемагали деструктивні прояви і ставили незламний спротив зовнішнім чинникам.

Згадати б хоч творення Студентських Громад в Україні в другій половині минулого століття, коли окупанти ставили своєю метою боротьбу навіть з найменшими проявами нашого росту. Українська студентська молодь зневажливо сміялась з ворожих заходів. Вона бачила перед собою ясну місію, яку мусіла виконати.

Вона бореться пізніше всіма своїми силами і засобами за український університет у Львові, за українське обличчя університетів у Києві і Харкові, вона встановлює основи зорганізованого студентського життя очищує його раз на

завжди від ворожих підкидьків.

Чи не наповнюються наші серця гордістю, коли переглядаємо сторінки історії української молоді? Спогляньте на її кров'ю писані акти в дії Визвольних Змагань, СВУ СУМ, підпілля. А все це в ім'я росту наших сил, за наше українське обличчя і душу.

Але чи вистачить сьогодні тільки оглядати її дотеперішній розвиток і клонити голови перед її численними жертвами? Ні! Українська молодь на еміграції, зокрема студентська, повосеню, переглянувши пройдене і проаналізувавши сучасний стан, пильно вдивитись в майбутнє і усвідомити, що наші попередники впали саме в ім'я нашого майбутнього.

Після бурхливих років, після другої світової війни, посиленої актизації українського життя в Західній Європі і зокрема в Німеччині більша його частина виїхала до нових країн за океан — головним чином до ЗДА. Мова, невідомі звичаї країни, труднощі матеріального характеру були тими перешкодами, що не дозволяли відразу успішно проявитись в студентському секторі. Але незабаром позначаю-

**Вітаємо Другий Конгрес
Українського Студентства Америки**

ться перші прояви його активізації. Новоприбулі студенти включаються в студентське життя, молоді абітурієнти — в професійне і молоді академічне.

Тому кілька років приходить ще більше пожвавлення на цьому відтинку і вирінає необхідність покласти до життя об'єднання Студентських Товариств в крайовому масштабі. Тому два роки приходить до створення Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА). Такий крок дії українського студентства в ЗДА треба було тільки привітати: це ж була перша спроба більшого розміру зорганізувати наше студентство на цьому важливому терені, її проводили бувші лідери українського студентського життя в Європі, Союз повинен був бути одним із звен у цілому ланцюгу зорганізованого життя нашого студентства.

Цими моментами і кермувались Управи ЦЕСУС-у в минулих каденціях, встановлюючи і проводячи політику ЦЕСУС-у в Новому Світі. Є ще один момент, може найважливіший, який треба підкреслити, говорячи про значення СУСТА.

Українська еміграція є розсіяна по всій країні ЗДА і по всіх місцевостях в однаковій мірі українська молодь є наражена на невблаганий наступ асиміляції. Посилена і координційно поведена діяльність Студентських Громад могла б тут відіграти поважну роль. Координатором такої діяльності і її ініціатором являється СУСТА «пар екс целанс».

За кілька днів СУСТА відбувати ме свій другий Конгрес встановлює план діяльності на найближче майбутнє. Пройдений шлях і проведена діяльність будуть, безумовно, книгою, в яку споглядатимуть лідери студентського життя, роблячи підсумки і плани. Однак вони повинні керуватись у всіх своїх рішеннях доцільністю для добра загалу українського студентства, пам'ятаючи, що українське студентство зможе найуспішніше діяти як на внутрішньому відтинку так і на зовнішньому форумі, коли воно стоятиме на принципах випробуваного в минулому і підтвердженому в сучасному нашого студентського зорганізованого правопорядку.

Але перш за все, перед СУСТА стоять великі і важкі завдання на внутрішньому плані його практичної діяльності. Ініціатива Студентського Товариства в Чикаго організації Студійних Днів заслуговує на окрему увагу. Лідери нашого студентського життя в ЗДА повинні б застановитись над своєрідних Днів організування таких своєрідних Днів

(на зразок ВЛКУ) і в інших університетських осередках ЗДА. Слід звернути особливу увагу на нашу молодь і її виховання; не допустити, щоб прийшло до притуплення зв'язку майбутньої української студентської молоді, вихованої в ЗДА, зі всією українською студентською молоддю.

3 досвіду нашої праці

З У С Т Р І Ч

Ми дуже часто зустрічаємо в американських університетах наших братів зі старої еміграції. Їхній вигляд, здебільша, — американський. Вони слабо розмовляють по-українськи, більшість з них говорять тільки англійською мовою. Все ж такі ми відчуваємо, що вони близькі до нас, що вони українського походження.

Мимоволі насуплюється думка, яке повинно бути відношення українських груп в Америці до згаданих представників старої еміграції? Чи повинні махнути на них рукою, як на пропаще для нас покоління? Чи може ми повинні знайти з ними спільну мову і спільно розгортати нашу українську діяльність?

Це питання часто інтригувало мене і я чув багато доказів в користь обидвох пропозицій. Але, що мені справді заставило пригадуватись ширше над цим питанням — це наслідки співпраці в нашій Студентській Громаді при Іллінойському Університеті, нових емігрантів зі старими.

Перший, до кого ми звернулися за співпрацею, — був професор мистецтва Брідський. Його зовнішній вигляд і поведінка були наскрізь американські. Тільки м'які слов'янські риси обличчя і типовий бойківський діалект зраджували в ньому українця. Його українська мова не була для нас несподіванкою. Ми знали, що він виїхав з Бойківщини десятирічним хлопцем, а рік пізніше став круглим сиротою і був вихований одною американською родиною. Скінчивши середню освіту, він, вибивався своїми мистецькими здібностями, здобув стипендію американських університетів, а згодом і в Європі (Париж, Мюнхен). Але що нас, одначе, привертало до нього — це факт, що не зважаючи на свою блискучу академічну кар'єру і довгу ізоляцію від українського життя, в ньому билось щире українське серце.

Професор Брідський, від часу першої нашої зустрічі, щиро займався нашою діяльністю, приходив завжди на наші сходина і особливо допомагав нам в мистецькому оформленні українського павільйону на місцевій Міжнародній Виставці. На Свят-Вечір він

Розв'язка цих проблем і вклад в розбудову сил українського студентства будуть великою пробою керівників українського студентського життя в ЗДА і залежатимуть від того, як далеко зможе групове уступити в ім'я загального.

В.Михальчук

запросив цілу нашу громаду до себе додому і зробив, все, щоб створити нам традиційний настрій, в якому Свят-Вечір відбувався колись в нас, в Україні.

Не менш повчальною була наша зустріч з Мері Новосад. Вісімнадцятирічна Мері народилася вже в Америці, куди її батьки приїхали з Волині. Вона говорила мішаниною української та російської мови і питала нас, чи ми всі... «також русські»!

Не зважаючи на це, ми прийняли її до нашого гурту й сьогодні Мері знає, що ми не є «також рускі» і що Волинь не лежить в Росії. Під час нашої останньої імпрези («Українська ніч»), яку ми давали для чужинців кої публіки, Мері жертвенно допомогала нам в приготуванні програми, а недавно вона звернулася до нас за українською літературою, бо хоче писати працю про Україну...

Гідною згадки є наша зустріч зі старим емігрантом п. Харитом. Він, наприклад, приїхав за 150 миль з Чикаго, щоб висвітлити під час нашої імпрези образи з українською ношею і Великодніми звичаями. І хоч він ніколи не бачив згаданих образів в дійсності, його реферат і пояснення були так солідно опрацьовані, що навіть присутні в аудиторії і члени нової еміграції довідалися чимало нових і цікавих речей про свою батьківщину.

Може ці зустрічі, про які я згадував, були тільки випадкові. Може дехто мав інший і зовсім протилежний досвід. Та мені здається, що спроби співпраці нашого студентства зі старшою еміграцією повинні бути посилені. Не з метою, щоб їх зукраїнізувати, або зробити стопроцентовими українцями, а щоб розбудити і плекати серед них зацікавлення Україною і її проблематикою. В тій співпраці ми повинні собі задавати справу, що зацікавлення крiсною своїх предків, завжди потенційно існуватиме серед старої еміграції і що наш успіх залежатиме від того, як і до якої міри ми підемо їм назустріч.

І. К.
(Іллінойський Університет)

Михайло Данилюк (Міннеаполіс)

Логіка студентського правопорядку

Не маємо заміру читати на цьому місці комусь морали, як і не маємо заміру ставити студентську проблематику у світло особистих чи політичних поражень. Не бачимо рації, ані потреби повчати сьогоднішні провідні організації студентського життя в Європі і за океаном. Коли, отже, висловлюємо кілька думок на студентські теми то, використовуючи сторінки молодечого журналу, тільки тому, що сьогоднішній стан кількох проблем студентства, а зокрема ЦЕСУС-у, дозволяє і вимагає обміну думок та річової дискусії.

Мимоволі, у ході дискусії про сьогоднішні проблеми ЦЕСУС-у, виникає одна, сказати б, — брудна справа, що започаткувалась псевдонімом у газеті «Українець-Час». Цей псевдонім вніс зерно недовіря поміж дві студентські установи: Центральний Союз Українського Студентства (ЦЕСУС) і Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА). Цей самий псевдонім зробив трохи шуму на терені ЗДА і хоч далеко буз і є до того, щоб мати популярність навіть поміж людьми класного середовища, все ж вніс неприємний запах у студентську атмосферу.

Ми простудіювали статті проти ЦЕСУС-у в «Українець-Час», «Гомін України» і циклоstileвому виданні клівлендського УАТ ім. Коцка і дійшли до таких висновків: 1. всі статті писані одним пером, отже, одною і цією самою людиною; 2. завданням статей було — за всяку ціну не допустити до співпраці СУСТА й ЦЕСУС-у; 3. зіпсувати ці відносини співпраці поміж обома організаціями, які вже започаткувались; 4. започаткувати новий хаос і свари в студентському середовищі, і вкінці 5. всі статті зраджують істерією, людиною, що їх писала, зовсім не планує над своїми нервами і не здає собі справи, що вона робить.

Виходячи із повноти залогень щодо цілей псевдоніма, треба відмітити, що ситуація дуже подібна до років 1945-47.

В журналі «Самостійна Україна» за лютий-березень 1955 ми, пишучи на цю саму тему, висловили нашу прогнозу, яку тут приблизно повторюємо: сьогоднішні події на студентському полі в мініятурі нагадують діяння п. П. Мірчука на забутому Рамесдорфі. Він, робивши заколот в 1945-46 рр., програв поголовно в 1947 р. І, якщо сьогодні історія повторюється, то ми маємо повну надію, що вона повториться повністю.

На таку прогнозу маємо підстави. На діяння псевдоніма студентство ЗДА не відгукнулось. Його збуто мов

чанкою. При нагоді Конференції МУН-у в Чикаго цієї весни, а також при зустрічах зі студентськими діячами різних осередків в ЗДА — ми набрали певності, що ця проблема нової сварки і заколочування студентської атмосфери існує тільки в Клівленді і можливо дещо в Нью Йорку. У всіх осередках ЗДА панує повний спокій і співпраця. Співпрацюють добре члени ТУСМ-у із членами «Зарева» і навпаки. Випад псевдоніма у сторону «Зарева» студенти ЗДА прийняли із іронічною усмішкою, бо по тих випадках сталися такі випадки, де члени «Зарева» були вибрані до Управ Студентських Громад, а то й їх Головами, (Чікаго, Міннеаполіс). У зустрічі із канадійськими студентами виявились ті самі картини. Це все доказує здоровий розум сьогоднішнього студентства, яке не так легко дається втягнути у вир непотрібної боротьби.

Ігнорцією псевдонімів сьогоднішнє студентство вказує, що воно є за правопорядок, а не за непотрібну і шкідливу боротьбу проти своїх же студентських установ.

Можливо, що в цьому й біда, що і ЦЕСУС, і СУСТА придали забагато уваги псевдонімам. ЦЕСУС забагато перейнявся випадом, що собою лише нагадує холостий постріл із-за плоту, а СУСТА, чи її окремі члени, забагато піддалися інсинуаціям тих же псевдонімів. У висліді постала недовір'я. Одні і другі мусять мати розв'язку, коли вони дбають про добро організованого студентства і його традиції.

Виходом із цієї ситуації є площина не дальшого недовіря і взаємних реакцій, а площина конструкцій, студентської колегіальності і довіря, що кожний український студент (поза псевдонімами) живе добром українських студентських установ і їх розвитком.

Не важко, хто сьогодні при кермі ЦЕСУС-у чи СУСТА, бо люди за рік-два заміняться іншими. Важливим є — чи ці установи будуть розвиватись і взагалі жити. Важливим є — чи ми всі будемо мати стільки демократичної толерантності, щоб стерпіти себе рік-два, але все ж спільними силами втримати студентську традицію, яку покоління студентів несуть вже близько 35 років.

Не так важливим є — хто є цього року при ключі проводу студентських організацій, але більш важливим залишається, чи історія має записати, що студентство цих років вибило традицію, вибило 35 літній ЦЕСУС. Отже, не важливий регрес із калабанями бодота і пустої критики, а важливий

прогрес із струмком рвучкої праці і співпраці.

Студентське життя, а зокрема українське, надзвичайно легко розбити. Це кілька випадів псевдонімів, ще кілька інсинуацій та публікацій, а коли це підтримується організованими групами — ми впротиворіч бажанням студентів станемо перед розбиттям. Дуже легко для СУСТА відмежуватись від всього європейського, закрити ваючись статуту та законом ЗДА про неприналежність до позаокеанських організацій. Так само легко для ЦЕСУС-у не прислухатись потребам СУСТА, бо ж остання не є офіційним членом ЦЕСУС-у, а значить не має рішального голосу.

Далеко тяжче є втримати єдність і тяглість студентського фронту. В амбіції втримати студентські організації в єдності ми додаємо зрілість і логіку. Це особливо торкається взаємовідносин ЦЕСУС-у і СУСТА. Схема студентських організацій сьогоднішнього дня не є, можливо, найкращою, але кращої поставити було неможливо і її видумати не могли не тільки сучасні управи ЦЕСУС-у і СУСТА, але й попередні конгреси в Європі.

ЦЕСУС ще в 1948-50 роках вийшов із ініціативою крайових організацій і почав такі організації започатковувати. Сьогодні ці організації виросли у багаточисельні установи, що мають свої локальні вимоги і свій стиль життя і праці. Часто ці вимоги є далеко різними від тих, які собі ми всі в Європі уявляли. Але вони є і їх треба респектувати. Крім цього ці крайові студентські організації — цілком зрозуміло — мають свої локальні амбіції, а зокрема амбіції кермування студентством свого терену і вони мусять бути задоволені коштом редукції частини авторитету ЦЕСУС-у в користь крайових осередків. В іншому випадку ці крайові організації або стануть лише представництвом ЦЕСУС-у, або перестануть із ЦЕСУС-ом співпрацювати, або зникнуть.

Коли можна порівнювати дві різні речі, то ми б висловились, що крайові організації під сучасну пору мусіли б мати стільки авторитету даного ім ЦЕСУС-ом, скільки мають домінії англійської імперії в своєму засягу. Всі ці домінії очолює єдина ідея спільної корони. Ідею цієї «корони» в нашому становищі заміщує єдина ідея ЦЕСУС-у.

Із-за браку кращої схеми організації студентства, підтримуємо надгалі схему крайових студентських організацій. Цю схему було представлено в деталях в рефераті при творенні СУСОН-у в Німеччині 6 років тому. Кра-

Нові організації були задумані в той час, як самостійні студентські одиниці, як ті, що дали б поштовх до кращого розвитку студентського життя, які краще охопили б свій терен, які справніше розв'язували б свої локальні проблеми, які, зрештою, відтяжили б ЦЕСУС із адміністративної роботи і, які, врешті будучи самостійними одиницями — були б «укороновані» одною ідеєю традиційного ЦЕСУС-у.

Ясним було в роках розбудовування ЦЕСУС-у після війни, ясним залишається сьогодні, що осідком ЦЕСУС-у має бути Європа. Це доцільне із різних українських політичних мотивів і оспорювати цей факт важко. І ось тут клич. Крайові організації, а в тому і СУСТА, а можливо — передовсім СУСТА, мусять усвідомити потребу втримання ЦЕСУС-у, чи його основної частини в Європі, бо так диктує українська рація.

Але... ідучи по цій лінії, крайові організації, а в тому СУСТА, мусять наперед вирішити самі в собі основне питання: чи вони вважають доцільним втримати ЦЕСУС надалі при житті, чи ні? Потрібен нам ЦЕСУС — чи ні? Втримати його авторитет і традицію і передати його пізніше студентам у звільненій Україні, чи закопати його на еміграції?

Це є основне питання, яке студентство крайових організацій мусить вирішити. І коли воно буде, чи є вирішене позитивно в користь втримання при житті ЦЕСУС-у, а не копанням йому ями, — тоді крайові організації мусять разом із тим рішенням акцептувати стан «де факто», що існує зараз, чи буде існувати пізніше в Європі. І акцептувати українську рацію.

Рація зараз виказує, що ЦЕСУС мусить лишитись в Європі. А значить, підтримка і допомоги мусять йти туди, де є ЦЕСУС.

Факти вказують, що ЦЕСУС в Європі був надзвичайно діяльним до приблизно 1952 р., коли то в Європі було біля півтори тисячі студентів. Відплив студентства за океан, цілком нормально, послабив роботу ЦЕСУС-у. Очікувати від ЦЕСУС-у зараз чуда, або й таких успіхів як це було в 40-вих роках — неможливо. Тим більше при несприятливих вітрах із-за океану. Виходячи із цього заложення, отже, не закиди і гола критика втримає ЦЕСУС при житті, але допомога йому морально і матеріально. Зараз ЦЕСУС потребує нашої допомоги більше, як вчора, а завтра буде потребувати ще більше. А, якщо ми рішені його тримати при житті, значить...

Сучасна Управа ЦЕСУС-у має головою члена «Зарева». Отже в чому справа? Здається, він не турецької чи іншої національності і любить Україну та шанує ЦЕСУС не гірше попереднього голови, що був членом ТУСМ-у. Він, голова, як і решта Упра

ви, був вибраний демократичною більшістю. Коли це не подобається кільком нервовим людям, це ж далеко не перерішує справи чи ми маємо підтримувати ЦЕСУС, як такий! Сучасна Управа не вибрана досмертно, вона зміниться, але підкопування авторитету ЦЕСУС-у серед новонаростаючого студентства таки за старанням псевдонімів залишиться...

Не є злочинним, але подивудним явищем факт, що ЦЕСУС є, був і маймо надію — залишиться коаліційним. Це виказує лише здоровий розсудок всіх груп студентів і всіх його конгресів, що вони, студенти, на іронію сучасної української буденщини, цієї буденщини де всі розсварені і роз'єднані, що вони студенти вміють дорожити спільним добром, 35 літньою організацією і що вміють знайти всі можливі шляхи до співпраці. Студенти не є дітьми і серед них політичні ідеї нуртують. Лише примітивізм хотілося б вихолостати душу студента із ідеологічних стремінь. І коли вони всі разом вміють працювати за спільним столом, то це чи не єдина організація понадкрайового масштабу, що зосереджує різні напрямки і від ЦЕСУС-у варло було б багатьом іншим організаціям повчитись.

Тримаємось думки, що ЦЕСУС є загальним добром українського студентства і його ми за ВСЯКУ ЦІНУ мусимо втримати. Студентський розсудок, що досі на полі ЦЕСУС-у не з'явив, мусить розрізнити малі справи від великих. Великою справою є втримання ЦЕСУ-у при всяких умовах і обставинах і при всяких настроях. Також важливою справою є налагодити добрий і тісний зв'язок та співпрацю ЦЕСУС-у і СУСТА. Ці дві установи мають хоч і подібне, але окреме призначення в студентському житті й у вирощуванні нових українських кадрів. Вони обидві є необхідні, але тільки тоді, коли вони разом. Коли ця основна справа буде перерішена у користь примітивних інсинуацій псевдонімів — студентство може очікувати хаос.

Немає сумніву, що як в минулому, так і в сучасному логіка правопорядку і росту перемаже регресивні тенденції.

ЦЕСУС в Європі та СУСТА чи інші крайові організації мусять визнати взаємно свої потреби і знайти спосіб співпраці, але не способом взаємного обкидання себе закидами. Тим більше, підкреслюємо — тим більше, коли безпідставні закиди проти ЦЕСУС-у підсовуються людьми, які не бачать далі своєї власної амбіції. Вони не в спроможності вглянути у майбутню вагу студентських організацій, нового студентського кадру. Тим більше, що започаткована акція аж ніяк не буде вирощувати нові, потрібні нам кадри організованих громадських ро-

бітників.

Отже, логічна градація вартостей, або вир організаційного хаосу — це ділема, на яку студентство мусить дати відповідь.

У цій градації студентських надбань і вартостей ми хотіли б бачити ЦЕСУС сьогодні в його сучасному складі і завтра, в можливо, іншому складі своїх органів — справді центральною організацією українських та українського походження студентів. І незалежно в якому складі — студентство повинно його повною енергією підтримувати та розбудовувати його традицію, його зміст, його ідею й авторитет. Власне, сьогодні ЦЕСУС такою організацією ще є — і в думках студентів, і в уяві старшого громадянства.

І в цій градації ми хотіли б бачити далі ростучий СУСТА, як міцну крайову організацію, станова твердиню студіюючої молоді, яка вміла б розв'язати довгий ряд складних проблем в користь новонаростаючих українських діячів. Власне, сьогодні вона такою ще є. В уяві студентства, яке її розбудовує і в думках громадських організацій, що її підтримують.

І в цій самій градації — ми хочемо бачити їх разом.

Цікаво — чи скромна вимога логіки і правопорядку вже буде такою трудною до виконання. Знаючи студентські настрої — треба вірити, що для добра сучасних і майбутніх студентських кадрів примітивізм програє в користь здорового розсудку.

Михайло Данилюк
(Міннеаполіс)

Братні організації ЦЕСУС-у

Третій Розділ Статуту ЦЕСУС-у відноситься до Студентських Товариств поза Європою і не сумніваємось, що він знайде відповідний відгомін на 2. Конгресі СУСТА. Він відкриває нові можливості в розвитку діяльності українського студентства в сучасних обставинах.

«ІІІ. Братні Організації ЦЕСУС-у § 16. а) Краєві союзи студентських товариств поза Європою, що визнають ЦЕСУС найвищим моральним авторитетом в українському студентському житті, делегують ЦЕСУС-ові заступництво своїх інтересів на міжнародньому студентському полі та координують з ЦЕСУС-ом свою діяльність.

б) Інформують ЦЕСУС про свою діяльність та висилають свого обсерватора на Конгрес ЦЕСУС-у.

в) Допомогають фінансово в праці ЦЕСУС-у.»

Першою Братньою Організацією ЦЕСУС-у став Союз Українського Студентства в Канаді (СУСК).

Богдан Цюшора (Нью Йорк)

Організаційний аспект українського студентського життя в ЗДА

Від українського студентства в ЗДА можна багато сподіватися — наукових досягнень, здобування позицій в американському професійному житті, вкладу до українського громадського життя та всебічної підтримки для справи визволення України. Сподівання ці — не безпідставні.

У вищих учбових закладах ЗДА навчається не мала кількість українців з народження чи походження, їх успіхи у студіях значні, багато з них бере активну участь в американському студентському та українському громадському житті. Це безсумнівно позитивні прикмети. В той же час українське студентство в ЗДА — диференційована спільнота. Воно поділяється на низку організованих (релігійних, світоглядних, професійних, спортивних) чи й не організованих (проте все таки наявних) груп. Це теж позитивні прикмети. Адже всяке модерне, а в першу чергу американське демократичне суспільство — це не механічна сума одиниць, але складна багатогрупова спільнота.

Українські студенти не тільки існують, але й більш чи менш свідомо займають певне більш чи менш означене становище до питань, що є в центрі уваги державної американської чи української національної — спільнот. В українських студентів багато чого спільного, немало й відмінного. Все, що спільне, об'єднує (хоч і не завжди), що ж є відмінне, не означає роз'єднуюче (хоч часто трапляється). Вміла комбінація того, що «спільне», і того, що «відмінне» — є основою передумовою успіхів всякої, студентської невиключаючи, суспільної організації. Її досі немає в українському студентському житті в ЗДА.

Заснований тому два роки Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) виявив у своїй діяльності енергію та ініціативу, з намичених плянів зреалізував не одне. Це наслідок того, що його управа складається з студентів, що шире віддані справі американсько-української студентської централі. Багато її членів доказало значних зусиль та досягнуло немалих успіхів у своїй праці, але тут же треба додати — в тих несприятливих умовах, що їх в значній мірі спричинив спосіб («атмосфера») проведення конгресу в ЗДА (1953 р.). Їхні досягнення могли бути більші.

Вже в підготовчому періоді (утворення Лілового Секретаріату) серед

українських студентів — емігрантів (а з них у більшості складається організоване українське студентство в ЗДА) віджили погляди, що їх з трудом удалося побороти на т. зв. об'єднаному з'їзді українського студентства в Мюнхені (1947), на якому все українське студентство об'єдналося в єдиному Центральному Союзі Українського Студентства (ЦЕСУС). Ці погляди проявилися в тенденції надати новоутвореному СУСТА монолітний характер через обрання максимальною одностайною (в справах не тільки чисто студентських, але й взагалі громадських та політичних) управи та негувати факт багатогруповості американсько-українського студентства. Це мало, мовляв, запевнити максимальні успіхи. Адже, — говорили, — ведення державної адміністрації одною партією (а не коаліцією) в багатьох державах, напр. в ЗДА, дуже успішне. Більшість веде, меншість підпорядковується.

Багатьом, які призабули про те, що СУСТА — не державна і не політична організація, а її Управа — ніяка влада (і що власне й в ЗДА уряд побудований на вмілій комбінації «спільного» та «відмінного») така концепція подобалася. Конгрес, незалежно більшістю голосів присутніх делегатів (хоч і меншістю обраних на конгрес) обрав спільним порядком монолітну управу. Тимчасова й випадкова «більшість», яка — хіба ніхто не заперечить — була відповідно «монізізована» на Конгрес, перемогла тимчасову й випадкову «меншість».

Обрана управа, що репрезентувала СУСТА як корпорацію, але ніяк не відзеркалювала природної кількості й якісно все змішаної багатогруповості американсько-українського студентства, взялася енергійно до праці. Вона без сумніву зробила все те, що могла в умовах не коаліції, співпраці всього українського студентства в ЗДА, а монолітності, яка не тільки унеможливила співдіяння цілої низки груп (нпр. православна, Об'єднання Української Демократичної Молоді (ОДУМ), Зереві і Молоді Української Націоналісти (МУН), але й в значній мірі загальмувала діяльність загально-студентських товариств. Тим самим, порівнюючи слабі сили українського студентства в ЗДА були розділені. Багато можливостей не використано.

Всю справу ускладнило ще й те, що деякі особи з «більшості» зайняли дивне і неоправдано вороже відно-

шення до ЦЕСУС-у, як репрезентанта всього українського студентства та його більш морального ніж фактичного (але тим менш авторитетного) провідного осередку, мабуть хибно утотожуючи його, як установу (що її функції для української справи дуже потрібні) з особами (що змінюються). Таке становище зазнало на Конгресі поразку тільки тому, що ЦЕСУС користується призначенням всього українського студентства, в тому й не одного члена управи СУСТА. Виявом цього становища було безвідповідальне погрожування американським правом з боку одного з найактивніших учасників Конгресу деяким співучасником, які обстоювали потребу визнання та всебічної підтримки ЦЕСУС-у, а теж і заперечення (хоч і Конгресом не підтримане) участі представника ЦЕСУС-у (зрештою обраного делегата від товариства - господаря конгресу) в статутній комісії (СУСТА властиво розпочав існування без статуту, бо згаданий діяч його підготував у цілком для схвалення непридатній формі, хоч, — мовляв, — «консультувався» з американськими правниками, але перед конгресом не показав проекту навіть самому голові Лілового Секретаріату). Деякі сліди такого відношення можна знайти й у комунікаті Управы СУСТА з 31. грудня 1954, в якому висловлено «незадоволення» з розвитку взаємин між СУСТА та ЦЕСУС-ом.

Щоб запевнити зміцнення українського студентського життя в ЗДА, необхідно, щоб 2-ий Конгрес, враховуючи факт багатогруповості та використовуючи досвід американського суспільного життя й загально-українського студентського руху, — до нового складу управи СУСТА обрав студентів, які ставленням, здатністю та досвідом не тільки були б кваліфіковані до даної праці, але й репрезентували б можливо всі погляди, течії і групи українського студентства в ЗДА. Це дасть триваліші основи для діяльності СУСТА. Коли ж цього не буде і СУСТА перманентно перебуватиме у «володінні» одної групи, тоді він неминує перетворитися з загально-студентської централі в один із багатьох фактично діючих студентських осередків. Було б теж побажане, щоб йдучи за прикладом більших багатогрупових об'єднань у ЗДА, — утворити побіч Управы СУСТА ще ширший репрезентативний орган — Ряду СУСТА, яка в дивному, бо 2-річному періоді (Докінчення на 6-й стор.)

Д. П. (Чікаго)

НАПЕРЕДОДНІ ІІ-го КОНГРЕСУ СУСТА

Сьогодні найбільше число українських студентів на еміграції припадає на ЗДА. Дехто нараховує їх до двох тисяч. Для нас не важко, чи це число відповідає дійсності чи ні, важне для нас, що українське студентство в ЗДА становить собою основу підвалину студентського руху на чужині, має стати його моральною і матеріальною підвалиною і з цього аспекту треба підходити до цієї справи. Тому напередодні другого Конгресу СУСТА постають зацікавлення другою проблемою українського студентського життя в ЗДА.

Крім суто українських завдань, студентський організований рух в ЗДА має ще й інші, не менш важливі завдання перед собою. І до цих завдань ми зараховуємо б діяльність на зовнішньому відтинку, цебто на відтинку ЮСНСА і інших чужинських студентських організацій, які діють на терені ЗДА. Треба мати на увазі, що ЮСНСА починає відігравати неабияку роль в міжнародному студентському житті. Тому через неї можна багато допомогти зовнішній праці Центрального Союзу Українського Студентства (ЦЕСУС) з осідком в Європі, де ще й надалі залишається центр міжнародного студентського життя.

Тому конгресом СУСТА зацікавлений не тільки ЦЕСУС, але й усі українські крайові студентські союзи, які і загал українського студентства на чужині. Бо дійсно, від наступного конгресу СУСТА багато залежатиме дальший уклад та розвиток українського студентського життя на чужині. Як вирішиться справа, як поставиться студентство до майже дворічного застою праці теперішньої управи, які позиції з'ясує конгрес і яке займе становище відносно ЦЕСУС-у і багатьох інших, не менш важливих питань?

Ми не ставимо жодних прогнозів.

Організаційний аспект українського студентського життя в ЗДА

(Докінчення з 5-ої стор.)

оді між конгресами, схвалювала б плани праці управи, приймає її справоздання, кооптувала нових членів управи та виконувала б функцію контрольної комісії. Це також зміцнить основи діяльності Союзу.

Загалі ж мікрупові взаємини нашого студентства в ЗДА та його стосунки з ЦЕСУС-ом посилюватиме взаємна пошана, довіря та ефективна співпраця.

Богдан Цюцюра
(Нью Йорк)

але йдемо на конгрес з ясною думкою, як і тому два роки, що студентська централь, тепер як і завжди, не повинна підпадати під вплив, одного, якого б те не було, середовища, яке не спроможне попровадити і поставити про цю відповідний рівень, який був би гідний централі американського масштабу.

Одною з проблем, яка чекає на розв'язку і на ясне недвозначне з'ясування — це питання співвідносин з ЦЕСУС-ом. Так, ми не маємо лишатись позаду, чи приглядатись з боку до цих справ, чи замилювати очі, як це зроблено в останньому комунікаті управи СУСТА. Для прикладу гідного наслідування, може нам послужити розв'язка співвідносин між СУСК і ЦЕСУС-ом. СУСК є в такому самому правному положенні як і СУСТА, а все ж він став членом ЦЕСУС-у, як «братня організація», допоміг ввєднати для ЦЕСУС-у від КУК-у матеріальну річну допомогу і став доповненням праці ЦЕСУС-у на терені Канади та перед НФКЮС. І тут не потрібно було домов, і комунікатів, немає публікування приватної кореспонденції, — є братня організація! Такою хоче його бачити загал українського студентства в ЗДА. Думаємо, що не має причин не вірити, що так і станеться!

Практика діяльності теперішньої управи СУСТА виказала, що через те, що осідок студентської централі в ЗДА, не знаходився в центрі студентського життя, через те, було багато недотягнень в праці і діяльності. Більшість студентських осередків знаходиться на середньому сході ЗДА (Дітройт, Клівленд, Анн Арбор, Чікаго, Міннеаполіс, Іллінойський універси-

тет) і тільки незначна кількість на сході ЗДА (Нью Йорк, Філадельфія). Тому треба б окремо застановитись над місцем перебування майбутньої управи СУСТА чи її окремих референтур. З точки погляду вимог і потреб загалу українського студентства, треба, щоб управа — чи її референтури — мали таке положення, щоб їхня праця могла бути якнайбільш улегшена і якнайбільш ефективна (відбування зустрічей з представниками товариств, улаштування Студійних Днів, конференцій, тощо).

Окремі пости в новій управі треба довірити людям, які б дорожили в першу чергу загальностудентськими справами, а не своїми вузькогруповими, чи партійними. Практика на терені ЦЕСУС-у доказала, що в сучасних наших еміграційних відносинах — тільки коаліційна управа може мати успіх в своїй діяльності і може знайти загальну і всецілу піддержку всіх українських студентських груп і об'єднань станового, ідеологічного і конфесійного характеру.

Напередодні конгресу СУСТА, можемо тільки підтвердити становище і думку загалу українського студентства в ЗДА, яке й надалі буде дорожити добрим ім'ям ЦЕСУС-у і СУСТА. Знаймо, що час сьогодні вже інший і від останнього конгресу українського студентства багато чого змінилось головню в укладі його сил. Ті, які робили найбільше заколотів в студентському житті, сьогодні відійшли від нього, не доставивши жодної піддержки студентства і скрахувавши цілковито.

Тому віримо, що другий конгрес СУСТА стане початком нової, оновленої і конструктивної праці студентської централі в ЗДА, яка зможе одержати повне схвалення і одобрення всієї студіюючої молоді в ЗДА.

Д. П. (Чікаго)

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В АВСТРАЛІЇ

Аделайда. 10. 5. (Кор. «Смолооскип».)

В Австралії дотепер було засновано три студентські організації. Одна, це, лише дві з них діяльні: одна в Сідней, друга в Аделайді. Перша обіймає біля 16 членів і є на один рік старша від Аделайдської. Головою УСГ в Сідней від самого її заснування був В. Майданський. Дотепер діяльність цієї громади виявляється в організації концерту у Сіднейському Університеті (хор «Боян») та менших виступах (реферати про Україну) в рамках Інтернаціонального клубу, з яким вони тісно співпрацює.

З внутрішньої діяльності треба відзначити декілька рефератів, прочита-

них перед студентами (напр. місцем «Кмітом»).

Студентська Громада в Аделайді подала літом минулого року і охоплює 15 членів. Однак студіює більше. Є тут також позаочні студенти, але вони на збори не приходять. Щоб дати загальну характеристику, — всіх місцевих студентів можна поділити на три групи. Ті, що мають закінчену українську середню освіту, а в деяких випадках частину європейських студій. Їхній вік 24-30 років. Це найбільш національно-свідомий і активний в Громаді елемент. Інші, це дещо старші, з закінченими студіями. На загал ця група не виявляє великої активності, деякі стоять осторонь, але є й такі, які з охотою працюють в

Теодосій Онуферко (Філадельфія)

ЗА ІДЕЙНИЙ ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА В З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

Ідейним Членам — Українських Націоналістичних Студентських Товариств на чужині — присвячую.

Українські студенти в Америці — це діти політичної еміграції. Незалежно від того, в якому часі й із-за яких причин — українська еміграція розбрелась по вільному світі, українці покидали рідні землі не в пошукуванні «нової» чи іншої «вибраної» батьківщини — але в своїй більшості із-за політичних мотивів: боролись за самозбереження й тим підсвідомо змагались за збереження національної субстанції, так жорстоко нищеної різними засобами, в різних часах, різними окупантами.

В умовах напруженої боротьби із ворогами українська нація показала непереможною: українського народу жодна сила світу не могла і не зможе екстермінувати.

В сучасну пору перед українською нацією стоять дві буттєві основні проблеми: біологічне самозбереження й духово-ідейне самоствердження. В нашому столітті

Українське студентство в Австралії (Докінчення)

УСГ та проявляють себе активню. Ще інші, це цілком молоді студенти 17-24 років, які вже в Австралії закінчили середню освіту. У них проявляються симпатії денационалізації. Деякі з них воліють говорити по-англійськи. Вони в більшості студіюють все інше, але не гуманістичні науки. Інженерія, природничі науки, медицина, фармація — майже однаково приваблюють наших студентів.

З діяльності УСГ — Аделайда (голова В. Коритник) слід відмітити: нев'язання тісного контакту з українськими громадськими чинниками і з австралійськими студентами. В. Коритник є членом управи Інтернаціонального Клубу (китайці, малайці, індонезці, індійці, пакистанці, європейці та австралійські студенти) і узгоднює та ладнає діяльність обидвох товариств. В березні відбувся успішно український мистецький виступ в рамках цієї організації. УСГ держить контакт з ПАУК-ом, від якого одержує англomовну літературу про Україну. Останньо нав'язано контакт з ЦЕСУС-ом.

українське студентство стоїть завжди в передовій ланці самоствердження нації. Модерна історія України є написана в великій й героїчній своїй частині саме українським студентством. Українське студентство знаходиться далі в гігантському змагу за здійснення призначення України, на Рідних Землях і на еміграції. Розсіяні дослівно по цілому світі, українські студенти не лише мріють здійснювати найсвятіші прагнення української душі, але й усвідомлюють, що вони покликані нести правду Духа України для всього людського роду. Тому в різних країнах, де перебувають українські студенти, вирінають специфічно — теренові проблеми, які мусять бути розв'язані у всеукраїнському аспекті саме з точки української національної й державницької рації.

В умовах плянового винищування українського народу на Рідних Землях. — з одного боку, — з другого, поступенної загрози денационалізації політичної еміграції у різних країнах світу, постає щораз більш поважна загроза, що навіть в моменті визволення наша держава буде позбавлена багатьох безпосередньо потрібних виконавців її життєвих функцій.

З другого боку, коли визнаємо, що вартість нації визначає її ідейне наснаження — то проблема ідейного українського студентства — майбутніх діячів, культурних творців нації, стає перед нами в своїй повній величчї стає більш актуальною і більш реальною, як досі.

В умовах еміграційного життя. в борні за усталізування життє-

вих основ, постає поважна загроза ідейної індиферентности нашого студентства.

І саме в тому лежить сутність нашої проблеми — теми цієї статті.

Студент — це майбутній громадянин. Це не лише майбутній професіоналіст. Від ідейного самовизначення студента залежить майбутнє нації.

Ідейне самовизначення в нашому розумінні — це самоусвідомлення своїх найвищих національно-розв'язувальних ідей і це рівночасно окреслена й дисциплінована воля здійснювати ті питомі ідеали своєї національної сутности, через які твориться буття нації, а далі й розвиток людського роду.

Отже, боротьба за душу студента, — за його ідейне самовизначення — боротьба за долю нації, як розв'язувальної одиниці людського роду.

Без виразного ідейного самоокреслення — одиниця не має жодної вартости. Така одиниця стає біологічною істотою, яка своє людоподібне призначення здійснює у виконуваних своїх органічних функцій, неважно в яких це буде цивілізаційних формах.

Треба підкреслити факт, що саме молоді студенти знаходяться в умовах, які незалежно від них створюють ряд проблем важких не раз не то що до розв'язання... але навіть до самоусвідомлення їх загрозового існування

Постараємось коротко з'ясувати їх, застерігаючись, що це лише коротко накреслені зариси думок, які потребували б глибшої аналізи, щоб могли повністю зробити ширші висновки.

Вибір фаху

Вибір т. зв. практичних фахів є поважною загрозою для нації. Україна з дня на день тратить свою духову еліту: окупант безщадно винищує наших діячів культури. Коли можна припустити, що Україна як тепер, так і в побільшевіччї дійсності буде забезпечена відносно достатньою кількістю фахівців практичних ділянок — то кількість працівників і реконструкторів національної культури буде для України нижча її найскромніших потреб. В умовах еміграції важко провести якусь національно-державницьку студійну політику. Однак нашою категоричною вимо-

гою є робити все можливе в тому напрямі, апелюючи до нових студентів всіма нашими громадськими методами.

Прикладом цього може бути становище містоголови для студійних справ СУСТА Петришина й створення за його ініціативою Українського Студентського Фонду в Америці. В одній із своїх статей він пише: «... Чужинці не збудують нам нашої духової культури, не збережуть наших духових і моральних вартостей, нашого мистецтва, традицій. Про ці всі справи мусимо думати самі вже тепер, не чекаючи

аж постане наша держава...» Отже, вибір професії повинен бути зумовлений невідомими потребами української нації.

Звання і ідейний зміст

В епоху вузької спеціалізації й різкої диференціації функціонування національних організмів постає поважна небезпека ідейної індиферентності. Студент під час своїх студій настільки зайнятий засвоюванням знання, що він дійсно не має багато часу для громадського й світоглядного самоудосконалення й для ідейного самовизначення. Причина цього обмеження полягає мабуть в тому, що в цій країні існує інша система студій (студент є із години на годину екзамінований, пише різні вправи тощо). Для студій це добре, бо студент не може ніколи відстати, а такі мусить сидіти над книжкою. Із другої сторони, вузька спеціалізація в технічних науках вимагає тягlosti у засвоєнні матеріалу. Це речі самозрозумілі. Однак це створює своєрідну атмосферу натиску й невідірваності від професії.

У висліді — студент, коли має вільну хвилину, шукає відпруження в різномірних розривках й полагоджуванні особистих справ. По закінченні студій великі можливості матеріального забезпечення створюють самоціль: обсолює всіма силами змагається якнайбільше за робити. Це є, підкреслюю, специфічні умови.

Є багато інших причин, які роблять професіоналіста індиферентним до ідейних справ. Одна із найважливіших: це життя із темпом і стилем тутешньої цивілізації й неможливість вирватися із її коловороту. Ніхто індивідуально не піде проти течії, якщо не хоче краху. Отже, боротьба за вдергання на поверхні й змаг за матеріальне становище стають своєрідною самоціллю. Зрештою — це є одна із причин кризи сучасної цивілізації. Не відмовне лихо прогресу машинізації побуту.

Але це є лише загальне тло. Ми не хочемо твердити, що людина є в полоні безвиглядності ситуації. Ні! Людина має волю вибору і дії. Нова дійсність може початися й починається тоді, коли усвідомлюємо лихо й починаємо боротися із ним. А це значить тоді, коли всі студенти усвідомлять собі, що набуття фаху, а далі професійне його виконання, — не є життєвою самоціллю: що виконання професії — це лише частка індивідуального вкладу людини в нормальне функціонування національного організму.

За ідейне самовизначення

Сконцентрування на придбанні фаху, а далі його виконання створює, як ми згадали ідейну індиферентність, нігілізм, в наслідок чого зроджується не теоретичне, а повсякденне практичне матеріалістичне світовідчування.

Можна зрозуміти боротьбу за гідне матеріальне устаткування життя. Можна й треба цінити створення матеріальної бази для народу через поодиноких професіоналістів. Але не можна погодитись, коли професія стає самоціллю — й людина забуває найпримітивніші національні обов'язки.

Студент, під час своїх студій, не сміє ні на хвилину забути, що він по-перше частина своєї національної спільноти й супроти неї має громадські й патріотичні обов'язки. Отже, він мусить знайти час на самовизначення свого світогляду й самоопреділення в духовій площині, зрозуміти, що нація це не збіговище фахівців й інших ремісників, — але духово-самобуття одиначі через ідейне самовизначення й духову питомність твориться поняття людства.

Щоб не бути голословним, наведу факт, що українська еміграція в Америці за 70-ти річний побут, видала декілька сотень інтелігентів-професіоналістів. Але скільки з них залишилось свідомими українцями й безкомпромісовими оборонцями національної й державної рації України?! Сотні виреклись навіть своїх прізвищ, по-чужерідно деформуючи їх на чужий лад! Про кількість капітетів всеукраїнського значення годі без сорому згадувати. А це діялось в умовах найбільшої свободи: без жодного терору чи натиску з-зовні... а добровільно й самотужки!

Отже ідейне самовизначення!...

Найбільша проблема українського студентства в Америці!

Два життєві шляхи

Перед українським студентством в Америці стануть до вибору в майбутньому два шляхи: приготування й готовість повороту в Україну або залишення на стало в Америці, акліматизація й т. п.

Отже, перший шлях — це свідоме повне творчої натури кожноразне приготування й готовість до повороту в Україну, — в кожен хвилину на її зов.

Однак в існуючих умовах зарисовується й другий шлях: це бажання певної частини натуралізуватись й остатись на постійно в цій вільній країні.

Про завдання й потребу студентів, які вибирають шлях перший, ми згадували в повищих розділах.

Але застановімся над вибором другого шляху — рішення залишитись на все життя в Америці: натуралізуватись й включитись в процес розвитку американської нації.

Досі цю справу розв'язувало досить примітивно, я радше назвав би біологічно: наші люди асимілювались, денаціоналізувались, стаючи через ніч з Іванів Джанами. Що на тому втрачала Україна, а що зискала популяційно й так могутня Америка — остається нижче уваги дослідника. Це ще одна зміна в статистичних колумнах обох націй у відповідній рубриці: приріст чи втрата населення.

Але людина — це не німе число. Призначення людини не є фігурувати лише німо в демографічних статистиках. Найвища цінність й призначення людини — це розпостужнювати свою духову питомність і будувати нові цінності своєї нації.

Не чисельна кількість даного народу становить його собівартість і цінність для загального процесу розвитку людства — але його духово-ідейна могутність висловлена в найвищих національних ідеалах.

За ідейну дієвість українських студентських організацій в ЗДА

Українське студентство в Америці, маючи специфічні завдання відносно своєї Батьківщини і відносно країни свого поселення, мусить для здійснення тих своїх завдань вкласти першорядні високоідейні принципи в своє організаціїне самопорядкування.

Український студент в Америці вбачає призначення своєї студентської організації не в професійному удосконаленні (бо знання мусить засвоювати старанно в школі), не в осягненні якихось матеріальних користей (які може успішніше й із більшим ефектом осягнути від різних сильно поставлених американських стипендійних фондів тощо), але, і саме, в ідейному українському удосконаленні, якого чужа школа в ніякому випадку не може йому дати.

Отже, обмежування призначення українських студентських організацій в Америці виключно до професійних цілей не покривається з інтересами того ж українського студентства, ані з загальними інтересами державної й національної рації України. Українські студентські організації в Америці не можуть стати ідейно індиферентними професійними спілками чи юніями, як це дехто радо бачив би, чи навіть цього хотів би.

Отже, головні завдання українських студентських організацій Америки — місцевих клітин й централі — це культурно-освітня пра-

ця над ідейним удосконаленням своїх членів із погляду, як ми вище підкреслили: національної й державної української рації.

Така діяльність не може бути продовжувана на дальшу мету в рамках якоїсь культурницько-просвітнянської схеми. Вона мусить бути реалізована пляново й спільно на дійсно академічному рівні.

Немає місця в ній партійницькому наставленню чи іншому груповому самообмежуванню. Лише через спільну добру волю шукати, знаходити й реалізувати в нашій національній дійсності найвищі ідеали української духовної й культурної питомості — можемо стати на шлях нашого всенационального самоствердження. Українське студентство це невід'ємна частина української нації. Це майбутнє Української Нації: всі сподівання України, вся її надія й самотність найвища сила: сила Духа й Мозку.

До виконання таких функцій мусить приготуватися українське студентство на чужині, — коли воно хоче мати право називатися українським. До цього його зобов'язують не лише світлі традиції боротьби в передовій ланці нації, — але до цього зобов'язує зов наших друзів, із якими ми ще недавно стояли разом в підпільній боротьбі із різними окупантами й які чекають, що ми гідно використовуємо свободу для визволення нашої Батьківщини, в повній свідомості, що без Вільної України не може бути вільного людства.

Але до розв'язки цієї найважливішої проблеми ми можемо прийти лише тоді, коли запитаємо себе, чи ми ще є дійсно українцями? І чи дійсно ще всі?...

Не форма, але ідейний зміст визначає сутність людини й всіх її суспільних творів. Отже, мати українську по формі, а... чужу Україні змістом організацію немає сенсу. Така організація може бути лише товариством взаємної адорації, недієздатним тілом із псевдопатріотичною фірмою. Такої організації, що хвалилась би видуманими не дійсними успіхами своєї праці для України — нікому не потрібно.

Українське студентство Америки свідоме поважних труднощів, які воно зустрічало б при одержанні своєї організації стилю ЦЕСУС-у. Воно постійно знаходиться у змагу за підтримку діяльності всеукраїнської студентської організації глобального масштабу, якої ідею й прапор несе самотньо управлений в українському студентському закономірному порядку — лише й самотньо ЦЕСУС.

На тому шляху виникають часто різні формальні перепони. Але вони, як і всі закони, є писані людь-

Олекса Біланюк (Детройт)

За пошану і відповідальність

В здоровій демократії одна особа ніколи не може мати права авторитетно висловлюватися про opinie других людей, навіть коли дана особа вибрана на провідний пост; навіть найвизначніший член суспільства має ненарушне право на особисту думку і на зміну своєї думки.

І навпаки, від людини на провідному становищі не очікується поступовання, яке було б згідне з думкою кожеснічного члена суспільства. В здоровому середовищі така різниця opinii проявляється в критиці і конструктивній опозиції, яка підкреслює різницю думок, але ніколи не посуджує протилежності в браку чеснот.

Велика частина української студентської молоді виросла в обставинах, де протиставилась офіційній opinii було не до подумання, а висловлення непопулярної думки сприймалося як національну зраду. З моментом, як контрольний апарат розломився, чи з інших причин стратив на повазі, певна кількість молодих залишилась без напрямних для свого думання і діяння. Остаталась лише замолоду розвинена нетолерантність і нахил підпадати під вплив домінуючих індивідів. Навіть мала горстка людей з вище згаданими прикметами може, в демократичному суспільстві, спричинити чимало заколоту. Нездібні на конструктивну критику, вони заміняють її безоглядним опрокидуванням; не звиклі до **будуючої** спозиції, заступають її деструкцією.

У вищезазначених проявах автор цих рядків додає головну причину спорядчених труднощів, у які попадає організоване українське студентство.

На щастя, безпристрасне роздумування і терпимість дотепер завжди врешті перемагали і немає причин страхатись, щоб воно так не було і в майбутньому. Але відосередня тенденція нетерпимих одиниць остається і надаліш потенційною небезпекою і тому слід застановитись, як таку небезпеку зменшити.

Щоб знайти розв'язку цієї важливої проблеми, слід зосередитись на центрах, де це питання було, чи є, розв'язане. Великим щастям автора було, те, що він мав змогу обсервувати

ми і для людей. Немає жодного закону в вільному людстві на сумління й ідейне визначення. Отже, проблема об'єднання сил українського студентства в вільному світі — це справа сумління самого українського студентства.

Теодосій Онуферко
(Філадельфія)

три такі зразкові студентські групи: УСГ — Карльсруе (Німеччина, 1947), НаСУС — Лювен (Бельгія, 1948-1951), УСГ — Мічиген (ЗДА, 1952-1955). Великий успіх цих груп полягає, чи полягає, на гармонійній співпраці одиниць без огляду на їх світогляд. Це було можливе лише завдяки тому, що людину оприділювано не по його партійних симпатіях, а тільки згідно з її індивідуальним характером; не як члена угруповання, а як самотньої думуючої одиниці. В таких обставинах завжди, і таки дійсно завжди, перемагав здоровий розум. Члени, які спочатку і були податливі на демагогічні аргументи, набирають критичності, багатіють почуттям особистої відповідальності. З поширенням світогляду приходить пошана до opinii других, що уможливило доброзичливе взаємобідування і конструктивну співпрацю.

Цей будуучий стан ніяк не зумовлює зречення особистих переконань, чи замінення їх «літеплим» неопреділенням. Навпаки, в гідній дискусії опоненти (не вороги) змушені глибоко відумуватись в суть питань і знаходити відповідь у **власному** розсудку, а не у вкорієних пересудах. Так приходить здорове світосприймання, де — не зважаючи на ідеологічне розрізнення — члени професійного студентського товариства «тягнуть в один гуж».

Отже, розв'язка лежить в **плеканні індивідуальної відповідальності** і в усвідомленні, що при взаємній **пошані** ідеологічні різниці ніяк не унеможливають суспільної співпраці, а лише збагатшують її.

Пріємно ствердити, що велика більшість українського студентства настільки зріла, що прояви безвідповідальності зі сторони активних, але безоглядних, діячів вже не знаходять достаточної підтримки, щоб бути катастрофічними. В Америці, де тепер знаходиться центр ваги вільної української молоді, організоване студентство саме успішно перейшло через таку кризу. Можна вважати, що ця перемога розсудку над пристрастями ввела українське студентство в Америці в новий етап позитивної діяльності. Автор цього допису вірить, що висловлює думку більшості українського студентства Америки, коли вважає, що тісна і дружня співпраця між світовою централею ЦЕСУС-ом і американським краєм СУСТА є необхідна для успішного ведення діяльності, як на світовому так і на американському форумі. Доложімо всіх зусиль, щоб цю єдність зберегти!

Олекса Біланюк (Детройт)

Орест Гаврилюк (Університет Тексасу)

ПРОБЛЕМА СТУДЕНТІВ-САМІТНИКІВ

Сьогодні зустрічаємося з наскрізь позитивним явищем: наша молодь горнеться в університети в країнах свого перебування, щоб здобути високу освіту. Гурти студіюючої української молоді ростуть з кожним днем. В університетах організуються українські студентські гуртки, клуби, товариства, які в свою чергу об'єднуються в станові студентські українські організації крайового масштабу.

Українських студентів можемо зустріти сьогодні майже в кожному університеті в країнах, де лише перебувають українці. У багатьох університетах знайдемо лише одного-двох, чи м'якше кажучи, гурток українців. Неохоплені ніякими організаційними рамками, це — т. зв. «студенти-самітники». Не маємо, на жаль, ніяких статистик, однак можна зовсім сміливо з'ясувати, що їх кількість у Злучених Штатах Америки під теперішню пору доходить до числа 100.

Що примушує цих людей покидати середки українського скупчення й мандрувати в зовсім чуже оточення, де в багатьох випадках роками не почують українського слова? Причини є різні. Нікчі оплати за навчання, можливість одержання стипендії, легші передумови прийняття на студію (напр. — деякі університети приймають і тоді, коли студент не може виказати ніякими документами про свою дотеперішню освіту, в деяких легше дістатись на студію медицини) — це лише кілька з них.

За здобуття фахового знання платять ці наші молоді люди дуже високу ціну — ціну комплетного відсепарування від українського національного й культурного життя на протязі кількох років. Їхній одиникий зв'язок з українським світом — за допомогою часописів, журналів, книжок і т. п., та брак часу за студіями, не завжди дозволяє і цей зв'язок тримати.

Значення такого розпорощення наших студентів по чужинецьких високих школах не можна переоцінювати. Ці поодинокі студенти є важливим засобом ширення серед чужинців правди про Україну. Найчастіше їхня дія в цьому напрямку починається від того, що в принагідній розмові з товаришами-чужинцями треба пояснити, що Україна не лежить — напр. в Австралії, як це більшість з них думає. Само собою студенти-самітники не можуть організувати «українських тижнів», виставок, місцевих виступів, концертів і т. п. як це роблять більші наші студентські товариства для пропагування української справи. Ні, діяльність поодиноких студентів з кожености мусить обмежуватись до

участей у дискусіях, відповідних доповідей, статей до місцевих часописів і ширення чужомовної літератури про Україну. З другого боку, поодинокі студенти є свого роду «унікатом» а в той спосіб збуджують цікавість автохтонів. Бо коли напр. в Нью Йорському університеті існує українське товариство, українців є більша кількість, то кожний про них чув. А напр. в університеті в Тексасі є лише один українець і тому всі хотіли б з ним зустрітись, довідатись що то за людина, звідки походить та що собою представляє країна її походження. Бачимо, отже, що студенти-самітники мають нагоду і пророблюють величезну працю, інформуючи чужинців про Україну та ясно й правдиво наслідуючи нинішні проблеми.

Не сміємо однак забувати, що й оточення, в якому перебувають студенти-самітники, має й на них великий вплив. Кількарічне перебування серед чужинців, безперечно, залишає на душах цих молодих українців незатерті сліди. Йому ми зустрічаємося з такими випадками, що напр. абсолювент університету вертається до одного з наших українських «центрів» і з острахом заперічує, що йому важко говорити українською мовою! Бувають випадки, що студіюючи одним одружуються з чужинками. Є й такі, що по закінченні студій залишаються у тій самій околиці на працю й зовсім відпадають від українського життя.

Чия в цьому вина? На мою думку, завинив тут до великої міри наш студентський провід, завинили студентські товариства, завинили й усі ми — студенти, що досі не застановились над цією великою проблемою й не пробували шукати розв'язки. Бо не досить лише кричати що «в єдності сила», не досить улаштовувати з'їзди, не досить редагувати студентські сторінки в часописах! Студентський провід повинен зайнятися розв'язкою ВСІХ БЕЗ ВИЙНЯТКУ проблем українського студентства! Вибрані українськими студентами, наші провідники повинні уважати своїм обов'язком поладнання ВСІХ студентських справ!!!

Проблема студентів-самітників повинна бути розв'язана центрально. Не можна віддавати її до поладнання поодиноким товариствам, які існують при одному університеті й є обмежені в своїй діяльності до даного університету. Поодинокі студенти слід, на мою думку, визнати як спеціальних членів крайових студентських об'єднань чи навіть ЦЕСУС-у. Не можна казати що «ми маємо до діла лише зі студентськими товариствами, а раз

замало, щоб організувати місцеве товариство, так ми не хочемо вас знати...» Таке ставлення справи не витримує критики.

Можна навіть всіх студентів-самітників організувати в окреме «екстериторіальне» товариство, яке стало б членом крайового студентського союзу, на рівних правах з товариствами що існують при окремих університетах. В кожному разі не сміємо в майбутньому знову зустрічатись з випадками, де на крайовому з'їзді українського студентства студентів-самітників відмовляють права голосу. Такі випадки не сміють у нас мати місця! Не забуваймо теж про важливий психологічний ефект який членство в студентській організації матиме на студента-самітника. Виказка українського студента дасть йому більше самовпевненості, охоти до праці, сили, щоб видержати серед важких обставин.

Забираючись до писання цієї короткої статті я не мав наміру обговорити це питання детально чи вичерпно. Моїм єдиним бажанням було виділити цю справу на «ширший форум» та дати почин до ширшої дискусії й ев. розв'язки цієї важливої проблеми — проблеми «Богом і людьми забутих студентів».

Орест Гаврилюк
(Університет Тексасу)

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилюк, Василь Михальчук.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp

3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne

Edition speciale de la

«Parole Ukrainienne»

3, rue Sabot, Paris 6^e

Іван Кузьма (Чикаго)

Кілька критичних думок до діяльності СУСТА

У нас, українців, прийнялась звичка, що критикувати працю якоїсь установи — небезпечно, зокрема небезпечно згадувати і підкреслювати недомогання, навіть тоді, коли така критика є подумана на уздоровлення відносин в даній установі. А говорити про деякі негативні праці управ, наприклад, ЦЕСУС-у, СУСТА, СУСК-у тощо — є прямо не до подумання, бо це ж наша святість, і т. д. і т. п. Часто члени управ вже заздалегідь горляють про те, що «опозиції» чи «позиції» не підходять до справ правильно, бо тільки згадують негативи.

До цього питання ми хочемо підійти сьогодні «по-демократичному», хочемо братись розрізнити дороге поняття СУСТА, як одне, а членів управ, і їхню працю, як друге. Хочемо на світлити управу ЦЕСУС-у, як одне, а ЦЕСУС, як символ українського студентського руху, як друге. І так, як справи ЦЕСУС-у чи СУСТА є для нас не менш дорогі, коли не більше, як для тих, які входять до їхніх теперішніх управ. Думаємо, що загал українського студентства так і підійде до цих справ, і зокрема всі ті, які не визнають міту недоторкальності членів управ усіх студентських товариств.

Ми знали, що студентське життя не може бути підпорядковане якійсь одній групі людей, такої чи іншої партійної приналежності. В такій ситуації більшість студентства ніколи не була б заступлена в управі. Слово одного з членів теперішньої управи СУСТА: «Коли б ми не перебрав цілої управи — це було б нашим упадком в очах українського громадянства». В цих словах, в такій настанові і криваві всь корінь лиха. Нещі завваги не були відповідно прийняті, в наслідок чого, деякі пости перебрав цілком випадкові люди, які й покидали їх кілька тижнів опісля.

**

На цьому місці ми дозволимо собі висловити кілька критичних завваг про діяльність теперішньої Управи СУСТА, зупиняючись над нею дуже побіжно і поверховно.

Організаційна ділянка

Не думаємо тут критикувати заступника президента СУСТА, референта організаційних справ, працюючої п-ни Демидчук. Вона в цьому не винна, не зважаючи на її найбільші старання, вона все ж не могла б згармонізувати цю ділянку. Кількість студентських громад — членів СУСТА, замість того, щоб збільшитись, — зменшилась (при творенні СУСТА було 22 громади). Кореспонденція організаційної референтури обмежувалась

до скупих повідомлень в пресі, про листування годі й думати.

Для ще іншого прикладу слід відмітити, що діяльність включення СУСТА в членство УКК почалась в квітні, тоді як українська громадськість ЗДА стоїть перед 4-им конгресом УКК. Організаційне оформлення поодиноких громад, як пр-вних членів СУСТА, «лежить» вже місяцями і про цю одну з важливіших ділянок праці СУСТА годі було дотепер і згадувати. Але вони в усіх недотягненнях не можна приписувати тільки організаційному референтові. Її треба дошукуватись в деяких інших впливових людях.

Ми з цікавості хотіли б тільки запитатись, що зробила організаційна референтура для поладження Клівлендського конфлікту та як проводила в життя домовлення ЦЕСУС-СУСТА?

Преса

Тут можна багато чого сказати. Дві сторінки — одна в «Свободі», друга в «Америці», частинно задовольняли вимоги студентства, а радше звільняли його референта преси від критики його недотягнень. Однак хочеться запитати, чи він догадується, чому в цих сторінках друкувалась тільки, чи майже тільки, УСГ — Нью Йорк та УАСТ ім. Коцка в Клівленді? Остання була вже дійшла до того, що містила протоколи студентських сходів на яких відбувалися контексти, хто більш популярний в управі СУСТА!.. Слід відмітити, що референтові преси було тяжко притягнути інші громади до співпраці.

Протягом цих двох років деякі громади добились великих осягів у пропагуванні української справи на науковому, чи студентському полі, однак байдужість до них з боку СУСТА доводила до того, що ці громади задовольнялись своїми успіхами на місцях. Це був великий промах. Поінформованість українського громадянства про ці осяги могло тільки піднести в його очах opiniю українського студентства.

Такі поважні студентські осередки як Дітройт, Міннеаполіс, а донедавна і Чикаго — не друкувались взагалі на сторінках СУСТА, а редактори чи референти не мали змоги їх притягнути до співпраці з «незнаних причин».

СУСТА не мав свого якогось центрального пресового органу. Тому ці сторінки повинні були його заступити. Але вони такими, на жаль, не були. Вони не давали загального образу і діяльності українського студентства в ЗДА, в чому й їхнє велике недотягнення.

Допомогова референтура

Справою організування допомогових фондів займався п. Петришин. Не можна заперечувати його вкладу праці в цю ділянку. Сам факт постанови такої установи, як Український Студентський Фонд, є далекойдучий. Але є приповідка, що фонд є легко поставити на ноги, але тяжко його здержати. Тут саме виникла ця історія. Факт створення кураторії УСФ є великим здобутком, але де тоді розгалуження підрядних клітин, які мали б бути джерелом фінансів і інформації про потреби місцевого студентства?

Здається, цього не потрібно, бо в Нью Йорку вже так і прийнято, що провінції не «благодійні» для допомоги (пригадаймо, що сталося зі стипендіями Українського Інституту Америки). Робляться заходи, щоб осередки творили локальні стипендійні гуртки, які мали б обслуговувати місцевих студентів. Чи аж тоді не буде безпорядку? Треба підкреслити, що українське громадянство ставиться вирозуміло до українського студентства в ЗДА, треба тільки дати змогу громадянам завершити це на ділі.

Зовнішні зв'язки

Референт зовнішніх зв'язків СУСТА, або, за статутом, — віцепрезидент, старався вмовляти протягом цих двох останніх років в себе і інших, що він може нехтувати справами зв'язків ЦЕСУС-у, що його функції є набагато важливіші, як керівника відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у. М. Поштар, студент електрики і віцепрезидент так далеко зайшов в своїй якійсь дивній засліпленості, що навіть не уважав за потрібне згадувати про делегатів ЦЕСУС-у на 7-ому конгресі ЮНСА, а опісля видав «славний» лист з рамени «Студентських Вістей», яким раз на завжди припечатав своє ставлення до української світової студентської централі — ЦЕСУС-у.

Варто розглянути звідомлення цієї референтури. Ось повідомлення на пів сторінки, що віцепрезидент візьме участь в зимовому конгресі ЮНСА. Після деякого часу, знову повідомлення в кількох рядках про його участь (важко сказати чи це скромність, чи може він не взяв участі)... Або знову повідомлення про підготовку до конгресу ЮНСА, (і танцювальна група мала приїхати, і підготовка інших виступів) а в дійсності — нічого... Або повідомлення про «зреферування» політики на Сході Європи перед провідниками американського студентського руху... Цікаво, яка ж це політика-

І дещо про інші справи

В загальному, управа СУСТА стала час-до-дасу кормити студентів во своїм пресовими повідомленнями, але, на жаль, на цьому й кінчалось.

Прикладів можна навести багато. СУСТА був одною з молодечих установ, які підписали і заініціювали спортову олімпіяду. Але на тому й кінчець. Не знати, чи й спортивного референта для цієї справи призначено. А студентські клуби й досьогодні не знають, чи зголошувати свою участь з рамені СУСТА, чи включатись до спортивних товариств на місцях.

Спеціальної уваги набирає відношення СУСТА до ЦЕСУС-у. За звітним листом п-ни Демчук, ЦЕСУС — це «Група студентів в Європі». Здається, що його так і завжди трактовано в кругах управи СУСТА.

В пресі студентство ЗДА прочитало про якісь непорозуміння між цими двома інституціями і тільки всього. Управа СУСТА в своєму комунікативному листі, не то що нічого не вняв, але ще більше запутала справу перед всіма громадами і до сьогодні не відпущала. От, наприклад, хтось може запитатись, яким чином копія листа СУСТА на 18-ий конгрес ЦЕСУС-у попала до преси в статті якогось «оболівачого про долю студентського руху» аноніма? Чому сама управа СУСТА не відважилась його опублікувати чи хоч запитатись думку ЦЕСУС-у в цій справі? Студентство ЗДА було б також цікаве прочитати відповідь листа 18-го конгресу ЦЕСУС-у до Управи СУСТА.

З писань, такту і зі ставлення деяких осіб чи то до студентських громад в ЗДА, чи прямо до ЦЕСУС-у, можна бачити, що більшість справ було роблено під цілковитим впливом (якщо не диктатом) певних амбіціонерів, які шукали місця на помсту, в чому знаходили нажалі в багатьох випадках також піддержку деяких членів управи СУСТА.

Ми не бачимо в праці теперішньої управи СУСТА (поміняючи деякі конструктивні заходи Культурно-освітньої Комісії, чи допомогового референта) позитивів такого масштабу, які могли б хоч трохи оправдати всі негативи. Бачимо, що протягом двох останніх років дуже мало внесено в загально-український студентський рух, а осяги, яких добилося українське студентство в ЗДА, ніяк не можна зараховувати на конто теперішньої управи СУСТА. Студентські клуби і товариства в ЗДА діяли цілий час без зв'язку з централєю і без її напрямних. Створюється враження, що управа більше часу витрачала на полеміку (цілком непотрібну і деструктивну), на писання дуже часто цілком зайвих комунікатів, як на ділову і конкретну працю.

Цікаво скільки СУСТА, чи за його починком, вислав допомоги для хворих студентів в Європі, для ЦЕСУС-у, чи для КоДУС-у? Відомо напр. що допомогова референтура кількома разами зверталась і до КоДУС-у і до ЦЕСУС-у за списками потребуючих і хворих студентів, але... на жаль, на тому і скінчилось. Ані один студент в Європі не одержав від цієї референтури ні допомоги, ні цей референт не уважав за потрібне вняти, що з тими списками він зробив.

Не зважаючи на цілий ряд негативів своєї централі, загаль українського студентства в ЗДА працює і конкретною працею, доводить свою зрілість. Танком, українською піснею, доповідями, працею над собою, безпосереднім контактом з чужинцями, українська студіююча молодь ширить правду про Україну, пропагує її визвольну боротьбу, здобуває все нові і нові позиції.

Концепція «монолістичності» управи не тільки СУСТА, але якої б то не було громадської установи, скрашувала ще раз. На прикладі СУСТА ще раз до-

казано, що та організація, та установа зможе провести відповідну конструктивну працю на користь української справи, чи українського студентства, в якій буде представлений загаль українського студентства і всі його угруповання та об'єднання. Перебрати щось є дуже легко, але працювати, коли немає за собою загальної піддержки є дуже важко, і скоріше чи пізніше приходить до краху, або до постійного животіння.

Дивним є, що це не вперше деякі групи нашого студентства на чужині борються за цілковитий вплив в студентських установах загальноукраїнського характеру. І вони завжди програвали, а етипи їхньої діяльності не відзначались аж такою блискучістю, коли не упадком. Тому вірно, що такий стан, який існував у студентському житті в ЗДА більше не повториться, а й не здорово думає студентство підійде до розв'язки своїх проблем зі здоровим розумом, а не з хвилястими почуваннями.

Іван Кузьма
(Чикаго)

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В ЧІКАГО

Чикаго. 11. 5. (Кор. «Смолоскипу»). В останніх кількох місяцях українське студентське життя в Чикаго сильно пожвавилось. 8-10. квітня відбулись з поважним успіхом Студійні Дні під кличем «Україна в сучасному і майбутньому». На Студійних Днях виголошено 8 доповідей, доповідачами були — п'ять професорів і три студенти. На ці дні наспів цілий ряд привітань від різних українських студентських клубів і професорів. В рамках СД відбулась виставка праць студентів-мистців. Виставку відвідало численне громадянство і студіююча молодь Чикаго.

З рамені УАТ відбуло екскурсію до Університету в Ілліноїс, де тамошній студентський гурток влаштував «Українську ніч». Екскурсанти не тільки нав'язали дружні й товариські зв'язки з членами місцевого клубу, але й допомогли йому у підготовці цього вечора.

17. квітня УАТ взяло участь у «Фестивалі нічній», який влаштував при університеті в Чикаго. Українська група пописалась чи не найкраще поміж всіми національностями. Тією ж вальною групою під керівництвом п. Осовського була прийнята тисячною університетською публікою бурхливими оваціями. Виступ соліста, п. Мельничина дав доказ, що наша пісня має неабиякі чаруючі властивості. В рамках фестивалю відбулась виставка народної творчості. Вона була улаштована дійсно якнайкраще, для чого багато зусиль доклали члени товари-

ва. Участь УАТ в цьому фестивалі є неабияким нашим успіхом взагалі. Слід згадати, що крім українців і чехів до участі в цьому фестивалі нікого з народів з-поза залізної завіси, не допущено.

УАТ влаштувало ряд рефератів в рамках студентських сходів. Дотепер з рефератами виступали — проф. Ю. Степовий, Б. Боцюрків, Ярослав Гаруляк. В дискусіях виказалось, що наше студентство б'гато цікавиться подіями в Україні, тому плянується ряд дальших рефератів.

Українське студентство в Чикаго не забуває також про своїх товаришів в Європі. Невдавно УАТ вислато 170 доларів через КоДУС для хворих студентів. Збірка продовжується.

УАТ випустило перший номер своєї студентської сторінки в «Свободі».

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 7-8 (55-6)

Липень-серпень 1955

Рік 6

На каторжні роботи в Донбас

Ще не затихли гучні промови на комсомольських і молоді зборах сіл і міст України, ще живі в пам'яті образи каторжного життя в Казахстані, ще матері плачуть над розпачливими листами своїх синів і дочок, яких насильно депортовано по комсомольських путівках в далекий Сибір, — як знову на комсомольських трибунах з'явилися агітатори, нові вишколені пропагандисти, щоб знову силою ораторського таланту, не закликати, а оправдати потребу піднесення цілинних земель, — тепер, потребу виїзду на каторжні роботи в Донбас.

Донбас цей басейн чорного золота України став місцем прокляття тисяч українських дівчат і юнаків. Це гут від самого приходу большевицької влади в Україну запроторювано непокірних і силою примушувано їх працювати в темних підземеллях. Донбас став місцем найбільшої експлуатації української молоді.

Історія насильних депортацій в Донбас сягає 1922 р. Коли тут шаділа хвиля голоду, а в тяжку зиму не висідало ніде вугілля, большевики заставили прийняти на комсомольському з'їзді Донбасу таку абсурдну постанову: «Працювати без хліба. Не дати замерзнути кітлам. Не дати зупинитись насосам». Молодь починає тікати з Донбасу, але її вилучують і висилають в шахти золота в Алдан, Якутію і Колиму. В 1929-30 рр. в Донбас насильно мобілізовано 40 тисяч юнаків і дівчат. Але це тільки офіційна большевицька цифра, а насправді туди було вислано багато більше.

Почавши від тридцятих років аж до останньої війни в Донбас їхали нові тисячі молодих людей, але навколо цього не роблено великого шуму, а висилку ведено більш «ділово», а менш пропагандивно. Щойно в 1945 р. почали посилену пропагандистську цію за виїзд української молоді в шахти вугілля і головню на їхню відбудову. Молодь скоро побачила, що її черговий раз обманює влада, що того всього, що її обіцяно, ніхто їй

не дає. Головно ті, які покінчили своїми кляси десятирічок і ті з атестатом зрілості в кишені, яких обманом, підступом і насильством запроторено в підземелля Донбасу побачили, що для них вже не має вороття, що вони ціле життя мають залишатись шахтарями, що шлях до освіти, до знання для них перетятий раз назавжди. І тоді молодь кидається в безодню аморальності, пияцтва, хуліганства. Понижується видобуток вугілля, стахановські методи забудовки довели до частих провалів і смертельних випадків. Ні в одній советській газеті, ні в одному статистичному зведенню большевики ніколи не подали, скільки тисяч загинуло в шахтах Донбасу, тоді як в західному світі кожний випадок є оприлюднений.

Почалося загальне невдоволення, почалися саботажі і зриви. Невдоволення доходить свого вершка після смерті Сталіна. Нова влада іде на деякі поступки, але й далі закріплює гірників. В останніх двох роках всі советські газети заповнилися статтями про Донбас, про невиконання плянів, про зриви, про злиденне життя гірників.

Новій большевицькій владі потрібно було не тільки тисячів чорноробочих-шахтарів, які б працювали для «відміного» і щоб тільки прожити. Владі потрібно сотень і тисяч відданих їй молодих людей, які б були «вухом і оком» партії серед шахтарів і які б з «ідейності» йшли на виконання і перевиконання норм, ширли стахановський рух та соцзмагання. Владі треба основного кадру надійних комсомольців, на яких вона могла б опертись при здійсненні своїх плянів. І тому вона звернулася до комсомолу. І цим разом впа в бір на комсомол України. Змонтовано версію, що будити «патріотичні комсомольці і патріотична молодь» Києва рішили піти на допомогу улюбленій партії і масово сотнями і тисячами їхати в Донбас... 29 квітня ЦК комсомолу України прогосив свою «ініціативу». Після Києва нібито ініціативу під-

держав Львів. Між першими депортованими зі Львова знаходимо прізвища Остапа Ромашука, Антона Пасіченка, Тимофія Ставничук, М. Іоли Дерюга та десятки і сотні інших.

Нектар життя

Чи запримітили ви, що симпатична людина має спеціальний вплив, б сказав, — чаруючий вплив, на своє оточення? Її присутність — всюди побажана. В її присутності життя набирає якихось інших, веселих, живіших тонів; кольори якихось самі гармонізуються; тягар клопотів зменшується і вони набирають лагідніших форм.

Людина симпатична — немов проміння якоюсь силою, що розливає довкруги довір'я: нас до нас самих і до нашого оточення.

Вигляд людини мало важить: зовнішній вигляд затирається. Симпатичність виловлюється з духового ества людини, а не з форм її обличчя, яке час моделює по своїй влодобі.

Ви зауважите: не всім дано бути симпатичними. І ви матимете слухність. Але: нікому не заборонено пробувати, чи радше намагатись бути симпатичним.

Щоденно, кожної хвилини, з повною щирістю і без ніякої штучності, старайтесь дати зі себе найкраще: в чемних словах, усміху і навіть в найменших услугах. Симпатія має незвичайно велику силу і я не знаю людини, що могла б їй протиставитись.

Ви не любите, буває, товариства якоїсь людини. Вона це відчуває і починає озброюватись супроти вас. Постарайтесь і зробить щирі зусилля супроти неї. Ви побачите, як одного дня холод її до вас зникне, щоб дати місце взаємній симпатії.

Симпатичність знаходиться у вас самих, не дозволяйте їй нидіти. Будьте тими, що завітчуючи своє життя, прикрашують життя інших.

Ніхто інший, а ви самі повинні формувати ваш характер.

В. М.

Влада наказала відгукнутись і Донбасу. Заговорили різні партійні і комсомольські ватажки. Появились їхні заклики, обіцянки, запевняння. Розіслано пропагандивні плакати, брошури, листи. В усіх цих відозвах закликається молодь приїздити в Донбас в ім'я того, що «Ленін говорив, що без вугільної промисловості ніяка суцільна промисловість, ніякі фабрики і заводи немислимі»... в ім'я того, що «Комуністична партія і радянський уряд завжди приділяли і приділяють велику увагу розвитку вугільної промисловості»... в ім'я того, щоб «мільярди економічна могутність нашої Батьківщини»!... Ось в ім'я чого має їхати і трудитись молодь України! Партія не тільки вимагає від молодих каторжанів їхати туди, але вже в перших закликах ставить вимогу достроково перевиконувати норми та дати хоч три ешалони вугілля понад норму протягом чотирьох місяців («Рад. Укр.» від 12. 5. 55 р.).

Увечері 12 травня відбуваються величезні збори комсомольців і молоді Києва, в залі київського театру опери й балету. В президії появляються московські наставники в Україні — Гречуха, Кириченко, Назаренко, Подгорний, Севін, Гришко, Іващенко. До почесної президії зборів обирається президію ЦК КПРС!... На зборах висупають наші ж молоді яничари Сокол, Дрозденко і інші. Сама большевицька преса признається, що «у Донбасі їх жде нелегка праця» («Рад. Укр.» від 13. 5. 55 р.). Самі большевики пишуть, що «партія каже «треба», комсомол відповідає — «єсть». Іншими словами — всю найбільш жалюгідну працю в Україні партія виконує руками молоді, молодих комсомольців!

Кінчаються збори, за кулісами приготовлено заклик до «молоді всієї Радянської України» і 500 юнаків, засуджених на повільне животіння, одногосподно підносять руки і тим самим підписують вирок на своє каторжне повернення.

На наступний день всі газети України принесли цей заклик: «Сьогодні увага всієї молоді України звернена до нашого рідного і близького серцю кожної радянської людини Донбасу... Боротьба за вугілля в наші дні триває, розгортається ще наполегливіше». Ми 500 комсомольців і молоді міста Києва і Київської області, з великою гордістю (!) сьогодні від'їжджаємо в Донбас і звертаємось до всіх молодих патріотів республіки з закликом поїхати за комсомольськими путівками на шахти Донбасу... Ми впевнені, що слідом за нами тисячі юнаків України

стануть до лав шахтарів Донбасу (іншими словами — будуть насильно вивезені в Донбас — О. З.)... Нелегка праця шахтарська. Будуть труднощі... Минє багато часу... і нашими руками буде видобуто тисячі й тисячі тонн вугілля...»

На наступний день 500 юнаків від'їхало в Донбас. На станції прощало їх тисячі киян. Плакали матері і дівчата, затискали до болю зуби батьки. Нові жертви, нові розлуки родин і близьких, нова руїна родинного життя...

І так почалось. І так продовжується. Гаслом всіх центральних і локальних газет став клич: «Збирайтесь в дорогу, юнаки! Їдьте в Донбас, на шахти...!»

Молодь не хоче збиратись. Вона всіми можливими способами ставить спротив. Вона готується, щоб від пасивного перейти незабаром на активний спротив і на боротьбу з владою, яка протягом вже тридцяти років руйнує її молодість і радість життя.

О. З-ич

МОЛОДЬ В УКРАЇНІ

Річні іспити. «Рад. Укр.» з 25, травня ц. р. писала в своїй передовій: «... На торішніх екзаменах і особливо екзаменах на атестат зрілості, деякі вчителі при потуранні керівників шкіл вивисували оцінки учням. Бували випадки, коли до нагородження золотими і срібними медалями представляли випускників середніх шкіл, які не заслуговували відзнаки...»

Як дбають про найменших. В сотнях міст і сіл України тисячі українських матерів є примушені залишати своїх дітей на призволяще або брати їх з собою на працю в колгоспах, бо не мають де їх залишити, а працювати є примушені законом. «Рад. Укр.» з 24, травня ц. р. наводить цілий ряд прикладів про безпорядки і поневірання дітей в Могилівському районі, м. ін. вона пише «Тут організацією дитячих осель і садків ніхто не займається. В міському партії і міській Раді навіть не знають, скільки в районі є дитячих закладів, як вони забезпечені всім потрібним, як там доглядають дітей... Колгоспники Фросина Стецька розповідає: — Ніхто в нашому колгоспі не подумав, що матерям нема на кого залишити дітей. Ясла й досі у нас не відкриті, от і роби, що хочеш».

Ювілей Київського інституту театрального мистецтва. Минуло 50 років інституту мистецтва ім. Карпенка-Карого, що поклав початок театральній освіті в Україні. Інститут був створений на основі організованої в Києві видатним українським композитором М. В. Лисенком музично-драматичної школи.

За останніх 30 років Інститут підготував понад 800 акторів, режисерів, театрознавців.

За советськими даними в усіх ВУЗ-ах СССР навчається тепер 1.732 тис. студентів. Коли взяти під увагу, що населення України становить 20% всього населення СССР і що у ВУЗ-ах України навчається 170 тис. студентів то стане ясно, що в Україні є всього 10% загального числа студентів СССР.

Харків. В травні ц. р. минуло 150 років Харківському державному ме-

дичному інституту, який був організований на базі медичного факультету університету. За дореволюційні роки інститут випустив 5.868 лікарів, за останні 35 років — 17 тисяч. Зараз в інституті навчається 3.520 студентів. Катедри інституту ведуть на укусю - дослідну роботу по 18 актуальних проблем медичної науки. В минулому році співробітники інституту опублікували 87 і здали до друку 213 наукових праць, зробили 511 наукових доповідей на з'їздах і засіданнях наукових товариств, прочитали понад 800 науково - дослідних лекцій.

Галина Олійниченко, яка два роки тому закінчила Одеську консерваторію, і яка в минулому році гостювала у Франції, запрошена до Київського театру опери і балету ім. Т. Шевченка. З початком травня в Колонний залі Республіканської філармонії відбувся її перший концерт.

Суми. З Сумів вислано 600 юнаків на шахти Донбасу.

Вечірні школи в Україні. В Україні працює сьогодні 1.199 вечірніх шкіл робітничої молоді і навчається в них 240 тисяч чоловік, які не мають можливості навчатись в звичайних початкових і середніх школах.

Київ. Виконуючи постанову вересневого пленуму ЦК КПРС, комсомольські організації України післали на роботу в тваринництво понад 80 тис. молодих працівників.

Свого часу якийсь часопис повідомив про смерть відомого письменника Кіплінга. Цей, прочитавши таке сумне повідомлення і будучи в найкращому здоров'ї, вислав до редакції слідуєчого листа:

«З огляду на те, що Ви нагадали завжди є добре поінформовані — ця новина повинна бути правдивою. Прошу мене зкреслити з листи Ваших читачів і передплатників. Мое фігурування там не є мені більше потрібне».

Напередодні студентських імпрез

(Кілька думок з нагоди Конгресу ЦЕСУС-у, ВЛКУ і Конгресів Ідеологічних Товариств)

Період літніх відпусток це не тільки заслужений відпочинок для української молоді, а ще в меншій мірі втеча від вчорашніх зайнятих і праці, а передовсім — це переведення підсумків зробленого. Для шкільної молоді час відпусток є попереджений рядом іспитів, що являються показником її праці над собою на протязі довгого шкільного року. Але перед цілістю української молоді літо ставить багато ширший круг зацікавлення.

В наших еміграційних умовах тільки літом, в часі масових відпусток є можливі до подумання більші зустрічі як працюючої фізично так і студіюючої української молоді. І коли на протязі цілого року дискусія все таки не вгає, то вестись вона мусить тільки на сторінках дружніх листів. Літом є нагода зустрітись і обговорити існуючі чи, виринаючи проблеми особисто в крузі друзів, прихильників чи навіть і опонентів.

Практика останніх років показує, що молоді трибуни не тільки що не бояться виступати зі своїми поглядами чи оцінкою певних явищ, але радо використовують всі нагоди для подібних виступів.

Між молодими людьми дискусія буває часом може навіть за-пристрасна (кожному видається, що він бачить всі явища під найкращим кутом), але проте це не зменшує ваги і значення дискусії. Навпаки, саме в цьому ми додаємо важливість конфронтації думок і опіній. Саме в дискусії виявляється суб'єктивність чи об'єктивність думки дискусанта і вміння знайти такі аргументи для оборони своєї опінії, які переконали б (чи не переконали б — залежно від їхньої ваги) решту опонентів. І це веде до найважливішого — до формації людини, до формації її особистості.

Українська молодь на еміграції повинна за всяку ціну уникати шаблону. Нехай зразком шаблонності послужить нам процес виховування української молоді в Україні. Починаючи «Молоддю України» і кінчаючи «Радянською Жінкою», понад мільйон примірників молодечої преси пишуть про одне і те саме. Коли уважно прочитати московську «Правду», то можна мати майже докладну уяву про те, що писатиме «Зміна», «Дніпро», а навіть «Радянська Освіта». Важко, очевидно, говорити в таких умовах про молодечу творчість, енергію і поривання. Все це мусить бути приховане десь глибоко в юнацькій душі і покриватись шкаралупою підсоветської лю-

дини, бо так велить сила режиму.

Вдзяє, що коли приходить зустрічати (до речі, доволі рідко) тут, у вільному світі, представників української молоді з України, з лівною інертністю і може навіть в деякій мірі погаслими очима вони споглядають на своє довкілля і невідомі їм б'ючки вільного життя. Але їхні очі спалахують молодечим вогнем, коли ви, стискаючи їхні руки, заговорите до них по-українському. Є певний мент, секунди коли видається, що вони кинуться вам на шию і ви будете вітатись немов після якоїсь довгої по дорожці. Але це триває тільки певну частинку секунди. Хтось з їхніх «спів товаришів» слухає вашу розмову, підходить до вас і багатьох співрозмовників покриває знов шкаралупа інертності. Це заставляє українську молодь у вільному світі до ще більшої праці над собою у всіх ділянках її діяльності.

Перед нами ряд подій, великої ваги в житті української молоді у вільному світі, що будуть відбуватись на протязі декількох найближчих місяців. Маємо на увазі Високошкільний Літній Курс Українознавства, 19. Конгрес ЦЕСУС-у, конгреси таких ідеологічних товариств як, «Зарево», «Обнова». Мабуть відбуде свій конгрес і ТУСМ ім. М. Міхновського.

Ідеологічні Товариства це специфічні сектори діяльності української молоді, в яких групуються молоді люди з однаковими чи подібними поглядами і де проходить праця над собою з боку кожного члена дорогою спеціалізації (напр. «Зарево») в різних ділянках державного життя. Дальший розвиток цих Товариств буде залежати від кількості абсолювентів Високих Шкіл, що на них спроможеться українське громадянство. Але вже і дотепер в своїй творчій праці вони можуть похвалитись не малими успіхами. Це видно зокрема у видавничій діяльності і в поришенні проблематики, що повинна б зацікавити цілість українського організованого суспільства. Специфічність їх є ще й в тому, що вони своєю діяльністю немов дають визов несприятливим умовам: матеріальним труднощам, в яких приходить працювати і духовій немочі, що її переживає сучасний світ. Їхні конгреси будуть своєрідними живими дотеперішньої діяльності і переглядом походу на новий посів.

Українське Студентство, що має можливість формуватись у вільному світі відбудуватиме свій Дев'ятнадцятий

Конгрес. Дев'ятнадцять етапів і тридцять три роки життя інституції — ЦЕСУС-у говорять самі за себе і не потребують, мабуть, ніяких коментарів. Проте не можна позбутись образів, що короткими мірками пересувають ся перед очима. Організаційні початки нашого студентства, боротьба за здорову українську духовість внаслідок єдиної всеукраїнської студентської організації, його духовий ріст, друга світова війна і знищення провідного студентського активу, підпілля і партизанка, і окупація Батьківщини зі всіма наслідками, труднощі духового характеру в повоевних початках і... перемога всіх труднощів!

Більшість провідного студентського активу переїжджає до Нового Світу. Перед Українським Студентством Америки стають нові перспективи: зорганізуватись і влитись в єдину студентську Централю — ЦЕСУС. Труднощі різного характеру є не малі, але розуміння ваги дії одинокої всеукраїнської студентської Централі і добра воля — ще більші! Другий Конгрес Українського Студентства Америки волею студентських репрезентантів рішив, що Союз Українських Студентських Товариств Америки стає Братньою Організацією ЦЕСУС-у. Побажання 18. Конгресу ЦЕСУС-у сповнились і перед Дев'ятнадцятим — стоїть перспектива випрацювання планів дальшої дії.

Особливого значення набирає Високошкільний Літній Курс Українознавства. Не зважаючи на його молодий вік, він на протязі свого чотирічного існування проходив з повним успіхом і на відтинку української організованої діяльності набрав повного громадянства. Це дає дозвіл українській молоді не тільки на гордість, а ще в більшій мірі заставляє до нових зусиль. Затримка на досягнутому означає застій, а застій — означає розклад і смерть. Тому перед українською молоддю в загальному а перед молододокадемією зокрема, виростають нові обов'язки. Вона повинна розпрацьовувати проблеми, зв'язані з українським життям й відважно ставити свої тези і сміливо ставати на ноги. Може і важко є в горнілі контроверз віднаходити прямилий шлях, може часом і припадками стають по своєму зовнішньому вигляді деякі течії, в духовому хаосі сучасного світу — молода українська еліта не повинна згубити з уваги, що українська духовість віднайшла свій шлях, який не був захитаний, не зважаючи навіть

на найбільші намагання дальної і повсякчасної розбудови. Слід пам'ятати, що життя людське постійно розвивається і соціальна структура суспільства набирає все нових форм.

Вислідом студій різних проблем українська молодь почує на четвертому ВЛКУ. Крім українських професорів різних європейських країн до Лювену прибуде наше студентство і абсолювенти не тільки з Європи, але дуже правдоподібно — й з-поза Європи. Крім цього професорського складу на ВЛКУ передбачується також ряд студентських доповідей і доповідей тих, що ще недавно були студентами. В Лювені відбуватимуться духові життя української молоді.

Участь в них повинен взяти якнайширший загальний український народ. Тут саме хочемо звернутись до українських громадських організацій, а зокрема до українських батьків, щоб

вони доложили зусиль і численно вислали нашу молодь на четвертий ВЛКУ. Її широка участь в цій важливій небуденній події буде показником, що наш загальний інтерес здоровим розвитком своєї молоді, що він їй бажає здорового духу і його росту. Матеріальні труднощі, зв'язані з коштами подорожі і десятиденного перебування в Лювені не можуть бути в ніякому випадку усунути зваженістю. Батьки, що ясно здаті собі справу з важливості виховання своїх дітей в українському дусі, громадські організації, що хочуть бачити поповнення рядів свого членства здоровим елементом, на лежко розширення інтелектуально — ніколи не заважаються на мінімальні видатки для всеукраїнського добра. А, зрештою, пам'ятаймо, що всякий ріст вимагає корму. Тому поспараймося тим, що потребують, цей корм дати!

В. Михальчук

УСТ «Січ» в Мюнхені

Х. Загальні Збори УСТ «Січ» — Мюнхен

УСТ «Січ» в Мюнхені, що являється клітинною ОУАТ «Зарево», відбуло 6. травня ц. р. свої Х річні Загальні Збори. В програму Зборів входило м. ін. заслухання звіту уступаючої Управи за останній рік та вибори керівних органів Т-ва. Зборами провела президія в складі: Ярослав Качмар — голова і Надія Ріпак — секретар.

Звіт з діяльності уступаючої Управи зложив голова Т-ва Павло Дорожницький. За Контрольну Комісію звітував у відсутності хворого голови Михайла Березюка член К. К. Іван Керестіль.

На протязі останнього року Т-во провело активну внутрішню діяльність. Зокрема слід відмітити щомісячні членські сходи з доповідями членів та дискусійними вечорами. Крім цього влаштовано одні святкові сходи, присвячені сл. п. д-рові О. Грицаєві. Майже всі члени Товариства беруть активну участь в студентському становому житті. Сьогодні Т-во нараховує 20 членів і являється найповажнішим і найбільшим студентським ідеологічним товариством на території Мюнхену.

Збори відмітили великий вклад і жертвенність Центрального Проводу «ЗАРЕВА» на чолі з д-ром М. Антоновичем та головного редактора «Розбудови Держави» д-ра Б. Виняра в напрямі появи журналу Об'єднання — кварталника «Розбудова Держави». Одночасно Збори висловили признання редакційній колегії молодечого журналу «Смолооскип» і заявили йому свою підтримку.

До нової Управи на академічний

рік 1955/56 обрано: І. Керестіль — голова, В. Рождественський — заст. голови, д-р М. Миколович — секретар, члени Управи — Н. Ріпак і Я. Качмар. Контрольну Комісію обрано в складі: П. Дорожницький, д-р Е. Смолько і І. Жегун.

З нагоди успішного зложення клятви іспитів та одержання титулу доктора філософії довголітньою секретаркою Т-ва М. Миколович в імені Зборів зложив її якнайкращі побажання уступаючій голові Товариства П. Дорожницький.

Орест Гаврилюк

РОЗБИТА ЛЮБОВ

Він коханням безмежним любив ту дівчину

І вона теж любила його.
То ж любов присягали до смерті-загиби

І ніхто не переривав того.
Зірвалася буря, грізна хуртовина
І шепіт грімкий залунав:

«Ставайте всі в лави, бо кличе країна,
Бо слушний нам час вже настав!»
Пішов низьколяти він рідну країну,
На заклик у лаву враз став.

Прощаючи ж свою кохану дівчину
Вернутись назад обіцяв.

Та куля чужа серед темної ночі
Пройшла його серце палке —

Для чорні круки викололи очі,
Кістки розтягнули довкі.

Сім років предвгих на милого свого
Дівчина тужливо чекала.

Вкінці, не діждавшись ні виступу його

У Спасі черницею стала.

3 пластового світу

◆ Пластові табори на Новому Соколі біля Бофало (ЗДА) відбудуться цього літа 2.-24. липня для пластунок і 24. липня - 13. серпня для пластунів. Табори організує Окружна Таборово Комісія під головуванням пл. сен. І. Крамчука.

● 26. червня - 3. липня відбувся на острові «Хортія» в Беблоні Краєвий Вишкільний Курс Вітрильництва. Курс керували старші пластуни: Орест Гаврилюк і Кольцо Нестор з 25-ого Куреня УСН «Чорноморці».

◆ 22. травня відбулося в Дітроїті посвячення другого з черги пластового вишкільного судна, яке охрещено «Крим». Судно закупила місцева залоза 25-ого Куреня УСН «Чорноморці». Судно має 36 стій (12 метрів) довжину та поміщує 15 осіб залоги.

● Табори на пластовій оселі в Іст Четгем відбуваються 3.-30. липня для пластунок і 31. липня - 27. серпня для пластунок. Провід табору юнаків: командант — пл. сен. Юрій Федорович; виховник — пл. сен. Юліан Крижановський, ЛЧ; бунчужний — ст. пл. Петро Содоля, ЛЧ. Провід табору юнаків: командант — ст. пл. Орест Гаврилюк, ЧМ; бунчужний — ст. пл. Леонід Беднарський, ДК.

◆ П-ий Вишкільний Діловодів Новацьких З'єднань і Новацьких Таборів відбувся 9.-10. липня в Іст Четгем. Вишкільні організував і керував новацький відділ Кадрів Виховників — «Орляний Круг» під проводом пл. сен. Миколи Сітухи, ЛЧ.

● Крайова Пластова Зустріч ЗДА запланована на 30.-31. липня в Іст Четгем.

◆ Крайова Пластова Зустріч Канади запланована на 30. липня - 1. серпня в Ейрлему. Після зустрічі мають відбутися там же вишкільні табори для пластунок і виховників.

● Вишкільні рейди пластовими суднами «Одеса» і «Крим» відбудуться 23. серпня - 1. вересня по озері Онтаріо. Рейди організують крайові діловоди Волного Пластування ЗДА й Канади. Командантом рейдів призначений ст. пл. гр. Юрій Козак, ЧМ.

◆ Саме вийшло з друку 11. число журналу новацьких виховників «Вогонь Орляної Радн». Матеріал тематика числа: «Фізичне виховання новачків».

О. Г.

СТОРИНКА ЛІТЕРАТУРИ

М. Йогансен

Живий ще? Чи може вже давно його тіло рознесли воєнки далекої Сибірської півночі? Гордий і незкорений, гідний послідовник свого кредо, Майк Йогансен, шістдесятіріччя якого в цьому році відзначається, влав жертвою большевицького терору.

Близько, Близький друг Хвильового і Миколи Куліша. З походження чужинець, віддав себе всеціло своїй новій батьківщині — Україні. Поет, прозаїк, теоретик новели, перекладач. Як поета високо його цинив М. Хвильовий.

На літературну арену виходить на самому початку 20-их років. Криця його творчості: збірки поезій «Дігори» (1921), «Крокове коло» (1923), «Доробок» (1924), «Ясень» (1930); оповідання і повісті — «Подорож доктора Леонарда» (1928), (читайте уривок в «Смолоскипі» ч. 12-1 (1953-54)), «Подорож людини під кимом» (1932), «Кос чагил на Ембі» (1936), «Огурта» (1936) — сконфіскований цензурою; з теорії літератури — «Як будується оповідання» (1928).

В 1935 р., вже після розгрому Українського Ренесансу, М. Йогансен був висланий поза межі України, після повороту йому не довго довелося бути на волі. В кожному його творі, в кожному рядку його творчості ворог добачував явний чи закритий «український буржуазний націоналізм». Десь в 1937 р., в часі великої чистки, він був арештований і всякий слід за ним пропав.

В розгрі його літературної творчості, «Літературний Ярмарок» (книга 131, грудень 1928), в «Інтермедії патосу» писав:

«— О, Майку Йогансене! О романтику білої комуни! Сьогодні, нарешті на Вашій вулиці свято! (це після появи його «Подорожі доктора Леонарда» — прим. ред.). Одинадцять років я, «український історик літератури», замовчував Вас... але тепер я вже не можу замовчувати Вас, о, Майку Йогансене! Сьогодні на Вашій вулиці свято! Сьогодні Ви нарешті написали такий твір!... Будучи, так би мовити, від природи щирим українцем, я, о Майку Йогансене, все таки ніяк не можу не гітати Вас і Вашої Леонарда-Винчи!...

«Отже, сподіваємось! Ви, о, Майку Йогансене (сподіваємось), в своїй новій повісті «Майборода» відкинете на деякий час свою ж таки теорію

Олексій Кундзіч

На острові Чайному

Від Редації: Слесь Гончар, молодий український письменник написав знаменитий твір «Щоб світився вогник». Олексій Кундзіч, автор знаменитої «Української хати» і «Як Тарас їхав по Україні», творів які зразу після їхньої появи були докритиковані

і заборонені большевицькою владою в Україні, написав критику на цей твір О. Гончара. Нижче передрукуємо цю статтю О. Кундзіча в скороченні (Київська «Літ. Газета», ч. 10, 1955), щоб познайомити наших Читачів з високо-мистецьким і блискучим стилем автора.

На острові Чайному, де заповідник цілісного степу з гомінливим птаством, з сирнами і кецюдавно завезеними оленями, де маленький рибальський виселок з приємним чужком і першорозрядний маяк, — живе і працює частка нового суспільства — рибалки, студенти-ботаніки й зоологи на практиці, обслуга маяка — ветеран революції боцман Лелека, іменем якого названо катер, що сполучує острів Чайний з матерком, боцманова дружина — «кок», і денка — світляка на маяку, хлопці-помічники... «Чайки

(смістедто, як лимонад) і виїдете перед наші світлі очі з виробом дотійської якості. Прийміть же від нас, як скромний дар, нашу тривогу радості за майбутнє Вашого, як нас рішуче закликають і Стери і Сервантес, «не зби-якого таянту ще далек» не остаточно виявлених можливостей».

Майк Йогансен не тільки для широкого загалу українського громадянства, але, й зокрема, для української молоді майже невідомий, а його твори на еміграції є унікальною рідкістю, якщо взагалі десь вони є.

Життя його і зокрема творчість вимагає окремого дослідження та опрацювання.

Ми звернемось до нього словами його колишніх близьких друзів:

— О, Майку Йогансене, о непокірний романтику буржуазного націоналізму! Сьогодні, як Ви ще ходите по білому світу, знайте, що ми пам'ятаємо про Вас. А якщо Ви в колі, о Майку Йогансене, своїх товаришів по ВА-ПІЛІТЕ, Хвильового, Куліша, Яловського, Любченка, знайте, що як нас закликають Стери і Сервантес, Ви перейшли в безсмертя, о Ви, Майку Йогансене, від природи щирий українець, непокірний, «буржуазний» націоналіст!

О. Гаєнко

в'ються шовід самими вікнами, дух моря чути навіть у хаті, чудесне море проймає всі пори життя цих людей, людей Олеся Гончара, море — їхній лан і їхній цех, воно ж такі і їхній святочний сад в хвилини любові, вищих дум і благородних поривів, — і чудесно жити на світі й боротися за те, щоб скрізь, де треба поставлено, світився вогник твого маяка.

«Дівчина стояла на березі боса, ситцеве платячко легко розвівалося на ній, і все, мов чарівний сон, перед нею збувалося наяву. Сяяло небо, розцвітало море, і білий красунь «Боцман Лелека», розгинаючи морську глдину, повним ходом наближався до маяка». Море сіялось — і дівчина була щаслива в своїй любові, такий же нездатний і вічний, як море.

Дівчина з маяка не раз вже траплялася в літературі, — завжди це романтичний, поетично узагальнений, часто в безладному стилі, образ. Світляк Олеся Гончара не така: вона зовсім земна, реальна дівчина, типова на мазках справжнього прозового живопису. Повертаючись з курсів, де набула кваліфікації техніка по апаратурі, їхала на катері батькового імені, а катер водить молодий, гарний, сміливий капітан, синок директора рибзаводу Вовик Гонкало. Він допитливий, легким жартом відбивається від закиду про браконьєрство в заповідному степу, ба навіть патрістичною сентенцією про те, що, мовляв не по-лишати ж наших передлітніх дроф на призволяще туркам... Погостював якусь годину і зійшов на капітанський мостик. — Бувай, Марійко!... Світляк мові вечорами... Світлимеш?

— Світиму... Пішов катор «Боцман Лелека», а Марійка на причалі «одна стоїть між двома блакитними стіжками — між небом і морем...» Так зав'язав сюжет: світляк закохався у небезпечного для дроф і для дівчат бракон'єра.

В образі Марії, яку стара вчителька назвала світількою, перекинувши таким чином осоціацію в глибок веродного життя, у весільне дійство, де світілька тримає свічки і меча, — в цьому образі увесь О. Гончар — це тільки спалахи в життєвій щоденності, це високі святочні хвилини серед будня, квіти краси, які не кожен уміє помічати навколо себе.

Щойно ми зустріли Марію босою над морем, а це — гляньте! — «... побачила в затоці знайомий сплут «Бопмана Лелеки», одразу зупинилась і весело стинаючи зубенята, сміючись від болю, знов одягла свої модельні. — Хай печуть!»

Отже найена! Вона не знає, як знаємо ми, що так ось, босою над морем, падає собою дівчину з золотого віку Еллади, дівчину з Лувра — їй треба спинатись на високі корки своїх модельних! Звичайна дівчина, яких багато.

Але які сні їй сняться! Власне, це й не сон — це марення під час недуги. Бачиться Марії, нібито погас її маяк, і посідали в бурхливому морі кораблі, і серед них Вовиків катер, а світільний газ увесь вийшов. «Тоді вона зважилась на крайній захід: стала на горбку, на самому белебені і, черкнувши сірник, запалила на собі святкову блузку, ту саму, що була в ній на танцях в парку. Запалала і так стояла на піщаному згірку, радісна, в палаючій одязі, світлячи йому в темряві замість маяка...»

Така амплітуда характеристик: від найшпигу до модельних до готовності на радісний подвиг, до інтуїтивного розуміння, що людина в подвигу завжди перемагає, бо стає над особистим, розриваючи тісні межі його.

До речі, і це високе горіння закорене в звичайному побуті типовою деталлю (горить на ній та блузка, в якій вона була на танцях у парку) і художнім прийомом: «— Ти вся горниш», каже мати. У дівчини жер.

Одесь Гончар завжди залишається прозаїком — а ця риса не часто трапляється в нашій українській прозі. Багатьом письменникам властива тут яка-небудь вада — чи сентименталізм, чи стилізаторство, чи фотографічність, чи дидактизм... О. Гончар іде від традицій доброї прози, прози живопису, об'єктивного образу, характерів.

Минає літо, люди живуть і працюють, оберігають своє птаство і дичину, ловлять рибу, їздять на материк, а з материка на острів варити святочну юшку на березі, ходять у рейси і обслуговують маяк. Марія провадить плавання — «те максимум» і виглядає «Бопмана Лелеку» та молодого капітана, з яким провела чарівну ніч на яхті «під білим парусом кохання». Двома готується до олімпійських ігор, — кожен робить що-небудь своє, а загалом усе гаразд на острові Чайному.

Однак, дочитуючи повість, я ловлю себе на відчутті, що в ній чогось бракує, і не відриваю знеходжу, в чому річ. А річ у тому, що все гаразд не тільки на острові Чайному, але й в сюжеті. В сюжеті майже все гаразд, тільки Марію, як можна було догадатися задалегідь, розлюбив легковажний Вовик. Нікого це не зачепило, ніякого резонансу не викликало, ніхто й не знає цього. Звичайно, для Марії це велика прикрість, це горе, але що ж ти вдієш — таке, на жаль, частенько трапляється, переживають дівчата, переживає й вона. Так подумав читач і залишився спокійним.

Можна зрозуміти письменника — він не хотів затьмарити свіме життя на острові яким-небудь тяжким наслідком Вовиною невірності, а не давши чужого зла, не дав підстав інкримінувати хлопцеві злочин, не викликав гніву читача і пристрасного осуду.

Цей композиційний недолік має своє пояснення. Річ у тому, що Марії — не горе — не конфлікт. Це не колізія, в якій завжди стикаються дві внутрішні сили, дві пристрасті, що розривають подвоє серце персонажа, а разом і серце читача. Герої випробовуються на кульмінаційних грізях життя, в колізіях, що вимагають мобілізації всіх сил душі. В цьому — енергія твору, в цьому й сила впливу на читача. Без справжньої природної колізії, обумовленої всім розвитком сюжету, твір неминуче буде млявим. І повість «Щоб світився вогник» — млява, в ній лясєвкі пристрасті не дійшли кульмінації, не поставили перед дилемою ні героїв, ні читача.

І видно сам О. Гончар, здійснюючи задум повісті, почував його сюжетну недостатність і намагався надолужити її. Раптове захворювання Марії саме тоді, як на неї було залишено маяк, нестерпна аварія на маяку і безпорядність помічників — усе це недостатньо виправдане. Не будучи природно неминучим наслідком усього попереднього розвитку, ці мотиви не стають джерелом енергії твору. Сама хвилюва думка Марії — чи не залишити маяк без вогника на помсту капітанові, що перебуває в морі, не викликає тривоги ні за Марію, ні за капітана, ні за маяк: вся повість доводить, що Марія не зв'язиться на такий вчинок, в самої Марії нема вагання, внутрішньої боротьби, отже її зараз же погашений імпульс не став однією з тих двох сил, що утворюють бурю колізії, конфлікт не учинився.

.. Показати зле можна тільки ціною жертв людських гараздів у творі, — моральних, матеріальних чи будь-яких; зло, яке не порушило безтопичності, не є злом; дракон, який не бере жертв, не є драконом. А коли люди повісті знають дракона з попереднього досвіду і дружно відганяють його, тоді в повісті нема викрику — зло дається як уже викри-

те поза межами твору, і тема відпадає.

Нема потреби доводити, що жертви громадськості персонажів твору не є жертвами реальної громадськості, і в випадку — є її набуток: показавши браконьєра, який убив чудесну сарну в запойному степу, ми ставимо художнє слово на сторожі дорогих для нас сарн. Треба було, щоб Вовик не тільки націлився в повісті — щоб він убив. А назвавши його браконьєром не тільки по птицях, а взагалі в житті, — треба було до кінця показати браконьєрство як зло. Кинутий в життя запойного острова камінь браконьєрства повинен був збурити плесо цього життя і прокотитись по йому колами резонансу до самих берегів. У повісті камінь упав не за законами фізики: печотно і невидно.

Можє я не зрозумів письменника, може Вовикове браконьєрство дається в повісті тільки для того, щоб показати, що дружна громадськість Чайного, давно вже пізнавши добро і зло, невразна, неприступна для нього; що високий моральний стан цих людей, — а він справді такий і в і таким переконливо показаний у творі, — забезпечує її від таких браконьєрів, що їм нема місця тут, — може в цьому тема твору?

.. Щодо прямого браконьєрства (по птицях) тему розкрито в плані невразності, неприступності острівців для зла: вони одностайні, «наче змовились»...

Почувається оце «наче змовились» і відносно браконьєрства внутрішнього, в людському запевіднику. Але тут паралелі письменник не доводить до кінця. Марія таки стала.. ніби жертвою, але й не жертвою. Обійшлося лише прикрістю, не вийшло за межі Маріного настрою, — острів нічого й не знав. Несміливо, компромісно зроблено.

А що ж Вовик? Вовик у суботу має розписатись з лікаркою Ксеною. Виходить, у цій царині він не браконьєр: другу полюбив і чесно одружується. Хіба це не порушує цільності образу браконьєра? І тут компроміс. А компроміс — це аморфність. Взагалі Олександр Гончар був дуже обережним, конструючи цю повість, запобігаючи злу... в повісті... Не турбуясь, читачу, один цей Вовик був носієм зла, і незабаром перестане ним бути, а може навіть розвине свої гарні якості, які справді такі в нього є.

Повість «Щоб світився вогник» — ліричний твір, і як такий він був би чудесним, якби не ота штучна сюжетна кінцівка з аварією маяка, з ніби героїчною ліквідацією аварії. Мені цей маяк відчувається в повісті як обстановочний, ліричний комплімент, і, здається, дуже гарно було б, щоб тієї ночі Марія не захворіла, щоб пішов катер з Вовиком і Ксеною в бур-

(Докінчення на ст. 8.)

Розмови про творчість

Думки композитора

Композиторська праця повсякденно приносить мені багато радості й щастя.

В чому я бачу суть композиторської професії і суть того щастя, яким вона нагороджує свого щировіданого поклонника?

На це відповідь коротка: талант і праця.

Питання композиторського таланту не слід, однак, збувати, спрощувати і зводити його до справи самої тільки музичності, хоч би навіть дуже високої.

Музичальність, тобто прекрасний слух, досконале відчуття ритму і музичної форми, мелодична інвенція тощо — все це тільки певні ознаки, які свідчать про те, що людина може стати композитором при наявності одних чи інших істотних даних.

Тут я маю на увазі ширше розуміння композиторського таланту. Його основним елементом єваскаю філософський інтерес до всіх проявів життя і непереможне (дослівно — непереможне!) бажання висловлювати висновки своїх життєвих спостережень.

Цю саму прикмету повинен мати і художник, і поет, і драматург, і різьбар — кожний творець.

Перед тим, як писати музику, треба собі відповісти на два основні питання: що писати і як писати?

Правдивий творець ніколи не стає, склавши руки, перед порожнечою: «Хотів би щось написати — музичний твір, вірш, драму, та тільки не знаю про що».

Так може сказати тільки людина, нездатна піднятися до справжнього творчого польоту.

Мистець спостерігає допитливо всі деталі життя і в найменших його дрібницях вміє бачити ознаки великих ідей. І тут же в його душі зароджується непереборне бажання сказати своє слово — свою похвалу чи свій осуд, — тобто узагальнити дане життя явище і своїм твором відкрити очі майбутнім слухачам чи глядачам на ту правду, що кипить у всіх деталях життя, як кров у жилах.

Отже вміння бачити, філософська спостережливості в поєднанні з непереможним бажанням висловлюватися у всіх актуальних питаннях, породжених життям, — ось де невідмінна умова всякої творчої роботи.

Але ж і ця спостережливості не є якоюсь абстрактною рисою характеру. Вона має свої корені в цілому комплексі духового образу людини і, насамперед, у палкій любові до Батьківщини, до свого народу, до всього благородного, високого.

Справжній творець любить свій народ, і тому ніколи не може бути байдужим до його життя. Саме ця любов породжує цікавість до всіх проявів життя народу, до його дум, планів, мрій, турбот. І ось приходить момент, коли творець відчуває, що він більше не може мовчати, він мусить сказати своє слово в такій то справі. Так у свій час народилась, наприклад, велика кантата-симфонія композитора Станіслава Людкевича на слова Т. Шевченка «Кавказ».

Правдивого творця радує кожен успіх народу в здійсненні його переможного руху вперед. Гарячий патріотизм, бажання ще більше возвеличати свою Батьківщину — ось ті найглибші корені, які є основою творчості нашого композитора, основою його духової необхідності висловлюватися.

Залишається питання: як висловлюватися?

І тут справа залежить від природного обдарування і, насамперед, від праці.

Щоб бути композитором, треба найперше досконало оволодіти технологією тієї своєрідної мови, якою композитор збирається промовляти до народу. Для цього треба засвоїти ряд спеціальних знань.

Велике і благородне діло, яким є мистецтво, — несумісне з лінощами. Всі справжні композитори приходили в мистецтво тільки з щирим і негасимим вогнем творчого горіння.

Мене дуже дивує, коли молоді талановиті учні чи студенти музичних учбових закладів впадають в різні «заборгованості» з музично-теоретичних дисциплін. Їм здається, що вони можуть «інтуїтивно» відчувати, що і як треба написати, а кропітке навчання для них непотрібне.

Така думка глибоко помилкова. Хто так думає, той стає на шлях марних довгих блукань і шукань, щоб витративши даремно багато часу, відкрити, нарешті, правду, яку інші композитори давно вже відкрили. Самовпевнений «геній» сам себе засуджує на «музичний хвостизм» замість того, щоб на базі знання шукати свого власного вислову.

В щирість прагнень подібних молодих поклонників композиторської справи я не вірю.

Писати музику достойний тільки той, хто горить до цього непереможним бажанням, хто бачить найбільше щастя в служінні рідному народові своєю творчою працею.

А. Кос-Анатольський
(«Зміна»)

Літературна хроніка

Ужгород. 2 червня 1955 р. помер молодий Закарпатський письменник Юрій А. Гойда. Народився Ю. Г. в 1919 р. в селі Знячовому. За останні роки вийшли такі його книги: «Люди моєї землі» (1948), «Верховинська поема» (1949), «Сонце над Тисою» (1950), «Верховинський край» (1950), «Сонце над Карпатами» (1951), «Високі дороги» (1952), «Лірика» (1954).

Київ. У видавництві книжкової палати УРСР вийшла брошура «Тарас Г. Шевченко (1814-1861)». Брошура містить бібліографічні матеріали для вивчення життя і творчості великого поета. Збірник упорядкувала група наукових працівників Харківської державної бібліотеки ім. Коротенка за редакцією А. М. Ніжинець.

Прийшів. В Пришіві існує «Культурна спілка українських трудящих» (КСУТ), яка після вищесудження великої кількості її членів, наново повертається до праці, поповнившись новими комуністичними елементами. КСУТ видає журнал - місячник «Друж но вперед». В 1953-54 рр. видав 6 чисел альманаху «Дукля». Серед українських літераторів Пришівщини знаходимо такі прізвища — Ф. Лазорик, М. Пшайда, Ю. Боролик, Ф. Іванцов, В. Зозуляк, А. Карабаш, І. Мацинський.

На терені Чехословацької Республіки при словацькій секції Спілки чехословацьких письменників рівнож працює гурток місцевих українських літераторів, які пишуть українською і російською мовами.

У видавництвах України появились в останньому часі такі цікаві книжки: І. К. Білодід: «Питання розвитку мови української радянської художньої прози».

С. Крижанівський: «Максим Рильський». (145 стор.).

«Про мистецтво театру». (515 стор.).

«Українські народні думи та історичні пісні». (659 стор.).

Іван Франко: «Поетичні переклади». («Твори в XX томах». Том XV.) (610 стор.).

«Українські радянські письменники». (Критичні нариси. Збірка перша. 451 стор.).

«Питання української радянської літератури». (Літературно - критичні статті. 368 стор.).

Леонід Смілянський талановитий письменник, автор розкритикованої і забороненої більшовиками «Софії» (1945), в останніх роках написав такі твори: «Початок легенди» (1949), «Голуба далечини» (1953), «Тюремні сонети» (1950), «Крила», «Піфагор», «Сід» (1951), «Портрет Жуковського» (1952), «Червона троянда» (1955).

Віднайдено записки М. Гоголя

Серед величезної кількості рукописів, що зберігаються в Державній бібліотеці в Москві віднайдено об'ємисту книгу у шкіряній політурці. Це — «книга всякої всьмани», в якій п'ятнадцятирічний учень Ніжинської гімназії Микола Гоголь з 1826 р. почав робити свої записки.

Значна частина книги заповнена записами українського фольклору. Були тут виписки з архівів, українські народні загадки, прислів'я, приказки, описні звичаї і обрядів. Поряд — чимало виписок з «Енеїди» Котляревського. Шість років «ів» цю книгу М. Гоголь.

Багато записів із «Книги всякої всьмани» письменник використав у своїх безмертних творах.

Працюючи над «Вечорами на хуторі біля Диканьки», Гоголь захопився українськими народними піснями і взявся збирати їх. Це захоплення ще більше зросло після поїздки письменника в Україну в 1832 р., де він близько познайомився з українськими збірками фольклору. У Гоголя навіть виникла думка переселитися у Київ, щоб мати можливість ширше вивчати історію України, більше зібрати народних пісень. В листах до М. Максимовича він писав: «Скільки ми там назбираємо всякої всьмани! Все викопаємо!»... «Моя радість, життя моє — пісні! Як я вас люблю!»

В статті М. Гоголя «Про малоросійські пісні» знаходимо такі рядки: «Пісні для Малоросії все: і поезія, і історія, і батьківська могила».

Все своє життя цікавився письменник народними піснями. «Покажіть мені народ, — писав він у «Петербурзьких записках 1836 р.», — у якого було б більше пісень. Наша Україна дзвенить піснями».

Особливо багато і плідно працював Гоголь над українськими піснями в кінці 30-их років.

М. Гоголь записав біля семисот українських пісень. Більшість з них опублікована, але деякі ще не знайдені.

Дослідникам творчості великого письменника вдалося знайти серед архівів три записані ним українські пісні, досі ще ніде не опубліковані. Ось одна з них.

Ой, розсердився
Мій милесенький
Без причини на мене.
Сідає коня
Вороненького
Тай їде пріч від мене.
Ой, куди ж ти,
Мій милесенький,
Від мене од'їжджаєш,
Ой, кому ж мене,
Молоден-кую,
Та й ксму ж оставляєш.
Ой, коли б я знала,
Ой, коли б видала,
Відкіль милий їде,

Мостила б мости
З зеленої трости,
Сподівалася б милого в гості.
Боже мій милий,
Гори і долини
Зрівняй рівенько,
Щоб моему милому
Та до самого дому
Іхати було гладенько.

Луженьки шумлять,
Береженьки дзвенять,
А травиця зеленіє.
Ой, десь мій милий,
Голубовько сизий,
Серденько мліє.

Луженьки шумлять,
Береженьки дзвенять,
А калина розцвітає.
Ой, десь мій милий,
Голубовько сизий,
З іншою розмовляє.

Ой, коли б з такою,
Як і з мною,
Поможі йому, Боже!
Коли з іншою,
З поганішою,
Розлучи його, Боже!

(«Зміна, Київ, 6/55»)

НА ОСТРОВІ ЧАЙНОМУ

(Закінчення зі ст. 6.)

хливе нічне море, а Марія сама зійшла на маяк у своїй великій печалі першої зрадженої любові і світла корабля. Тоді й люди могли б нічого не знати, — а здогадалися її самої, і весь біль від цього першого дотикку зла вона перенесла б сама — читач дуже відчув би це. І природно було б, щоб на маяку дівчина поринула в забуття і їй привидівся отой сон, оте радісне горіння на пгорбку... у тій блузці, що вона танцювала з браконьером. В такому ліричному плані повість мала б внутрішню єдність — неодмінну якість усякого художнього твору.

Є в повісті дрібні огріхи такого типу, як розмови про романтичність професії, як називалися Вовник з позиції дівчачого ювілу, молодим капітаном, — їх дуже небагато, а про ці наведені можна сказати одне: любоватись ювістко властиво для старих, а аналізувати романтику — для зовсім неромантичних аналітиків. Романтична дівчина перестає бути романтичною в ту мить, коли вона починає говорити про романтичність, свою чи своєї професії.

Олесь Гончар — молодий, але вже дозрілий художник. Мандруючи по нашому Півдню, О. Гончар дав уже читачеві ряд яскравих новел. Серед них є значно більш викінчені, ніж розглянута, загалом хороша повість, які свідчать, що він уміє бачити прекрасне і вміє його показати читачеві.

Олексій Кундзіч

КАБАНА

(Фейлетон)

Приятель мій кабана годував... Кабан гарненький, гладкий і розумний, чистий напирічуд, волос рівно причесаний. Кабан — яких мало! Кабан — хоч на встаску відправляй! Кабан — не звичайний, а кабан — приятеля мого!

Про кабана цього не фейлетон, а книгу написав би!

Зустрічаю приятеля мого, питаю:

— Як здоров'я, як твоє і як кабана?

— Нічого — приятель. — Кілограмів двадцять прибавило, кабанові.

Я — аж губами цмокаю:

— Го-го, який швидкоплин!

Що вже говорити: слабий це був кабани. Кукурудзою, картоплею його не годували. Варезим і печеним... Приятель мій собі відмовляв, а кабанові доводилося. Двічі в тиждень у баню ходив чи не кожного дня на прогулянку в міський город, у школу хотів записатися. Кудись — щоб лікувати кабанові ревматизм! — над море вивозив, дентист два золоті зуби йому вправив, патефон на уродини подарував. Ще тільки, в нічній сорочці, на ліжку спати не клав...

Бувало й я — приятеля мого відвідати йду, кабанові гостинцеві несучи: прижжів із жолуддю, тюліпанів букет, меду кришку, а то й шоколад. Він же, кабан, на будь-що дивитись не хоче, в нього вразливі горлянка й шлунок, сердитись уміє.

Та вже так воно на світі, що кабанів одна дорога: в комин, а тоді в горщик... Із кабаном приятеля мого інакше бути теж не могло. Хоч як його шанували, хоч як любили — довелося й йому підкоритись долі.

— Ковбаси, шинка буде — прорік приятель мій.

— Сало, холодець — зілчував і я.

— М'ясе й усяке інше — закінчив приятель мій.

Впанувати пам'ять кабана й мене запросили. «Родинне свято» хвалили. — Винити й закутити звайдеться, в гурті побалакаєш, серце порадуєш...

Між усіма (гостей десятків два було, коли не більше!) й я засів до столу. Близьке приятеля мого, бо — думав — тут краєць шматку подаватимуть.

Ну й подали... Не кабана, а комаря! Та такого мізерного, коли ділитися взялись — мені одне крильце перелало. Саме менше...

А кабан? Про кабана приятеля мого хочете знати? — Цей, як раніше, в пласованих штаних, у модному піджаку ходив, цигарки курив, ще й чорні окуляри на носі почесив. А бо-рода в нього... до пояса виросла!

Остап Черешня

Друга зустріч з лювенцями

Про «лювенців» доводиться мені писати вдруге. Вперше — це було теж на сторінках «Смолоскипу», точно перед двома роками*).

Пригадую: тоді я їшов старомодними вулицями Любени, цікавий і нетерпеливий переступати поріг відомого в студентському житті гуртожитку, з-відкриття вийшло в світ стільки наших друзів.

Чи почування мої, цим разом, були схожі на ті, знепад двох років? Невірно й велико відповісти: до Любени я загостив випадково, тільки зійшовши з поїзду, раді, що зустрінуся зі старими знайомими, чи то з Конгресів ЦЕСУС-у, чи то з ВЛКУ у Франції і Англії, яких так часто можна зустріти на тих і інших підходах міст Західної Європи.

Власиво два роки, набачення не внесли ніякої зміни. Зустріч була однакою милою, однакою гостинно просяли до столу й накладали на тарілку краєчки шматки м'яса, однаково клопоталися про нічліг, однаково розпитували й розказували про студентські будні, вели продовжені — аж задог, біс майже до ранку! — балачки на прерізні теми, що не переставали турбувати молоді голови, поза стисло пакльованими проблемами.

Я знову сидів у «клубі», на тому ж місці, що перед двома роками. На стінах я впізнавав ті ж самі картини, на столиках відмічував ті ж самі журнали, розкидані вільцем (тільки приглянувшись ближче, стверджував інші, нові дати!), навіть рожево-вищелілий фотель не забув жалісно постогнувати, коли я на ньому ворухнувся.

«Два роки небачення... — думав я. — Хіба вони нічого не внесли, не нагадують у будь-чому, що час пізнається на обличчях зморшками, а в спогадах — радісними та болісними моментами?»

Тимчасом, довкруги мене товпились постаті. Я дивився і впізнавав. Одна, дві, три — знайомі! Це одна... Чотирі!

«Що воно таке, знайомство, дружба?» — не переставали плутатися без потрібні думки.

Незнайомі постаті підходили до мене й ми знайомились. Стискались руки й губи майже непомітно різьбили прізвиська.

«Втомлююча формальність... — па-стоювали ті ж самі думки, коли інші.

Повідомлення Редакції «Смолоскипу»

Родакція «Смолоскипу» з прикрістю повідомляє всіх ВГ. Читачів нашого журналу, що репортаж про другий конгрес СУСТА, який нам був висланий зі ЗЛА, пропав подорожчій і через те ми не могли його помістити в цьому числі нашого журналу. Він буде опублікований в наступному числі.

більш змістовні, викривали таємницю: «Так наві'язується знайомство! Знайомство, що часом зростає в дружбу!»

Воли бо не змінилися, «лювенці»! Зовсім так, як не міняються молодість, мрії і безжурний сміх — їхні власні ціни, ціни студента, що вірить у майбутнє.

— Дімо тратити м'ячем — захо-чував один.

— «Краще поїдемо до Ангверпі, де саме відкрито виставку картин Ван Гога — доряджував другий.

— Або, — настоював інший — по-дужаємося в шах-мата.

Мушу відмітити, що цим разом я потрапив теж у саму гарячу пору річ-вид іспитів. Дехто зі студентів жалув-ався, що університетська система дуже гостра й приходить до невчест-ряд предметів, часто «непотрібних» у практичному житті. Я теж був свід-ком, що, не беручи під увагу хвилю-відпруження і розваги, всі ставляться до згаданих іспитів незвичайно сер-йозно; тут і там хтось вибачався і від-ходив, а це вказувало на те, що в уні-верситетській бібліотеці, чи таки на с-оїй кімнаті хвилюються над книж-кою голови, а очі шукатимуть у задру-кованих сторінках відповіді на ще не-поставлені професором питання.

Я скоро звик до нових постатей. — Вони заступили ці, що безслідно зникли, покидаючи, а може й забув-ючи (?) мури, що в них провели де-кілька років їхньої розцвілої молодос-ти.

«Вилетіли з гнізда, немоз птанніи малята, щоб у просторі зматися з вітрами й негодами...» — скаже по-ет. «Застосовувати набране знання в практиці, творити, будувати...» — ви-пробувать прозаїк.

Пішучи вперше про «лювенців», я з'ясував їхні сподівання в реченні: «Лю-ди змінюються — приходять, зали-шаються декілька років і відходять, але гуртожиток, він мусить жити!» Сьогодні можу ствердити, що такі справдилися і, хоч ситуація не покраща-ла, а навпаки — прибрала грізніші форми, гуртожиток українських сту-дентів у Любени зберігся.

— Нас зараз — шіснадцять душ — ділився зі мною загальною турботою один із «лювенців». — Десяток відій-шли в минулому році, більших попов-нень як не було, так і немає. Ті, що прибули з Англії, ледви чи змогли врятувати ситуацію, бо гуртожиткові, через брак студентів, грозить ліквіда-ція.

— Ви, здається, — завважив я — вели пропагандистську акцію, щоб захо-тити до студій у любенському універ-ситеті, користуючись стипендіями та приміщеннями в гуртожитку?

— Можемо похвалитися уже резуль-

татами! — повеселів мій співбесідник. — Прїїжджають! Будуть тут із почат-ком чергового року! Може здивує-тес, але кандидатів ми шукали й знай-шли навіть в Америці...

— Справді?

— Чому б ні? — додав він, після ко-роткої надуми. — Адже в нас є вже один «американець»! Він зараз — уже сміявся безжурно мій співбесідник — справжній «лювенець».

Ми вечеряли. — Це була остання вечерея в любенському гуртожитку, що її я споживав у крузі старих і но-вих знайомих, уже зарівно друзів.

Не з чемності, а зовсім об'єктивно я хвадив кухню і одним ухом прислу-хувався завзятому стукоті вилки і но-жів. Через два дні могого побуту в Любени я вже успів випити всі за-кони гуртожитку й навіть підпорядко-увався дикурному, складаючи з ін-шими мою тарілку, щоб цей, часом, не вдался в репресії і не подав десерту перед супом...

Момент прощання наближувався не-ймовірно швидко. Залипалося ще тільки часу, щоб викурити одну ци-гарку.

Знову виринули думки: «Ех, друж-ба — така ж вона короткотривала? Була й... забудеться?»

— Відвідайте частіше — просили мене, вже стискаючи руку.

«Дружба — це присутність?» — не хотілось вірити.

— Завжди раді гостити — настою-вали.

«Ні, дружба не емірае!» — боровсь-я з думками, а друзям відповідал.

— Спробуйте написати про наїгу-другу зустріч.

— Та не згадуйте поганим! — жар-тували воли.

— Хіба ж таке можливе? — була моя відповідь, а думки впорядковува-лись: «Дружба — це свідомість!»

I. Сілецький

*) Дивись «Смолоскип» ч. 6 (30), червень 1953.

Платон Веронько

Коли хтось умирає —
По собі

Лишає труд і вчинки —
Більш нічого.

Коли героєм був у боротьбі
І рятував людей від лиха злого,
Чи майстром був — палаци будовав,
Чи відкривав закони у природі,
Чи, просто, палі в землю забирав —
Усе це залишиться в народі.
Коли ж твій труд в народі не

лишився —
Ти марно жив,
Даремно народився.

РИБИ, КОРНІЙЧУК І ДЕЛЕГАЦІЇ...

Київське радіо!
(Вроді фейлетону)

Наймодерніші риболови стоять перед мікрофонами десь у Києві і ловлять рибу. Рибам в цьому випадку мали б бути українці, що перебувають у вільному світі і посідають потужні радіоприймачі. Відома річ — рибалки це терплячий народ, однак витривалість Київського радіоцентру треба поживляти — минають роки, а «риба» не ловиться. Поведінка «риби» в цьому випадку зрозуміла — надто несмачних хробаків закидає в каламутний етерець Київське радіо.

Жив колись у Москві Берія і всі його любили і всім було добре. Згинув Берія, як ворог народу і виявилось, що він винен в усіх неподачках, які мали місце в Советському Союзі — розстріл Тіта зі Сталіном, катував невинних людей, порушував конституцію. Сьогодні вже ніхто Берії не побажить і хоч Берії вже нема, все ж Тіто не спішить під омофор Кремля. Діла!

Аж двадцятьсім тисяч українських дітей відпочиватимуть цього літа в санаторіях УРСР. Але ж середні школи республіки випускають цього року 200 тисяч абсолювентів! А скільки ж учнів навчається в школах УРСР? Це ж діти, а не полярні ведмеді!

Делегації, делегації, делегації... Ін-дуські науковці, польські піяністи, французькі футболісти і прочая, і прочая, і прочая. Кожному сують під ніс мікрофон — хвали, друже, Київ, хвали українську гостинність, хвали мир між народами і советський уряд і всі виконують чорму по-стахановськи. Навіть китайці захоплюються «Запорожцем за Дунаєм», от козаки!

«Спасибі комуністичній партії за піклування над рідняськими фізіологами» — каже акад. Палладін, президент Академії Наук УРСР. Чи одначе комуністична партія є в стані забезпечити харчі, щоб підсоветські громадяни могли переводити нормальний, наскрізь фізіологічний процес травлення, не говориться, але ця справа ясна й без слів.

На півдні України постають нові водоймища, і щоб ви думали — в цих водоймищах мають бути поселені породи сибірських риб! Значить не всі їдуть до Сибіру, але навіть дехто звідти приїздить сюди! От так шпуга, жити стало краще, жити стало веселіше, товариші! Чуєте — до нас до нас, денас їдуть сибірські риби! Ха, ха! Спасибі геніальному Микиті Сергієвичу Хрушову за шасливе і радісне життя! Держись, капіталістичне оточення! Сердечно вітаємо новоприбулих риб в наших українських водах, низенько кланяємось!

Святкують ювілей Корнійчука — «великого українського драматурга».

Культура гарна річ, але його «мистецтво» в с-ойй масі пагадує нам славного героя роману Ільфа і Петрова «Золоте теля» — Остапа Бендера. Остап займався дрібним шахрайством і возив зі собою великий плякат, на якому представлявся як індійський факір, жрець і «пророк Самуїл», а програму свого виступу обіцяв закінчити, «матеріалізацією духів і роздачею слонів». Ясна справа, забравши гроші і плякат, Остап зникав, а провещіній прихильники мистецтва залишались ні з чим. Гірше справа маєтись з Корнійчуком — він не зникає, а навпаки — з високою офіційної трибуни пускає блахмани в очі підсоветського «споживача мистецької продукції» не одного великого окуліста Філатова треба, щоб підсоветським громадянам прозоріли очі і не один український інститут офтальмології треба для цього заложити.

На всесоюзній сільськогосподарській виставці в Москві сотні корів, свиней та іншихого доброго добра жувають жвачку. Жували вони її роки тому, жувають і сьогодні. Тут ці корови стають певним культом — вони на високому, недосяжному п'єдесталі і бракує лише, щоб відвідувачі в знак своєї пошани до них обмазували свої обличчя кізяком. Це було б справжнім доказом советськ-індійської дружби, про яку так багато говорить київське радіо. Ось як в СССР живуть корови! Як казав москаль «не жизнь, а масленіца! Лафа!»

«Як нас повідомляє наш спеціальний кореспондент, найновішим експонатом на виставці є п'ятикілограмова воша, що її виплекав славний радянський вошевід, колгоспник Пантелеймон Порфирієвич Дорізанний. В своїй праці Пантелеймон Порфирієвич застосував найновіший досвід радянської науки вошевідства. Місяць тому — люти вороги українського народу, агенти Волстріту й Ватикану, мерзенні українські буржуазні націоналісти, люди без паспорту, без батьківщини, без ручки і без портфеля, зробили замах на вошу, підсунувши їй на сніданок кошик з піжковою, однак завдяки повсякчасній чуйності радянських органів безпеки, ворожі намагання не мали успіху, вошних покарано. Вошаволетень перебуває в доброму здоров'ї і живиться кіньським м'ясом. Пантелеймону Порфирієвичу Дорізанному присвоєно звання героя Радянського Союзу і нагороджено його орденом Леніна».

Таких речей київське радіо не говорить, а шкода, можна було б поспіятися!

Всеволод Різдявський

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ

на Пресовий Фонд «Смолоскипу»
у Вел. Британії

По 10 ш. жертвували: Т. Колеса, В. Горошак.

По 5 ш.: С. Осипчук, В. Дембіцький, П. Гоц, Я. Ничипорчук, Т. Дишкант, М. Федчук, О. Польовий, М. Довбуш, Г. Філіпчук, М. М., О. Зборовський, В. Войтович, А. Рибаченко, Н. Кравчук, І. Богущ, І. Третяк, П. Члек, І. Кріцак, І. Савчиншин, І. Сиплиничак, В. Вількуш, Л. Мільович, В. Чипанюк, М. Комаричин.

По 4 ш.: Д. Левицький, С. Антонюк.

По 3 ш.: І. Залізняк, І. Вознюк.

По 2/6 ш.: Я. Кучинський, В. Кондратюк, І. Рудь, І. Музика, В. Шнит, А. Корольчук, В. Бойко, І. Ной, О. Корольчук, Д. Вякевич, Ю. Опара, П. Бакушка, П. Луцюк, А. Потопільний.

По 2 ш.: М. Авдіюк, М. Козак, А. Романів, Ю. Желіховський, М. Свистун, В. Сікора, І. Семйон, Ф. Павленко, П. Борисюк, Ю. Готобед, В. Салій, О. Наюк.

По 1 ш.: Г. Голуб, І. Лисенко, Ю. Стасів.

Всім збірщикам і жертводавцям — щире спасибі!

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький,
Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

ЧЕМПІОНИ ЗА ГРАТАМИ

Паризьке сонце зближалось до обрію, але воно ще далі немилосердно припікало.

На натаційному стадіоні Жорж-Валерей зібралось в цей день понад дві тисячі глядачів. Всюди видно розпалені обличчя жінок і дітей. Голови прикриті газетами.

І раптом з сотень грудей вириваються крики, які все збільшуються і їх чути далеко поза стадіоном. Жіночі голоси перемішуються з чоловічими. Кожний щось кричить, один хоче перекричати другого. Люди підносяться зі своїх місць, — ми кинули кругом поглядом, — дві тисячі людей піднялось, вимахують руками, затискають кулаки, кричать.

Яксь молода жінка кричить на ціле горло:

— Гальовченко! Гальовченко!..

Її ще хтось підтримує і вже вкоротці з прізвища нашого земляка Аркадія Головченка, молодого львівського спортсмена зробилось якесь невиразне «Гальов»...

Інші знову кричать:

— Брусард! Брусард!..

Ще секунда, ще мить і Головченко ви переджує свого небезпечного конкурента, блискучо перемагає дистанцію 200 метрів брасом і стає новим чемпіоном Європи на цій дистанції!

Публіка втихає. Спікер проголошує результат. Змагання тривають далі...

Сонце даліше, повільно хилиться до заходу.

На задньому виході зі стадіону невеличка трикутна площа. Праворуч високий, вісім метровий мур. Під ним стоїть цілий ряд легкових машин. Окремо, під самою стіною — «Пульман-кар» ч. 10... В ньому куняє шофер-француз. Він весь спитілий. Вікна «кару» позамікані — це такий наказ... Миннає година, друга... він не видержує. Він рішається на страшний, каригідний крок: відчиняє вікна «кару» від сторони муру... Посидів, покупив, сплюнув на божевільні накази, печувані у свободній Франції і пішов випити пиво, щільно замкнувши за собою двері...

При самому виході зі стадіону елегантний «ЗИМ». В ньому шофер-кагабист. Він нетерпеливо очікує кінця змагань. Курить цигарку за цигаркою. Йому починає робитись досадно, він виходить з машини, але не відступає від неї ані на крок.

Ще п'ятнадцять хвилин до кінця змагань. Він включає мотор і під'їжджає кілька метрів вперед. За кілька хвилин знову кілька метрів... А пізніше знову, і зупиняється біля самих вихідних дверей. Тільки що закінчили змагання — він знову включає

мотор...

В дверях появляється чоловік років 50-ти і жінка дещо молодша. Вони прожогом кидаються до «ЗИМ-а». Хтось крикнє:

— Та це ж Віноградов!

Біля мене стояв якийсь француз, він посміхнувся:

— О, мон Дьє, та чого ж вони всі так страшно бояться? У нас президенти так не бояться, як у них амбасадори... Невже ж він думає, що з нього буде хтось стріляти?

Трикутна площа (чомусь мені пригадався «трикутник смерті») заповнювалася людьми. Звичайний перехожий тут нічого надзвичайного не помітить: кількох поліцаїв, кільканадцять людей, по кількох вкупі, одинцем. Хтось стоїть і дивиться, хтось записує кожний рух в цьому зачарованому трикутнику...

Я стояв з-боку, приглядався. Хтось з'явився з апаратом, підійшов до мене на кілька кроків, сфотографував анфас, а пізніше з профілю. Я усміхнувся до нього:

— Бачу, пізнаєте мене? Може хочете мене сфотографувати ще й з-заду? — Будь ласка...

— О, пардон месьє, я думав, що це ви Сорокін, з советської команди, вибачте...

За кілька хвилин, знову хтось підійшов, і знову з апаратом. Я знову посміхнувся:

— Пізнаєте мене?

— О, вибачте, я думав, що ви Лавриненко, з советської команди, вибачте.

— Ні, я не Лавриненко, я двоюрідний брат Лебедева, перекладчика, того, що при советських спортсменках.

— А ви... ви звідти?

— Ні, я звідси, а він звідти, я його пізнав...

Поліцай, який стояв кілька кроків від мене, підійшов ближче.

— Ви мабуть мусите бути дуже подібні до російських спортсменів, що вас наші кореспонденти так фотографують.

— Невже ви думаете, що це ваші кореспонденти? Ні, їм треба наших знімок...

Агенти заворушилися на трикутній площі. Вони все більшають, побільшується також число цивільних і уніформованих поліцаїв. Дехто вже починає виходити зі стадіону, але їх мало — це задній вихід, тільки для тих, які в офіційних трибунах і для тих, за яких так страшно хтось боїться. «Пульман-кар» під'їжджає під самі вихідні двері. Почали приходити спортсмени. Перші прийшли Жігалова, Каракачя, В. Тумішева. Вони ділились одною

оранжею.

— О, Боже мій, як вони їдять ці оранжі, як би ніколи їх не бачили, — сказала цілком голосно якась старша пані.

Одна спортсменка простягає пелюстку оранжі шоферові. Він здивовано дивиться на неї, іронічно усміхається і бере.

В «Пульман-карі» загомоніло. Хтось підніс якусь газету, хтось якийсь клаптик записаного паперу, хтось якусь брошуру. Всі гурмляться, читають, дехто всміхається, дехто хоче якнайбільше почути. Раптом всі затихли і прожогом кинулись на свої місця. До автобусу підійшов перекладчик, тепер по прізвищу кагабист, Микола Лебедев.

Хтось з-поміж спортсменів піднявся і передав йому якісь папери. Лебедев почервонів, а пізніше зблід, його руки задрожали.

— Хто ще має летючки? — він гримко кричить на цілий автобус. Хтось простягнув руку і подав йому, а згодом ще один, другий.

— Ніхто більше не має? — кричить розлючений Лебедев, — от зоволчі знову зі своїми летючками!...

Вікна автобусу відчинені і чути кожне слово. Якийсь хлопець прожогом кидається до автобусу.

— Коля! Коля! — кричить він до Лебедева, — не вже ти мене не пізнаєш?...

Лебедев глянув у вікно, його зір зупинився на молодій людині. Він замовк.

— Автограф! Автограф сіль ву пле! — якась дівчина домогалась в молодого Головченка, блискучого переможця в запливі на 200 метрів брасом. Але ніхто їй не відповідає, навіть не нахилиється, щоб відповісти.

Хтось знову інший підходить.

— Ви откудова? Може земляки? — але знову жодної відповіді. У всіх спортсменів (це ж всесоюзні, європейські і республіканські чемпіони, всі вони майстри спорту!!!) перелякані, бліді обличчя, їхні очі звернені в сторону перекладчика і ще якогось «адміністратора». Розлючений «адміністратор» підійшов до шофера.

— Хто був в автобусі?

— Ніхто. Абсолютно ніхто, — відповідає дрижачим голосом, зблідлий на смерть шофер, — я був тут цілий час.

— А чому вікна відчинені, я вам говорив, що ні вікон, ні дверей не вільно відчиняти!

— Але ж, месьє, така горяч, що...

— Вистачить! Про це ми пізніше поговоримо, поїхали!

Біля «пульман-кару» десятки французьких поліцаїв. Вони створили не-

прохідний мур. Вони наводять страх на спортсменів. «Капіталістична система опирається на поліційні сили», яку видно голими очима. В СССР чуки-нецькі делегації не охороняє і за ними не стежить ані один уніформований міліціонер.

**

Неділя 26 червня 1955 р., другий день пливальних змагань Франція-СССР. Початок змагань о 15-й годині. Уже о 14-й годині при задньому вході на стадіон сотні людей, десятки поліцаїв і не менше таємних большевицьких агентів. В цей день на відміну від попереднього, крім большевицьких агентів, «благонадійність» під советських спортсменів охороняють та кож десятки членів большевицької експозитури у Франції, товариства «Франція-СССР». Вони явно, з большевицькими відзнаками на грудях, сліdkують за кожним рухом на трикутній площі.

О годині точно 14.30 на площу заїжджає (на здивування всіх глядачів) новий, цілком інший автобус, зі щільно замкненими вікнами. В автобусі яких 20 агентів зі значками «Франс-ЮРСС». Біля шофера (того, що був попереднього дня замінили більш певним!...) три агенти. Автобус зупиняється біля самих вхідних дверей. Виходять перші агенти, вони творять з обох сторін проходу-шпалір. Щойно тоді починають виходити спортсмени. Ось ідуть вони, майже всі з похиленими головами: Прес, Абовян, Лавриненко, Мечеров, Соловйов, Сорокін, Баландін, Горкуша, Стружанов, Засіда, Головенко, Білодід, Жігалова, Чумішева, Бренер, Удалов, Чачба, Каракачян, за ними Фірсов керівник секції плавання СССР, перекладач, лікар, судді. Між спортсменами представники України, Білорусії, Грузії, Вірменії, Росії.

**

Сьогодні на стадіоні 7 тисяч людей. Стадіон замаявний французькими і советськими прапорами. На офіційній трибуні представники французького і советського урядів.

Я видряпався на самий вершок стадіону, щоб краще бачити. Опинився біля самої машини червоного прапора з серпом і молотом.

— Цікаво, як би підрізати цей шнурочок — говорю до свого сусіда француза.

— Підрізати? Та пощо?

— А так, щоб цей прапор упав... — француз посміхнувся.

— Гм, три місяці найменше, а може й нічого, але дивіться як його охороняють.

Я глянув: біля мене, при машині червоного прапора стояло двох агентів зі значками «Франс-ЮРСС».

**

При старті, під самими офіційними трибунами репортери, радіо, телевізія, а в самому центрі уваги чотири судді:

два підсоветські і два французькі.

.. Ось остання точка змагань: естафета. Виступає чемпіон світу, олімпійський переможець Буате і наш молодий пливець, зовсім дотепер не відомий — Білодід. Вони однаково ростом і мабуть роками. Цей змаг найцікавіший, але він ще не був дефінітивним показом сил обидвох чемпіонів. Буате цього ж самого дня, годину раніше, вже виступав, тоді як Білодід взагалі ні цього, ні попереднього дня не брав участі в змаганнях. Але зате, коли він скакав у воду, Буате вже проплив бодай 5 м. Не зважаючи на цю різницю, Білодід дівгав його, але перегнати вже не встиг, прийшов до мети зі спізненням 1/10 сек.

Публіка зі захопленням оплескує одного і другого.

**

На трикутній площі, при задньому виході зі стадіону немає сьогодні ні «ЗИМ-а», ні «спульман-кару». Вони побоялись, щоб знову хтось не кинув щось до середини автобусу. Дивне і незрозуміле для західного світу: страх большевиків, страшний, жахливий страх перед клаптиком задрукованого паперу! Страх перед власними представниками, які ідуть за кордон. Страх перед ними і недовіря до них! Значить вони проти них!

Большевицька амбасада в Парижі, зразу в суботу протестувала перед французьким урядом за те, що в їхньому автобусі знайдено летючки... Тому в неділю посилено охорону спортсменів. Десятки уніформованих поліцаїв муром стояли біля автобусу (ЗИМ сьогодні не приїхав, советські представники відіхали звичайними таксішками...). Вікна щільно замкнені. При дверях агенти.

Хтось подумав: треба, щоб вікна були відчинені, бо подусяться.

Почерез когорту поліцаїв продирається силою кількох людей, вони щось кричать до вікна, але їх в середині не чути. Люди з нагвору кричать:

— Відчиніть вікно!

Спортсмен показує жестом рук, що не може. Але людина з-під вікна настоює і показує жестами, як це треба зробити:

— Ось так, там натисніть, а там тягніть!

Спортсмен не рішається, він зблід, хвилюється, руки з нього дрижать.

— Ребята, — хтось підвівся в середині, — ми подусимось тут, давайте відчиняти вікна!

Спортсмен кинувся до вікон, миттю їх повідчиняли. Люди підходили до автобусу: почалися розмови, виміни пам'ятковими речами, автографами...

Безсилі кагабисти і тайні агенти дивилися з заціпленнями зубами на проникання свободи за заплісну зашторону.

(-х-)

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В травневому числі «Смолоскипу» (5/53), в «Сторінці літератури», трапилось через поспіх і недогляд цілий ряд прикрих помилок. Головно в статті «Максим Рильський» через переставлення рядків в третьому абзаці, друга колонка, цілковито здеформовано суть і тяглість думки. З огляду на це ми ще раз передруковуємо цей абзац:

«Останньо М. Рильський був найбільше критикований за свої націоналістичні ухили на пленумі СРПУ, який відбувся з початком серпня 1951 р. в Києві. Тоді головним його прокурором і обвинувачувачем виступив Ю. Смолич, який безжалісно розправлявся з «буржуазно-націоналістичними помилками і другими ідейними зривами(!!) в літературній творчості старшого покоління», між яке попав Сюсюра, Яновський, Рильський... Але на цьому з'їзді Рильський не здався, він каявся, але й боронився (боронитись — нечувана річ в СС-СР!). «Літературний загаль», писала московська «Літ. Газета» від 4. 8. 51 р., — очікував від одного з визначніших поетів Радянської України, М. Рильського, розгорнутого самокритичного виступу. Не мало здивував М. Рильський учасників пленуму своєю полемікою з критиками, які вимагають від сучасних творців політичної ясності формулювання й образів...»

В третій колонці, в другому абзаці від гори, друге речення абзацу має звучати так: «Найбільш вдалий перекладний його твір — це «Божественна комедія» Данте» (а не як подано — Леонардо да Вінчі).

За ці прикри помилки, як і за інші, які часом трапляються в нашому журналі, дуже вибачаємось перед нашими Вш. Читачами.

**

В кабінеті молодого лікаря чути телефонічний дзвінок. Через кілька секунд лікар довідується, що його колега запрошує на партію бріджа.

До кабінету входить його молода дружина:

— Чи тебе знов викликають, мій дорогий?

— Нанешастя, так. І я боюся, що справа доволі серйозна; там вже є три лікарі.

**

Похилений дещо, один подорожній спирається на вікно свого вагону і без перестанку вигукують:

— Чудово! Замініть! Невидано! Сенсацийно! Надзвичайно!

— Ви подивляєте, мабуть, краєвиди, добродію? — питає його хтось з сусідів.

— Та де там! — відповідає наш подорожній, повний ентузіазму. — Я подивляю зручність нашого машиниста, з якою він попадає у всі тунелі.

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 9-10 (57-8)

Вересень-жовтень 1955

Рік 6

Україна

4-ий ВЗУН і молодь

Україна... В одному вже тільки цьому слові і для нашого уха і навіть для уха чужинців брешуть ціла музика смутку і жалю... Україна — країна смутку і краси, країна, де найбільше люблять волю і найменше мають її, країна гарячої любови до народу і чорної йому зради, довгої, вікової, героїчної боротьби за волю, в результаті якої — велетенське кладовище: високі в степу могили, руїна та прекрасна на весь світ, безіменна, невідомо коли і ким складена пісня... Тяжкий сон, подвійна неволя і темна ніч, як ворон. — Тільки Дніпро з очеретами, тільки вітер з степовими могилами шепотіли ночами: гай-гай... умер прекрасний край...

Україна — це тихі води і ясні зорі, зелені сади, білі хати, лани золоті пшениці, медові та молочні ріки... Україна — це мирні, обшарпані, голодні люди... Ідуть вони на панщину, чорні й німі. Ідуть, дітей ведуть... Україна — це царське та панське безмежне свавілля... Праця до сьомого поту...

Світяться злидні...

Україна — розкішний вінок з руги і барвінку, що над ним світять залякані зорі...

Поема жалю і смутку... краси і недолі...

Отже, одна з найсмутніших сторінок у цій поемі належить невиданому у всі часи по всьому світі її огненному поетові.

Логендарному поетові казкового краю...

Великому борцеві за волю свого краю, свого люду, за безмежно ширшу волю на всьому світі поневолених народів.

За всіх поневолених, близьких і далеких...

Степан Васильченко

Організація Українських Націоналістів відбула свій IV. ВЗУН. Цей черговий ВЗУН був доказом сили Організації, її всеобіймаючої спрямованості в дії, її присутності в Україні і в усіх драми розпоряджає Організація, кадрами — відданими українській визвольній справі, які на чужині включились в усі ділянки українського політичного і громадського життя. Сьогодні немає ані в Батьківщині, ані на чужині ні одного відтинку боротьби за українську державність, в якій не були б присутні члени Організації Українських Націоналістів і взагалі українські націоналісти, організовані вони, чи ні.

З другої світової війни ОУН вийшла важко зрешена. Втратила своїх найкращих провідних людей і сотні та тисячі рядового членства. На еміграції опинились незначні одиниці, які оцілили від ворожого терору. І тут нічого дивного, бо це саме ОУН ставила найбільш рішучий спротив окупантам, і саме на неї сипались безперервно ворожі удари.

І треба було кількох років, щоб ОУН могла стати на повну височину. Період передишки ми пройшли. Від нас відійшли слабодухи, ті, які від найменшого удару, ворожого чи життєвого, зневірюються, ті, які завжди невдоволені, ті які завжди в дрібниці доbachують суть, поминаючи ту велику мету, до якої кожний націоналіст повинен прямувати. Організація очистилась і сьогодні вона наново розгортає свої сили, скріплює і закріплює їх на кожному пості, на кожному відтинку боротьби.

Ми сьогодні присутні всюди. В Україні немає такої області чи району, міста чи села, куди б не проникали наші бойові клічі, куди б не доходила правда, яка виписана на прапорах ОУН.

І саме IV. ВЗУН проглянув наші сили, нашу революційну потугу, не забуваючи при тому і про молодь, яка завжди, на всіх етапах боротьби

стояла в авангарді змагу, йшла на найбільші жертви, будучи завжди дисциплінованою і гідно вміючи виконувати ті накази і настанови, які їй давала ОУН.

IV. ВЗУН дав нам три важливі документи: Декларацію ПУН, Апелі до вільного світу, звернення полк. А. Мельника, Голови ПУН, до націоналістичного активу в Україні. Ці три документи є важливі для кожного націоналіста, де б він не знаходився — чи це буде в Україні, чи на чужині.

Великі магістралі нашого змагу черговий раз виразно і чітко визначені. ОУН, як ніхто інший, дає ясну оцінку міжнародного положення. ВЗУН в своєму Апелі, зверненому до вільного світу, виразно заявляє, що не зважаючи на жодні перемир'я, коєкзистенції — Україна буде завжди, до кінця, вести боротьбу за своє визволення. ОУН ніколи не складала і не зложить зброї. Але ОУН і перестерігає вільний світ:

«В ім'я правди і справедливості, в ім'я великих цінностей нашої культури, в ім'я добра прийдешніх поколінь — ми, українські націоналісти, звертаємось до відповідальних державних мужів і до всього загалу вільного світу з закликом:

уважайте, щоб не дати себе розложити облудними гаслами большевиків, належно оцінюйте загрози, що їх несе коєкзистенція, не демобілізуйте політично і мілітарно перед советською потужністю, подайте руку помічі в ході холодної війни поневоленням Москвою народам за залізною заслоною, які беззастановно і мужньо борються за свою свободу».

І саме в напрямі цієї перестороги і буде ОУН розвивати свою міжнародно діяльність, організує свої акції і виступи між чужинцями.

Високо оцінюючи жертвенність та витривалість націоналістичного активу в Україні, Голова Проводу Українських Націоналістів, полк. Андрій

Мельник, звертається до нього зі словами повними признання і віри:

**«До всіх же тих, що сьогодні гото-
ві продовжувати бій проти окупанта
— наш заклик:**

Дійте з найбільшою обережністю, але дійте невпинно. Лише через найближчу інтимну дружбу виключайте нових неопіфітів у лоно націоналістичного підпілля.

Використовуйте кожну нагоду, кож не становище, щоб діяти на користь трудящого українського народу, поборюючи паразитну московсько-комуністичну державу...

Будьть віру в прийдешнє, в Українську Самостійну Державу, в якій не буде місця ні для визиску людини людиною, ні для національного гноблення, ні для затиску вільної думки, в якій український нарід буде свободним господарем по своїй волі.

Вірте в краще майбутнє, яке неминуче прийде. І нехай Господь Бог кріпить ваші сили, вашу волю і певність у перемозі!»

Слова Полковника кріплять і кріплять тисячі бійців української революції, будуть запалювати не тільки до великих чинів, коли на них прийде час, але й до щоденної, завжди небезпечної, довгої напруги волі, підпільної праці.

IV. ВЗУН присвятив і належне місце справам української молоді в Україні і на чужині. Бо саме українська молодь, та, яка сьогодні є молоддю — завтра буде рішати про бути чи не бути українській державі і українській нації взагалі. І тому окрема увага звертається на працю серед молоді в Україні, на формування її світогляду і на підготовку її до підпільно-революційної роботи. В справах молоді ВЗУН приймав резолюції і постанови. В резолюціях говориться:

«1. IV. ВЗУН стверджує, що українська молодь завжди стояла в авангарді боротьби за державну незалежність України, виявляла й виявляє незрівняний героїзм у боротьбі з окупантом нашої Батьківщини.

2. IV. ВЗУН відмічує, що головний масив української націоналістичної молоді залишився в Україні, де за відданість визвольній ідеї і за революційно-підпільні дії є постійно наражений з боку російсько - більшовицького окупанта. Тій молоді IV. ВЗУН висловлює свій подив і признание за її видержливість на стійках Української Національної Революції.

3. В наслідок національного гнсту та соціально - економічної системи більшовицького окупанта, скріплюється серед української молоді і студентства дух опору.

4. Молодь в Україні, зокрема та її частина, що силою обставин перебуває в комсомолі, але не діє на шкоду

українському народові, визволившись з-під впливу комуністичної системи виховання, стане кадром в будові та закріпленні Української Держави.

5. Почерез свою дію і засоби виховання ОУН підносить рівень національної свідомості серед української молоді в Україні і на чужині, виховуючи її в патріотичному і націоналістично - державному дусі.

6. Молодь, що народилась і виростає на чужині, ставить помітну підпору Воюючій Україні. В лавах сестринних націоналістичних організацій стоїть вона пліч-о-пліч з ОУН в її боротьбі, хоч і заховує свої питоменості й обов'язки супроти країн свого народження.

7. Своєю працею і діями українська націоналістична молодь і студент-

ство будуть змагати до єдності дій української молоді різних політичних середовищ на чужині, які стоять на позиціях державної суверенності України».

Як бачимо, резолюції, які були вислідом дискусій над справами молоді, є всеобіймаючі і охоплюють всі ділянки праці та діяльності націоналістичної молоді в Україні і на чужині. Вони стають рекомендацією і напрямним, разом з постановами в справах молоді, для нашого провідного і рядового активу. Ми віримо, що націоналістична молодь доложити всіх зусиль, щоб виконати ті завдання і здійснювати ті обов'язки, які з надією на неї поклав IV. ВЗВН.

П. Варнак

Конгрес студентської преси

Нижче містимо кілька спостережень нашого співробітника і делегата ЦЕСУС-у В. С. Мардака на V. Міжнародно Конференцію Студентської Преси в Саарбрюкені.

Чергова (п'ята) міжнародня конференція студентської преси відбулася 16.-22. вересня ц. р. у Саарбрюкен. Саарці, як технічні організатори, з цього приводу видали перше число свого журналу і старалися дати якнайпозитивніше враження про Саарщину студентським редакторам вісімнадцяти країн (майже виключно європейських). Вони організували переклади на конференції, зорганізували ряд прийнять — самим прем'єром почавши, міськими управами, ректором, газетами і т. п.

Але, так як назовні все було блискуче, так внутрі, на пленарних засіданнях, контрверзії нетехнічно-пресового характеру творили тяжку атмосферу в конференційній залі.

Дискусія над дотеперішніми публікаціями КОСЕК-у, над виміною інформації й характеристикою технічних проблем поодиноких студентських журналів різних країн, переходила вповні ділову. Вже проєкт видавання КОСЕК-ом міжнародного ілюстрованого журналу (проєкт прийняла минулорічна пресова конференція в Лусідені) привів до деякої полеміки в зв'язку з домаганням німецьких делегатів видавати цей журнал не лише в англійській, французькій й іспанській мовах але й по-німецьки. А коли прийшла справа «Студентського Дзеркала» на порядок денний, то контроверзії набрали майже чисто політичного характеру між німецькою й югославською делегаціями, яку частинно проти німців піддержували французи. Югославці закидали німцям видава-

ному «Студентському Дзеркалові» не-об'єктивність в подаванні інформацій про Югославію й інші країни, викликання провокативних інформаційних джерел, як західно - німецьких амбасад, тенденційних студентських газет й між іншим також «провокативного» екзильного центру «Вільна Європа», необ'єктивність в деномінації країн головно, коли ходять про називання Східної Німеччини, як советами окупованої зони, й т. п. Домагання югославців зрівняти зносини з «Студентським Дзеркалом» й відтягнути йому па тронат КОСЕК-у, було великою більшістю відкинуте, а більшість їхніх закидів була цілкомито безпідставна.

Назагал можна сказати, що конференція лише частинно оправдала себе і це на полі навізання особистих контактів між представниками студентських союзів, (вбільшості — пресових референтів) та редакторів студентських журналів, на полі вимини інформацій про технічні досвіди й про характер в поодиноких країнах, частинно — відносно рекомендацій для зацінення міжнародньої пресової співпраці, включно з виміною статей і кліш та відносно деяких загальних рекомендацій.

Зате дискусія над публіцистичною працею КОСЕК-у, а головни над запроєктованим журналом, була нездовільна й рекомендації відносно обмежені. З другого боку дискусія над «Студентським Дзеркалом» мала більш політичний, як суто технічний характер.

При кінці конференції делегати прийняли альявзом пропозицію фінських делегатів відібути чергову (6.) міжнародну конференцію студентської преси в Гельсінках.

В. С. Мардак

Українське студентство і суспільне життя

Ця тема постала і не давала нам спокою в часі дискусій на 19. Конгресі Центрального Союзу Українського Студентства в Лювені. Може до цього спричинилась свідомість того, що ми знаходились в місті, де не можна відчутти студентського духа, коли навіть не видно самого студента. У місті, де працює відомий Університет, який є тим для Бельгії, чим була колись для України Києво-Могилянська Академія. Проте в першу чергу причиною нашого напрямку роздумування були не теоретичні міркування, а такі самі праці сесій студентського Конгресу.

Ще далеко перед другою світовою війною відомий бельгєць Жозе Стрель писав: «... Бо виб'є і для нас година дозвілля, коли наші діти кричатимуть «Місце для молодих!» Коли б вони тільки зміogli кричати так сильно, як ми, а ми — слухати їх краще, ніж наші попередники». В тому часі розходилося про те пекуче питання (не тільки для бельгійців, але в меншій мірі і для Українців) вияву студента, як суспільника. Розходилося про те, що студент мав бути в авангарді усіх ланок суспільно - національного життя, мав бути рушійним чинником суспільно - національної дії наміки. Перед студентом, коли він вибирає для себе дорогу пізнання, відкриваються широкі горизонти, до яких він **мусить** прямувати.

Розглянь нашого, і в такій же мірі чужого, минулого наглядно показує, що студентська молодь вилонювала з себе відважних ініціаторів і сподвижників великих діл. Згадаймо ролі польської молоді в повстанчому русі, фінського студентства в діяльності національно - культурного організування фінського загалу, чеського — в протиправстві австрійських самостійницьких виступах, широко відомо ролі французьких та німецьких студентів в історичних змаганнях їхніх батьківщин. Не малу ролі відіграло і українське студентство в історичному ставанні української нації.

Не поминаючи активного змагу, перед українським студентством на чужині стоять під сучасну пору два завдання: праця на внутрішньому українському і на зовнішньому відтинку. Перше зобумовлюється його становим покликанням, друге — впливає з його повсякчасних контактів з чужинецькою студентською молоддю.

Цьогорічний ВЛКУ дає багато до нас думи, а в першу чергу підказує, що поставлена проблематика є влучно вибрана, як одна з найбільш актуальних сьогодні. Вона відповідає двом, вище поставленим імперативом. Коли

тепер поняття нації починає щораз більше затрачувати в міжнародному житті свою дифузійність — необхідні є глибші студії цього питання в різних аспектах. В нашому внутрішньому житті — це хіба вперше порушується одна проблема в такому широкому дияпазоні. Треба сподіватись, що сміло кинуті думки знайдуть свій відгук в широкіх кругах нашого громадянства. І це буде вияв творчої праці українського студентства на внутрішньому відтинку.

З найбільшим ентузіазмом треба привітати проєкт спеціальної студійної тематики в зв'язку з майбутнім Ювілейним Двадцятим Конгресом ЦЕСУС-у. Рік часу, що стоїть до диспозиції в підготовчій кампанії для подібної імпрези, повинен бути якнайкраще використаний, щоб ювілей зорганізованого українського студентського життя став подією всеукраїнського значення.

Культурно - студійна праця українського студентства диктована ще й іншим мотивом: сучасним станом української академічної молоді в Україні. Її студії не мають того широкого і всестороннього напрямку, що ним користується молодь на Заході. І тому наше студентство, що перебуває на еміграції, повинно доложити всіх зусиль, щоб у всенациональному інтересі заповнити цю прогалину. Вислід своїх праць воно повинно подавати до загального відома, а будучи авангардом в суспільно - культурному житті, стати творчим ферментом всенациональних надбань.

На зовнішньому відтинку нашої діяльності студентський провід повинен включити більше число студентських діячів, щоб це більше закріпити і розширити здобуті позиції. Наш вклад в міжнародне студентське життя і здобуття там позицій повинен опиратися і надале на культурну і видавничу діяльність. Було б більше, як потрібне видавання у чужих мовах бюлетеню чи журналу ЦЕСУС-у. В ньому повинні б знайти місце не тільки проблеми, які відносяться виключно до справ українського студентського життя, але й проблематика студентства в загальному. До співпраці в ньому можна було б запросити чужинецьких виділих діячів студентського життя, що надало б йому більшого значення, а українському студентству — ще один поважний крок вперед.

Проте дальший хід станового студентського життя і його розгортання стоїть під знаком запитання. Розвиток українського студентського життя і його вклад у зовнішні і внутрішні площини дії українського народу

спиратиметься на діючих молодих людей. І тут ми приходимо до однієї з пекучих і важливих проблем. Сучасний стан заставляє нас бити на сполох.

Українська еміграція в Європі встуває в катастрофальну стадію свого існування. Часи, коли наше студентство, зокрема в Західній Німеччині, становило сотні по окремих університетських осередках — належать до історії. Сьогодні знаходиться в Західній Європі кілька сот українських студентів. Ситуація не виглядала б так зле, коли б принаймні було стільки середньошкільників, що в найближчих двох роках готовились би до високошкільних студій. Однак дійсність є далеко гіршіша від найбільш песимістичних міркувань. Добре було б, коли б ми знали хоч кілька десятків новозаматрикульованих українських студентів в університетах західної Європи. Коли до того додати, що подавляюча більшість сучасної студентської української молоді в Європі — це студенти останніх семестрів, то картина стане ще більш неоптимістичною. За кілька років вони закінчать свої студії і історія українського студентства в Європі може припинитись.

Припинитися тому, що наша спільнота, розсіяна в Європі, живе у вільних, дуже вільних умовах, які дозволяють на студії в найславніших університетах Європи. Припинитися тому, що ми зараз маємо надто великі полегші у фінансуванні студій нашої молоді (візьміть, будь те ласкаві, під увагу ці всі стипендії, що їх дає КОДУС, чи стипендії урядових державних чинників Зах. Європи). Це все дає, очевидно, надто велику волю і відбирає можливість нарікання на несприятливі обставини для студій.

Про ці всі справи ми писали тому рік (див. «Смолоскип» ч. 9. (45) 1954) і до сьогодні вони не є поагожджені і ніхто ними ближче не цікавиться. А був би час, коли ми справді не хочемо перетворитись в робітничу, доживаючу свій вік еміграцію, якщо ми справді, на ділі, а не на словах думаємо про своє завтра.

В. М.

Швейцарський Студентський Союз видає під патронатом КОСЕК-у довідник студентських нічлігів й ресторанів. КОСЕК видає довідник для подорожей студентів з адресами організацій та бюр, які дають улегшення для побуту, відвідин музеїв, театрів й т. п. Українські Студентські Громади можуть одержати ці довідки за посередництвом ЦЕСУС-у.

У-ий Конгрес «Зарева»

14. серпня ц. р. відбувся в Мюнхені V-ий Звичайний З'їзд «Зарева». В З'їзді взяли участь представники з Німеччини, Англії, Бельгії, ЗДА, Канади і Аргентини. З'їзд вітали усно і письмово представники різних організацій з численних країн. З'їздом проводила президія в складі І. Жегуц — голова, В. Гладун — заступник та В. Костюк і Я. Качмар — секретарі.

Після звітування всіх керівних органів центрального «Зарева» відбулась обширна дискусія, в якій звернено зокрема увагу на майбутню діяльність «Зарева», висунуено цілий ряд нових домук і заторкнено різні проблеми, які відносяться до теперішньої і майбутньої діяльності «Зарева». Всі майже виступи проходили під знаком ревізії дотеперішнього становища і відмічення тих всіх недотягнень та негативів, які гальмували працю об'єднання з метою уникнути їх в майбутньому та розгорнути його діяльність якнайінтензивніше та по всіх країнах.

3 РЕЗОЛЮЦІЙ V-го КОНГРЕСУ «ЗАРЕВА»

1. З'їзд констатує, що зорганізоване українське студентство, репрезентоване Центральним Союзом Українського Студентства, послужило за останніх 10 років нашого життя на еміграції прикладом для правопорядку внутрі і активної дії на зовнішньому форумі, і тому «Зарево» й надалі дасть ЦЕСУС-ові і його низовим клітинам свою всесторонню поміч.

2. З перспективи десяти років нашого побуту на еміграції, учасники З'їзду приходять до висновку, що наша молодь не використала повністю можливостей для осягнення високої освіти, а тому З'їзд закликає всю українську молодь, яка має основні передумови для студій, використовувати сучасні можливості і в тій цілі звертатися на адресу Комісії Допомоги Українського Студентства в Сарселі.

3. Щоб вчасно поставити греблю можливим загрозам відростання нашого молодого покоління від нашого національного організму в Європі, З'їзд гаряче вітає ініціативу покликання принаймні одної середньої школи в Європі та закликає членство «Зарева» і всю нашу молодь прийти з допомогою цій добрій справі, а рівнож приложити своїх засобів для збереження Українського Вільного Університету в Мюнхені, як символу незламності нашої вільної науки.

Окрему увагу присвячено питанню студентського доросту, праці ділових комісій, студентства, народженого на чужині, співпраці з братніми націоналістичними організаціями, співпраці зі старшими націоналістичними діячами та праці в станових студентських організаціях.

З'їзд прийняв резолюції і постанови, частину з яких публікуємо нижче.

До нового Центрального Проводу «Зарева» обрано: А. Жуковський — провідник, М. Плав'юк — перший заступник, Д. Пілецький — 2-ий заступник, В. Михальчук — ген. секретар, М. Калитовська — член Управи, М. Антонович — координатор ділових комісій і голова Контрольної Комісії, О. Зінкевич — голова Товариського Суду, П. Стерчо — керівник стипендійного фонду ім. О. Ольжича, В. Винар — головний редактор «Розбудови Держави».

4. Як виразник націоналістичної думки серед українського студентства, «Зарево» буде держати тісний зв'язок із братніми націоналістичними організаціями громадського характеру, зокрема з організаціями молоді.

В часі V. Конгресу «Зарева», який відбувся 15. серпня ц. р. в Мюнхені, панна Надя Ріпак, представник «Смолоскипу» на Бельгію, провела збірку на Пресовий фонд «Смолоскипу».

Жертвували:

Н. Ріпак — 20 НМ, П. Атаманюк — 2 НМ, д-р Мусянович — 2.300 фр. фр., С. Тупісь — 5 дол., д-р В. Михайлів — 5 дол., В. Гладун — 5 дол., О. Винницький — 5 дол., проф. О. Нисканківський — 5 шв. фр., мгр. В. Гультай — 20 дол., В. Коханівський — 10 НМ, д-р С. Кобиланський — 20 дол., В. Смерека — 10 НМ, В. Святій — 2 НМ, д-р Б. Кентржинський — 1.000 фр. фр., д-р Е. Мацяк — 10 НМ, С. Коцюба — 10 дол., І. Жегуц — 20 НМ.

Нашій ініціаторці збірки, Шлявній панні Надії Ріпак і всім ВШ. Пажам жертводавцям, наша найщиріша подяка!

Редакція «Смолоскипу»

4-ий ВЛКУ

2.-9. вересня ц. р. відбувся в Лювене IV. ВЛКУ, зорганізований ЦЕСУС-ом і УВУ. У ВЛКУ взяло участь понад 40 слухачів.

На ВЛКУ було виголошено такі доповіді. проф. О. Кульчицький: «Соціо психічно - філософський аспект проблеми нації», проф. Ю. Студинський: «Проблема нації в економічному аспекті», ред. І. Майстренко: «Нація в марксистській теорії і практиці», проф. Л. Ребет: «Правно - політичний аспект явища нації», проф. М. Глобенко: «Ідея нації в українській літературі», проф. О. Шульгин: «Проблема нації в історичному аспекті», о. Д. Кульчицький: «Нація за християнською філософською і соціальною доктриною», Д. Маслій: «Українська нація та проблема: понаднаціональних об'єднань», М. Калитовська: «Національне в поезії поетів-вісниківів», В. Маркус: «Кілька юридичних аспектів на сучасному етапі державно-правного розвитку», О. Зінкевич: «Концепція нації в українському підсоветському середовищі», А. Жуковський: «Ідея нації в творчості М. Сіборського і Ю. Вассияна», В. Михальчук: «Дінаміка української нації в історії її боротьби», К. Митрович: «Нація в світі лі персоністичної філософії», Р. Білас: «Теорія нації у В. Липинського», Г. Васильович: «Національна ідеологія Д. Донцова», О. Коваль: «Можливості економічної співпраці в басейні Чорного моря».

Докладні резюме з кожного викладу і доповіді були опубліковані в спеціальній сторінці «Українського Слова» з 2. жовтня ц. р. (ч. 725).

Після доповідей, зокрема студентських, відбувалась цікава дискусія, в якій заторкувано різні проблеми, зв'язані з порушуваною тематикою.

Нова Управа СУСТА. На другому конгресі Союзу Українських Товариств Америки, який відбувся в половині червня ц. р. в Колумбійському Університеті, вибрано нову Управу СУСТА в такому складі: О. Федішин — голова, В. Петришин — перший віцепрезидент для організаційних справ, М. Почтар — другий віцепрезидент для культурно - зовнішніх справ, Т. Гунчак — третій віцепрезидент для стипендійних справ, У. Явна — фінансовий референт, С. Мішишин — секретар.

Контрольна Комісія: Е. Кульчицька — голова, Е. Васильківська, В. Колодчин — члени. Товариський Суд: В. Питель — голова, С. Косовський, М. Багмет — члени.

На конгресі прийнято між рядом інших одну резолюцію, в якій говориться, що СУСТА включається в співпрацю з сегою централею українського студентства ЦЕСУС-ом, як братня організація.

Література - мистецтво - наука

Наш молодий мистець

Олександр Сизоненко

С И Н

Під час студій ми мали нагоду познайомитись з молодим абсолювентом Школи Мистецтва (Еколь де Бо-з'Ар) в Нансі — п. Іваном Кормилом.

Незважаючи на його молодий вік (кінчаючи Школу в 1949 р., він мав 21 рік), Іван Кормило вже тоді звертав усіх увагу на своє велике зацікавлення класичним малярством і зокрема на багатство думок. Але рівночасно він мав свій питомий стиль, чи радше намагався його зпречизувати у впертій праці над численними полотнами. Цей стиль був у контроверсії з нашим «смаком» малярства.

Роки пробігали швидко. На мінущині наверствлювалася дрібненька пилюка. І ось раптом, п'ять років після наших останніх розмов, при кінці теперішнього літа, ми несподівано зустрінулись в Парижі. За цей час Іван Кормило пройшов величезний шлях на відтинку свого удосконалення. Біля його праці — сотки полотен, участь у численних виставках. Але головне, що кидається у вічі — це його скромність і брак навіть найменших рис гордості з досягнутих успіхів.

Майже силою нам приходится «виривати» з нього деякі відомості про дві його останні участі у виставках: в Парижі з початком літа на виставці «Молоді малярі Гю Ренар» і в Довіль при кінці серпня — на «Міжнародній виставці малярства».

З першої виставки його полотно «Краєвид з Буфемон» притягнуло увагу міністра Народної Освіти, який і купив його для колекції міністерства. На другій виставці, про яку широко писав паризький тижневик «Ар» (1. 8. 6. 9.), були представлені полотна мистців з 24-ох країн і полотно нашого мистця «Фам а ля туалет» одержало першу нагороду «нур ле ню». З цієї нагоди теплу і довшу критику помістив щоденник з Нансі «Л'Ест Републікен» п. з. «Іван Кормило, лавреат шостої великої міжнародньої малярської виставки в Довіль».

Вітаючи нашого молодого земляка з його великими успіхами, бажаємо ще більших у його близькій виставці, а його батькам висловлюємо найбільше признание, що працюючи фізично, зуміли належно виховати своїх дітей (сестра Івана, Софія, студіювала на медичному факультеті в Нансі), які, здобуваючи становища у французькому житті, не забувають ні на хвилину, що вони є діти українських батьків і що тільки їхньому здоров'ю вихованню завдячують свої успіхи.

В. М.

Олександр Сизоненко — молодий український прозаїк з Миколаєва. Дебютував в літературі в 1951 р., написавши збірку оповідань «Рідні вогні», яка вийшла в одеському книжковому видавництві. Але вона не викликала майже жодного відгуку. Друга збірка «Рідні краї» вийшла вже в київському видавництві «Радянський письменник» в 1955 р. Вона викликала в літературних колах України широкий і прихильний відгук. Його

Перед початком роботи в медсанцеху — метушня: знепритомніла Катерина Євгенівна Гурильова, заводський хірург.

О пів на восьмому вона зайшла до свого кабінету, дзвінко привіталася і враз стихла, бо лікарі і сестри, зручно розмістившись тут же, на дерев'яному тапчані, уважно слухали комсога Валю Голоту, яка, стоячи біля вікна, читала фейлетон з свіжої газети.

«Що за читка?» здивувалася Катерина Євгенівна, обережно скидаючи пальто і прислухаючись. І раптом очі її широко розкрились, неначе побачила вона щось незвичайне і страшне. Зробивши хапливий крок, простягла руку до Валі, м'яко опустилася на підлогу в глибокій непритомності.

Це було тим більш дивно, що привітна молода лікарка мала вдачу лагідну, спокійну, не слабувала ні на серце, ні на нерви.

Оперційна няня Дора Прохорівна бачила сьогодні Катерину Євгенівну, коли вона йшла разом з чоловіком на роботу. Ранок був тихий, засніжений. Сніг ішов цілу ніч і лежав не лише на тротуарах, на бруківці та дахах будинків — навіть дерева в парку опустили до низу обважнілі від нього віти і були білі-білі та пухнасті. Звуки, м'які й приглушені, долинали здалеку і здавалися сонними.

Віктор Іванович ішов, широко ступаючи. Комір його хутряної куртки був піднятий; коричнева цигейкова шапка стала білою і ще різкіше відтіняла смагляве обличчя; на густих бровах у нього — сніжинки. Катерина Євгенівна, сміючись, намагалася збивати їх рукавичкою; Віктор Іванович ухилився,

оцінюють як цікавого, оригінального і своєрідного письменника, хоч знаходять ще багато недотягнень. О. Сизоненко досягає кращих наслідків, коли пише в формі етюду, де виявляється у всій величї його поетичне письмо і емоційність художнього мислення.

Щоб познайомити наших читачів з творчістю цього молодого прозаїка, нижче містимо його оповідання «Син» (за «Вітчизною», ч. 9, 1955 р.).

підставляв плече, і вона ніяк не могла дістати його брів.

Дора Прохорівна минула їх, оглянулася з заздирістю. З-поміж усіх людей, що йшли оце на роботу, Гурильови напевне були найщасливіші. Вони не губилися в людському потоці: одразу привертали увагу жевріючі, як маківки, щоки Катерини Євгенівни, у світлі ліхтарів лукаво поблискували її великі темні очі, і вся вона, елегантно одягнена, гнучка, повна сили і молодости, сяяла радістю.

І ось Катерина Євгенівна лежить бліда, зів'яла, зовсім не схожа на ту веселу й щасливу Катерину Євгенівну, що йшла засніженою вулицею на роботу кілька хвилин тому.

Вже їй впорснули камфору, давали нюхати нашатири — нічого не допомагало. Дора Прохорівна розтирає їй ноги — зосереджено і хмуро.

Всі лікарі й сестри розійшлися по своїх кабінетах, розпочали прийом хворих. Пішов і начальник медсанцеху.

Нарешті, Катерина Євгенівна розплющила очі, хвилину озиралася здивована, а потім рвучко звелася і простягла до няні руки:

— Газету! Дора Прохорівно, дай мені ту газету, що Валя...

— Ти лежи, доню, лежи. Заспокойся.

— Борис знайшовся, ви чуєте, Прохорівно? Синочок мій живий! Давайте скоріше газету!

— Зараз, зараз, Катюшо! Не хвилюйся тільки, принесу.

Але начальник медсанцеху сказав газети не давати. Він зайшов сам сповістити Катерині Євгенівні, що її зараз одвезуть додому і що Віктор Іванович прийти не може —

здає державній комісії розточний верстат, який монтувався цілий рік у його цеху.

З допомогою Дори Прохорівни Гурильова одяглась і, спираючись на її плече, повагом дійшла до машини.

Дома Катерина Євгенівна, обливаючись слізьми, читала фейлетон «Поряд з вами».

«Я лежу в нічному санаторії заводу хворий. Хоч мені допомагають тут, хоч у мене є друзі, але зараз так мені хочеться домашнього затишку.

Матері в мене немає, але десь у Москві, поряд з вами, живе мій батько. Розшукайте його, дорогі товариші! Скажіть, що його син Борис з Коростені, в ремісничому училищі, захворів на туберкульоз, і йому треба лікуватися.

Прізвисьце моє батька — Дворкін Юрій Якович, а на якій вулиці він живе — не знаю. Розшукайте, напишіть мені, який він, бо залишив він мене в дитбудинку, ще коли я був зовсім малим, і його я не пам'ятаю. Він мені здається великим, добрим...»

— Господи, — Катерина Євгенівна відкинувшись на подушку і заплющила очі. По зблідлих щоках, з куточків очей, прикритих тіннями довгих вій, котилися слізи. — Боже, це ж мій син. Мій синочок...

Мов живі, поставали в її уяві картини евакуації: осінні холодні ночі, скрип теплушки, жорстокий і неблаганний чоловік, який гнівався на плач хворого Борьки. Хто він був їй? Яке лихо звело її, дев'ятнадцятирічну студентку медінституту, з отим ситим, вдоволеним чоловіком, у шкіряному реглані, з крутою червоною шиєю? Він любив величати себе «комерційним директором». Він обласкав її, сироту, оточив її, красивою і бідну студентку, піклуванням, увагою, ставився до неї так запобігливо і ніжно, як ніхто ще в житті. Молодість сліпа.

Катя подумала, що цей нестарий ще удівець буде їй ідеальним мужем, і вийшла за нього заміж. Це було в 1937 році. Вони й справді спочатку жили гарно, у великих достатках. Катя продовжувала вчитися в інституті, а через рік народила сина. Пологи були важкі, її оперували. Вона схудла, змарніла.

Дитина, навчання, тяжкі наслідки операції — все це виснажило її, і Юрій Якович став байдужий до неї. Коли Катя, вже у війну, складала державні іспити в інституті, він ночами пропадав десь, цілими тижнями не приходив додому. «Для фронту не шкодую сил», говорив він. І Катя вірила йому, аж поки не евакуювалися.

Юрій Якович забрав із своєї мос-

ковської квартири все, навантажив товарний вагон меблями, різним домашнім скарбом, посадив у нього сім'ю і якусь продавщицю — бездітну, товсту Софу, чоловік якої був на фронті. Вдорозі Катя помітила, що Юрій Якович ставиться до Софи якось незвичайно: запобігливо метушився біля неї, не зважаючи на дружину, і Катя пригадала, що він був точнісінько таким тоді, коли залицявся до неї.

Іхали з ешеленом заводу в Барнаул. Військовий костюм, жовтий шкіряний реглан, солідна осанка надавали Юрієві Яковичу вигляд значного восначальника. Він розмовляв з черговим по станції саме як такий начальник — різко, вимогливо. Його широке сите обличчя при цьому наливалось кров'ю, а очі хитко вирачувались.

З кожним днем Каті все важче було зносити чоловікові залицяння до Софи. Вона не те що ревнувала його, їй просто соромно було на все це дивитися. Зібралася кинути його, але, як на гріх, захворів Борис. Він плакав ночами, і Юрій Якович гримав:

— Заткни йому рота! Лікарка! Дитини не вміє доглядати.

Незнайомі краї, бомбардування, голодні ватаги біженців. Як тут кинути чоловіка й лишитися восени з хворою дитиною на роз'юшеній дорозі! Кому вона потрібна! Ще й сама ледве ходить.

Борька хворів. Трьохлітній розумний хлопець кравав матері серце:

— Ой, болить голівка! Мамочко, болить голівка! Врятуй мене!

А з кутка бас:

— Заткни йому глотку!

Гримлять колеса, миготять станції, обливається слізьми безпорадна молода мати. Важке дихання хворого сина не можуть заглушити шуму поїзда. Він лежить тихо. А через якийсь час, щоб не почув батько, благає:

— Мамочко, мамо! Дай молочка!

Але молока немає: поїзд цілу добу йде без зупинки, і хлопець знову починає плакати. А мати б'ється над ним, вгамовує, сама давиться слізьми і здригається, як від удару батоном, від грізного окрику:

— Заткни йому глотку!

Морок теплушки зрідка порушувався слабкими відблисками замаскованими сигнальних ліхтарів. Він увійшов у її душу, мабуть, назавжди.

Борис перед ранком заснув. Вона вкрила його своїм пальтом і, коли поїзд зупинився на якійсь станції набирати воду, пішла купувати молоко. На станції молока не знайшлося, довелося прямувати в село,

що було поруч. Поїзд все одно мав тут стояти довго.

Господиня саме наливала їй молоко, коли пролунав раптом вибух. Катя пустила з рук глечик, і він розлетівся на друзки.

— Бомбардують! — прошепотіла вона, з жахом дивлячись на білу калюжу, що розповзлася по підлозі.

Вискочила і помчала до станції. Там стояв чорний стовп диму і пилю. Вона летіла, згубивши хустку, худя, простоволоса, немов божевільна. А в голові билася одна думка: «Борис! Вони вб'ють його».

Її здивувало, що ніде — ні на пероні, ні в ступу, ні біля вагонів — не було ні душі. «Ага, встигли поховатися!» подумала вона, проте, не зупинилась. Почула, як хтось здалеку крикнув їй: «Куди! Уб'ють!»

Наближався хижий рев мотору, блиснуло щось, рвонуло, заволокло хмарами.

Опритомніла вона вже в лікарні. З місяць пролежала і поїхала у Барнаул. Морози були люті. Попросила у людей старенького одягу, ноги обмотала ганчірками... Сама дивувалася, як доїхала. Думка про сина тримала матір на ногах.

Добралася, розшукала завод, на якому працював Дворкін, взяла його адресу. Прийшла, постукала. Вийшов Дворкін — виголений, ще ситіший — аж лосниться! Неначе й війни на нього немає.

Олександр Сизоненко

(Закінчення в наступному числі)

oooooooooooooooooooooooooooo

Пластовий З'їзд ЗДА. В залах Українського Народного Дому в Нью-Йорку відбувся в перших днях вересня ц. р. третій крайовий Пластовий З'їзд. В З'їзді взяв участь Верховний Отаман українського Пласту Сірій Лев та цілий ряд пластових діячів, делегатів і гостей. На З'їзді заслухано звіт уступаючих органів, програмову доповідь, обговорено новий статут та план праці на наступну каденцію. Вміжчасі відбулось прийняття та мистецька імпреза. З'їздом проведений Я. Падох. Головою Пластової Крайової Старшини обрано В. Крайціву, а головою Крайової Пластової Ради П. Масука.

Європейський з'їзд «Зарева». Після IV. ВЛКУ і XIX. Конгресу ЦЕСУС-у в Лювені відбувся європейський з'їзд «Зарева», в якому взяли участь зареєстровані з Німеччини, Франції, Бельгії, Еспанії. На з'їзді обговорено цілий ряд актуальних справ та намічено новий план праці в зв'язку з перенесенням до Європи Центрального Проводу «Зарева». Головою Європейського Представництва «Зарева» обрано Івана Жегуца з Німеччини.

Вечірньої години

(За ким піде молодь України?)

(Фрагмент)

Осінній вітер різко віє за моїм вікном, стукає в шибки, завиває в димарі...

Неначе вир життя, що різкими враженнями вривається в мою душу, стукає об її зачинені вікна і виттям відкликається в чутливому серці...

Густішає темінь за вікном і все голосніше долітає музика з самотньо освітленого в сутінках кімнати радіо-апарату.

Довгий день турбот і обов'язків скінчився і звільнена від них думка, віддається в полон тихих звуків музики, мрій і задуми.

І я вже не чую різкого вітру за моїм вікном, забуваю за нього.

Якось чужинецька радіовислання надає в суміші мелодії європейських і советських композиторів.

Це дивно і разом гарно. Гарно, бо так дуже співзвучне зі мною. Советські мелодії нагадують те, що лишилось позаду, — європейські — сучасність.

На тлі того плывуть мої думки...

Плывуть далеко в напівзабуті, але так дороге, те, що лишилось позаду. Додому... Туди, далеко, в Україну, де лишилось все найдорожче. О, я знаю, як люблю я все те, що лишилось там... Вже не раз в ці тяжкі роки скитання, найтяжчі хвилини розпук, линула я душею туди і була зіслена безмежною любов'ю до того, що зветься мій край.

Для мене це не поняття, не з'ява, не фантазія, навіть не мрія...

О, ні! Мій край — це земля, з якою лучить мене родовими коріннями її ми нугле, і паростками глибокими вкорінюється в серце її майбутнє — я частина його, я творець його, я відповідальна за нього.

Це земля, яку я бачила від сходу до заходу, розпарену сонцем, багату й соковиту, таку соковиту, що впиваючись нею, можна забути все і бути щасливим.

Мій край — це розкішні поля з колосистою тицею, що хвилями гойдається в подихах ніжного вітру.

Мій край — це синє блискуче небо, з білими хмарками і так щиро цілючим сонцем.

Мій край — це зелені луги і луки, порізани сініми теплими річками, що губляться у кучерях верб і садів, принадно барвисті завітчані зелені своїх килимів.

Це найі старі безконечні ліси, з ярами, горбами і таємничими печерами, повні ягід, грибів, дзвінкого хору пташок і всього багатства, що його може зродити земля.

Це сонячні осінні ранки, що нещорошно красою застигли на багатих городах коло білих хат, залиті жарко-осінніми барвами блискучої роси й повиті білим мереживом осіннього паутиння. Ті осінні ранки, що в своїм багатстві й красі всміхаються жовтими квітами гарбузів, жовтогарячих ягідок, чорнобривців і моргають до мене, як теплі й добрі погляди моїх людей...

Моїх людей...

Хто ж вони, ті люди?...

... Перед очима встають вони: мої друзі, такі близькі й знай-мі, як рідні брати й сестри. Я так добре знаю їх усіх, бачу їх як живих перед собою...

Ось в місячній сяєві несуться переді мною, поблизкоюм лещатами, Коля й Тамара, в спортових костюмах, в пілотах, міцні запалені вітром, найкращі учні школи, спознані суворим життям, вони сильні й лискучі, як той зимовий місячний вечір, що тріщить морозом і полискує льодами в засніженому рідному місті.

А ось назустріч їм вибігають Мішка, Льонька, Сеня і Лена, Сміхжарті і геть вже всі понеслися по блискучому льоду, виблискуючи лещатами в срібнім промінні місячної ночі...

«Східняки» — хтось би тепер назвав їх на еміграції цим презирливим словом.

Всміхаюся... Освітлене в темної радіо на хвилях етеру передає якраз пісні советських композиторів. Веселий легкий тенор завзято і впевнено виспіває улюблену пісню Володі: «Ех луть-дарожка, греми моя гармошка» і перед очима моїми встають знов вони, друзі моїх юних літ...

Що в силі буде заковати їх душі? — питається раптом думка.

Яким способом можна буде втілити їм ту правду, що її свято збираємося ми нести в Україну?

Як з тих «славних ребят» зробити славних синів і дочок України, безстрашних лицарів, що стали б на сторожі своєї України, а не «великого советского союза»?

Як, властиво, з тих Міш, Кол, Лен і Сень зробити Михасів, Микол Оленок і Оксан?

Як з мови їхньої викинути полівину чужих слів, а з серця — чужих думок і ідей?

Як запалити їх любов'ю до свого і переконати, що ліпше в «своїй хаті і правді і волі»?

Програми деяких партій мають на меті просто їх знищити...

Програми інших партій збираються зачаровувати їх грандіозними соціалістично-демократичними ідеями, що їх нестиме на своїх могутніх плечах і мозолистих руках розперезаний дядько-народ.

Чи в силі вони будуть вчарувати їх?

Розхристаними сорочками, що фанатично горлатимуть про «братерство і рівність» (скільки то вони вже надивились на те і наслухались!).

Чи демократичною вільністю робити все, що кому подобається (що ж, їм подобаються — частушки, «Катюша», перекурені назви й поняття?).

Так само не вчарують їх ті, що розбещені бунтарським фанатизмом, хочуть накинути їм свою вузько-мислячу диктатуру. Не вдається це їм так, як не вдається направити бурхливу річку слабенькою гаткою — вона розірве її і побіжить своєю дикою течією далі.

Тим більше не в силі будуть зробити це й ті ясновельможні, які випещеними руками схочуть брати тих Міш і Коля і Лен собі в слуги...

Хто ж тоді?

Неначе у відповідь на поставлене питання на зміну советських пісень лине раптом до мене в кімнату спів якогось європейського хору, а на тлі його, раптом чарівно й урочисто підноситься неповторна мелодія «Аве, Марія».

Я не можу навіть більше думати і цілою душею поринаю в шляхотні божественно-чисті, такі проті і прекрасні звуки, поринаю і чую як цілою душею я люблю це...

Таке щось в силі полонити мою душу. Таке щось в силі буде полонити душі моїх друзів — відповіддю приходить думка.

Шляхотність в суміші з християнством, чистота, велич і простота...

Культ людини маємо плекати в нашій сучасній духовості, якщо хочемо щось досягти в своїм повороті додому! — відповіддю знову б'є думка.

Людини шляхотної, мудрої, відважної і простої, «як просте все велике на цій землі».

Людина з ясним виробленням світоглядом, прийнятим віковим духом своєї нації, невідступним і безкомпромісовим в боротьбі за добробут свого краю і віковічні ідеали свого народу.

Такі люди в силі будуть прикладом своїм і авторитетом полонити тих, до кого ми вернемось, а полонивши, направити їх на нові шляхи.

Робітнича, селянська чи якась інша інтелігенція — це не грає ролі — головне, щоб вона була інтелігенція.

Соціалістичний чи мазархістичний устрій? — а що ми застанемо дома?

Хіба не соціалізм і рабовласницьку монархію в найбільш потвільних формах переживає наш нарід тепер і кляне, кляне те життя на кожному кроці.

Демократія? — Кому? Отим Коляям, Міншам і Ленам називатись так само, як називались, поводитись і думати так само, як вони думали?

Демократія може бути тоді, аж коли розбурхана річка нашого народу вийде в свої береги і потече рівно й спокійно, нарівні з життям інших народів.

А тепер треба ще будувати береги для тої річки!

Будувати ж їх зможуть лише люди, які силою своєї духової висоти і якості в силі будуть полонити душу народу так, що вона, гніваючись, вириваючись, протестуючи, все таки буде безсила вийти з-під сили їхнього впливу, бо та сила в суміші шляхетно-християнського й націоналістичного світогляду стане найбільшою з усіх сил світу.

Шляхетно-чисті, божественні звуки хору переходять раптом у марш і під звуки його відховиддю спливає в пам'яті улюблений вірш Карпенка Кришталі:

«І ось тоді на гострих перехрестях
Мого шляху поплутаних стежин
Встають вони з неспляччю честию —

честю —

Кришталі понять окреслених
як чин...

Такі відверті, строгі й неблаганні
Такі ж прості як зрештою і я».

Це вони. Це ті, що відкидають мрійливі, фантастичні й теоретичні блукання, як намули чужих нам отрут. Це ті, що вивуюють новий дух, нового українця!

Не раба, не мрійника, а революціонера-борця, мужнього воїна за долю свого народу!

Це ті, за якими піде «гострозоре покоління» нашого часу!

Бо «сердець їх ритм і дум психіки багаття, у їх душі озвавшись, зажеврило».

Вони ж бо й є однією відповіддю нашого часу!

Вітер стих за моїм вікном і не бив биляше у шиби.

А від того в хаті стало затишшю. Стихли гримучі звуки маршу і гармонійна мелодія наповнила кімнату.

Спокійно, синьою ясністю безмарного неба, дивився крізь вікно вечір.

Неначе віднайдена то довгих шуканнях відповідь полонила мене в своїй спокійній і владній правоті.

Я раптом почувся безсила в ній і радісно подумала про ранок.

Що як світанки його покличуть мене до нового життя і я безсила буду заперечити той поклик, бо він буде вже покликом самого життя, що єдиною дорогою простелеться переді мною?...

В. Квітка

дорукає винайти більш вражливий реактив для покриття платівок і Люї, який ближче знайомиться з хемією тільки в батьковій майстерні, знаходить відповідну сполуку. Проте тоді, коли щастя зовсім широко усміхається цій родині в ділянці винахідливості, то нещастя переслідує їх у здійсненні їхніх задумів. Брак необхідного капіталу заставляє Антуана припинити викінчення фабрики, нівечить мрії Люї студіювати в Політехніці і його брата Огюста — вступити на медицину. Батьків починає важкий снів і вони всеціло починають його далі вести.

Перш за все Люї відвідує всіх спільників і просить їх про добавку кредитів. Одержавши це, ціла родина починає в роботу. Обидва брати запрошують до своїх праць професорів-хеміків і самі працюють під їхнім керівництвом. Огюст робить величезне відкриття в ділянці викликування негативів, що набирає розголосу в цілому світі. Це початок грандіозних успіхів шляху до слави, грошей, а може і до пізніших родинних дєсонасів. В 1882 р. родина Люм'єр має одну з найбільш ших, в ділянці фотографії" фабрик в світі. Проте ще більше відкриття мало щойно прийти. Непомітно, несподівано.

Шість років перед кінцем минулого століття, вертаючись пізнім вечором додому, тридцятирічний Огюст Люм'єр побачив на вулиці ... Едісонів кінетоскоп.

В глибинах мозгових фалд зчиняється танок думок і нових ідей, що не дає йому спокою: те, що він бачив — гарно, але його треба кинути на екран, щоб відразу ціла зала могла бачити. Ідея зродилась — ходити в дальшому тільки про її здійснення. Над цим і працює Люї.

Важко знайти розв'язку проекційного апарату. Проте, одна безсонна, але плідна на багатство думок, ніч її приносить і брати далі спільно працюють над удосконаленням самого апарату. Цей останній побачив Париж при кінці 1894 р. Новина швидко облітає світ, всі говорять про братів Люм'єр.

Народжується сучасне кіно і сучасний фільм.

Вісім і пів мільярдів глядачів кінових спектаклів річно (це число взяте з минулого року) вказують на велику роль фільму в нашому столітті. Помилкою було б, однак, думати, що винахід братів Люм'єр служить виключно для розваги. Фільм і його проєкція знайшли широке примінення в науковому і військовому світах. За допомогою фільму прийшло до капітальних відкриттів в ділянці біології, фізики і медицини. І вважалося було б сьогодні уявити цілий ряд людських поступів, коли б не було фільму. Правда, рівночасно, фільм, як засіб виховання, приносить дуже часто для людства ряд негативів.

Б. Ч.

60-ть років кіностудії

Минув один рік від смерті Огюста Люм'єра, який помер на 92-му році життя. Тисячі людей відходять шоденно у засвіти і смерть Люм'єра не звернула б на себе уваги, коли б в його особі не відійшла одна з найбільших постатей нашого століття. З його особою зв'язана і йому завдячує свій розвиток кіностудія члї, сміло можна сьогодні назвати — фільмова індустрія.

Коли сьогодні купуємо в магазині фотоплівку, фотографуємо веселу групу на пляжі, чи автої перегони, реактивний літак в леті, коли оглядаємо в альбомі обличчя рідних і друзів, фільм на екрані чи читаємо пристрасні критики на нього — це все завдяки невтомній праці протягом довгих років, братів Люм'єр і їхнього батька.

Батько братів Люм'єр, Антуан, почав свою життєву кар'єру у східній Франції, в Безансоні. Він пробує всіх фахів. Антуан є столярем, то знову малярем будинків, акварелістом, то цілком коротко — нічим. Бо ніщо його ближче не цікавить.

Справжня підприємчивість і сила

винахідливості з'являються у нього з хвилиною винайдення фотографії. Ця остання притягає всю його увагу і викликає незвичайне зацікавлення. Він шукдає Безансон і переїжджає в Ліон. Там практикує спочатку т. зв. японські фотографії, оперуючи фотографічною скринькою з дванадцятьма об'єктивами. Це є початки фотографії і праця в цій ділянці є доступна тільки вузькому колу добрих фахівців.

З хвилиною, коли застосовано до фабрикації негативних пластинок хемічну сполуку бромо-срібла, Антуан відчуває повну революцію в ділянці фотографії: фотографія було доступна незабаром всім її любителям, а не тільки обмеженому колу фахівців. Антуан бачить виразно далекі горизонти і спінить до них, щоб відкрити нові.

Він продає свою фотографічну майстерню і купує на передмісті старий гараж, де задумує заложити фабрику фотоплівок. Але при цьому забуває про незначний деталь... він не є хемік. Це однак його не заломлює. Своєму молодшому синові Люї, Антуан

Відбувся 19-ий Конгрес ЦЕСУС-у

10.-11. вересня ц. р. відбувся в Лювені XIX. Конгрес ЦЕСУС-у. В Конгресі взяло участь 27 умандатованих делегатів, які заступали такі студентські організації: НАСУС (Бельгія), УСГ — Велика Британія, УСГ — Париж, ТУСК «Обнова» — Мадрид, УСО — Інсбрук, СУСН (Німеччина), САУС — Буенос Айрес, УСТ «Січ» — Грац, УСГ — Рим, УАК — Стокгольм. Уповноваження УСГ — Аделіяда наспіли зі спізненням. В Конгресі взяли участь також представники надзвичайних членів ЦЕСУС-у: ОУАТ «Зарево», ЛОСУС, ТУСМ, ФТУСК «Обнова».

Нарадами Конгресу кермувала президія в складі: І. Жегуц — Голова, О. Кушпета і Р. Кравчук — заступники, Є. Гановський і Н. Ріпак — секретарі. Конгрес вітали усю й писемно цілий ряд українських організацій, інституцій та окремих осіб.

XIX. Конгрес прийняв у правні члени УСГ — Аделіяда і затвердив статус братніх організацій — СУСТА і СУСК-у.

Конгрес широко обговорював та зокрема задержався над справою студентського dorostu, співвідносин з заокеанськими Союзами, співвідносин СУСТА — УСГ-Клівленд та над цілим рядом інших студентських актуальних проблем. Над звітами уступаючої Управи відбулась широка дискусія, після чого уділено абсолютну уступаючим органам.

На пропозицію Номінаційної Комісії (А. Жуковський — голова, Г. Васюкович і В. Маркус — члени) одностайно обрано нову Управу ЦЕСУС-у в такому складі: П. Дорожинський — президент, М. Філь і Р. Кравчук — віцепрезиденти, Е. Смалко — ген. секретар, М. Суліма — секретар; Керівники Відділів: Міжнародних Зв'язків — В. С. Мардак, Організаційних Справ — Г. Ощипко, Культурно-освітніх справ — В. Маркус, Преси й Інформації — О. Кушпета, Студій-і Сусп. Опіки — О. Веселовський, Спорту і Фіз. Виховання — В. Рождественський, Фінансів — І. Чорний. Контрольна Комісія — Г. Комаринський, І. Жегуц, М. Галів, Н. Ріпак, Я. Стеткевич. Товариський Суд — К. Митрович, В. Микула, І. Корнійчук, Я. Качмар, Б. Ващук.

Хоч на як великі труднощі доводилося натрапляти попередній Управі у своїй праці, все ж Президентіві ЦЕСУС-у П. Дорожинському вдалось зразково вести працю та координувати працю цілості Управи і окремих Відділів.

Відділ Міжнародних Зв'язків, на чолі з В. Мардаком, розгорнув працю на повну широчінь.

Відмічуючи зокрема працю Президента ЦЕСУС-у і Керівника Відділу Міжнародних Зв'язків, ми містимо

Зі звіту Президента ЦЕСУ-у

3. 9. 1954. - 10. 9. 1955.)

Згідно з правильним діяльністю Управи ЦЕСУС-у, до компетенції Президента належить унапрямувати і координувати діяльність Управи та окремих Відділів. Цю керівну роботу я провадив в першу чергу шляхом засідань Управи ЦЕСУС-у. Регулярність засідань являлася одною з основних рисів у праці теперішньої Управи. Всіх засідань Управи відбулося 17., з того 14 звичайних, два пленарні і два надзвичайні. Всі поточні справи — планування, обговорення, розподіл праці, звітування, фінансові справи, тощо — вбудувалися і вирішувалися на засіданнях.

З членами Управи поза осідком утримувано сталий зв'язок через надсилання протоколів, як також листів. Участь членів Управи в засіданнях була задовільна, за винятком фінансового референта та позасті генерального секретаря. З Управою тісно співпрацювали члени Контрольної Комісії — Іванна Мірчук та Іван Жегуц, беручи участь чи не в усіх засіданнях Управи. З головою Контрольної Комісії К. Митровичем підтримуювано зв'язок кореспонденційним шляхом.

Крім керування і координації роботи мені доводилося з огляду на неповне чи дуже мінімальне включення окремих референтів в працю, керувати, а то й самостійно провадити дані Відділи. Сюди зокрема треба зарахувати дію фінансової референтури, яку почерез семимісячну відсутність референта довелося мені виконувати. Подібно малосило і в секретаріаті, де з причини дуже пізнього перебрання функцій (три місяці після Конгресу) ген. секретар дуже слабо включився в працю. Тут довелося мені у співпраці з секретарем д-ром Е. Смалком виконувати за весь час діяльності Управи, майже всю роботу Президії і Секретаріату. При співпраці з другим Віцепрезидентом і Керівником Відділу Преси та Інформації підготував і виступив чотири числа (1-ше подвійне) «Вістей» ЦЕСУС-у. З Керівником Відділу культурно - освітніх справ держав постійний листовий

нижче витяги з їхніх актів, які промовисто говорять про проведену нами працю, яка являється безкорисною і великим виявом саможертви в ім'я українського студентського життя.

контакт, підготовляючи деякі справи, зв'язані з ВЛКУ. Держав одночасно зв'язок з проф. Кульчицьким, з керівниками відділів Студій і Суспільної Опіки і Уповноваженим ЦЕСУС-у на ЗДА, Міжнародних Зв'язків та Уповноваженим ЦЕСУС-у і КОДУС-і, з якими доводилося мені вести всю переписку.

Спеціальні завдання Президії, у звітному часі побіч нормальної кореспонденції на Президію припали до покладення деякі окремі справи. Згідно з рішенням Управи, Президія у співпраці з Керівником Відділу організаційних справ займалася покладенням організаційних відношень між ЦЕСУС-ом і СУСТА. Хоч не з вини Управи ЦЕСУС-у зв'язки з Управою СУСТА наладнані після Лондонського Конгресу досить пізно (Грудень 1954), то однак поміж кількох листів Управа СУСТА не відповіла на них ні одним листом. Щойно II. Конгрес СУСТА приніс в цьому відношенні розв'язку і остаточне покладення організаційних взаємовідношень поміж ЦЕСУС-ом і СУСТА. Подібно прийшлося і впорядкувати організаційні відношення з СУСК-ом.

Загальна характеристика праці Управи. В основному Управа дотримувалася в своїй діяльності планів праці та резолюцій XVIII. Конгресу ЦЕСУС-у. В найважливіших точках було їх виконано і це у великій мірі завдяки справності секретаря д-ра Е. Смалко. Це сприяло допильнуванню всіх біжучих справ. Деякі Відділи працювали дуже успішно, інші зате досить слабо. Найбільші успіхи мав без сумніву Керівник М. З. В. С. Мардак. Члени Управи в Лювені: Керівник Відділу культурно - освітніх справ Г. Ощипко і Керівник Відділу Спорту і Фізичного Виховання Б. Ващук при співпраці з головою НАСУС-у Є. Гановським зробили велику підготовчу працю до IV. ВЛКУ. Натомість слабу діяльність, як вже згадано, проявили деякі референтури (фінансовий, ген. секретар), де приходилося виконувати дотичні справи президіяльно, або таки мені самому.

3 кінцевих зауважень. Не зважаючи на деякі недомагання та поодинокі не негативні вияви, Управі вдалося на протязі останнього року як на внутрішньому, так і на зовнішньому відтинках, занотувати поважні досягнення.

Участь у всіх важливіших міжнародних студентських імпрезах, численні поїздки до ряду країн та розмови з поодинокими представниками національних студентських союзів свідчать про багатогранну діяльність на тому полі. Проблема взаємовідносин між ЦЕСУС-ом і заоканськими братніми союзами СУСТА і СУСК знайшли своє успішне завершення в цій каденції.

Останні позначки з боку СУСТА, виявлені у кожному відношенні, дають якнайширшу підставу до ствердження, що відношення і співпраця між ЦЕСУС і СУСТА створюють новий період у їхніх спільних зусиллях дати широку базу до скоординованих дій. Цьогорічний IV. Високошкільний Літній Курс Українознавства знай-

шов своє виправдання та завершився значним успіхом, доказом чого є хоч би чисельна участь наших студентів з різних європейських країн. У фінансовому відношенні, по мимо поважних видатків, теперішня Управа спромоглася сплатити майже всі заборговання попередніх Управ.

Усі ці відтинки і тут коротко та загально вичислені справи мають свої аспекти, труднощі, позитиви. Об'єктивна оцінка діяльності Управи ЦЕСУС-у може бути винесена тільки тоді, коли не тільки самі факти, але також обставини знайдуть своє узгодження.

Закінчуючи свій звіт я ніяк не можу відмовитися від приємного — для деякого може шабляноного — обов'язку, всім тим, що сприяли мені, подякувати за їхню самовіддану працю в користь нашої студентської Централі.

Павло Дорожинський
Президент ЦЕСУС-у

Зі звіту Керівника Відділу М. З. ЦЕСУС-у

В бігу звітної каденції я провадив працю мого Відділу на слідуючих відтинках

1) Участь ЦЕСУС-у на річних конгресах чужинецьких національних союзів:

Взяв участь у XVIII. Конгресі Національного Союзу Канадійських Студентів (18.-20. жовтня 1954 в Торонто) і в 44. конгресі Національного Союзу Французьких Студентів (12.-18. квітня в Ніцці).

2) Участь в міжнародних конференціях:

Найважливішою імпрезою в цій каденції, де ЦЕСУС взяв участь, була V. Міжнародна Студентська Конференція, яка відбулася між 4.-15. липня 1955 в Бірмінгемі в присутності делегатів з 50 країн.

Мені вдалося в Бірмінгемі поліпшити дотеперішній статус ЦЕСУС-у для цієї й даліших конференцій. Я брав активну участь в пленарних засіданнях й головніших для нас комісії (їх було 10), дав експозе в справі утиснення університетських вольностей в Україні та друге — в справі пропозиції МСС-у про єдність і співпрацю з КОСЕК-ом.

4.-15. 10. 1954. взяв участь в IV. Міжнародній Студентській Пресовій Конференції в Лейдені, де представив стан вільної української студентської преси та брав активну участь в дискусії та еляборації проектів й резоцій конференції.

3) Відвідини союзів в їхніх країнах: Я склав іменем ЦЕСУС-у офіційні візити чужинецьким студентським союзам: Голандії, Люксембургу, Німеччині, Данії, Швеції, Англії, Канаді. Мав постійний особистий зв'язок з союзом Франції й союзом Саарщини. В моїй подорожі з Югославії до Парижу я відвідав в Сан Моріц швайцар-

ців, де якраз закінчився міжнародний студентський семінар.

В Лейдені я відвідав бюро КОСЕК-у. В Берліні — міжнародний студентський журнал «Студентське Дзеркало», та Установі для загально-німецьких справ Національного Союзу Студентів Німеччини.

4) Інші відтинки праці:

Я написав історію ЦЕСУС-у в французькій мові, яку вислав канадійському союзові, якому було доручено Міжнародною Студентською Конференцією виготовити збірник історій всіх національних союзів країн учасників конференції.

Відступ про ЦЕСУС, який я написав, появилося в збірнику ЮНЕСКО (характеристики національних й міжнародних молодечих й студентських організацій).

Держав листовний зв'язок і мав часті особисті контакти з управами й членами управ чужинецьких національних союзів та КОСЕК-у.

Видавав пресові інформації.

Зорганізував на потреби ЦЕСУС-у, а головне на покриття його довгів, суму 1.000 американських доларів. Підписав з КУК й ФДУК у Вінніпегу домову про постійну річну допомогу ЦЕСУС-ові в сумі 150 доларів та уділення надзвичайних допомог для міжнародних зв'язків та налаштування високошкільних тяжнів.

Відбув спільні сходини з Управою СУСК-у та з українським зорганізованим студентством Торонта, Вінніпегу, Монреалю й Стокгольму.

Взяв участь в імпрезах українського тижня при університеті Мек Гіл в Монреалі.

Всеволод С. Мардак
Керівник Відділу М. З. ЦЕСУС-у

ХРОНІКА

КОСЕК звернувся до всіх Національних Студентських Союзів й до редакторів студентських журналів, щоб ці дали якнайширший розголос про видавання ним міжнародного студентського журналу (магазину) й заохочували студентів присилати свої праці до журналу на різні теми (студентське життя й діяльність, репортажі, системи навчання, гуморески, критики, загадки, фотографії, рисунки й т. п.). Матеріали слати на Пост Бокс 36, Лейден (Голандія).

КОСЕК видав міжнародні студентські виказки для одержання уlepsень для студентів, що подорожують по чужих країнах. На підставі рішення Міжнародної Студентської Конференції ці виказки видає в кожній країні Національний Студентський Союз даної країни. Там, де такого союзу нема, або він не визнаний, чи не визнає КОСЕК-у, виказки може видавати сам КОСЕК. ЦЕСУС відбуває переговори в справі видачі своїм фізичним членам таких виказок самим ЦЕСУС-ом за посередництвом КОСЕК-у.

КОСЕК висилає на домагання кліші знімок з подорожей його делегцій до Африки, Арабських країн та Пакистану.

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький,
Аскольд Кобилюк, Василь Михальчук.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

Конгрес МУН-у Сходу Канади

З початком липня ц. р. відбувся в Содбурах Провінційний З'їзд Молодих Українських Націоналістів Сходу Канади. З'їзд відбувся при масовій участі делегатів і гостей, які з'їхались не тільки зі східної, але й з усіх інших кінців Канади. З'їзд почався вибором Президії, численними привітаннями, офіційним відкриттям і вибором цілого ряду ділових комісій.

Слід відмітити інтензивну працю комісій, які внесли багато нового і цікавого в далішню діяльність МУН Сходу Канади, але МУН-у в цілому. Комісія організаційно-програмова устійнила основні напрямні діяльності на наступні роки; фінансова виготовила проєкт, переорганізації, як напрямних фінансової діяльності так і самої системи фінансового діловодства в МУН; пресово-інформаційна розрекламувала з'їзд в місцевій канадійській пресі і в місцевій телевізії.

Багато праці проявили комісії реційної Екзекутиви та дискусіям ційна та статутова. На пленарних засіданнях присвячено багато уваги крім дискусій над працями комісій — звітам уступаючої Провінційної Екзекутиви та дискусіям над ними. Майже всі делегати з призначенням висловлювались про працю уступаючої ПУ на чолі з М. Орихівським, яка була дійсно зразком, як в колі близьких друзів можна проводити велику працю.

З'їзд найбільше уваги присвятив справам праці в майбутньому. Тут обговорювано такі важливі справи: відновлення видавання «Голосу Молоді», підготовка методично-програмового підручника виховних матеріалів МУН, справа організації і виховання доросту МУН, і багато іншого.

Головним промовцем на бенкеті був доміняльний посол Роджер Мичел. Крім нього в З'їзді і на бенкеті брали участь і виступали доміняльний посол Михайло Старчевський, Голова КЕ УНО Канади мгр. В. Гультай, Голова КЕ МУН Канади В. Климків та багато інших особистостей.

Після з'їзду відбувся бенкет, забава та товариський вечір. Але найбільш імпульсивною частиною з'їзду був «День Молоді», який заповнили різні виступи та пописи. В змаганнях танцювальних гуртків брали участь групи з Віндсору (здобули перемогу), Монреалу, Ошави, Гемилтону, Торонто-місто і західне Торонто, Содбури. Ст. Кетеринс і

Форт Віліам виступили в змагу краси. Перше місце зайняли Содбури.

До нової Провінційної Управи МУН Сходу Канади обрано: І. Поворозник — голова, В. Орихівський і О. Шах — містоголови, Л. Поділь-

З резолюцій Конгресу МУН'у

Учасники Провінційного З'їзду Молодих Українських Націоналістів, відбутого в днях 1., 2. і 3. липня 1955. в Содбури, прийняли одногласно такі резолюції:

1. З огляду на теперішнє міжнародне положення і ситуацію у світі, з причини постійної загрози агресії зо сторони московсько-більшевицького імперіялізму цілому вільному світові, а в тому і Канаді — Провінційний З'їзд МУН закликає українську молодь у Канаді до найбільшої уваги і консолідації всіх своїх сил для успішного поборювання цієї небезпечної загрози.

2. Супроти цієї загрози — Провінційний З'їзд МУН щиро вітає всі оборонні заходи Канадійського Уряду перед можливою агресією із-зовні, як теж і всі міри прийняті проти підривної діяльності п'ятої комуністичної колони в самій Канаді.

3. З огляду на те, що теперішній московсько-комуністичний режим переводить масові депортації української молоді з України до примусових таборів праці до Казахстану і других азійських країн, де десятки тисяч української молоді є засуджені на повільну смерть при

ська — р. секретарка, Н. Маланчук — к. секретарка, Я. Вілак — ген. секретар, Б. Климаш, В. Турус, М. Каламін, Я. Ориховський, Л. Коссар — члени Управи, Л. Хахула — скарбничка. До Контрольної Комісії обрано: В. Гладун, П. Кавка, М. Макух, А. Пронич, К. Ваюс.

Новій Управі шлемо найщиріші привітання!

важкій праці в диких пустинних територіях — Провінційний З'їзд МУН протестує проти насильної депортації української молоді з території України, і апелює до Канадійського Уряду поробити відповідні заходи в Об'єднаних Державах для висланя спеціальної комісії в цілі прослідження згаданої депортації в ім'я пошанування прав людини, за безпечених Чартером Об'єднаних Держав.

4. З'їзд закликає все своє членство в Канаді брати якнайбільшу активну участь у всіх ділянках канадійського громадського життя і в цей спосіб старатись наших співгромадян запізнати із визвольною боротьбою українського народу і здобувати для неї якнайбільше зрозуміння.

5. Провінційний З'їзд МУН вітає українську молодь в Україні, яка в таких несприятливих обставинах продовжує активну боротьбу із оку пантом — московським комунізмом та імперіялізмом. З'їзд вітає борців УПА-ОУН і закликає українську молодь до дальшої всесторонньої підтримки українського народу в його визвольній боротьбі за свою волю і незалежну державу.

КОРОТКІ ВІСТІ

Славськo. В історичному селі Тухля на Прикарпатті був зорганізований цього літа піонерський табір Львівської залізниці. Як видно з прізвищ дітей, більшість з них — це росіяни, яких батьки займають керівні пости в Західній Україні.

Київ. В цілому ряді сіл і міст України цілковито занедбано культурно-освітню працю, якої завданням є комуністичне виховування мас. Деякі культурно-освітні клуби перемінені в звичайні хліви, інші знову не ремонтуються і вони в жалюгідному стані. Такі сигнали є найкращим показом бойкоту населення комуністичної агітації.

Макарів. В селі Копилів, Макарівського району «Київщина» відбулись шостимісячні курси підготовки керівників художньої само-

діяльності в колгоспах. Курсанти вивчали теорію музики, нотну грамоту, інструментознавство, гру на гармонії та інші дисципліни, головним методом комуністичного виховання, поєднаного з художньою самодіяльністю, щоб краще впливати на молодь.

Сталіно. В Донбасі в останньому часі сильно поширивсь бандитизм, хуліганство та аморальність. На це звертають увагу місцеві провінційні газети, ці справи обговорюється на комсомольських і партійних зібраннях. Загрозливий стан пішов так далеко, що КГБ є примушене створити на скору руку «Бригади сприяння міліції», себто цілі бригади сексотів, які мають завдання, не відриваючись від своєї щоденної праці, вишукувати всіх хуліганів і робити на них доноси в міліцію.

В новому шкільному році

Здається ще вчора боса дівтора бігала по зелених луках, левадах, по золотих стернях ланів... Середньошкільники, вирвавшись з шкільних мурів, мандрували з важкими наплечниками. Все відпочивало і ніхто не думав про школу і навчання. Інакше і не може бути. На це ж і є літо і шкільні вакації, щоб відпочити. Але час скоро мине, літо пройшло і шкільні будинки знов залюднюються і наповнюються молодечим гомоном.

Але цей гомін не затримується на шкільному порозі, а виходить далеко поза шкільні будинки. Його відгомін доходить до всіх ділянок суспільного життя, знаходить своє місце на сторінках преси, ним цікавляться урядові державні чинники. Не диво. Справа молоді — це справа майбутнього кожної нації і кожна держава намагається поставити справу виховання і освіти в найкращий для себе спосіб.

За розвитком шкільництва ми зокрема слідували у Франції, де після війни, і головню в останніх двох роках, йому почали присвячувати величезну увагу.

З кінцем минулого шкільного року було оприлюднено у Франції два проекти народної освіти: один — Студійним Секретаріатом по справах оборони культури і вільного навчання, другий — Міністерством Народної Освіти, відомий під назвою «Проект Бертюана». Різниця між ними, на перший погляд, не надзвичайно істотного характеру, проте можуть мати — особливо другий — далекойдучі наслідки в самому принципі навчання і в дальшій формі молоді. Їхні риси — сильне акцентування технічного навчання. Розходження є в тому, що перший проект передбачає класичний спосіб навчання до одинадцятого року життя. Опісля дитина вибирає один з трьох напрямків: класичну освіту аж до атестату зрілості, технічну — що привела б дитину або до атестату зрілості або до середніх технічних шкіл (завданням яких була б формація технічних кадрів середнього рівня) і технічну освіту нижчого рівня, яка давала б державі добре кваліфікованих робітників.

Проект міністра Народної Освіти Бертюана передбачає класичний спосіб навчання також до одинадцяти років, але опісля слідує період двох років, в часі яких проходить «орієнтаційне навчання», щоб класифікація здібностей, що має унапрямити дальше навчання. Щодо періоду обов'язкового навчання, то перший проект передбачає його до чотирнадцяти років, зазначаючи рівночасно, що дитина повинна ходити до школи до шіснадцяти років (загальне навчання) або вибрати фахове навчання. Другий проект каже коротко, що вік обов'язкового навчання

є до шіснадцяти років. Прийнятим був «Проект Бертюана».

Нам важко зайняти становище до цього проекту, однак можна сказати, що цікавим він є особливою увагою до технічних наук і двома роками орієнтаційної підготовки до дальших наук.

Не від речі буде згадати про увагу, яку присвячує французький уряд всім справам молоді в загальному.

Перед кінцем минулого академічного року був створений «Високий Комітет в справах молоді», завданням якого є займатись чи радше координувати діяльність молоді у всіх її працях. Цим комітетом цікавляться всім-насліддя міністрів і вони творять відповідні комісії для цих справ. Створення такого високого тіла в молодечих справах вказує на те, що французька публічна опінія здає собі справу з важливості підготовки завтрішнього дня своєї нації.

В якому ж стані перебуває навчання в Україні?

Очевидно, що на це питання не легко відповісти, навіть спираючись на широке розпитування в цій справі більшовицької преси. Можна прийти до певних висновків, роблячи зіставлення і підсумки з різних, часом дуже незамітних і «невинних», дописок на сторінках київської або й московської преси.

Увесь недолік, і то незвичайно важливий, навчання в Україні має свою причину в браку відповідного тіла, що факхово зайнялося б справами шкільництва і вихованням молоді. Говоримо, що нема такого тіла, бо практично важко уважати українське міністерство освіти в Києві таким тілом. Не можна сказати, що воно є тільки маріонеткою, однак всі важливі справи молоді і освіти належать до ЦК партії, якій і підлягають всі міністерства. Для партії ж національні інтереси України є байдужі. Вона бачить тільки інтереси Кремля і тільки ними кермується.

Взяти під увагу хоч-би виїзди (чи-тай: примусові вивози) на т. зв. цілинні землі. Туди були депортовані тисячі середньошкільної і високошкільної молоді з України і то саме тоді, коли Україна відчуває гостру потребу кадрів середньої і високої кваліфікації. Молодь ця, опинившись в пустелях Азії, примушена до важкої фізичної праці — автоматично переставляється на інші рейки. Бо ж не маючи якогось фаху, в неї не залишається нічого іншого, як стати до смерті чорноробочим.

Глум над українським шкільництвом ще більше стає наглядним, коли в тому ж часі знаходимо оголошення партії (чи пак міністерства освіти) про нестачу кадрів на всіх ділян-

ках і шаблях державного і господарського життя України.

Загальне навчання, спільне для всіх (від року), триває в Україні до 14 років життя. Опісля приходить, подібно як і у Франції, поділ на три напрямки: по першому ідуть всі, які прямують до загальноосвітнього атестату зрілості. Другий напрямок дає молодих людей з технічним атестатом зрілості, які є рівночасно технічними кадрами середньої вартості. Третій напрямок дає державі кваліфікованих робітників.

В Україні і в цілому СРСР присвячується велику увагу технічній освіті. На непоганому рівні стоять середні технічні школи т. зв. Технікуми. На нижчому рівні стоять школи т. зв. Фабрично - Заводського Навчання, які в основному приготівляють кваліфікованих робітників.

Для доповнення картини ми могли б подати купу статистичних даних, якими залюбки послуговується київська преса, але з них користі не буде ніякої: вони наскрізь фальшиві. Вони кидаються у вічі зі сторінок газет і журналів, де вказується на підвищення рівня навчання, на зростаючу кількість випускників, на розріст шкільних заведень. І тільки час-до-часу можна помітити замітки про те, що в тій чи іншій області ще недоцінюють належної важливості навчання, про брак шкільних заведень, наукових устаткування, педагогічного персоналу і т. д. Тоді реальна дійсність шкільництва в Україні стає перед нами в усій своїй трагічній величчю і чудові статистики меркнуть. Тоді бачимо, що шкільництво в Україні стоїть на службі певної групи людей, а не цілості національно - державних потреб і не на такому рівні який може забезпечити самостійна і суверенна держава.

Г. Л.

Східньо - європейський семінар. З початком липня ц. р. відбувся в Туцінгу (Баварія) «Східньо-європейський студійний семінар», який організували СУСН і Комітет Світової Університетської Служби (ВУС). З рамени СУСН підготовкою займався Василь Рождественський. Теоретичну частину і підбір прелегентів опрацювали Східньо-європейський Інститут і УВУ. Докладами охоплено історичний розвиток української і російської держав та загальну проблематику СС-СР. З доповідями виступили: проф. Г. Кох, д-р І. Грінінг, проф. А. Ціглер, проф. І. Мірчук, проф. Б. Мартос, С. Гаріх і Г. Ахмїнов.

Пересічно в часі доповідей і викладів було до 50 слухачів, між ними німці, українці, чехи і росіяни. На закінчення семінару В. Луців з Риму виконав на бандурі низку українських народних пісень. —ооооо й тставц -- я ав4роо

БОРОТЬБА КРІПШАЄ!

Акція ОУН серед советських моряків в Англії. - Летючки на советських крейсерах і на могилі К. Маркса. - Серед советського балету в Парижі.

Цей репортаж з деяких важливих причин ми можемо опублікувати щойно тепер, місяць після від'їзду ескадри советських кораблів з Англії.

Редакція

ОУН веде боротьбу з російсько-большевицьким окупантом різними способами, застосовуючи при цьому різні методи, які відповідають об-

ставинам і умовам даного часу. В Україні ця боротьба проходила і проходить у відкритому збройному зударі з ворогом, у глибокому підпіллі, організуванням різних акцій революційного і пропагандивного характеру. Боротьба в Україні кріпшає, вона переходить в активну боротьбу, в активну підготовку всіх верств українського насе-

лення до революційного зриву.

Великим завданням ОУН є теж знайдення способів проникання ідей українського націоналізму та ідей визвольної боротьби безпосереднім шляхом з еміграції. Для цього ОУН має різні методи і способи. Останніх кілька акцій серед тих, що прибувають з СРСР закордон, розмови з ними, інформування їх про нашу боротьбу і розповсюдження між ними нашої літератури, летючок, відош, преси і т. д. — вповні себе оправдали. Наші ідеї проникають таким шляхом в Україну й у всі місця поселення наших земляків в СРСР. Ці ідеї доходять також до інших поневолених народів, які так, як і Україна, перебувають під російсько-комуністичною окупацією. Вони доходять і до нашого ворога, який довідується про їхню могутню притягаючу силу, про їхню смертельну загрозу для нього.

Нижче містимо кореспонденції наших співробітників про акцію ОУН серед советських моряків в Англії і серед советського балету в Парижі.

Акція ОУН в Англії

Два тижні перед приїздом в Англію ескадри советських військових кораблів, мені було відомо, що ОУН веде підготовку до цього приїзду, плянує розкидати між матросами летючки, роздати спеціальну літературу та відбути з ними розмови й налагодити контакт. Як спостерігач всієї цієї акції,

мушу ствердити, що вона пройшла успішно, а поставлені перед учасниками завдання були виконані задовільно.

Головна мета досягнена: ідеї ОУН дійшли до матросів та офіцерів і завдяки присутності великої кількості українців, проникли через залізну зашлону в нашу Батьківщину. Був це ще один із сигналів нашим в Батьківщині, що ОУН діє всюди.

12. жовтня в Портсмут (південна Англія) прибуває під командуванням адмірала Головка ескадра советських кораблів — ескадрійні міноносці «Смотрящий», «Совершенный». «Способный», «Сметливый», тяжкий крейсер «Александр Суворов» і адміральський крейсер «Свердлов».

На крейсерах і міноносцях — 3.500 матросів і командного складу, в більшості молоді 18-20 років. За нашими обчисленнями, майже половина матросів — українці, переважно з Київщини, Запоріжжя, Львівщини, Тернопільщини і інших областей України. Офіцерський склад у подавляючій більшості — росіяни, але були теж і українці. Українці в присутності матросів-росіян говорили з представниками ОУН російською мовою; коли ж були наодинці — говорили тільки українською. В розмови вступали рідко, так же радо давали інформації про життя в Україні і встали в СССР та живо цікавилися життям емігрантів й відношення чужих народів до емігрантів.

Матроси відвідували Лондон, але переважно перебували в Портсмуті і за дозволом адмірала Головка мали право ходити в місті групами по 2-3 чоловіка, але цього ніхто не придержувався і всі ходили великими групами. Між матросами була велика кількість сексотів і КГБ-істів, які ходили переважно в цивільному одязі та слідували за матросами.

До Портсмуту я приїхав в середу, 12. жовтня. Советська флота була вже в порті. Адмірал Головка дав на крейсері «Свердлов» пресконференцію, відповідаючи на десятки питань цікавих англійських журналістів. Головка заявив, що ці відвідини відбуваються під кличем «дружби», матроси зможуть ходити по місті, «брататись» з англійською публікою, купувати пам'яткові речі, для чого кожному матросові видається 1-10 фунтів... (В дійсності було видаю лише 1-3 фунти).

Вже в середу я побачив в Портсмутській пристані ОУН-івців, які з меншою цікавістю, як англійці, приглядалися цьому небуденному видовищу. З їхнім приїздом почалась також моя праця, як репортера. Я хотів бачити й бути присутнім при кожній їхній акції, хотів бачити кожну реакцію моряків і сам не від того, щоб поговорити з ними.

Почавши з п'ятниці, 14. жовтня, ан-

глійська публіка могла відвідувати кораблі. Я бачив довгі черги молоді, жінок і навіть дітей, які чекали години в чергах, щоб прохатись на корабель і його оглянути. Здавалось, що ці кораблі мали бути чомусь інші, як англійські, що на них кожний з нас відкріє щось нове, цікаве, досі не бачене. Але так не було; що мені вдалось відкрити, це великі групи матросів і людей в цивільному одязі, які пильно приглядалися до всіх відвідувачів.

Оглядати нам було можна тільки по міст і одну кліюту. Я прохався туди, і бачив, як один юнак всюди пропихається, з-під його рук зручно висувуються якісь великі кланті паперу і губляться то під покривалом якогось матроського ліжка, то під якоюсь тумбочкою, то ще десь... Я любувався його звинністю, його зручністю. Цей юнак може й не був свідомий, що це територія СССР, на якій він діє і якщо б він попався за свою роботу — кожній інтервенції властей не допомогли б і він міг був бути дуже легко відправлений «на родину».

Мені самому стало моторошно, коли виступив піт і я хотів підійти до юнака та дати йому пораду, але в цьому ж менті він прожогом зник. У вийшов на поміст і перед моїми очима виринула ось яка картина: в середині великого гурта матросів стоїть цей же юнак і говорить відважно, бадьоро українською мовою. Зближаючись до гурта, чую як матроси починають засипувати його питаннями:

— Ти українець? — Як ти попав в Англію? — Чому не ідеш додому? Не скучеш за Батьківщиною? Кого залишив ти дома? Маєш якісь вістки від них?.. Здавалось, що юнак не встигав відповідати на питання. Круг матросів більшав, цікаві все прибували й не сорозжували вуха, щоб почути перебіг цієї війняткові для них розмови. Оподалік кола матросів зупинились кількох їхніх офіцерів, а знову ж окремо пристануло трьох в цивільних одягах та, приглядаючись цьому цілком спектакулю, перекидувались словами, а їхні обличчя зраджували якусь тривогу.

Відвага й завзятість ОУН-івця, який немов серед своїх друзів «мову сів», вплинула й на мене настільки, що я не лише наблизився до гурта, але вліз між матросів. Юнак-ОУН-івець дстав на всі питання ясні і недвозначні відповіді: його батьків розстріляло НКВД; до Англії приїхав він вже по війні; за батьківщиною скучає, але фоліє цю постійну тугу і вільне життя, як большевицьке рабство і поневолення.

Я звернувся до матроса, який надто уважно прислухувався розмові:

— Ви Українець?

— Так. Нас тут багато, ось в цьому гурті майже половина.

Я шепнув до нього:

— Що ви на це?

Ледве чуто він відповів:

— На кораблі небезпечно про такі речі говорити. Це їхня територія. В порті безпечніше.

З гурта хтось крикнув російською мовою:

— Це фашист!

Вигук повторились. Хтось додав:

— Ви віддали Україну німцям у ярмо, а Москва принесла їй свободу.

Я бачив, що українці-матроси мовчать, немов не чуять цих вигуків. Мій співрозмовець похилив голову. Я побачив, як в його очах формувався скляний блиск, блиск сліз.

Офіцери стали поручати матросам — розійтись. А вони ж щойно з такою пристрасною навіязували розмову з нашим ОУН-івцем. Тепер, по наказу своїх старшин, мовчки розпорозувались. Очевидно, що офіцерам могло видатись, що розмова не тільки надто довго триває, але й вона все більше поганеє матросів і переходить від невинних простих запитів — «звідки, як і що робить» до кличів та поодиноких гасел ОУН.

Наказ офіцерів й мовчазний відхід матросів аж ніяк не збентежив нашого ОУН-івця. Посміхаючись до матросів і прощаючись з ними, він не вважає свою дію покінченою:

— До побачення. Приходьте в порт, підемо погуляти в місто, поговоримо, — закликав він матросів.

Пізніше я ще встиг відвідати й інші советські кораблі. І тут знову я бачив молодих ОУН-івців, що впили, де тільки могли, летючки, книжки, газети. Мені здавалось, що ці летючки і ця література проникали всюди. Підійшовши обережно до одного з юнаків, я попросив дати мені летючку. Швидкі рухи двох рук і мої очі вплинулися в заголовок, що владно звертався до читаючого:

«ДО НАС ГОВОРІТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ».

По лівій стороні летючки гарний націоналістичний тризуб, символ української революційної боротьби, що зліве с м найбільш палко й переконливо промовляє до української молоді, закликає й буде закликати до переможної боротьби. Немає часу, не місце тут мені, на ворожому кораблі, перчитувати текст летючки, але очі блискавично зиркають на кінець тексту, під яким виділе знову підпис — ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

Юнаки-ОУН-івці цим разом були більш обережні. Не встигали з ніким в ніякій розмові, вони, немов ті, що прийшли оглядати корабель, бистро слідували за духами служби на кораблях, щоб кожний вільний мент використати для підкладання, чи втиснення на скригному місці літератури ОУН.

На суші, в порті — сотні матросів. Вони купчуються переважно біля одного магазину, який був спеціально улаштований англієцями і в якому продавалась по знижених цінах жіноча білизна, грубі зимові панчохи, як то кож панчохи нельонові. Згідно з англійськими розпорядками, цей магазин, на рівні з усіма іншими, повинен був бути в неділю зачинений, але на прохання адмірала Головка, в останній день відвідін советських моряків — дав їм змогу ще набити його «дорогоцінні» речі. Бажання адмірала було задоволене й матроси видавали останні англійські шлінгі та пенні, зодовольняючися скромними речами й споглядаючи сумно на куди кращі, але водночас куди дорожчі, на купівлю яких вони не могли собі дозволити...

І тут також ОУН-івці безупинно зивалися, пролазили до гуртів матросів, чи підходили обережно нав'язуючи розмови, роздаючи летючки.

— Сховай це, а коли будеш на самоті — прочитай, і борони, Боже, щоб тебе спіямало з цим НКВД — поручали ОУН-івці при передачі летючок матросам.

— Я не боюсь, — майже певно відповідав кожний матрос, але все ж таки вони не звужувались читати летючок на очах других, а швидко за-

сували їх до кишень.

В іншому місці, я був свідком, як наші ОУН-івці служили за перекладачів між англійською публікою й матросами. Один наївний англієць залишав групу матросів:

— Чому ви не ходите одинцем, чи навіть по-двох, а великими групами? Нші матроси в чужих містах ходять одинцем або по-двох.

— Нам англійські власті, — звернувся до нашого перекладача матрос — не дозволяють.

— Ви справді хочете, щоб я це переклав англійцям? — запитав наш ОУН-івець.

Матроси переглянулися між собою й зніяковіли. Один матрос-українець звернувся до своїх товаришів:

— Що ви, ребята, хочете, щоб нас висміяли? — Він задумався, всі матроси мовчали.

— Знаєш що — звернувся він до ОУН-івця, — скажи англійцям, що ми ходимо групами тільки тому, бо не знаємо ані міста, ані англійської мови.

З приємністю я прислухався, як випадковий перекладач - ОУН-івець перекладав англійцям весь перебіг розмови. Англієць похитав головою, зсміявся й мовчки відійшов, мабуть, не бажаючи сказати своїм гостям прикре слово.

Летючки ОУН на могилі К. Маркса

Субота, 15. жовтня. Вночі з 14. на 15. жовтня МВД одержало від декого із своїх сексотів летючки ОУН. Воно рішило посилити в суботу нагляд над матросами і у випадку потреби інтерв'ювати на місці. ОУН-івці зорієнтувалися в новій ситуації. Матроси не приймали летючок, або беручи їх до рук, негайно повертали. Видно, виконували наказ МВД. Достосовуючись до нової ситуації, ОУН-івці провадили цілий день усні розмови з матросами.

Вечором я був свідком такої сцени: два хлопці, у віці яких десяти років, бігли поміж матросами і офіцерами й з поспіхом роздавали летючки. Прикра ситуація для військовиків: над кожним тяготіє наказ — не брати летючок. Якби хлопці, даючи летючки, водночас просили, чи припрошували, взяти летючки, можна б відмовити, але спритні хлопці, завзято виконують дані їм доручення — втирають кожному до рук летючку, прожогом кидуючись від одного військового до другого. Ніхто хлопців не зупиняє, ніхто їм не перешкоджає у виконанні їхньої роботи.

Ні матроси, ні офіцери, яким ці два хлопці втирають летючки, не кидують їх на землю, бо можуть знайти й підняти інші матроси, можуть навіть не піднімаючи, прочитати великими буквами заголовок: — «ДО ВАС ГОВОРІТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ».

Нагорі, ліворуч — маєстатичний Три зуб, що в нього вплетений меч подає наказ до боротьби. Котрого юнака, матроса чи офіцера рука не простягнеться, щоб підняти таку летючку? Чиє око відмовиться зупинитись на тексті летючки?..

Подержавши хвилинку летючку в руках, вони стискають її, а змінюючи, ховають до кишені. Напевно знайдуть місце й хвилинку, щоб задовольнити свою непогамовну юнацьку цікавість і перечитати летючку, яка так владно манить, бо — «ДО ВАС ГОВОРІТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ».

Цього дня я мусів поквапно переїздити до Лондону, бо випадково довідався, що цього ж таки дня представники воєнно - морської ескадри мають зложити в супроводі представників советської амбасад в Лондоні вінки на могилі Карла Маркса. Як не бачити цього церемоніального акту? Як відмовитися від такої віймкової нагоди? Обов'язок репортера понад усе і він наказує бути всюди.

Врешті — я навіть не знав, де є могила Карла Маркса. Щоб поспіти на цю англо - советську урочистість, я мусів найняти таксі, яке й завезло мене прямо на кладовище. Біля входних воріт я побачив два великі автобуси, вже порожні, і одну легкову машину, на якій повішений був великий вінок. Коло машини крутилась

якась людина і зауваживши мене, вп'ялила в мене свої очі.

У цьому менті мигнула якась жіноча постать через браму й зникла між нагробниками та пам'ятниками. Людина, що була збентежена моїм прибутком, кинулась тепер прожогом за цією жінкою.

«Слідом за дідом» — як каже народня приказка. «Щось тут мусить бути», — подумав я. «Чому цей тип — так збентежений, чому вп'явив очі в мене, коли я з'їхав перед браму кладовища й чому миттю покинув мене, щоб кинути за тією жінкою?».

Може цей тип має якусь відношення до офіційної делегації — снувались думки в моїй голові.

Увійшовши на кладовище, я побачив початок вельмицікавої тільки не на своєму місці веденої гри в хованку. Місце вічного спочинку мусить бути всіма пошановане. Коли б це були діти, що оце таку гру в хованку починають, можна б знайти ще зрозуміння й виправдання, але зрілі люди?.. А проте секрет цього — надмірно цікавий. Звичайно, я — як чоловік — інстинктивно став по стороні жінки й рішеним був, у випадку потреби, подати їй поміч, хоч і не знав ні її, ні того типа, з яким вона оце звела тут гру.

Тип заховався за якийсь нагробник. В цьому менті жінка визирнула й проскочила кілька метрів, ховаючись також за якийсь нагробник.. Але цей її стрибок багато мені допоміг. Я її побачив і в менті пригадав собі цю жінку, що насправді була ще молодою дівчиною.

«Але ж я її знаю» — промайнуло в моїй голові. — «Я її бачив на советському кораблі».

Своїм зовнішнім виглядом і своїм захованням на кораблі вона відрзнялась від інших жінок та дівчат.

Не подаючи найменшого вигляду, що я будьякою мірою зацікавлений в цій грі в хованку, все ж я йду в тому напрямку, в якому від нагробника до нагробника перескакують ці дві особи. Ні він її, ні вона його добре не бачать й справді по-мистецьки виконують гру. Врешті дівчина не показується... Зникла зовсім... Чоловік, який її переслідував, випрямився на весь ріст і підійшов ще кілька кроків, зупинився біля могили, обійшов довкола неї зо спущеними додолу очима, ще раз оглянувся, чи не побачить дівчини й повернувся назад до входної брами.

Коли він зник у вихідній брамі, із-за гробівців вийшла дівчина. Вона ще більш прикувала мою увагу і мені видалось, що в неї дрижать руки. Вона вже ані не ховалась, ані не оглядалась, а прямувала до якоїсь могили й витягнувши жмут паперів зо своєї торбинки, стала їх розтрясати над могилою.

«Ах, це ж певно летючки ОУН» — промайнуло в моїй голові. «А оце, ма

буть, могила Карла Маркса, на яку сипляться летючки ОУН».

Я стояв нерухомо й приглядався цій небуденній роботі молодшої дівчини. Відруховаю глянув на годинник:

«Це ще всього чотири хвилини й на цю могилу прийде советська делегація, щоб зложити свої вінки та віддати пошану тому, хто допоміг врятувати московську тюрму й родів. Треба мені почекати — подумав я.

В цьому менті дівчина випрямилась, підняла голову й немов напружилась до виходу. Але ні, вона ще не відходить, вона щось думає, щось хоче ще робити. Знову похилиється додолу, підносить дві летючки, ставить на могилу Карла Маркса й на летючки, щоб вітер, бува, їх не підняв вгору, кілька маленьких камінців. Ось тепер вона стрибком зникає. Я стою, мов укопаний...

Ось там, недалеко, на могилі Карла Маркса летючки, на яких великими буквами імпретивне: «ДО ВАС ГОВОРІТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ!» А вони, ті, для яких це тут заготовлене так майстерно, де вони?..

Ось чути голоси і за мить мое вухо ловить слова російської мови... проходять делегація. Вона мабуть, нічого не передбачуючи й неприпускаючи, швидко наближається до могили, на якій, ось ще мент, і замість борони Карла Маркса побачить летючки, на яких маестатичний бійовий тризуб і владний напис: — «ДО ВАС ГОВОРІТЬ ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ!»

Бачу, як складають вінки, немов би на могилі нічого не було. Командний склад салютує, їх наслідують старшини та матроси. Хвилина мовчання й всі гуртом повертають. З чийсь уст вирвалося слово: «Сволочи!». Це на адресу Карла Маркса, чи на адресу Організації Українських Націоналістів?

Церемонія покинута. Справді, небувала й ненадійна та неприємна для переємників і визнавачів туманних запаморочувань, що їх гучно й так же затуманено названо — «ідеологія комунізму». Для мене, ця церемонія теж була — і небувалою, і ненадійною, але й одночасно — надмірно приємною, радісною. Це ще більш заохотило мене. Якби не ця церемонія, можливо, я був би вже й не повертався до Портсмуту, але в такому райському настрою я не міг відмовити собі ще трошки національної насолоди. А зрештою — могло ще щось статися ніким, тільки ОУН-івцями, не передбачене, запляноване й виконане.

Скільки гарних і радісних думок пролетіло моєю головою, поки поїзд докотиться до Портсмуту.

До порту я не поспішав, бо ніякого церемоніалу не заповідала англійська влада, тим самим советські моряки користалися вільним часом і гуляли

по місті. Ось бачу вже: на краю хідника стоїть гурт моряків. Я прямую до них, немов мені знайомих людей. В середині гурта стоїть людина середнього віку, говорить до моряків українською мовою. Так, і він мені знайомий вже з порту. Я ж його бачив, як він роздавав летючки. В бігу розмови, якій я став прислухатися, подивляючись цю «цивільну» відвагу ОУН-івця, одного між гуртом моряків, до якого може зараз підійти якийсь офіцер - москаль, або МВД-ист, чи навіть двоє-три їх, падає запит:

— А звідкіля ви будете? — звертається один із матросів до ОУН-івця.

— З Київщини.
— З Київщини? — Ось і земляка знайшов. А з якого села?.. Та ж це близько могого. А знаєте...

І поплив діялог, як між двома близькими, знайомими, якому уважно прислухалися інші моряки.

— Скільки українців в Англії? — запитав матрос з Київщини, щоб перевести розмову від своїх сіл на загальну.

— Тисячі, кажете, і всі націоналісти?..

Інакші посвоєму змісту були розмови ОУН-івців з моряками-старшинами. Їх менше цікавили обставини нашого життя в Англії, як хід політичних подій в західному світі. Бачив я ось який випадок: йде двох старшин-моряків, обидва говорять російською мовою. ОУН-івець підходить до них і пропонує їм літературу. Один із старшин-моряків завважує:

— Я все це знаю, що там написано! Давайте, як хочете, нашим ребятам. Я цікавлюсь тепер англійцями!

І ОУН-івець давав «ребятам»...

Не забувай !

Прийшов останній день. Советська фльота підіймала якори, щоб повертатись до своїх портів. Я бачив, як сердечно прощались деякі моряки з нашими ОУН-івцями, як дарували їм свої відзнаки та десятки карток з підписами, як доказ навічання дружби. Запевнювали, що цих приємних зустрічей і розмов не забудуть й про них оповідаватимуть та інформуватимуть після повороту на батьківщину. Треба ствердити, що між матросами були й такі українці, які знали дуже добре про українське підпілля, про боротьбу ОУН.

Сходячи в док, я бачив, як наш юнак-ОУН-івець простягнув на прощання руку матросові.

— Прощай, друже! Ех, якби не мої батьки!.. Прощай! — промовив сумно матрос.

—Прощай! До побачення колись в Україні!

— Не забувай — у вільній Україні! Тобі мабуть треба про це більше пам'ятати, як мені, — з притиском говорив матрос. — Прощай!

Він сгупив на східці й довго вимахував рукою.

Мотори на кораблях заметушилися, пішли в рух. Загули сирени. Тисячі рук стали вмахувати на всі лади. Я вп'ялив очі в моряків, що стояли на помості і віддавали на прощання салют. За хвилину деякі матроси стали давати руками якісь знаки. Мабуть були це умовлені знаки, бо на облич-

чях наших ОУН-івців замаюріла радість.

— Значить, на кораблях все гаразд! — ствердив один з ОУН-івців.

Щодливної дороги наші нові й дорогі друзі.

Ми виходили з порту з цілком іншими настроями, як англійці, бо як сказав один з ОУН-івців:

— На кораблях все гаразд!

Щасливої дороги наші нові й короткий і нелегкий шлях всьому тому, що там положили ОУН-івці.

С Сян

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький,
Аскольд Кобилюк, Василь Михальчук.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Адреса Редакції й Адміністрації:

..... Smoloskyp
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne

Edition speciale de la

«Parole Ukrainienne»

3, rue Sabot, Paris 6^e

Література - Наука - Мистецтво

Віра Квітка

ВКРАЇНО!

О ні, не зіб'юся з шляху я,
Не зігнуся духом в борні!
Вкраїно, до твого верхів'я
Піду я крізь болю й вогні!

Як часом на шляху стрімкому
Буває мій крок затремтить, —
Вкраїно, в тім менті сліпому
З'явись! — Хай мій шлях заяснить!

І в просторі дальньому ясно
Встаєш на верхів'ях вже ти,
Вкраїно, мій краю прекрасний, —
Я далі іду до мети!

НАДІ

Доки сонце свobodно панує
У безмежнім просторі небес, —
Мое серце турбота не скує, —
Я сміливо чекаю чудес!

Хоч не вірю і знаю так певно,
Що даремні чекання мої, —
Я у мріях будую таємно
Все, що серце бажає мені..

І віддавшись у владу бажань тих,
Я сную їх до сонця й небес,
Зачарована простором дальнім,
Я надію плету із чудес!

Всеволод Різдявський

КРИМ

Гори стремлять в височинь,
Таврії сонце гаряче
Поїть м'який виноград,
Парки і зелені тополь.
Плачуть за долю рабинь
Бахчисарайські джерела,
Ханські палати, двори
Гомонять про давню давнину
І про казачькі наскоки
Тихі балади ведуть.

Хвилі між скелями б'ють,
Пісню вітрів швидкокрилих
Пінява моря співає
Про аргонавтів відважних
В погоні за руном блискучим
І про ісламський едем
Розповіда мінарет.

Місяць говорить — «кизмет!»
Зірка схиляється в пояс
І мільйонних цикад
Пісню співають нічну.
Пиймо ж, о, друзі, вино —
В цій старій Генуезькій фортеці
Скоро віки проминуть,
Скоро зів'януть світи!

С И Н

(Закінчення)

Не пізнав, повернувся і невдовзі
хліба виніс шматок. А вона стоїть —
в ганчірках, за сльозами світу не ба-
чить.

— Де Борис? — питає.

Він руку з хлібом за спину сховав,
відступив на крок.

— Ти, Катю? — прошепотів зляка-
но і навіть зблід. — Немає нішого Бо-
риса, помер... — і немов засмутився.

Сіла просто на ганку: ноги підкоси-
лись, і все попливло перед очима. А
він запрошувати став до хати. Софа
вийшла, тим часом, в хутряній шубі, з
напомадженими губами. Навіть сльо-
зу зронила. Завели вони Катерину
Євгенівну до кімнати, а на столі па-
рує жарена картопля, ковбаса нашин-
кована, горілка в графині. І хоч не
їла вона кілька днів, відмовилась по-
обідати з ними. Сказала, що нічого
до них не має, а зараз і тіде, тільки
хай вони скажуть, де поховано Бори-
са, та віддадуть диплом.

Нізвали вони якусь глуху старію
— до Барнаула їх мало було?!

Забрала диплом, пішла до военно-
мата, на фронт проситися стала. Дов-
го не погоджувались — слаба була.
Але лікарів-хірургів не вистачало, і
Катерину Євгенівну послали в сан-
бат. Одержала звання. На фронті і
Віктора Гурильова зустріла — там і
побралися, і були щасливі. А тепер
ще й Борис знайшовся.

Це була велика материнська ра-
дість. Але до неї примішувалась три-
вога: як зустріне цю звістку Гури-
льов? Адже Борис йому — чужа лю-
дина. Катерина Євгенівна встала з
ліжка, беззвучно ступаючи, почала
міряти кроками кімнату, аж доки, зне-
силена, не опустилась в крісло.

Після перших тяжких пологів вона
не могла родити, а Віктор Іванович
іноді говорив:

— От якби нам ще сина!

Ні, він напевно теж зрадіє появі
Бориса: при їхніх достатках дітей ду-
же не вистачало.

Катерина Євгенівна поступово за-
спокоїлась, щільніше закуталась у плу-
хову хустку.

Швидко темніло. Зимовий вечір
підкрався непомітно і поклав на під-
логу перші тіні. Вони все густішали,
росли і нарешті й зовсім зтопили
кімнату присмерком. На долі його си-
діла Катерина Євгенівна, і їй здава-
лося, що не сутінки ночі поступово і
непомітно виповнюють кімнату, а во-
на сама спускається, немов у коло-

дязь, все глибше та глибше. Їй же
треба негайно їхати в те містечко, де
живе Борис, але що скаже на це Вік-
тор?

Перед її очима виникло бліде об-
личчя сина — не п'ятнадцятилітнього
хлопця, яким він мав бути тепер, а
обличчя того маленького Борьки, що
кеслим голосом благає: «Молочка. Ма-
мо, дай молочка!». Адже й тоді у
вагоні було отак поночі, адже і ма-
ленька голівка сина в пам'яті виникає
так само, як у тих сутінках.

Сиділа без жодного руху. Дивляла
ся в те невразне видіння, намагаю-
чись розгледіти милі, рідні риси, а на-
томісць виникав довгий коридор ніч-
ного санаторію, незатишні кімнати.
Зраз в них нікого немає, і в одній з
нечислених кімнат її Борька — са-
мотній, покинутий товаришами, що
пішли десь на роботу чи в кіно, — і
напевне плаче зараз у цей сумний час,
коли непомітно настає зимовий вечір.
Він слабший, її синочок. Він хоче на-
литися, але подати нікому: сестри і
няні десь, мабуть вечеряють.

Але ж чому він не в лікарні, а в
нічному санаторії? Це ятрило її сер-
це, і воно починало тупо боліти.

Тоді Катерина Євгенівна гнала ці
видіння й думки, а брелася за нові.
Ось Борисові приносять від неї теле-
граму. Яка це буде для нього радість!
А невдовзі вона й сама приїде до нього.
Його відпустять з ремісничого
училища, і він приїде сюди, буде жи-
ти тут, у неї на очах.

З цими думками Гурильова й за-
снула, сидючи в кріслі.

Її розбудив ніжний голос Віктора
Івановича:

Чом ти не спиши? — питає він, ці-
луючи її. — Люба моя, ти так і засну-
ла в кріслі? А я з тим станком з ніг
збився — дефекти за дефектами.

Він повернувся вимикач, і Катерина
Євгенівна зажмурилась від раптового
спалаху.

Віктор Іванович швидко розлягнув-
ся, повернувся до неї і подав їй папір-
ця.

— Ось звільнення на п'ять днів.
Зможеш поїхати з Борисом? Якщо
ні, то я поїду.

— Ой! — тільки й сказала Катерина
Євгенівна, з сльозами щастя звелась
назустріч Гурильову і пригорнулась
до нього. — Любий мій, рідний... Спа-
сибі!..

— Ну, ти тільки не плач, не плач, Катю. Тепер все буде добре. Коли знайшовся Борис, радіти треба, Катюшо! А ти плачеш.

— Це я з радості, — всміхнулася Катерина Євгенівна. — А тобі хто про Бориса сказав? Начальник медсанцеху?

— Там увесь завод сполошився, тільки й балачок, що про нашу оцю історію. — Гурильов зробив наголос на слові «нашу», пройшовся по кімнаті і злісно сказав: — Ну й падлюка ж цей Дворкін! Здав хлопця в дитячий будинок, а тобі побоявся сказати.

— А ти звідки знаєш?

— Я оце тільки від нього. Повів йому газету, показав. А він: «Я вже читав». І хоч би що: дивиться мені в вічі — нагло, без тіні сумління. «Скільки треба грошей йому на путівку? — питає мене. — Я даю половину». Тварина! Ще й виправдовується: мовляв, у дитячому будинку Борисові спокійніше і краще було, ніж їхати в холодній теплушці до Барнаула. — Гурильов помовчав якийсь час і все ще суворо глянув на дружину. — Ти, Катюшо, завтра ж літаком полетиш. Не бойшся?

— Я іншого боялась... — Катерина Євгенівна сховала обличчя у чоловіка на грудях.

— Ех ти, погане дівчисько, — Гурильов узяв у долоні її обличчя, наблизився до самих очей. — Я ж так хочу, щоб ти була щаслива, і Борис, теж. Хочеться поїхати разом з тобою.

— Любий, давай поїдемо вдвох.

— Верстат ще не здав.

— Так я підожду! До речі, схожу в Міністерство, щоб там, на місці, не трапилось ніяких непорозумінь. А там на літак і...

— Домовились. Тільки скрізь більше мукності і поменше сліз.

На другий день вже надвечір вони вилетіли в Коростень. Маленьке містечко було охоплене новорічною гарячкою: у всіх скверах прикрашалися ялинки, у вітринах магазинів, виставлені і спеціально освітлені, грали барвами ялинкові прикраси, іграшки. Хмурилися червонощокі, святково-урочисті діди-морози. А на місто падав тихий сніг, теклий прекрасний і лагідний, яким буває він тільки в останні дні грудня.

Через вікна гуртожитку ремісничого училища видно було в залі ялинку і хлопців у синіх гімнастюрках, що метушилися біля неї, мабуть, прибираючи, і сивооголоудого чоловіка, який стояв під ялинкою і показував то одному, то другому, де і що почепити.

В цей пізній час адміністрації не було, і Гурильових провели у залу, де прибиралася ялинка. Сивооголоудий повернувся на скрип дверей, по-старечому прижмурившись, пішов назустріч, коротко запросив до свого кабінету.

— Ви не за Борисом Дворкіним? — насторожено запитав він і, доставши ствердну відповідь, подав руку

Катерині Євгенівні, а потім Віктору Івановичу. — Я вихователь його, Іван Тимофійович Гаврилов, — він помовчав, підійшов до столу і сказав: — Сьогодні був дзвоник з Міністерства. Директор, правда, сякі-такі доводи вишукував — чоловік він обережний, — та все ж якось уладнали: з сьогоднішнього дня Борис по документах увільнений, наказ є. Тільки він все ще перебуває в сенаторії.

— Він хворий? Йому не покращало? — нетерпляче спитала Катерина Євгенівна.

Іван Тимофійович підкрутив вус, зиркнув на неї якось сердито.

— Звичайно, покращало. Лікарі кажуть, тепер би йому тільки харчі добрі — і все буде гарзд.

— Так ходіть же скоріше до нього! — блага Катерина Євгенівна, заломивши руки.

— Ох, не люблю цього! — відрубає Іван Тимофійович. — Не можна ж так послішати, — вже м'якше сказав він Гурильові. — Хлопець досі не знає, що знизилася його мати. Тут треба все передумати добре, підготувати його, а ви...

— Не дивуйтеся їй, — сказав тихо, немов вибачаючись, Віктор Іванович, — мати!

— Так, мати! — задумно похитав головою старий, — матері, вони всі однакові. — Він хотів одягти для чогось окуляри, але роздумав, сховав їх знову в кишеню. Насупивши кущуваті брови, спитав Віктора Івановича: — Виходить, вітчимом будете Борисові? — пильно глянув у вічі Гурильову, хотів ще щось сказати, та лише махнув рукою і почав закуривати.

Віктор Іванович поклав йому руку на плече і за якоюсь внутрішньою заспокійливо сказав:

— Не вітчимом буду, а батьком. Ясно? Батьком!

— Мені б це була... була б велика втіха. — Старий похилив голову, наче до чогось придивлявся на підлозі. — За два роки так зжився з ним. Ну стало мені це хлоп'я як рідне...

— Так приведіть же Бориса, Іване Тимофійовичу, — простягла Гурильова руки до нього, — я вас бажаю, приведіть його сюди.

Іван Тимофійович вагався, думав про щось, попихуючи цигаркою, поглядав на Катерину Євгенівну, бліду від хвилини ланія.

Врешті таки зважився:

— Зараз, — і вийшов, обережно зачинивши двері, наче боявся когось потривожити.

Віктор Іванович ходив по кімнаті широкими кроками, пихкав цигаркою, сам же розбивав хмари диму і все щось оповідав.

— Оближ, Вітю, — зупинила його Катерина Євгенівна, — у мене голова болить.

— Від моїх розмов?

— І від розмов, і від диму, і від твого ходіння сюди-туди. Неначе мати. Сів би краще.

— Сяду, сяду. Не треба нервуватись. — Віктор Іванович сів поряд з нею, і якийсь час вони мовчали.

Скільки Катерина Євгенівна не напружувала слух, вона не могла уловити в коридорі жодного звуку. Тиша і спокій. Лише з вулиці долинали не виразні гомін та десь за стіною чути було приглушену музику з радіоточки.

Нарешті в коридорі почувся обережні кроки — рідкі, м'які, ненавчоті, що йшов, на мить подовше відтягати час. А між ними повільними вгадувались дрібні, нетерплячі і зовсім тихі кроки.

— Вони... — прошепотіла Катерина Євгенівна і встала. Вона ще більше зблідла, руки притиснула до грудей.

— Спокійно, люба, спокійно, — вмовляв Гурильов, підтримуючи її. Якусь секунду тиша, потім обережний стукіт у двері.

— Зайдіть, — в один голос вигукнули Гурильови.

Двері повільно розчинилися, пропускаячи хлопця — невеликого, тонкого засміженого. Він робить нерішучий крок. На ньому чорна ремісничка шинеля в крапельках танучого снігу — довга, широка, не на зріст. Рукава порожніми мішечками звисають від вузьких плечей, і з них не видно навіть пальців. З простого і грубого, як хомут, коміра визирає по-дитячому тонка шия, а бліде, худеньке обличчя аж світиться. Великі чорні очі насторожено і розгублено розкриті і дивляться зпитливо то на Катерину Євгенівну, то на Гурильова.

Катерина Євгенівна впала перед хлопцем на коліна.

— Синочку мій! — зойкнула вона і, припавши до нього, затихла.

Гурильов, відчувши теплу хвилю в грудях, що вологою лоскотивістю докотилася до очей, одвернувся і зустрівся поглядом з Іваном Тимофійовичем.

Старий скинув шапку і струшував з неї сніг. Здавленим голосом він сказав, схиливши голову:

— Таке не часто буває.

— Вітя, — тихо поклікала Катерина Євгенівна. Вона все ще стояла перед хлопцем на колінах і благально дивилася на чоловіка.

Гурильов підійшов і простягнув хлопцеві руку.

— Ну, сину, будемо знайомі.

Борьчина рука потонула в його широкій долоні.

Хлопець озирався навколо з ніяковою і рідісною посмішкою. Йому раптом стало затишно і від щасливого материного погляду, і від голосу цього великого чоловіка, що тепер буде його батьком, і від лапятих сніжинок, що підлітають з чорної п'їми до шибок, легенько торкаються до них, немов з цікавістю, заглядають у це тепле і світле примушення.

Біля дверей топтався, звисивши вуса, забутий у цю хвилину Іван Тимофійович.

Олександр Сизоненко

О. В. ПАЛЛАДІН

10. вересня ц. р. минуло 70 років з дня народження видатного українського вченого-біохіміка, Президента Академії Наук УРСР, О. В. Палладіна. Акад. О. В. Палладін належить до того числа українських науковців, які в часі найбільшого большевицького терору в тридцятих роках пішов шляхом пристосовництва, і в ім'я збереження свого існування, вислужувався большевицькій владі. Поминаючи це, що залишиться завжди чорною плямою в його біографії, О. В. Палладін вніс дуже багато в науку, в чому його найбільші і незаперечні заслуги.

Свою наукову працю, О. Палладін починає, будучи ще студентом. 1906 р. він закінчує першу свою наукову працю «Утворення штучних умовних рефлексів від суми подразнень». Друга його праця «Явища збудження і гальмування в рефлекторному апараті при отруєнні брुцином і фенолом» була відзначена золотою медаллю.

Окрему увагу Палладіна привокують біохімія, який він віддається всебічно, досліджуючи біохімію фізичну та розумової праці. В 1916 р. О. Палладін був обраний професором фізіології Ново-Олександрійського Інституту сільського господарства і лісівництва у Харкові, а з 1921 р. він завідує кафедрою біологічної хімії Харківського медичного Інституту, на базі якої згодом створюється науково-дослідна кафедра біохімії.

В 1925 р. засновується Інститут біохімії, який перенесено в 1931 р. до Києва. В 1926 р. О. Палладін засновує перший в СРСР «Український біохімічний журнал», якого єдиною редакцією. В 1929 р. О. Палладін був обра-

ний дійсним членом АН УРСР. В часі найбільшої чистки серед науковців в Україні він виконує функцію ген. секретаря Академії Наук в 1934-39 рр., з 1939 - 1946 р. він є першим віцепрезидентом АН, а після смерті О. Богомоля в 1946 р. він стає Президентом АН.

О. Палладін кладе основи під вітамінологію в Україні і взагалі в СРСР. В часі останньої війни він досліджував вітаміни «К», який прискорює згортання крові, створюючи його аналог — віксол.

О. Палладін і його співробітники вивчали особливості хімічного складу різних відділів головного мозку і процеси обміну речовин, зв'язані із збудженням та гальмуванням функцій центральної нервової системи. О. Палладін фундаментально дослідив біохімію м'язів. Його перу належить цілий ряд наукових праць, з яких найважливіша — підручник біологічної хімії, перекладений на різні чужі мови.

Академік О. Палладін один з найбільших українських науковців взагалі. У свободних умовах наукової праці він міг би поставити працю Академії Наук України на шабель світового масштабу. В умовах большевицького панування АН розпрацьовує різні наукові проблеми з точки потреб комуністичної влади і російського імперіалізму, чим знижує і обезцінює своє власне завдання для України, її державного, господарського і політичного життя.

Академіку О. Палладіну в його сімдесятиріччя передаємо наші найкращі побажання успіхів у його науковій праці!

Подав Петро Зарудний

Юрій Бураківець

Полісся

Я розумію твій смуток, Полісся,
Твій журавлиний під хмарами

крик.

Я болотистим проходив узліссям,
З мавками там жартував водяник.

Шум від соснового бору надходить,
Морок в ярах випиває до дна.

Хлюпали в лозах мережкових вод.
Дм.

Буслом у край прилітала весна!

Змиється кров, де ярилися битви,
Босою піде весна по шляхах.
Буде справляти в туманах молитви,
Свічку запалить по вбитих синах.

Ім вже не бачити льону на нивах,
Моху на стріхах похилених хат.
Сосни звелись край пісків говір-
ливі,

І про спочинок берези шумлять.

Я розумію твій смуток, Полісся,
Нашої долі нев'ялий полин.
В бурях греми, розридайсь чорно-
ліссям,

Твій із тобою зажуриться сип.

◆ 160.000 студентів у Високих Школах Франції. В біжучому академічному році у Високих Школах Франції буде навчатись 160.000 студентів, з того 102.000 хлопців і 58.000 дівчат. В самому Парижі буде навчатись майже половина цього числа. У Франції навчається 6% чужинців і 4% студентів з французьких колоній. Стислі науки студіювало в 1948 р. — 22 тис., в 1950 р. — 25 тис., в 1954 р. — 32 тис. Філософію студіює 55% дівчат, як рівнож багато чужинців (4.000).

Літературна хроніка

«Голос Шевченка з Сибіру». Після смерті Шевченка в Україні і всюди, де перебували українці, зроджувалась легенда: «Живий Тарас, живий батько! Цар і пани заслали його в Сибір на сувору каторгу, а замість печальника народнього похоронили іншу людину — невідомого солдата. Тарас думає і піклується про своїх друзів». Нещодавно знайдено в одному літературному архіві летючку - проклямацію, яку написали невідомі революціонери від імени Шевченка, який нібито перебуває в Сибіру. Листівка має заголовок «Голос Шевченка з Сибіру» і була написана оразу після смерті Поета. Вона передавалась протягом десятків років з рук до рук та закликала українців до дальшої боротьби за волю.

Новий пам'ятник на могилі М. Коцюбинського. 15. липня ц. р. большевики відкрили новий пам'ятник на могилі М. Коцюбинського, зруйнувавши старий нагробник, який за їхніми закидами був «позначений слідами формалістичних тенденцій». Новий пам'ятник є дуже простий: на невисокому п'єдесталі — погруддя письменника, кругом — залізна огорожа. На пам'ятнику напис: «Михайло Коцюбинський — 1864-1913», а під тим цитата з Горького в російській мові...

Большевики, почавши від могили Т. Шевченка в 1924 р., профанують могили всіх українських письменників.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ю. Л-ий, Лорейн, ЗДА. Передплату в сумі 1 дол. ми одержали, як рівнож 1 дол., пересланий на адресу нашого представника в ЗДА. Щире спасибі!

Ю. Г-кий, Нью Йорк, ЗДА. Залеглість в сумі 2 дол. ми одержали. Щире спасибі!

Т. Ш-ко, Бруклін, ЗДА. Залеглість і передплату в сумі 5 дол. одержали. Щире спасибі!

Р. С-ук, Вінніпег, Канада. Залеглість в сумі 2 дол. одержали. Щире спасибі!

Л. В-кий, Монреал, Канада. Передплату в сумі 1 дол. одержали. Щире спасибі!

СОВЕТСКИЙ ФИЛЬМ ПРО УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

На кіноекранах України з'явився новий фільм про боротьбу українських націоналістів з більшовицькою владою — «Над Черемошем». Фільм випустила Київська кіностудія. Сценарій — М. Стельмаха, режисер — Г. Крикун, оператор — Л. Кохно, композитор — В. Гомоляка.

Дія фільму відбувається в 1947-48 рр., в часі т. зв. суцільної колективізації Прикарпаття, коли український селянин ставив найбільш впертий спротив комуністичній владі. За директивами Ігумена місцевого монастиря в Карпатських лісах формуються озброєні відділи українських повстанців, як показано у фільмі, ведуть безпощадну боротьбу з комуністичними наставниками, вбивають організаторів колгоспів, сільських активістів.

Сила правди про колгоспне життя сповиває всіх селян недовірям. Але все одно вони мусять іти в колгосп. Сіва Дмитрак іде в колгосп, здає свого єдиного коня, якого тільки що придбав, але залишає собі батька.

— А побішу батога вдома на гвіздку, хай усі люди бачать, що колись і в Сави Дмитрака був свій кінь.

Ще так недавно він закликав свою дочку і сина перед святим образом не йти в колгосп. Але, чого їй треба було чекати від пропагандистського радянського фільму, — він «перероджується», радіє «шасливим колгоспним життям» і т. д.

Інша доля випала другому героєві фільму, Лесеві Побережнику. Він, щоб піти до колгоспу, хоче переконатись про справжнє колгоспне життя, іде в спільній делегації на Наддніпрянщину і в Росію. Але перед тим його ловлять місні повстанці, здирають (!...) з нього чоботи і говорять йому правду про колгоспне життя в східних областях. Він, поїхавши побачив «радість і заможне колгоспне життя» (чого їй треба було очікувати від цього фільму!), повертається і стає... бригадиром в колгоспі.

Колгосп формується, але боротьба далі продовжується, хоч її вислід можна у фільмі такого характеру передбачувати: селяни відвертаються від повстанців і всі йдуть в колгосп!...

Ролі українських повстанців виконують Буздяк — Г. Козаченко, Вацеба — В. Жихарський, Качмала — К. Кульчицький, зконспірованого підпільника, зоотехніка Галібея — П. Макоха, Ігумена — Мільотенко.

У фільмі ми побачимо два позитиви: не тільки кожний українець, але увесь світ переконається, що колективізація проводилась при сильному спротиві українського населення. Українські селяни, теперішні колгоспники з Наддніпрянщини, побачать на екрані, що як вони тому 20 років так

і західні українці не тільки пасивним спротивом, але й зі зброєю в руках обстоювали своє право на цю землю. Глядач поза цілою зливою комуністичної пропаганди бачить у фільмі і багато правди.

Фільм кольоровий і чудові Карпатські краєвиди, зокрема бистрі води Черемоша, роблять його привабливим і цікавим.

В. Бедзик

ЦІКАВЕ

Найстарші люди в Україні. Інститут фізіології ім. О. Богомольця АН УРСР провів у 80 % всіх районів України облік найстарших віком людей. В картотеці Інституту — 11 тис. чоловік віком понад 90 років, з них понад 2 тис. чоловік віком понад 100 років. Картотеку склав проф. Ю. О. Спасокукоцький. В картотеці можна знайти такі прізвища: найстарший професор Київського Університету Б. Я. Букресв, якому зараз 96 років, П. Ю. Ткаченко (Київ) народжений 1836 року, Олена Бойко (с. Каратунь, Переяслав - Хмельницького району) — 1854 р., Федора Чичкан (Чернігівщина) — 1845 р., Фросина Печера (Чернігівщина) — 1844 р.

● **Падіння метеоритів на Київщині.** 2. вересня ц. р. в селах Дзвонкове і Леонівка (Київщина) впали два метеорити. Вага їх — 1.272 і 1.296 грамів. Обидва метеорити знаходяться зараз в геологічному музею АН УРСР.

Рукопис «Києво - печерського патерика». В 1460 р. за т. зв. «кассіянівською» редакцією було видано збірник староукраїнської літератури «Києво - Печерський патерик». Недавно в місті Ярославлі знайдено невідомий рукопис патерика. На одному з аркушів рукопису розповідається історія і обставини його створення. Вказано, що цей рукопис написаний «в літо 6968, іюня 9 рукою многорішних дву дьячешков Григорія и Ермолаа, скорости ради діла». Перше видання патерика вийшло в Києві 1661 р. Знайдений рукопис походить з 1462 року.

Орест Гаврилюк

Вояцькі мої

Коли на варті з крісом вночі
стою —
В моїй уяві, — мов встають з
могили
Дружинники, що йшли переді
мною,
Що Ігоря наметів сторожили.

Коли батарея ладує набої,
Мені ввижається козацтво наше
славне,
Що з ордами зводило люті бої
За землю рідну — право стародав-
не.

Коли в марші наплечник давить
спину —
Ноги болять від тих чобіт вояць-
ких, —
Стрільців Січових бачу безупинну
Буйних, веселих, повних мрій
юнацьких.

Як біжимо в атаку ми могутню! —
Я ж бачу ватри і струнки намети
А в них Карпатську молодь неза-
бутню.

Скрегочуть танки, гуркіт бомб лу-
нає,
Постук глухий — то вибухла гра-
ната...
Мені ж здається: в поле виступає
Перша Дивізія, запалом пройнята.

Чекаю, причаївшись у земляниці,
Аж скоростріли перестануть грати
І наче бачу: у лісах — повстанці
Клянуться чесно край свій захи-
щати.

Ідуть ряди святочно урочисто, —
Сам генерал параду цю приймає.
Я, йдучи мрію: в Києві вільне місто
Українська армія переможно всту-
пає!

31. VIII 1955.

Юрій Буряківець

Квіти

Квіти, усміхнені квіти,
Юности лагідний сміх,
Ти була повна привіту,
З квітами коло доріг.

Киньмо троянди на струни.
Звуки полинуть як птах.
Наша стривожиться юність,
Вийде в роздумі на шлях.

Сірі забуде квартали
Ночі, де квіти одні
Ще у пелюстках зів'ялих
Шепчуть про свіжість весни.

Лист про молодь і її навчання

Друзі! Не беріть мені за зле довгу мовчанку: справді, не вистачає часу ні на відповіді, ні на щось путяще.

Недавно дочулась у Вінніпегу від п-ні К., з листів її дочки-малярки, яка тепер відбуває студійну подорож по Франції та Еспанії, таке:

«Тут українських студентів не так то й багато, але який великий «шум» вони витворюють!»

Вчора в Міннеаполісі доповідав про Центр УНР і про свою подорож по Європі д-р Михайлів. Доповідав стисло і речево. Правда, багато чого слухачам не хотів прозвирати, тільки натякав. Нарешті з просвітленим обличчям сказав, звертаючись до МУН-у: — Яка радість! Там є кому нас заступити! Якби ви бачили ту нашу елітарну молодь, чесну, готову до боротьби за щось вище, ніж особисте, здібну: як належить, підійти до кожного питання, розв'язуючи все конструктивно за націоналістичним світоглядом! І ще раз переконалися: націоналізм — це стихійний прояв, це духовна спорідненість, яку не визначає приналежність до партії. Остання служить лише для організації мети.

Я б радо хотіла почути щось подібне про нашу високошкільну молодь, що тут, в Америці! Моє знайомство з нею (молоддю), на жаль, обмежене. І не знаю, чи можу узагальнювати свої поодинокі враження.

От випадкова розмова з якимсь студентом медицини з нашої нової еміграції переконує, що амбіції його, нема що заперечувати, — високі. Ні, не йдуть вони до «Кеделю» чи подорожі до Швейцарії — беріть вище! — щонайменше до власного шпиталю (та й тільки). І тут напливають невеселі думки про долю запроєктованого Айзенгауером «білу» про соціалізацію медицини. (Мені ж бо й особисто залежало б на цьому «білу»: позбавлена аскурації Робіт. Юнії і вже навіть Blue Cross відмовив членства. Ану ж прорветься знов якийсь ulcus? — Жодний шпиталь не прийме без якогось гаранту на заплату, інакше ж не покладуть на хірургічний стіл). Дорогий Айку, прощає справа! Адже Лікарська Комора вже переповнена ньюамериканцями, які мають апетити ще більші, ніж твої старі співгромадяни...

Один наш студент-ветеринар, боронячи становище, аргументував: — Але ж американські лікарі і

працюють, і то як! От сьогодні мій бос без диху лежить, задерши ноги на стіл, після трьохтижневої, майже безперервної праці, давши застрики щось 40 тисячам свиней!

Чи усвідомлює собі наш студент, що ніщо інше, як тільки жадоба грошей гонить боса до цієї непосильної праці? Але хай би й усвідомлював, — це явище звичне тут, це такий стиль життя, і йому підлягають, як у наркоти, мов невідкличному закону, чей, не всі медикуси (та й не тільки вони).

Хотілось би вірити, що та авреоль гуманності, вирозуміння до хворого та самопосвята для народу, яка була нерозлучна зі словом «лікар» навіть в останніх роках перед II світовою війною в Західній Україні і на еміграції, і далеко пізніше, — ще не затемнена, і хтось піде й тут слідами д-ра Іванчишина, д-ра Липи і багатьох, багатьох, кого імення ще ані не названо.

До речі той незатверджений «біл», що давно легко пройшов у таких «консервативних» країнах, як Німеччина й Англія, є одним із резонів, чому не можна так беззастережно приєднатися до Шерехової «Похвали Америці». Можливо, тут немалю роль відіграє в нас бажання побачити нову батьківщину без закиду і виграти заклад, зроблений на I. каденцію президента Ай-ка (що Айк проведе, як не 14 пунктів Вільсона, то... але не можна завчасно цього прозраджувати, щоб, бува, не сполохати фортуни).

Розмова з ще іншим нашим студентом, т. зв. безпартійним, виявила його превелику непереможну нехоть до будь-якого організаційного життя, хоч його батько в свій час був великий громадянин, патріот, організатор, меценат. («Адже я не мушу!» І, справді, тут жодної палки нема). Ця розмова виявила і нетрі упереджень, що випливають із певних прищеплених і ще досі прищеплюваних «комплексів»: копання Збруча, етцетера.

Розмова з тут народженим, не то, щоб так несвідомим національно (він був навіть не так давно тут головою Укр. Ам. Студ. Громади) виявила круглогляд американця без будь-яких «атавістичних» скрупулів, можливо, здібного на якийсь підйом з уродженого хакхляцького лінивства лише задля спортивного змагу, премій, ослас, ну, і «щоб ще щось із того випливало». (Недурно іде слава про американських бізнесменів, яка чи не затемнює цілковито славу америкаських вели-

ких меценатів, добродіїв людства.

Я подала негативні приклади. Хай би на тому тлі виступили ще ясніші інші приклади, от як: наша молодь середніх шкіл підохочує й американську молодь при будь-яких збірках на харитативні цілі щедро загравати на дядька Сама. Дехто майже самоосвітою доходить до самопізнання і старається навести до того своїх земляків, заокстенілих у колись на рідних землях накинених окупантами поняттях. Я, на жаль, не можу подати імен, і хай би ніхто не взяв мені це за зле! Ім'я ж Пундика, Павла Грицака, Катерини Кожно (закінчивших університет) уже самі сказали за себе. Сподіваймося, що так само багатонадійно опириться та окрилиться і дехто з молодшого доросту!

Щодо американської методи навчання: я також із тим не ознайомлена докладно. Пригадую, ще на Карловому Університеті в Празі проф. Пришгода, надхнений прихильник американізму, познайомив своїх слухачів із тою метою, завівши замість кольоквіумів писемні тести. Між іншим, проф. Пришгода все тримав за «поступ»: наприклад, на якусь педагогічну виставку чи конференцію — за моєї пам'яті, до Пльзня, Брна — підбивав сидати тільки на літак. Якби так не перервала нормального поступового бігу війна, може він би вже пускався зі своїми слухачами на конференції до марсіан не інакше, як ракетами.

Я вам продемонструю ці тести! — (Ага! Та ж і проф. Пришгода в педагогічній практиці був за наочну показовість. Можна сказати напевно: будь він учителем народної школи, стояв би непогано за зорову абетку, яка, як виявилось досі, кульгає, як не на всі чотири, то на три. Але тим не хочу лізти до компетенції заслужених педагогів, а найменше розхолоджувати до семестральних записів на лекції проф. Пришгоди — визначного європейського капітету і загального улюбленця своєї бувшої величезної аудиторії). Отже, демонструю, а ви вже судіть самі!

Якось благословенного 30 року, повним-повно студентами з кількох факультетів заповнилась величезна університетська аудиторія на Бжегові. В мент були роздані кожному аркуші з питаннями, оголошено термін виповнення (кілька хвилин), умови для достаточної оцінки (вільно було не відповісти щось на шість питань з усіх 35, чи що) і дорада — не зупинятись дов-

го над будьяким питанням, аж поки не пробіжиш цілий аркуш.

В наелектризованій аудиторії зразу стало душно. Часу не можна було втрачати ані на мент. Я хопнулась за перо і за аркуш. Швидко пробігла перші п'ять пунктів і раптом стала на шостому, що здавався дуже важким, чи не найголовнішим. Тут, на щастя, пригадала собі дораду, перескочила 6. питання і без духу побігла далі. Я — при кінці! Озираюся на 6. Мої товаришки з боків заглядають крадьки до мого аркуша, ще не все заповнивши в своїх. Я ж, як втопила очі в ту шістку, та й нічого поза тим не бачу.

Тут піднявся шелест: уже відбирають аркуші. Шостий запит мене мучить і я, віддаючи аркуш, голосно питаю асистентку:

— Як на шосте? Як на шосте?

Вона, сміючись, нічого не відповідає, і це мене страшенно злостить. Адже я не для якоїсь шпартгалки питаю, та ж уже віддала аркуш! Тут підходить професор і запевняє на цілу аудиторію, що він знає, що я знаю, як відповісти на шосте. Я, обурена, в піднятому шумі кричу:

— Як ви це можете знати? Я нічого не знаю!

Виходячи до одягальні, я вдарила себе долонею в чоло: справді, я знаю! Але як про це міг знати професор?

За кілька років пізніше при якихось візитах мені кілька разів нагодилось бачити проф. Пршибоду. Раз я його запитала: як він знав, що я знала, як відповісти на 6. питання з його злопам'ятних «Ментальних тестів»? Він, жартуючи, не без іронії, відповів:

— Це секрет педагога. От я б уже не запевняв, що ви маєте педагогічні здібності!

І тут мені стрілило в голову (можливо, від злості): адже 6. питання — синтез всіх дальших. Якщо я могла відповісти на ті дальші, то як не могла б відповісти на 6? А щодо педагогічних амбіцій — я заспокоїла професора, що не зроблю йому ганьби, бо ж не збираюся стати педагогом, а що тягла і ту огидну педагогіку — то просто із цікавості.

Досі пам'ятаю це враження з тестів: от ніби на кінських перегонах. На свої відповіді тоді й дістала оцінку: перфектно. І ця незаслужена, на мій погляд, перша оцінка пекла так, ніби мій кінь загнався наперед якимись недозмоленим, гачебним підскоком. Я ніколи так легко не відбула жодний колькоквіум. От кількахвильове нап'яття — і вже. А при колькоквіях, хоч не в

такій степені, напинався цілу годину, а то й більше.

Тут, кого не запитай зі студентів, усі скаржаться, що тяжко вчитись. Я ж, принагідно заглянувши до кількох домашніх тестів і познайомившись із запитаннями на середніх школах, цього б не сказала. До того ж, відповідаючи вдома — довільно заглядати до шпартгалки. От і наші педагоги нижчих шкіл стверджують нижчий рівень знання українсько-американських дітей в порівнянні з їхнім знанням хоч би ще за еміграційних років в Європі. Деякі мої власні підмічення вказують на те, що немалою виною тут зорова абетка і домашнє занедбання. Навіть редактори дитячих журналів вимагають від співробітників якомога простішого вислову, це не з огляду лише незнання багатьома юними читачами рідної мови, а з їхньої неспроможности сприймати, напр., якийсь образ, цілий вірш.

Підозрюваю, що для того несприятливого допомагає усталений шаблон уміщуваного і не все вірно інтерпретованого (як редакторами, так і співробітниками) ця простота вислову. Для більшого зрозуміння дітьми, послуговуються чимись, зовсім невідповідним і що, напр., поетичні твори робить зовсім непоетичними і нецікавими (складаючи винув за нецікавлення на неактуальність тематики). Це невідповідне: явне моралізаторство, описовість, натуралістична обробка, жодна творча напруга, що все разом веде до певного спрощення.

Ясно, дитина, вихована на такому, не може сприймати інше. А вже зовсім непедагогічно питати дітей, що їм подобається, і після того кермуватися вибором матеріалу. Здається, вже пора, щоб хтось заговорив про це. Але я відбігла від теми, і лист недозволено розтягся. То ж на закінчення:

Життя пливе. Молодь росте, як гриби по дощі. Діла повно. Відходить стара випробувана гвардія. Справді, радісно було б ствердити за д-ром Михайловим: О, є кому її заступити!

З щирим привітанням

О. Латуринська

СПОРТ В УКРАЇНІ

◆ Нові рекорди України. Л. Клипова (Київ) пропливла 100 м. на спині за 1.18,6. Збірні команда легкоатлетів Києва в складі В. Шавикіна, М. Плотнікова, С. Донченка і Б. Теплова показала в штафеті 4x800 час — 7.41,8. Це на 3,4 сек. краще попереднього рекорду України.

● Першість України в тенісі. В другій половині вересня ц. р. відбулись особисті змагання на першість України в тенісі. В них взяли участь 6 найсильніших тенісисток і 8 тенісистів. Серед жінок перше місце завоювала торішня чемпіонка України Валерія Кузьменко (Київ), на другому місці — Людмила Таранова (Київ), на третьому — Татяна Пеклова (Київ).

У чоловіків перше місце здобув 18-річний киянин Юрій Ольхович, на другому місці Й. Гагер (Ужгород), на третьому — Олекса Крамчанинов (Київ).

Змагання у парних категоріях дали такі результати: серед жінок перше місце завоювали В. Кузьменко і М. Воскресенська (Київ), друге — О. Оприщенко (Київ) і Л. Таранова. Серед чоловіків перемогли Й. Гагер і Т. Негер (Ужгород), друге місце зайняли О. Крамчанинов і М. Мозер. У мішаній парній категорії першість виграли В. Кузьменко і Й. Гагер, на другому місці — М. Воскресенська і М. Мозер.

◆ Світовий рекорд В. Голубничого. В змаганнях на першість України з легкої атлетики Володимир Голубничий в спортивній ходьбі на 20. клм. досягнув час 1.30.2,8, що є новим рекордом світу, СССР і України. 15 клм. (спортова ходьба) він пройшов за 1.7.15,8; а в одноденній ходьбі він пройшов дистанцію — 13.359 м. Обидва ці результати є новими рекордами України.

● Спартакіада сільських фізкультурників України. В останніх днях вересня в Одесі закінчилась спартакіада сільських фізкультурників України. Ось цікавіші досягнення: Антоніна Боровик (Чернігів) скочила на 1,47 м., а 80 м. з бар'єрами пробігла за 12,7. сек.; Ніна Клименко (Запоріжжя) пробігла 80 м. за 2 мн. 22,2 сек.; Іван Чернявський (Черкаси) пробіг 5.000 м. за 14 мн. 20,6 сек.

Повідомлення Адміністрації «СМОЛОСКИП-у»

Оцим повідомляємо всіх наших Вш. Передплатників, що Адміністрація «Смолоскип-у» не має можливості, при такій низькій ціні журналу, висилати поштові відправки на одержання передплат.

Таке поштовання будемо містити в нашому журналі під рубрикою: «Листування адміністрації».

Адміністрація «Смолоскип-у»

Акція ОУН серед совєтського балету в Парижі

З початком жовтня 1955 р. прибув до Парижу совєтський балет Ігоря Мойсєєва. Це м.в. бути балет народів СРСР, а артисти нібито були вербовані в усіх республіках на шпихах самодіяльних художніх гуртків. Таким чином робилось пропаганда, яка мала показати «дружбу народів» СРСР.

В склад балету входило 65 танцюристів і танцюристок, 30-членна оркестра під диригуванням Самсона Гальперіна і майже 20 осіб «адміністративного складу». Хоч балет виконував танці російські, українські, білоруські, татиські, молдавські, джиганські, монгольські, азербейджанські, татарські, грузинські, узбецькі -- за національним складом, в цілому складі ансамблю було понад 80% росіян і лише приблизно 20% представників інших національностей.

Цей ансамбль замешкав в одному з найкращих готелів Парижу. Виступи балету відбулись в Пале-де-Шайо — найкращій паризькій залі. Всі квитки на балет були випродані вже місяць наперед і їх пізніше було дуже важко дістати. Вся французька преса, за дуже незначними винятками, містила під впливом «духу Женєви» і в ім'я коєкзистенції найприхильніші критичні огляди. Всі газети містили численні фотографії з балету (переважно з українського «Гонака»), деякі танці передьано в телевізії і в фільмових тижневиках. Одним словом — все відбувалось так, як собі цього могли бажати большевицькі вожаки. Французька публіка була покорена, але...

Але большевики виїжджати невдоволені з Парижу. І тут знайшлися «буржуазні націоналісти», які завдали їм багато неприємностей і тривоги кожного дня, головню в останньому тижні перед їхнім від'їздом. Коли щойно по трьох тижнях їхнього перебування вони довідались, що з деким з артистів ми відбули розмови і що де-хто з них мав змогу читати нашу літературу й лєтючи. Тоді гра стала відкрита. Вони посилили охорону, ввели сильнішу дисципліну серед артистів, заборонили їм виходити з кімнат готелю і т. д. В останні дні перед від'їздом режим серед артистів став дуже суворий, у всіх настрій був пригноблений.

— Як ви думаете, можна йти на інтерв'ю до Мойсєєва? — запитували ми одну особу з балету, з якою нам дуже швидко вдалось подружити.

— Ідіть. Але на всякий випадок по-старайтесь перед тим ще зустрінутись зі мною.

Чергового дня ми дзвонили до Мойсєєва, в готель.

— Алло, господин Мойсєєв?

— Да.

— Здрастуйте, тут представник одної української паризької газети. Ми хотіли просити у вас інтерв'ю.

Хвилинка мовчанки. Ніхто не відзивається.

— Української газети? — запитує голос.

— Так, української протикомуністичної газети, яка появляється в Парижі. Ми хотіли б вас зустрінути, коли це можливо — в готелю.

— О, ні, це ніяк неможливо. В готелю я вас не можу прийняти. Прийдіть у вівторок до театру, ми маємо репетиції.

— Але ж нас туди не пустять. Що, ви не знаєте, яка сильна там охорона?

— Скажіть, що ви маєте зі мною «рандеву», і вас пустять.

— Але майте на увазі, що це від української антикомуністичної газети.

— Ну да, канечно. Я вас розумію. Вміжчасі зустрінули приятелю нам особу, яка була в складі ансамблю.

— Погано, — говорить нам знайома особа, — вони хочуть затіяти з вами цілу історію. Мойсєєв прийме вас у присутності одного МГБ-иста, нібито кореспондента, який має опісля змонтувати цілу статтю до газети «За воєзвращеніє на родину»! Таким чином ви будете цілком скомпромітовані. Тому уважайте. В кожному разі на інтерв'ю я вам не раджу йти.

— Невже ви думаете, що вони можуть таке зробити?

— Вони тепер йдуть на все. Візьміть найкращий приклад: керівник балету Паризької опери Ліфар і одна з найкращих балерин — Вирубова. Вони нібито були цілий час антикомуністи. Тепер Мойсєєв і інші наші «адміністратори» з ними братаються, влаштовують бенкетні... «Дружба».

Для нас стало ясно. На інтерв'ю ми не пішли.

Крім усних безпосередніх розмов, ми протягом кількох днів говорили з артистами телефонічно. Переважно коли вони були всі в кімнатах (у кожній кімнаті є телефон). Але одного дня не пош стило. Ми викликали одну дівчину.

— Галльо, мадмуазель Г.?

— Да.

І ми почали довгу розмову. Ми чули, як дівчина говорила півголосом. На кінець ми пропонуємо:

— Чи я не міг би з вами зустрінутись?

— О, це дуже тяжко.

— Я б дуже радо хотів вам показати Париж, запросити до себе, що ми часто робимо з різними туристами, які приїжджають в Париж.

— Прийдіть до мене в театр, я маю окрему кабінку.

— Та що ви, там така охорона, що ніяк не можна дістатись. Може я тоді заїду до вас в готель?

— Та що ви, до готелю ніяк не можна, але...

Тут наша співрозмовниця раптом перервала. В телефонній трубці ми почувли, немов би відчинились двері хтось щось говорив. По хвилині Г. говорить:

— Хто ви будете? Я вас не знаю. Чого вам потрібно? — це так після двадцятихвилинної дружньої розмови.

Ми побачили, що даліше говорити немає сенсу.

— До побачення. Іншим разом може зможемо більше говорити.

На другий день ми знову телефонуємо.

— Вибачте, пані, — питаємось стандартистку, — чи совєтські танцюристи є в готелі, чи вийшли.

— Хвилиночку... Є в своїх кімнатах.

— Тоді попрошу панну Вівію Пак.

— Її немає, вона вийшла, — це стандартистка по хвилині.

— Може ви помилувались, це та симпатична кореянка...

— Ні, ні, її немає, говорять вийшла...

— Тоді попрошу Тамару Зайферт.

— Теж вийшла.

— Гарію Королько.

— Вийшла.

— Лілію Тимофієву.

— Вийшла.

— Тоді давайте Леву або Тамару Голованових.

— Теж вийшли.

— Як це так? — нам урвавсь терпець, — всі вийшли? Та ж вони у своїх кімнатах!.. Тоді попробуйте менсье або мадам Мойсєєвих.

— Мєсьє, мені дуже прикро, але мене повідомляють, що вони повиходили.

— Хто вас повідомляє?

— Їхній адміністратор.

— Адміністратор? Тоді давайте мені його.

— Він питається, — за хвилину відповідь є стандартистка, — хто ви будете?

— Скажіть йому, — без надуми відповідаємо, — що я з совєтської амбасаді.

— Він питається, яке ваше прізвище.

— Скажіть Володимир Петров!

— Мені дуже прикро, але він говорить, що такого він не знає і не бажаете собі з вами говорити.

Ясно. Ми повісили телефонну трубку.

Першого листопада вранці в готелі счинився рух. Адміністрація балету попала у справжню паніку. На повер-

ДАВАЙТЕ СТУДЕНТСЬКИЙ ДОРІСТ

Численні привітання, які наспіли на останній XIX. конгрес ЦЕСУС-у, що відбувся в половині вересня ц. р. в Лювені, свідчать про авторитетність нашої студентської Централі серед української еміграції.

Зі звітування уступаючої Управи уважний читач побачить, яка складна й багатогранна є праця керівних органів ЦЕСУС-у. Поверховний і легко важкий спостерігач може сказати, що ЦЕСУС, можливо, «нічого епохального не зробив», але ніхто не повинен забути, що ЦЕСУС в житті української еміграції і — ба, що більше, в житті всіх еміграцій з-поза зітвісної заслони — це в даний момент одноразове явище.

На форумі міжнародної студентської співпраці ні одна екзильна студентська організація не має тих позицій, що їх має наш ЦЕСУС. Навіть вші найбільші «конкуренти» — росіяни — не спромоглися на щось подібне і цим ми, з повним правом, можемо бути горді. Ми можемо бути горді, що якраз студентство на професійній базі об'єднало і що в рамках нашої Централі заступлені і співпрацюють люди різних політичних, ідеологічних і релігійних залогень. Не будемо зухвалі, коли поставимо ЦЕСУС прикладом — як треба співпрацювати нашим старим діячам різних напрямків.

Втримати цю єдність всередині і одностайно ставати на зовнішньому полі — це завдання, гідне майстра і його

українське студентство успішно розв'язує.

Однак, завдання нашої Централі в майбутньому — значно ширші. Нам необхідно справлятися з ЦЕСУС-у зацікавити ширші кола українського студентства закордоном. Не хочемо узагальнювати, але в багатьох випадках, в деяких відділеннях студентських осередків може скластися певне «висяче» уявлення, що «ми тут, мовляв, студіємо, а наші спільні інтереси розглядає ЦЕСУС, який там, над якимось Мюнхеном чи Парижем, висить десь поміж небом і землею». Ні, Шановні Колеги, так воно не мається. Справи ЦЕСУС-у полегджують реальні люди, Ваші товариші, такі самі студенти з крові й кости, як і Ви. Може дехто з них вже фактично й не студіює — чи закінчив, але їх праця тут заслуговує нашого признання і що більше — вашого активного зацікавлення.

Дуже в живую справою є доріст. Брак його відчувається всюди, навіть в ЦЕСУС-і. Ця справа широко дискутувалась на Конгресі — давайте, давайте, давайте молодих студентів! Давайте середньошкільну молодь, говоріть кожному про необхідність мати якнайбільше українців з високою освітою. Давайте їх в Америці, в Канаді, в Бельгії і на південному Полюсі. Хто ж розповідь інтелігенції демократичного Заходу про Україну, якщо не буде українського інтелігента закордоном?

Серед совітського балету в Парижі

(Закінчення з 11-ої стор.)

сі, що його займав балет, зметушились.

Нагору прибіг якийсь чоловік, зразу кинувся до дверей адміністраторів. Щось говорили і прозогом кинулись униз. Вийшли на вулицю. Зупинились при бічній стіні готелю, якраз там, де стояли завжди три автобуси, що возили ансамбль оглядати Париж і на виступи.

На стіні готелю була наліплена велика афіша. На ній можна було читати:

«ТОВАРИШІ! ВЕРНУВШИСЬ НА БАТЬКІВЩИНУ, БОРИТЕСЬ ЗА: ПОВНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ВСІХ РЕСПУБЛІК І НАРОДІВ СССР! ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ ВСІХ ПЛІТВ'ЯЗНИВ! ЗА ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ КОНЦТАБОРІВ, МВД І КГБ!» і т. д.

Під афішою — тризуб з мечем і підпис: **«УКРАЇНСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ»**.

В готелю задержано виїзд ансамблю, ціла програма змінилась, з'явилась поліція. Цікаві прохажі теж по-

чали приглядатись... Якийсь комуніст хотів зривати, але не міг. Афіша так була приклеєна, що хіба зубами зривай. В готелю крик:

— Цілу ніч готель охороняла поліція! Як це могло статись? Щоб наклеїти таку афішу треба кілька хвилин часу! — кричав якийсь КГБ-ист з адміністрації. — Афішу треба негайно зірвати!..

І почали зривати. Але зірвати не можна. Почали зішкрябувати ногами, хтось приніс дряпану щітку... Але все ж сліди залишилися... Пізніше почали змивати. І що за диво: папір розпускається, змивається, а клей дається залишається на стіні! Хтось з «гентів» почав зішкрябувати: аналізу будуть робити...

— Зриваєте? Боїтесь вільного слова, — кинув я в обличчя одному агенту, при всіданню до автобусу, — наші ідеї проникли у душі ваших «рестивів! І знайте — ви закриті правди перед їхніми очима не в силі.

П. В.

Дивіться — тисячі чужинецьких студентів ходять щодня до університетів по всіх великих осередках. Завтра це будуть директори банків, залізниць, радіостанцій і телевізій, це будуть редактори великих і малих газет, викладачі середніх і високих шкіл, лікарі, вчені, дипломати, письменники, військові — словом всі, хто повинен знати про Україну, всі, хто матиме вплив на публічну опінію західних суспільств.

І тут велике завдання українців закордоном — дати якнайбільше високоосвічених фахівців, щоб таким чином наш потенціал, наш спроможності і впливи на заході значно підвищити. Нам потрібно імен на всіх ділянках знання і праці, щоб гідно заступити Україну перед світом. Нам забирають Богомольця і Айвазовського і називають їх «росіянами», навіть Архипенка йєлоінформовані причислюють до їх «лику». Тому нам необхідно людей, які в своїх ділянках мали б авторитет і всюди і завжди говорили про своє українство. Нам необхідні люди західно-європейського формату і манер, з широким світовим горизонтом бо тільки вони можуть належно вийти вперед.

Можливості є майже всюди, де живуть українці, але тут повинні діяти всі громадські, політичні і церковні діячі, окремі особи, студентські стенови та ієологічні товариства і кожний студент зокрема. Треба переконати батьків у konieczності посилати дітей до школи, треба говорити, зохочувати і пояснювати. Треба навіть бити на амбіції і на бажання матеріального добробуту, якщо вже не можна оперувати самими лише ідеалістичними аргументами.

Боляче могло вразити стороннього глядача, що на з'їзді ЦЕСУС-у окремою точкою не був розглянений стан студентства в Україні в даний момент.

Ми не можемо дозволити собі ні розкоші займатися виключно справами українського студентства закордоном, ми мусимо кожноразно тримати палець на пульсі студентського життя в Україні навіть тоді, коли не маємо на нього засобів терапії. Мабуть в майбутньому ця справа буде належно поставлена.

Перед українським студентством закордоном великі і почесні завдання. Треба нрешті розвіяти страх всім, хто боїться скласти свідчення про ионововлення університетської свободи в Україні і в цілому СССР. Страх — це продукт жахливої системи, яка удосконалювала російське панування над Україною. Завдання українського студентства — витворити новий тип українського інтелігента — людини културної без комплексів, рівновартного партнеру інтелігенції західних країн. У цьому новій Управі ЦЕСУС-у і всім нам — щастя, Боже!

Василь Рождественський